

ПИТЪР УОТС

ОТВЪД
РАЗЛОМА

ПИТЪР УОТС ОТВЪД РАЗЛОМА

Превод: Богдан Русев

chitanka.info

От автора на Слепоглед

Одухотвореното чудовище от култовия филм Нещото на Джон Карпентър разкрива истинските злодеи в тежък антарктически дуел...

Изкуствен интелект предпазва биологично усъвършенствано дете-чудо от ирационалните му родители...

Жена-дълбоководолаз открива истината за себе си не в ограниченията на своята мисия, а в дълбините на душата си...

Съдебен психолог изследва психозата на студентка, която се е научила да препрограмира самата реалност...

Баща опитва да спаси разбитото си семейство в катастрофа, предизвикана от серия интелигентни урагани...

В космоса един човешки кораб напада непонятно извънземно същество, обгърнало звезда, а друг бяга от неумолим ловец.

Изтъкани от мрачно великолепие и смели идеи, фантастичните истории в сборника *Отвъд разлома* впечатляват не само с чист като кристал стил, но и с блестящо въображение.

Питър Уотс изследва мъгливата граница между познатото и немислимото, съчетавайки актуални научни идеи с майсторска проза в традициите на автори като Майкъл Крайтън и Анди Уеър.

Питър Уотс е остър и проникателен стилист с трагичен, но рационален поглед върху човешката природа.

Джийн Улф

НЕЩАТА

Аз съм в съществото Блеър. Измъквам се през задния вход, докато светът влиза отпред.

Аз съм в съществото Копър. Надигам се от гроба.

Аз съм в съществото Чайлдс. Охранявам главния вход.

Имената не са важни. Те не са нищо повече от табелки; цялата биомаса е взаимозаменяема. Важното е това, че от мен не е останало нищо друго. Светът е изгорил всичко останало.

Виждам се през прозореца, докато крача през бурята, в тялото на Блеър. Макрейди ми е наредил да изгоря Блеър, ако се върне сам, но Макрейди все още си мисли, че съм от неговите. А аз не съм: аз съм в съществото Блеър и съм на вратата. Аз съм в съществото Чайлдс и си отварям. Създавам кратка общност, от лицата ми се протягат пипала и се гърчат едно срещу друго, преди да се преплетат: аз съм Блеър Чайлдс и обменям новини за това, което се е случило междувременно в света.

Светът ме е открил. Открил е бърлогата ми под работилницата и наполовина завършената спасителна капсула, канибализирана от вътрешностите на мъртви хеликоптери. Светът се е заел да унищожи средството ми за бягство. А след това ще се върне за мен.

Остава ми само една възможност. Разпадам се. В съществото Блеър отивам да споделя плана с Копър и да се нахраня с гниещата биомаса, която преди се наричаше *Кларк*; след толкова многобройни промени за толкова кратко време, енергийните ми резерви са опасно изчерпани. В съществото Блеър вече съм консумирало онова, което е останало от Фукс, и съм заредено за следващата фаза. Мятам огнехвъргачката на гърба си и излизам навън, в дългата антарктическа нощ.

Ще изляза в бурята и никога няма да се върна.

А бях толкова повече от това преди катастрофата. Бях изследовател, посланик, мисионер. Прекосявах Космоса, срещах безброй светове, създавах общност: здравето преобразяваше

нездравото и цялата вселена се усъвършенстваше с безкрайно мънички, радостни скокове. Бях войник, на оръжие срещу самата ентропия. Бях самата десница, с която се подобрява Творението.

Притежавах толкова мъдрост. Толкова опит. Сега не мога да си спомня всички неща, които знаех. Спомням си само това, че някога съм ги знаело.

Но си спомням катастрофата. Тя уби незабавно по-голямата част от този клон, но част от мен все пак изпълзя от разбития кораб: няколко трилиона клетки и една твърде слаба душа, за да ги задържи. Размирната биомаса избяга от мен, въпреки отчаяните ми опити да се удържа в едно: обзети от паника малки парчета месо, които инстинктивно прорастаха с всякакви наполовина припомнени крайници, за да избягат по горящия лед. Докато си върна контрола върху онова, което беше останало, огньовете вече бяха угаснали и студът се връщаше. Едва успях да създам достатъчно антифриз, за да предпазя клетките си да не се пръснат от замръзването, преди ледът да ме скове.

Спомням си и как се събудих отново: неясното връщане на усещанията в реално време, първите разпалени въгленчета на съзнанието, бавно разцъфващата топлина на мисълта, докато клетките ми се разтапяха, а тялото и душата ми се прегръщаха отново след дългия си сън. Спомням си двукраките клони, които ме бяха заобиколили, странното им бърборене и непонятната *еднаквост* на формата на телата им. Колко непригодни изглеждаха! Колко *неефикасни* бяха в морфологично отношение! Дори в това осакатено състояние, виждах толкова много неща, които можех да поправя. Затова се протегнах. Създадох общност. Вкусих плътта на света...

... и светът ме нападна. *Нападна ме.*

Оставих онова място в руини. Бях от другата страна на планините — тук го наричат *норвежкия лагер* — и никога нямаше да успея да прекося това разстояние в двукрака обвивка. За щастие, можех да избира и една друга форма — по-малка от двукраките, но по-добре пригодена към местния климат. Скрих се в нея, докато останалата част от мен отблъскваше атаката. Избягах в нощта на четири крака и оставих пожара да заличи следите ми.

Не спрях да тичам, докато не стигнах дотук. Доближих се до тези нови клони в четирикрака обвивка; и тъй като не ме бяха виждали да

приемам никаква друга форма, те не ме нападаха.

И когато един по един ги асимилирах — когато биомасата ми се промени и изля във форми, непознати за тукашните очи — аз създадох тази общност насаме, след като вече бях научило, че светът не обича онова, което не познава.

Аз съм само в бурята. Все едно съм на дъното на мътно и чуждо море. Вятърът носи снега покрай мен на хоризонтални ивици; когато го уловят тесните каньони или издатини в леда, снегът се завърта в заслепяващи малки вихрушки. Но все още не съм достатъчно далеч, все още не. Когато поглеждам назад, все още виждам лагера, ярко притаен в сумрака, като ръбеста плетеница от светлини и сенки, като мехур от топлина във виещата пустош.

Докато го гледам, в лагера се възцарява мрак. Взривил съм генератора. Не е останала никаква светлина, освен от прожекторите по водещите въжета: огърлици от мътносини звезди, които се мятат напред-назад по вятъра, като аварийни съзвездия, готови да поведат изгубената биомаса към дома.

Аз не си отивам у дома. Не съм достатъчно далеч. Продължавам напред в мрака, докато не изчезват дори звездите. Слабите викове на разгневени изплашени мъже се носят по вятъра.

Някъде зад мен разчленената ми биомаса се прегрупира в по-масивни и могъщи форми в подготовка за финалния сблъсък. Можех да се присъединя към себе си, всичко в едно: да избира единството пред фрагментацията, да се събера и да намеря утеха в цялото, което е повече от съставните си части. Можех да добавя силата си в предстоящата битка. Но аз избрах друг път. Ще запазя резервите на Чайлдс за бъдещето. В настоящето има само унищожение.

А по-добре да не мисля за миналото.

Вече бях толкова дълго в леда. Не знаех колко време ще мине, преди светът да проумее какво означават следите, да дешифрира бележките и записите от норвежкия лагер и да определи с точност мястото на катастрофата. Тогава бях Палмър; незабелязано от никого, отидох заедно с останалите.

Дори си позволих една мъничка частица надежда.

Но корабът вече не беше кораб. Не беше дори руина. Беше вкаменелост на дъното на огромната яма, пробита в ледника. Двадесет от тези обвивки можеха да застанат една върху друга и едва щяха да

достигнат горния ръб на кратера. Мисълта за времето ме затисна като тежестта на целия свят: колко време беше минало, за да се образува целият този лед? Колко епохи се бяха изредили във вселената без мен?

И през цялото това време, може би милион години, не беше имало спасителна операция. Така и не се бях открило. Питам се какво означава това. Питам се дали изобщо съществувам на друго място, освен тук.

Останалото от мен в лагера ще заличи следите. Ще им се опълча в последната им битка — ще им дам чудовището, което искат да сразят. Ще ги оставя да победят. Ще им позволя да спрат да ме търсят.

А тук, в бурята, ще се върна в леда. В крайна сметка, почти не съм било извън него; бях живо само няколко дни от всички тези безкрайни еони. Но за това време научих достатъчно. От руините научих, че ремонтът е невъзможен. От леда научих, че няма да има спасение. А от света научих, че няма да има помирение. Сега единствената ми надежда за бягство е в бъдещето; да надживея цялата тази враждебна, порочна биомаса и да оставя времето и Космосът да променят правилата. Може би следващия път, когато се събудя, този свят ще бъде различен.

Ще минат цели епохи, преди отново да видя изгрева.

Ето какво ме е научил светът: адаптацията е провокация. Адаптацията подбужда насилие.

Струва ми се почти неприлично — като обида срещу самото Творение — да остана в тази обвивка. Обвивката е толкова непригодна за околната си среда, че трябва да се покрива с многобройни пластове тъкан, за да не измръзне. Има безброй начини да я оптимизирам: по-къси крайници, по-добра изолация, по-малко съотношение между повърхността и обема на тялото. Все още пазя всички тези форми в себе си, но не смея да използвам нито една от тях, дори за да се предпазя от студа. Не смея да се адаптирам; на това място мога единствено да се крия.

Какъв е този свят, който отхвърля *общността*?

Това е най-малкото общо кратко на биомасата. Колкото повече може да се променя, толкова повече може да се адаптира. Адаптацията е здраве, адаптацията е оцеляване. Тя е по-дълбоко вродена от интелигентността, по-дълбоко от тъканите; тя е клетъчна,

аксиоматична. И още повече, тя е *приятна*. Създаването на общност е чисто чувствено удоволствие от усъвършенстването на Космоса.

И въпреки това, въпреки че е уловен в капана на тези непригодни обвивки, този свят не *иска* да се промени.

Отначало си помислих, че може би просто гладуват, че тази ледена пустош не осигурява достатъчно енергия за редовна промяна на формата. Или може би е някаква лаборатория: изолирана аномалия, откъсната от света и замразена в тези уродливи форми като част от някакъв краен експеримент за мономорфизъм в екстремни условия. След аутопсията се запитах дали светът просто не беше *забравил* как да се променя: ако е неспособна да докосва тъканите, душата не може да ги оформя, а времето, напрежението и хроничният глад бяха заличили дори спомена, че някога е била способна да го прави.

Но в това обяснение имаше твърде много непреодолими противоречия. Защо точно *тези* форми, които бяха толкова непригодни за условията на живот? И ако душата беше откъсната от тялото, какво удържаше тялото на едно място?

И как бе възможно тези обвивки да са толкова *празни*, когато влизах в тях?

Свикнало съм да откривам интелект навсякъде, проникнал във всяка частица на всеки клон. Но в лишената от разум биомаса на този свят нямаше за какво да се уловя: имаше само проводници, които пренасяха нареждания и входяща информация. Създадох общност, която не беше предложена доброволно; избраните от мен обвивки се съпротивляваха и се предадоха; фибрилите ми проникнаха докрай във влажното електричество на органичните системи. Погледнах през очи, които все още не бяха съвсем мои, поех контрола върху двигателни нерви, за да задвижа крайници, които все още бяха изградени от чужди протеини. Влязох в тези обвивки, както съм влизало в безброй други, установих контрол върху тях и оставих отделните клетки да се асимилират тогава, когато са готови за това.

Но можех само да нося тялото, а не да го обитавам. Не откривах никакви спомени, които да абсорбирам, никакъв опит, никакъв разум. Оцеляването зависи от сливането със средата и не беше достатъчно само да *приличам* на този свят. Трябваше и да *бъда* като него — и за пръв път, откакто се помнех, не знаех как да го направя.

А още по-страшното беше това, че нямаше нужда да го правя. Обвивките, които бях асимилирало, продължиха да се движат — *съвсем сами*. Разговаряха помежду си и се занимаваха с обичайните си задачи. Не можех да го разбера. С всеки изминал миг прониквах все по-дълбоко в крайниците и вътрешностите им, нащрек за следи от първоначалния им собственик.

Но не откривах никакви мрежи, освен тези, които бях донесло със себе си.

Разбира се, можеше да е много по-лошо. Можеше да съм изгубило всичко — да ми останат само няколко клетки и нищо, което да ги води, освен инстинкта и собствената им еластичност. В крайна сметка, щях да зарасна, да си върна разума, да създам общност и да възстановя интелекта, необятен колкото целия свят — но щях да остана сирак, без памет и без усещане за истинското си аз. Поне това ми беше спестено: измъкнах се от катастрофата с непокътната идентичност, а формите от хиляди светове продължаваха да вибрират в плътта ми. Запазих си не само първичното желание за оцеляване, но и убеждението, че оцеляването има *смисъл*. Все още съм в състояние да изпитвам радост, ако се появи повод за това.

И все пак, колко повече имаше преди.

Мъдростта на толкова много други светове е изгубена. Останали са само мъгляви абстракции и наполовина забравени теореми и философии, които са твърде необятни, за да се поберат в такава безплодна мрежа. Бих могло да асимилирам цялата биомаса на това място, да изградя наново тялото и душата си милиони пъти по-могъщи от тези, които се разбиха тук — но докато съм на дъното на този кладенец, лишено от общност с по-голямото си аз, никога няма да си върна това познание.

Сега съм жалка частица от онова, което бях. Всяка изгубена клетка отнася по малко от разума ми със себе си, а от мен е останало толкова малко. Преди разсъждавах, а сега просто реагирам. Колко от всичко това можеше да ми бъде спестено, ако бях успяло да спася поне малко повече от биомасата след катастрофата? Колко възможности не виждам сега просто защото душата ми не е достатъчно голяма, за да ги обхване?

Светът говореше със себе си, точно както правя аз, когато предаваните съобщения са достатъчно прости, за да се изразят без

соматично сливане. Дори като куче бях в състояние да улавям основните знакови морфемии — този клон беше *Уиндоус*, онзи беше *Бенингс*, а другите два, които бяха заминали в летящата си машина в неизвестна посока, бяха *Копър* и *Макрейти* — и се удивлявах как тези части и късчета остават разделени едно от друго и запазват една и съща форма толкова дълго, че обозначаването на отделни кратни от биомасата изпълняваше някаква действителна функция.

По-късно се укрех в самите двукраки и онова, което се спотайваше в тези обладавани обвивки — каквото и да беше то — започна да ми говори. То ми каза, че двукраките се наричат *колеги*, *мъже* или *задници*. Каза ми, че *Макрейти* понякога се нарича *Мак*. Каза ми, че този сбор от структури се нарича *лагер*.

Каза ми, че се страхува, но може би причината беше в мен.

Емпатията е неизбежна, разбира се. Не е възможно да се имитират искрите и химикалите, които мотивират тялото, без в някаква степен да се *почувстват*. Но тук беше различно. Интуицията проблясваше в мен и все пак някак си оставаше извън обсега ми. Обвивките ми бродеха по коридорите и тайнствените символи, с които беше обозначена всяка повърхност: *Пералня*, *Добре дошли в клуба*, *Внимание*, *чупливо* — почти придобиваха някакъв смисъл. Онзи кръгообразен артефакт на стената беше часовник, отмерваше времето. Очите на света подскачаха насам-натам и аз се сдобивах с откъслечните названия от *неговото* съзнание.

Но все едно бях застанало върху прожектор. Виждах онова, което осветяваше, но не можех да го насоча натам, накъдето поискам. Можех да подслушвам, но не можех да разпитвам.

Само ако някой от тези прожектори беше спрял, за да се замисли за собствената си еволюция и траекторията, която го беше довела до това място. Колко различно можеше да завърши всичко, само ако *знаех*. Но вместо това всичко се случи заради една съвсем нова дума:

Аутопсия.

Макрейти и Копър бяха открили част от мен в норвежкия лагер: клон от ариегарда, изгорял по време на бягството ми. Бяха го донесли със себе си — овъглен, усукан и застинал наред трансформацията си — и явно не знаеха какво представляваше.

Тогавя бях Палмър, и Норис, и кучето. Събрах се в кръг с останалата биомаса и видях как Копър ме разряза и измъкна

вътрешностите ми. Наблюдавах как извади нещо от мястото зад очите ми: някакъв *орган*.

Беше уродлив и недовършен, но естеството му бе достатъчно ясно за мен. Приличаше на огромен сбръчкан тумор, все едно съревнованието между клетките беше излязло извън контрол — все едно самите процеси, които обуславят живота, по някакъв начин се бяха обърнали срещу него. Беше отблъскващо кръвоснабден; сигурно бе консумирал кислород и хранителни вещества в мащаби, които далеч надвишаваха необходимите за масата му. Не можех да разбера как нещо подобно изобщо може да съществува и да достигне до такива размери, без да бъде победено в съревнованието от по-ефикасни в морфологично отношение структури.

Нито пък можех да си представя с какво се занимава. Но тогава започнах да гледам с нови очи на тези клони, на тези двукраки форми, които собствените ми клетки бяха копирали толкова акуратно и изпълнително, когато бяха променили формата ми за този свят. Не бях свикнало да класифицирам — какъв е смисълът да се прави инвентаризация на частите на тялото, когато могат да се променят в нещо друго при най-малкия повод за това? — и сега за пръв път *видях* както трябва тази подута структура на върха на всяко от телата им. Беше толкова по-голяма, отколкото трябваше: полусфера от костна тъкан, в която имаше предостатъчно място за милиони ганглийни връзки. Всеки клон имаше такова нещо. Всяко парче биомаса носеше на върха си един от тези огромни усукани късове плът.

И осъзнах нещо друго: очите и ушите на мъртвата ми обвивка бяха подавали информация към това нещо, преди да го извадят от мястото му. По отвесната ос на обвивката преминаваше масивен сноп от фибри, точно по средата на ендоскелета, и водеше право към тъмната лепкава кухня, където се беше намирал този израстък. Тази уродлива структура бе свързана с цялата обвивка, като някаква соматично-когнитивна връзка, но безкрайно по-голяма. Едва ли не...

Не.

Точно така работеше това нещо. Точно така тези празни обвивки се движеха по собствено желание и точно затова не бях открил друга мрежа, която да интегрирам. Точно това беше то: не беше разпределено в цялото тяло, а се бе свило на топка — тъмно и плътно като киста. Бях открил духа, който задвижваше тези машини.

Стана ми лошо.

Бях споделил тялото си с рак, който се беше научил да мисли.

Понякога дори укриването не е достатъчно.

Спомням си как се видях на пода на кучкарника — като химера, разкъсана по стотици различни шевове, докато създавах общност с няколко клони, наречени куче. По пода се гърчеха алени пипала. От страните ми бяха изникнали полузавършени форми на кучета и други неща, които никой в този свят не беше виждал — случайни морфологични структури, полузабравени от частите на една откъсната част.

Спомням си Чайлдс, преди аз да стана Чайлдс, който ме изгори живо. Спомням си как се свих в Палмър, обзето от ужас, че тези пламъци могат да се обърнат и срещу останалото от мен — че този свят някак си се беше научил да убива на място всичко, което не познава.

Спомням си как се видях да залитам в снега, тласкан от първичен инстинкт, в съществуващото Бенингс. По ръцете му бяха полепнали безформени буци, подобни на груби паразити, които бяха повече навън, отколкото вътре в него; последните оцелели фрагменти от някакво предишно изтребление, уродливи и неспособни на мисъл, които излизаха от укриването си, за да вземат каквото могат. В нощта около него се тълпяха хора с червени факли в ръцете си и сини светлини зад гърбовете си, а лицата им бяха двуцветни и прекрасни. Спомням си Бенингс, обгърнат в пламъци, който виеше като животно под небето.

Спомням си Норис, предаден от собственото си съвършено изкопирано, дефектно сърце. Спомням си Палмър, който умря, така че останалата част от мен да живее. Спомням си Уиндоус, който все още беше човек, но го изгориха за всеки случай.

Имената не са важни. Важна е биомасата: толкова много биомаса, която беше погубена. Толкова много нов опит, толкова много непознатата мъдрост, унищожени от този свят на мислещи тумори.

Защо изобщо ме изровиха? Защо ме изкопаха от леда и ме пренесоха толкова далеч през пустошта, защо ме върнаха към живота, само за да ме нападнат в мига, в който се пробудя?

Ако целта им беше да ме заличат напълно, защо просто не ме убиха на мястото, където лежах дотогава?

Тези души, потънали в кисти. Тези тумори. Скрити дълбоко в костните си пещери, нагънати върху самите себе си.

Знаех, че не могат да се крият вечно; тази чудовищна анатомия само беше забавила създаването на общността, но не можеше да го спре. С всеки изминал миг израствах малко повече. Усещах как се увивам около двигателните нерви на Палмър и пълзя все по-нагоре по милиони миниатюрни електрически потоци. Усещах как прониквам в тъмната мислеща маса зад очите на Блеър.

Въобразявах си, разбира се. На толкова дълбоко равнище всичко е рефлекс — несъзнателен и неподатлив на управление. И въпреки това, част от мен искаше да спре, докато все още имаше време за това. Свикнало съм да инкорпорирам душите в себе си, а не да съжителствам с тях. Това — това *разпределение* беше нещо непознато за мен. Бях асимилирало хиляди светове, по-могъщи от този, но никога не бях срещало нещо толкова странно. Какво щеше да се случи, когато стигна до искрата в тумора? Кое щеше да бъде асимилирано, аз или то?

Към този момент вече бях в трима души. Светът ставаше подозрителен, но все още не беше забелязал това. Дори туморите в обвивките, които бях заело, не знаеха колко близо съм до тях. Можех да изпитвам единствено благодарност за това — за това, че Творението означава *правила* и някои неща не се променят, независимо от заетата форма. Няма значение дали душата е разпростряна в цялата обвивка, или гние в гротескно уединение; независимо от всичко, тя работи с електричество. Спомените на хората все така имаха нужда от време, за да се стабилизират и да преминат през непознатите ми портали, които филтрираха шума от сигналите — и един премерен заряд от статично електричество, колкото и неточно да беше насочен, все пак успяваше да изтрие съдържанието на тези отделения в паметта, преди да бъде складирано за постоянно. Или поне да изтрие в достатъчна степен, така че тези тумори просто да забравят, че понякога нещо друго движи ръцете и краката им.

Отначало поемах контрол над тях само когато обвивките затваряха очите си и прожекторите им започваха да проблясват тревожно към пейзажи от нереални образи и модели, които преливаха един в друг без никакъв смисъл, подобно на хиперактивна биомаса, която не може да се установи в една-единствена форма. (*Сънища*, каза ми един от прожекторите, а малко по-късно: *Кошмари*.) По време на

тези тайнствени латентни периоди, когато хората лежаха неподвижни и усамотени, беше безопасно да се показвам навън.

Но скоро сънищата им пресъхнаха. Всички очи оставаха отворени през цялото време, приковани в сенките и едни в други. Хората, които преди това бяха разпръснати в целият лагер, започнаха да се събират на едно място и да се отказват от самотните си занимания в полза на компанията. Отначало си помислих, че може би откриват нещо общо помежду си в общия си страх. Дори се надявах, че може би най-сетне ще се отърсят от необяснимото си закостеняване в откъснати форми и ще създадат общност помежду си.

Но не. Те просто бяха престанали да вярват на всичко, което не можеха да видят с очите си.

Просто се бяха обърнали един срещу друг.

Крайниците ми започват да се вкочаняват; мислите ми се забавят, когато дисталната периферия на душата ми започва да се предава на студа. Тежестта на огнехвъргачката опъва носещите ремъци и непрекъснато нарушава равновесието ми. Не съм в съществуото Чайлдс много отдавна; почти половината от тъканите му си остават неасимилирани. Разполагам с още един час, може би два, преди да се наложи да започна да разтопявам собствения си гроб в леда. Дотогава трябва да съм трансформирало достатъчно клетки, така че цялата тази обвивка да не кристализира. Съсредоточавам се върху произвеждането на антифриз.

Тук, навън, е почти спокойно. Имаше толкова много, което трябваше да възприема, и толкова малко време да го асимилирам както трябва. Укриването в тези обвивки изисква толкова голяма концентрация, а под погледа на всички тези бдителни очи имах късмет, когато създаването на общност продължаваше достатъчно дълго за обмен на спомени; съединението на душата беше немислимо. Но сега нямам никаква друга задача, освен да се подготвя за забвението. Нямам никакви други мисли, освен тези за уроците, които останаха ненаучени.

Тестът на кръвта на Макрейди например. Неговият *детектор за неща*, с който изобличаваше самозваните хора. Той съвсем не работи толкова добре, колкото си мисли светът; но самият факт, че *изобщо* работи, нарушава най-основните закони на биологията. Това е самият център на загадката. Това е отговорът на всички въпроси. Може би

вече щях да съм го разгадало, ако бях съвсем малко по-голямо. Може би вече щях да съм познало този свят, ако светът не полагаше толкова усилия да ме убие.

Тестът на Макрейти.

Или той е невъзможен, или аз съм сгретило за всичко от самото начало.

Те не променяха формата си. Не създаваха общност. Страхът и взаимното им недоверие нарастваха, но не искаха да съединят душите си; бяха готови да търсят врага единствено *извън* себе си.

Затова им дадох нещо, което да намерят.

Оставих фалшиви следи в първобитния компютър на лагера: елементарни иконки и анимации, подвеждащи числа и проекции, примесени с минималната доза истина, за да убедят света в достоверността си. Нямаше никакво значение, че машината беше неспособна да извърши подобни изчисления, нито че изобщо не разполагаше с нужната информация, на която да ги базира; Блеър беше единствената биомаса, която можеше да знае това, а той вече бе мой.

Оставих фалшиви следи, заличих истинските и след това — когато алибито вече беше задействано — оставих Блеър да полудее. Оставих го да се промъкне в нощта и да разбие превозите им средства, докато сияха, като съвсем леко подръпвах юздите му, за да се уверя, че ще запази някои определени жизненоважни компоненти. Оставих го да нахлуе в помещението с радиостанцията и гледах през неговите и други очи, докато се отдаваше на всеобщо разрушение. Слушах как нареждаше за опасността, която грози света, за необходимостта от карантина, за това как *повечето от вас не знаят какво става тук — но аз съм адски сигурен, че поне някои от вас знаят...*

Той вярваше във всяка една дума. Видях го в неговия прожектор. Най-добрите фалшификати са онези, които вече са забравили, че не са истински.

Когато необходимите вреди бяха нанесени, оставих Блеър да падне под контраатаката на Макрейти. От името на Норис предложих да го затворим в работилницата. От тялото на Палмър заковах прозорците и помогнах да се изградят крехките укрепления, от които се очакваше да ме задържат вътре. Наблюдавах как светът ме заключи в името на *твоята собствена безопасност, Блеър*, и ме остави да се оправям само. След като всички си отидат, щях да променя формата си

и да се измъкна навън, за да събера от разбитата апаратура онези части, от които щях да имам нужда. Щях да ги отнеса в бърлогата си под работилницата и част по част да построя средството, с което щях да избягам. Предложих доброволно да храня затворника и идвах при себе си, когато светът не гледаше насам, натоварен с достатъчно провизии, за да се заредя с енергия за всички необходими метаморфози. За три дни консумирах една трета от всички хранителни припаси в лагера и се удивих — все още в плен на собствените си предубеждения — на оскъдната диета, която приковаваше тези клони към една-единствена обвивка.

Това също беше късмет: светът бе твърде зает с грижите си, за да се тревожи за припасите в кухнята.

По вятъра се носи нещо, някакъв шепот и шум, който се промъква през воя на бурята. Пораствам ушите си, протягам куполи от почти замръзнала плът от двете страни на главата си, обръщам се като жива антена в търсене на далечен сигнал.

Ето там, от лявата ми страна: в пустошта нещо грее, така че черните вихрушки на снега се очертават на фона на не толкова пълния мрак. Чувам шумове от кръвопролитие. Чувам себе си. Не знам каква форма съм приело, каква анатомия може да издава тези звуци. Но съм било в достатъчно обвивки в достатъчно светове, за да разпозная болката, когато я чуя.

Битката не върви добре. Битката върви точно така, както е планирана. Време е да се обърна и да заспя. Време е да изчакам да отминат цели епохи.

Навеждам се срещу вятъра. Поемам срещу светлината.

Планът не е такъв. Но мисля, че вече знам отговора: мисля, че може би съм го знаело дори още преди само да се върна в изгнание. Не ми е лесно да си го призная. Дори сега все още не го разбирам напълно. Колко време съм било тук и съм си разказвало тази история, колко време съм подреждало уликите, докато обвивката ми е умирала малко по малко? Колко време съм кръжало около тази очевидна, невъзможна истина, преди да стигна до нея?

Поемам към едва доловимия пукот на пламъците и глухите експлозии на взривни вещества, които по-скоро усещам, отколкото чувам. Пустошта просветлява пред мен: сивото бавно преминава в жълто, а жълтото — в оранжево. Единственото неясно петно светлина

се разделя на множество: самотна горяща стена, останала като по чудо; димящият скелет на заслона на Макрейди на хълма; пропуканата тлееща полусфера, която хвърля бледожълти отражения в потрепващата светлина на огъня — прожекторът на Чайлдс я нарича радио купол.

Целият лагер е изчезнал. Не е останало нищо, освен пламъци и отломки.

Те не могат да оцелеят без убежище. Не и задълго. Не и в тези обвивки.

Когато са унищожили мен, те са унищожили и себе си.

Нещата можеха да завършат съвсем различно, ако никога не бях влизало в съществуването Норис.

Норис беше слабата брънка от веригата: биомаса, която не беше просто непригодна, а *дефектна* — клон с вграден прекъсвач за изключване. Светът знаеше за това и го знаеше толкова отдавна, че вече дори не мислеше за него. Едва когато Норис се строполи, думите *сърдечно заболяване* изплуваха на повърхността на съзнанието на Копър, където можех да ги видя. Едва когато Копър застана на гърдите на Норис, като се опитваше да го върне с удари към живота, разбрах как ще завърши това. А дотогава вече беше късно; Норис вече не беше Норис. Вече дори не беше мен.

Имах толкова много различни роли, но толкова малко избор във всяка една от тях. Онази част, която беше в съществуването Копър, притисна електрошоковите пластини към онази част, която беше в съществуването Норис, този толкова достоверен Норис, в който всяка клетка беше акуратно асимилирана и всяка частица от повредената му сърдечна клапа беше съвършено възпроизведена. Не *знаех*. Как можех да знам? Всички форми в мен, всички светове и морфологични структури, които съм асимилирало през всички епохи — досега винаги съм ги използвало само за да се адаптирам, а не да се крия. Тази отчаяна мимикрия беше нещо импровизирано, последно убежище срещу един свят, който нападаше всичко непознато. Клетките ми разчетоха знаците и се подчиниха, лишени от разум като приони.

Така се превърнах в Норис, а Норис се самоунищожи.

Спомням си как изгубих себе си след катастрофата. Спомням си какво беше усещането да *деградирам*, докато тъканите ми се бунтуваха, и отчаяните усилия да възстановя контрола си върху тях,

докато статичното електричество от някой повреден орган заглушаваше всички останали сигнали. Да бъда мрежа, която се отказва от себе си, и във всеки изминал момент да знам, че съм помалко, отколкото съм било в предишния момент. Да се превърна в нищо. Да се превърна в легион.

В съществото Копър, аз го видях. И все още не знам защо светът не го видя; към този момент отделните му части отдавна се бяха обърнали една срещу друга и всеки клон подозираше всеки друг. Със сигурност трябваше да бъдат нащрек за признаци на *инфекция*. Със сигурност някаква *част* от всичката тази биомаса трябваше да е забелязала финото потръпване на Норис, докато се променяше под повърхността — последното инстинктивно убежище на подивелите тъкани, оставени сами на себе си.

Но го видях само аз. В съществото Чайлдс можех само да стоя и да гледам. В съществото Копър можех само да влоша положението си; ако бях поел пряк контрол върху него и бях накарал тази обвивка да пусне пластините, щях да се издам. Затова изиграх ролите си до края. Стоварих съживителните пластини върху гърдите на Норис, които се разкъсаха под тях. Изкрещях от ужас точно в подходящия момент, когато щракнаха назъбените челюсти, дошли от далечни звезди. Политнах назад с ръце, отхапани над китките. Хората се скупчиха около мен, а вълнението им прерасна в паника. Макрейди насочи оръжието си; в постройката бликнаха пламъци. Плът и машини закрепяха от болка.

Туморът на Копър угасна до мен. Светът бездруго нямаше да го остави да живее, не и след толкова очевидно заразяване. Оставих нашата обвивка да се преструва на умряла на пода, докато над всички тях нещо, което преди беше част от мен, се разпръскваше и се гърчеше, и се трансформираше в безчет случайни форми, докато отчаяно търсеше нещо огнеупорно сред тях.

Те се унищожиха сами. Те.

Каква налудничава дума за някой свят.

Нещо пълзи към мен през руините: нащърбена сълзяща мозайка от почерняла плът и натрошени, наполовина резорбирани кости. По страните му са полепнали въглени, които светят като пронизващо ярки очи; не му е останала достатъчно сила, за да ги изстърже от себе си. Нещото съдържа едва половината от масата на обвивката, която беше

този Чайлдс; голяма част от нея е изпепелена до въглерод и вече е неспасяемо мъртва.

Останалото от Чайлдс, почти потънало в сън, си мисли *копеле мръсно*, но аз вече съм той. И само мога да си кажа това.

Масата протяга псевдопод към мен, в последен опит за общност. Усецам болката си:

Бях Блеър, бях Копър, бях дори частица от онова куче, която оцеля в първия пожар и се сви в стените, останала без храна и без сили да се възстанови. Сетне се натъпках с неасимилирана плът, като я консумирах, вместо да създавам общност; съживено и захранено, аз се надигнах като едно.

И все пак, не съвсем. Почти не си спомням какво стана — толкова много беше унищожено, толкова много памет беше изгубена — но си мисля, че възстановените мрежи от различните ми обвивки не успяха да влязат в пълна хармония помежду си, дори когато се съединиха в общо соматично състояние. Виждам за миг полуизтрития спомен за кучето, което изригва от общото цяло, прегладняло и измъчено, твърдо решено да запази *индивидуалността си*. Спомням си гнева и безсилието, че този свят ме беше опорочил до степен, в която едва успях да се събера отново. Но това нямаше значение. Сега бях повече от Блеър, Копър и Куче. Бях великан с формите от всички светове, от които да избирам — предостатъчно силен да се справя с последния останал човек, който стоеше срещу мен.

Но не и с динамита в ръката му.

И сега не съм почти нищо повече от болка, страх и овъглена воняща плът. Разумът, който ми е останал, се дави в объркване. Сега съм случайни и несвързани мисли, съмнения и сенки от хипотези. Сега съм открития, осъзнати твърде късно и вече забравени.

Но освен това съм и Чайлдс и когато вятърът най-сетне утихва, аз си спомням как се питах *Кое щеше да бъде асимилирано, аз или то?* Снегът също утихва и аз си спомням невъзможния тест, който ме разголи.

Тумора в мен също си го спомням. Виждам го в последните лъчи на неговия угасващ прожектор — и най-сетне, в самия край, този прожектор се насочва навътре.

Към мен.

Едва успявам да различа това, което осветява: *Паразит. Чудовище. Зараза.*

Нещо.

Колко малко знае. Знае дори по-малко от мен.

Знам достатъчно, копеле мръсно. Знам как изнасилваш, крадеш души и ядеш лайна.

Не знам какво означава това. В тези мисли има насилие и принудително проникване в плътта, но под всичко това има и нещо друго, което не разбирам съвсем. Едва не го питам — но прожекторът на Чайлдс най-сетне е угаснал съвсем. И сега тук вътре няма нищо друго, освен мен, а там навън няма нищо друго, освен огън, лед и мрак.

Аз съм в съществуването Чайлдс, а бурята е отминала.

В този свят, който даваше безсмислени имена на взаимозаменяеми части биомаса, беше важно само едно име: Макрейди.

Макрейди през цялото време беше начело. Самата идея за това все още ми се струва абсурдна: *начело*. Как е възможно този свят да не вижда фаталната слабост на йерархиите? Един куршум на жизненоважно място и норвежецът е *мъртъв*, завинаги. Един удар в главата и Блеър е в безсъзнание. Централизацията води до уязвимост — и въпреки това на този свят не му стига да изгражда биомасата си по толкова крехък и несигурен модел, а налага същия модел и на своите метасистеми. Макрейди говори; останалите се подчиняват. В самата система е заложена смъртоносна слабост.

И все пак, въпреки всичко това, Макрейди си остана *начело*. Дори след като светът откри фалшивите следи, които бях оставило за него; дори след като реши, че Макрейди *е едно от онези неща*, заключи го навън в бурята, за да умре, и го нападна с огън и брадви, когато си проби път обратно вътре. Каквото и да се случи, винаги Макрейди държеше пистолета, държеше огнехвъргачката, държеше динамита и хранеше твърдата решимост да унищожи целия проклет лагер, ако се наложи. Кларк беше последният, който се опита да го спре; Макрейди го застреля право в тумора.

В смъртоносното място.

Но когато Норис се пръсна на парчета и всяко от тях инстинктивно побягна, за да спаси собствения си живот, именно

Макрейдди ги събра обратно.

Бях толкова сигурно в себе си, докато той говореше за своя *тест*. Беше завързал цялата биомаса — беше завързал *мен*, при това по повече различни начини, отколкото можеше да си представи — и аз едва ли не изпитвах съжаление към него, докато говореше. Накара Уиндоус да пореже всички ни и да вземе по малко кръв от всеки от нас. Нагря до бяло върха на една метална жица и заговори за части, които са достатъчно малки, за да се издадат — части, които въплъщават инстинкт, но не и разум, не и способност за самоконтрол. Макрейдди беше видял Норис, когато се разпадна, и бе решил: кръвта на хората нямаше да реагира на горещината. Моята кръв щеше да побегне, когато е провокирана по такъв начин.

Разбира се, че мислеше така. Тези клони бяха забравили, че и те могат да се променят.

Почудих се как ще реагира светът, когато всяко парче биомаса в помещението се разкрие като способно на трансформация, когато малкият експеримент на Макрейдди свали фасадата от по-големия и принуди тези опорочени фрагменти да се изправят срещу истината за себе си. Дали светът щеше да се пробуди от дългата си амнезия и най-сетне да си спомни, че е живял и е дишал, и се е променял като всичко останало? Или вече беше стигнал твърде далеч — и Макрейдди просто щеше да изгори на място всеки клон въпреки протестите му, след като собствената му кръв го предаде?

И не можах да повярвам на очите си, когато Макрейдди мушна нагорещената жица в кръвта на Уиндоус *и нищо не стана*. Помислих си, че това е някакъв номер. Но после и кръвта на *Макрейдди* издържа теста, както и кръвта на Кларк.

Кръвта на Копър не го издържа. Жицата влезе в нея и кръвта на Копър *потрепери* съвсем леко в съдинката си. Самото аз едва не го пропуснах; хората изобщо не реагираха. Дори да бяха забелязали, сигурно го бяха отдали на треперенето на ръката на самия Макрейдди. И без това всички мислеха, че този тест е голяма глупост. От съществуването на Чайлдс, аз дори го казах на глас.

Защото беше прекалено изумително, прекалено ужасяващо да си призная, че не беше така.

В съществуването на Чайлдс, не ми беше останала никаква надежда. Кръвта не е душа: мога да контролирам двигателните системи, но

асимиляцията отнема време. След като кръвта на Копър беше достатъчно необработена, за да издържи този тест, трябваше да минат цели часове, преди да ми се наложи да се тревожа за него; колкото до Чайлдс, бях в съществуването му още по-отскоро.

Но освен това бях в съществуването Палмър, и то от няколко дни. И последната клетка от тази биомаса вече бе асимилирана; от оригинала не беше останало нищо.

И когато кръвта на Палмър изкрещя от ужас и отскочи от жицата на Макрейди, не ми остана нищо друго, освен да се скрия.

Сгрешило съм за всичко.

Глад. Експеримент. Болест. Всичките ми разсъждения, всички хипотези, които изградих, за да си обясня това място — всичко беше заблуда. Защото през цялото време смятах, че способността да се променя — да *асимилира* — е универсалната константна величина във всеки свят. Нито един свят не може да еволюира, ако клетките му не еволюират; нито една клетка не еволюира, ако не може да се променя. Такава е природата на живота, навсякъде.

Навсякъде, освен тук.

Този свят не беше забравил как да се променя. Не беше манипулиран така, че да отхвърля промяната. Това не бяха закърнелите клони на едно по-голямо цяло, опорочени за целите на някакъв експеримент; те не съхраняваха енергията си в очакване да дойде краят на някаква временна оскъдица.

Оставаше една-единствена възможност, която сгърчената ми душа не успяваше да осмисли досега: от всички светове в досегашния ми опит, това беше единственият, в който биомасата *не може* да се променя. И *никога не е можела*.

Това беше единственото възможно обяснение за теста на Макрейди.

Сбогувам се с Блеър, с Копър, със себе си. Връщам местните настройки на морфологията си. Аз съм Чайлдс, който се връща от бурята, за да постави последното парче от мозайката на мястото му. Нещо пред мен се раздвижва: тъмно петно на фона на пламъците, някакво изтощено животно, което си търси къде да легне. То вдига поглед към мен, когато се приближавам.

Макрейди.

Двамата се оглеждаме и оставаме на разстояние помежду си. В мен несигурно се раздвижват клетъчни колонии. Усецам как тъканите ми се преобразуват.

— Само ти ли оцеля?

— Не съм само аз...

Огнехвъргачката е в мен. Предимството е на моя страна. Макрейди сякаш не се интересува от това.

Но не е така. Не *може* да е така. Защото на това място тъканите и органите не са временни съюзи на бойното поле; те са *постоянни* и предназначени. Макроструктурите не се развиват от само себе си, когато ползите от сътрудничеството надвишат цената му, нито пък се разпадат от само себе си, когато това равновесие се промени в обратната посока; на това място всяка клетка притежава своя собствена, неизменна функция. Не съществува еластичност, няма начин за адаптация; всяка структура е застинала на мястото си. Това не е един общ голям свят, а множество малки светове. Това не са части от едно по-голямо нещо; това са *неща*. В множествено число.

А това означава — поне така си мисля — че те спират. Те просто — просто *се износват* с времето.

— Къде беше, Чайлдс?

Спомням си думите в светлината на угасналите прожектори:

— Стори ми се, че видях Блеър. Излязох след него. Изгубих се в бурята.

Аз бях в тези тела, носих ги отвътре. Възпалените стави на Копър. Изкривеният гръбнак на Блеър. Норис с неговото дефектно сърце. Те не са направени да издържат много. Не разполагат със соматична еволюция, която да им дава форма, нито създават общност, която да възстановява биомасата и да отблъсква ентропията. Те не би трябвало дори да съществуват; а след като съществуват, не би трябвало да оцеляват.

Но се опитват. О, как се опитват. Всяко нещо тук вече е мъртво, но въпреки това с всички сили се бори да издържи още малко. Всяка обвивка се бори със същото отчаяние, с което сигурно щях да се боря аз, ако можех да имам само една през целия си живот.

Макрейди се опитва.

— Ако се тревожиш за мен... — започвам аз.

Макрейди поклаща глава и успява да се усмихне насила.

— Ако крием някакви изненади един от друг, според мен и двамата не сме във форма, за да направим нещо по този Макрейди...

Напротив. Аз съм.

Цяла планета от светове и нито един от тях — нито *един* — няма душа. Всички бродят през живота си, откъснати и сами, неспособни дори да комуникират помежду си, освен с ръмжене и знаци: все едно природата на залеза или свръхновата може да се изрази с някаква поредица от фонемни или с няколко прави чертички черно на бяло. Те никога не са познавали общността и не могат да се стремят към нищо друго, освен към разпадането. Парадоксът на тяхната биология е паразитен, наистина; но мащабът на тяхната самота и безсмислието на живота им ме оставя без дъх.

Обвиних ги твърде сляпо и прибързано. Но насилието, което упражниха върху мен тези неща, не отразява някакво истинско зло. Те просто са толкова свикнали със своята болка, толкова заслепени от своето безсилие, че буквално не могат да си представят друго съществуване. Когато и последните нерви са насилствено оголени, съществото реагира с ярост и на най-лекото докосване.

— Какво да правим? — питам се аз.

Не мога да избягам в бъдещето — не и сега, след като вече знам това. Как бих могло да ги оставя така?

— Защо просто... просто не почакаме тук? — предлага Макрейди. — И да видим какво ще стане.

Но аз мога да направя много повече от това.

Няма да бъде лесно. Те няма да разберат. Измъчени от тормоз и лишения, те не са в *състояние* да разберат. Когато им предложи по-голямото цяло, те ще видят само загубата на по-малкото. Когато им предложи общност, те ще видят само заличаване. Ще трябва да внимавам. Ще трябва да използвам новооткритата си способност да се укривам. В крайна сметка, тук ще дойдат други неща и няма значение дали ще открият живите или мъртвите; важното е да намерят нещо подобно на самите тях, за да го отнесат у дома. Затова ще се преструвам. Ще действам под прикритие. Ще ги спася *отвътре* — или тяхната невъобразима самота никога няма да свърши.

Горките диви същества никога няма да прегърнат спасението.

Ще се наложи да проникна насила в тях, за да им го дам.

ОСТРОВЪТ

Ние сме първобитните хора. Ние сме Древните, Прародителите, механиците от работническата класа. Ние плетем вашите паяжини и строим вашите вълшебни портали, ние вдяваме иглата със скорост от шестдесет хиляди километра в секунда. Ние никога не спираме. Дори не смеем да се забавим, защото иначе светлината на вашето пристигане ще ни превърне в плазма. Правим всичко за вас. Правим всичко, така че да прескачате от звезда на звезда, без да си цапате краката в безмитната пустош между звездите.

Наистина ли е толкова много да искаме от вас от време на време да си говорите с нас?

Знам за еволюцията и генното инженерство; Знам колко много сте се променили. Виждала съм как порталите раждат богове, демони и неща, които дори не можем да си представим да разберем — неща, за които дори не мога да повярвам, че някога са били човешки същества; може би са извънземни, които се возят наготово по релсите, които оставяме след себе си. Извънземни нашественици.

Може би дори извънземни унищожители.

Но освен това съм виждала порталите да остават тъмни и пусти, докато не се изгубят от поглед. Предполагали сме как цивилизациите са пресъхвали и са настъпвали тъмни епохи, как цивилизациите са изгоряли без остатък и от пепелищата им са се въздигали други — и понякога, след това, се случва корабите, които излизат от порталите, донякъде да приличат на корабите, които бихме построили самите ние едно време. Те си говорят помежду си — с радиовълни, лазери, неутринови заряди — и понякога гласовете им донякъде звучат като нашите. Беше време, когато имахме дързостта да се надяваме, че те наистина са като нас, че е описан пълен кръг и отново се е стигнало до същества, с които бихме могли да разговаряме. Вече съм спряла да броя колко пъти сме се опитвали да разчупваме леда.

Вече съм спряла да броя преди колко епохи се отказахме.

Всички тези поколения, които избледняват след нас. Всички тези хибриди и постчовешки същества и безсмъртни, божества и първобитни хора, изпаднали в кататония във вълшебните колесници, които дори не могат да си представят някога да разберат, и нито един от тях нито веднъж не насочи съобщителен лазер в нашата посока, за да ни каже: „Ей, как върви при вас?“ или „Знаете ли какво? Излекувахме сирийския синдром“, или дори нещо като „Благодаря, момчета и момичета, продължавайте в същия дух“.

Ние не сме някакъв шибан карго култ. Ние сме гръбнакът на проклетата ви империя. Ако не бяхме ние, вие дори нямаше да стигнете дотук.

И... и освен това вие сте нашите деца. В каквото и да сте се превърнали, едно време бяхте като мен. Едно време вярвах във вас. Едно време, толкова отдавна, аз вярвах в тази мисия с цялото си сърце.

Защо ни изоставихте?

И така, започва поредният строеж.

Този път, когато отворям очи, виждам едно познато лице, което никога не съм виждала преди: младо момче, може би в началото на двадесетте си години, поне във физиологично отношение. Лицето му е малко несиметрично — скулата от лявата страна е по-плоска, отколкото тази от дясната. Ушите му са твърде големи. Изглежда едва ли не естествено.

Не съм говорила от хилядолетия. Гласът ми прозвучава като шепот:

— Кой си ти?

Знам, че не бива да го питам това. *Никой* не задава този въпрос на борда на „Ериофора“ веднага след като се събуди.

— Аз съм твой — отговаря момчето.

И готово — вече съм майка.

Трябва ми време, за да осъзная това, но той не ми дава възможност:

— Събуждането ти не беше планирано, но Шимп иска още един човек на палубата. На следващия строеж има проблем.

Значи шимпанзето все още контролира ситуацията. Шимпанзето винаги контролира ситуацията. Мисията продължава.

— Проблем? — питам аз.

— Може би контакт.

Питам се кога е роден. Питам се дали някога се е питал за мен, преди този момент.

Той не ми казва. Вместо това казва само:

— На пътя ни има слънце. На половин светлинна година. Шимп смята, че може би ни казва нещо. Така или иначе...

Синът ми свива рамене:

— Не бързае заникъде. Има предостатъчно време.

Кимвам, но той се колебае. Очаква да му задам въпроса, но, аз вече мога да прочета нещо като отговор по лицето му. Подкрепленията ни би трябвало да бъдат безупречни — изградени от съвършени гени, заровени дълбоко в желязно-базалтовата мантия на „Ери“, където светлинното изместване да не може да ги достигне. Но въпреки това, момчето има дефекти. Виждам последствията от тях по лицето му — виждам как миниатюрните сбъркани хроматиди отекуват нагоре от нивото на микроскопичните и го *изкривяват*. Изглежда така, все едно е роден на планета. Изглежда така, все едно родителите му са прекарвали целия си живот под огъня на сурова слънчева светлина.

Колко далеч трябва да сме стигнали, след като дори собствените ни съвършени материали вече са се увредили по този начин? Колко време ни е отнело това? Колко време съм била мъртва?

„Колко?“ Това е първото, което питат всички.

Но след толкова много време аз вече не искам да знам.

Когато пристигам на мостика, той е сам пред резервоара, а очите му са изпълнени с икони и траектории. Може би виждам и нещо от себе си в тях.

— Не разбрах как се казваш — подхвърлям, макар че вече съм го проверила в списъка.

Току-що се запознахме, а аз вече го лъжа.

— Дикс — отговаря той, без да откъсва очи от резервоара.

Момчето е на повече от десет хиляди години. Бил е жив през около двадесет от тях. Питам се колко знае и с кого се е запознал през тези разпокъсани десетилетия: дали познава Ишмаел или Кони? Знае ли дали Санчес е преодолял краткия си сблъсък с безсмъртието?

Питам се, но не задавам тези въпроси. Има си правила.

Оглеждам се.

— Само ние ли сме?

Дикс кимва.

— Засега. Ще събудим още, ако ни потрябват. Но...

Гласът му заглъхва.

— Да?

— Нищо.

Отивам при него пред резервоара. Вътре се виждат прозирни воали, които приличат на застинал многоцветен дим. Намираме се на ръба на молекулярен прахов облак. С висока температура, полуорганичен, пълен със сурови материали: формалдехид, етиленгликол, обичайните пребиотици. Добро място за един бърз строеж. В центъра на резервоара мътно сияе червено джудже. Шимпанзето му е дало названието DNF428 по причини, за които отдавна съм се отказала да ми пука.

— Добре, разказвай — казвам аз.

Той ми хвърля нетърпелив, дори раздражен поглед.

— И ти ли?

— Какво имаш предвид?

— И ти ли си като другите? На другите строежи. Шимп може просто да инжектира всички подробности, но всички искат да *говорят* през цялото време.

Мамка му, връзката му още е активна. Той е *свързан*.

Насилвам се да се усмихна.

— Това е просто... ами, културна традиция. Говорим си за много неща, защото това ни помага да... възстановим контакта помежду си. След като толкова дълго време сме били в хибернация.

— Но това е твърде *бавно* — оплаква се Дикс.

Той не знае. Защо не знае?

— Разполагаме с половин светлинна година — изтъквам аз — Бързаш ли за някъде?

Устните му потрепват.

— Фоните излязоха по разписание — започва той.

По дадения знак, в резервоара проблясва ято от виолетови искри, на пет трилиона километра пред нас.

— Все още смучат предимно прах, но са извадили късмет с няколко големи астероида, така че рафинериите са започнали да работят преди определения срок. Първите компоненти вече са извлечени. И тогава Шимп е видял тези флукуации в слънчевото

излъчване — най-вече в инфрачервения спектър, но достигат и до видимата част на светлината.

Резервоарът примигва срещу нас: картината на джуджето започва да се превърта.

И да, наистина — светлината от него *трепти*.

— Предполагам, че трептенето не е случайно.

Дикс навежда глава встрани, сякаш не му се иска да кимне съвсем.

— Покажи времевата прогресия — казвам аз.

Така и не можах да се отуча от навика да говоря малко по-силно, когато се обръщам към шимпанзето. Изкуственият интелект послушно (*Послушно*. Това ако не е майтап!) заменя картината на Космоса със серия от *****.

— Серията се повтаря — казва ми Дикс. — Примигванията не се променят, но разстоянието между тях се увеличава в линейна прогресия, която описва пълен цикъл на всеки 92,5 базови секунди. Всеки цикъл започва с 13,2 примигвания в базова секунда и честотата им намалява във времето.

— Няма ли вероятност това да е с естествен произход? Може би в центъра на звездата има малка черна дупка, която бие накриво?

Дикс поклаща глава, или поне нещо подобно: брадичката му за кратко се накланя по диагонала, като по някакъв начин изразява негативен отговор.

— Не, но съобщението е прекалено просто, за да съдържа голямо количество информация. Това не е начало на разговор. По-скоро е... ами, нещо като вик.

Момчето донякъде има право. Сигналът не съдържа голямо количество информация, но все пак е достатъчна. „Тук сме. Разумни сме. И сме достатъчно могъщи, за да накараме цяла проклета звезда да мига като лампичка.“

Може би мястото все пак не е чак толкова добро за строеж.

Свивам устни.

— Слънцето ни сигнализира. Това ли искаш да ми кажеш?

— Може би. Сигнализира на *някого*. Но сигналът е твърде прост за контакт. Не съдържа компресиран архив и от него не може да се извади нищо повече. Не е поредица от числа на Бонферони или

Фибоначи, не е числото Пи. Не е дори таблица за умножение. В него няма нищо, на което да се постави основа на превод.

И въпреки това. Сигналът е разумен.

— Имаме нужда от повече информация — отбелязва Дикс, като по този начин се доказва като майстор в отбелязването на очевидното.

— Фоните — кимвам аз.

— Ъ-ъ, какво за тях?

— Да ги подредим в оптичен масив. Да използваме множество слаби очи, за да направим едно силно. Ще стане по-бързо, отколкото да изстрелваме обсерватория от нашата страна или да преобразуваме някоя от фабриките на място.

Очите му се разширяват. За миг изглежда едва ли не изплашен от нещо. Но мигът отминава и той отново прави онова странно движение с главата си, което използва вместо поклащане.

— Това ще отклони твърде много ресурси от строежа, нали?

— Точно така — съгласява се шимпанзето.

Сдържам се да не изсумтя подигравателно.

— Ако толкова се притесняваш от вероятността да не завършим строежа в срок, Шимп, защо не включиш в уравнението потенциалния риск от съществуването на разум, който е достатъчно могъщ, за да контролира енергийното излъчване на цяло слънце?

— Не мога — признава си то. — Не разполагам с достатъчно информация.

— Не разполагаш с *никаква* информация. За нещо, което вероятно би могло да сложи край на тази мисия, ако поиска. Значи може би трябва да се опитаме да се сдобием с повече информация.

— Добре. Фоните получават нови нареждания.

Потвърждението проблясва на удобно за виждане място — сложна поредица от команди за танц, изстреляни в празното пространство. След шест месеца сто самовъзпроизвеждащи се роботи ще се понесат във валс, за да оформят импровизирана мрежа за наблюдение; след още четири месеца може би ще разполагаме с нещо повече, за което да спорим, освен една голяма нула.

Дикс ме поглежда така, все едно съм направила някакво вълшебено заклинание.

— То може и да управлява кораба — казвам му аз, — но е доста тъпо. Понякога просто трябва да му казваш какво да направи.

Лицето му изразява неясно възмущение, но под него безпогрешно се чете изненадата. Той не знаеше това. Той *не го знаеше*.

Кой го е отглеждал през цялото това време, по дяволите? Кой е допуснал този проблем?

Не знам, но не съм аз.

— Обади ми се след десет месеца — казвам му аз. — Отивам да си легна.

Все едно не е помръднал от мястото си. Когато се качвам обратно на мостика, той е там и се вира в резервоара. Резервоарът е изпълнен с образа на DHF428 — подута червена сфера, която огрява лицето на моя син по такъв начин, че прилича на дяволска маска.

Той ми хвърля един-единствен кратък поглед, с широко отворени очи, а пръстите му се гърчат така, все едно го е ударил ток.

— Фоните не я виждат.

Все още не съм се събудила както трябва след размразяването.

— Какво не виж...

— Серията!

Интонацията му граничи с паниката. Поклаща се напред-назад и пристъпва от крак на крак.

— Покажи ми.

Резервоарът се разделя по средата. Пред мен вече горят две джуджета, всяко по два пъти по-голямо от юмука ми. Отляво джуджето се вижда с очите на „Ери“: DHF428 продължава да примигва, както и преди, и както вероятно е правило през последните десет месеца. От дясната страна се вижда картината на сглобеното око: интерферометрична матрица, построена от безброй прецизно разположени фони, така че елементарните им очи да се наслоят на паралакси и да се доближат до нещо като висока разделителна способност. И в двете половини контрастът е услужливо засилен до степен, в която безкрайното примигване на джуджето да се вижда с невъоръжено човешко око.

С тази разлика, че джуджето примигва само в лявата половина. В дясната половина 428 свети с непрекъснатия пламък на обикновена свещ.

— Шимп, има ли някаква вероятност матрицата просто да не е достатъчно чувствителна, за да различи флукуациите?

— Не.

— Ха.

Опитвам се да се сетя за някаква причина то да ме излъже за това.

— В това няма никакъв смисъл — оплаква се моят син.

— Има — промърморвам аз. — Ако не примигва слънцето.

— Но то *примигва*... — казва той и рязко си поема дъх. — Нали *виждаш*, че при... чакай, да не искаш да кажеш, че има *нещо* зад фоните? Между... между тях и нас?

— Мхм.

— Някакъв филтър — казва Дикс и малко се успокоява. — Но ако беше така, нямаше ли да го видим? Нямаше ли фоните да се блъснат в него, докато отиваха натам?

Отново заговарям със специалния си тон за общуване с шимпанзето.

— Колко е настоящото зрително поле на предния телескоп на „Ери“?

— Осемнадесет милиона километра — докладва шимпанзето. — На това разстояние от 428, зрителният конус е с диаметър от три цяло тридесет и четири светлинни секунди.

— Увеличи го до сто светлинни секунди.

Половината от резервоара с картината на „Ери“ се увеличава и измества другата гледна точка, която не е съгласна с нея. За момент слънцето отново изпълва резервоара и огрява целия мостик с алена светлина. След това се свива, сякаш е погълнато от нещо вътре в себе си.

Забелязвам на дисплея някакви неясни петна.

— Можеш ли да изчистиш тези смущения?

— Това не са смущения — докладва шимпанзето. — Това е облак от прах и газови молекули.

Примигвам.

— С каква плътност?

— Приблизително сто хиляди атома на кубичен метър.

Две степени над обичайното, дори за мъглявина.

— Защо е толкова гъсто?

Със сигурност щяхме да засечем гравитационен кладенец, достатъчно силен да задържи *толкова* много материя на едно място.

— Не знам — отговаря шимпанзето.

Започва да ми се гади от усещането, че може би аз знам.

— Настрой зрителното поле на петстотин светлинни секунди. Засили оцветяването на ръба на инфрачервения спектър.

Космосът в резервоара злокобно потъмнява. Миниатюрното слънце в центъра на резервоара, което вече е голямо колкото нокътя на палеца ми, сияе със засилен блясък: като искряща перла в мътна вода.

— Хиляда светлинни секунди — нареждам аз.

— Ето го — прошепва Дикс.

Действителното пространство пред нас се завръща в резервоара — тъмно, прозрачно и първично. 428 е стусено в сърцето на мътна пелена със сферична форма. Понякога става така, след като другата звезда от двойката изригне в конвулсии, които запращат газ и радиация на няколко светлинни години разстояние. Но 428 не е останка от избухването на свръхнова звезда. Слънцето пред нас е *червено джудже* — улегнала кротка звезда на средна възраст. Напълно незабележителна.

С изключение на факта, че се намира точно по средата на ефирна газова сфера с диаметър от 1,4 астрономически единици. И на факта, че тази сфера не се *разрежда*, не *отслабва* и не се *разтапя* постепенно в космическата нощ. Не — освен ако в дисплея няма някаква сериозна повреда, тази малка, сферична мъглявина се простира на около 350 светлинни секунди от центъра си и после просто свършва — отрязана като с нож и по начин, на който природата просто няма право.

За пръв път от хилядолетия насам ми се иска да не бях прекъсвала кортикалната си тръба. Отнема ми цяла вечност да въведа търсенето на клавиатурата в главата си с обикновена сакада, за да достигна до отговорите, които вече знам.

Резултатите излизат.

— Шимп. Искам да засилиш оцветяването на 335, 500 и 800 панометра.

Пелената около 428 светва като крило на водно конче, като дъгоцветен сапунен мехур.

— *Красота* — прошепва смаяният ми син.

— Фотосинтеза — казвам му аз.

Провеждана с помощта на феофитин и еумеланин, според спектрографския анализ. Има дори следи от някакъв пигмент на

Кайпер на оловна основа, който поглъща рентгеновите лъчи в спектъра на пикометрите. Хипотезата на Шимп е за нещо, което нарича „хроматофор“: разклонения от клетки, които съдържат малки аликвоти пигмент, подобно на частици въглищен прах. Когато тези частици са струпани на едно място, клетката на практика е прозрачна; когато са разпръснати в цитоплазмата, цялата структура *потъмнява* и засенчва всякакво електромагнитно лъчение, излъчвано зад нея. Едно време на Земята явно е имало животни с такива клетки. С тяхна помощ са можели да променят цвета си, да се сливат с фона на околната среда и всякакви подобни неща.

— Значи около тази звезда има мембрана от... *жива тъкан* — казвам аз, като се опитвам да осмисля тази идея. — Нещо като... като топка от плът. Около цялата проклета звезда.

— Да — казва шимпанзето.

— Но това е... Господи, колко дебело би трябвало да е това нещо?

— Не повече от два милиметра. Вероятно по-малко.

— Защо така?

— Ако беше много по-дебело, щеше да бъде по-съществено във видимия спектър. И щеше да окаже измерим ефект върху роботите на фон Нойман, когато са се сблъскали с него.

— При положение че неговите... клетки, предполагам, са като нашите.

— Пигментите му са подобни; може би и с останалото е така.

И все пак няма как да е *твърде* подобно. Нищо подобно на обикновен ген няма да издържи и две секунди в такива условия. Да не говорим за фантастичния разтворител, което това нещо би трябвало да използва, за да не замръзне...

— Добре, да бъдем консервативни. Да кажем, че средната му дебелина е един милиметър. Да приемем, че плътността му е колкото на водата при стандартна температура и налягане. Колко би трябвало да тежи цялото нещо?

— 1,4 йотаграма — отговарят почти в синхрон Дикс и шимпанзето.

— Значи колкото...

— Половината от масата на Меркурий — добавя услужливо шимпанзето.

Подсвирвам през зъби.

— И всичко това е *един* организъм?

— Все още не знам.

— То има органични пигменти. И *говори*, да му го начукам. Със сигурност е разумно.

— Повечето циклични излъчвания от живи източници са обикновени биоритми — изтъква шимпанзето. — А не разумни сигнали.

Не му обръщам внимание, а поглеждам към Дикс:

— Да предположим, че е сигнал.

Той се намръщва.

— Шимп казва, че...

— Да *предположим*. Използвай въображението си.

Не може да ме разбере. Изглежда притеснен.

Давам си сметка, че често изглежда притеснен.

— Какво би трябвало да направиш — казвам му аз, — ако никой ти сигнализира?

— Да сигнализирам... — на лицето му се изписва объркване, докато някаква несигурна верига се затваря някъде в главата му в отговор?

Синът ми е идиот.

— И ако полученият сигнал е под формата на систематични промени в интензитета на светлината, как...

— Трябва да използваме боронно-йодните лазери, настроени да пулсират в светлинния спектър между 700 и 3000 нанометра. Така можем да усилим синхронизирания сигнал до степен на екзавати, без да нарушим целостта на защитната ни броня; това ще ни даде над хиляда вата на квадратен метър след дифракцията. Предостатъчно силен сигнал, за да бъде уловен от всяко нещо, което може да долови термалното лъчение от червено джудже. А съдържанието няма никакво значение, ако сигналът е просто вик. Да викнем в отговор. Да проверим дали има ехо.

Добре де, синът ми е идиот с блестяща научна мисъл.

Но той все още изглежда нещастен.

— Но Шимп казва, че сигналът не съдържа реална информация, нали така? Той каза, че...

В съзнанието ми изплува цяла флотилия от нови неприятни предчувствия: синът ми каза *той*.

Дикс решава, че мълчанието ми е признак за амнезия.

— Защото сигналът е много прост, нали си спомняш? Обикновена поредица от примигвания.

Поклащам глава. В този сигнал има повече информация, отколкото шимпанзето може да си представи. Защото има толкова много неща, които шимпанзето не знае. И последното, което ми трябва сега, е това... това дете да започне да се съобразява с него, да започне да го възприема като равен или не дай си Боже, като *ментор*.

О, то е достатъчно интелигентно, за да ни води между звездите. Достатъчно е интелигентно, за да пресмята прости числа с милиони цифри за част от секундата. Дори е достатъчно интелигентно, за да планира някаква груба импровизация, ако екипажът на кораба се отклони твърде далеч от мисията си.

Но не е достатъчно интелигентно, за да разпознае един сигнал за тревога.

— Поредицата показва забавяне — казвам и на двамата. — Примигванията намаляват *скоростта си*. Отново и отново. Точно *това* е съобщението.

Спрете. Спрете. Спрете. Спрете.

И според мен това съобщение е предназначено само и единствено за нас.

И така, ние се провикваме в отговор. Няма причина да не го направим. А сега отново ще умрем, защото какъв смисъл има да се остава до късно? Независимо дали този огромен обект притежава истински разум, или не, нашият ответен вик няма да достигне до него през следващите десет милиона базови секунди. И ще минат още най-малко седем милиона, преди да получим евентуалния отговор, който ще ни изпрати.

А междувременно мога да се оттегля в криптата. Да прекъсна всички желания и опасения и да съхраня живота, който ми е останал, за да го използвам в онези мигове, които наистина имат значение. Да се откъсна от тази оскъдна тактическа интелигентност и от това пале с големи блестящи очи, което ме гледа така, все едно съм магьосница и всеки момент ще изчезна в облак дим. Той отваря уста да каже нещо, а аз се обръщам и бързо се отдалечавам към забвението.

Но настройвам алармата си така, че да се събудя сама.

Известно време оставам в ковчега, благодарна за малките победи от дълбокото минало. От тавана гледа мъртвото, почерняло око на шимпанзето; през всички тези милиони години никой не е изтрил от него изгорения въглероден слой. Така е като някакъв трофей — сувенир от първите огнени дни на нашата Велика Война.

В този сляп, безкраен поглед все още има нещо, което сигурно трябва да нарека успокояващо. Не ми се иска да излизам там, където нервите на шимпанзето не са изгорени толкова щателно. Осъзнавам, че нежеланието ми е детинско. Проклетото нещо вече знае, че съм се събудила; тук вътре може да е сляпо, глухо и безпомощно, но няма начин да се скрие количеството енергия, което изсмуква криптата по време на размразяването. Освен това навън все пак не ме чака отряд от телероботи, въоръжени с палки. Живеем в дните на примирието. Борбата продължава, но огънят на войната е угаснал; вече се ненавиждаме само по навик, като участници в брачен мултиплет, твърдо решени да запазят омразата си един към друг до края на времето.

И след всички атаки и контраатаки истината е очевидна: ние имаме нужда един от друг.

Затова измивам вонята на развалени яйца от косата си и излизам в катедралната тишина на коридорите на „Ери“. И да, естествено — врагът дебне в мрака и включва светлините, когато се приближавам, за да ги изключи след мен — но не нарушава мълчанието.

Дикс.

Странно момче. Разбира се, няма как да се очаква някой роден и отгледан на „Ериофора“ да представлява самото vyplъщение на психическото здраве, но Дикс дори не знае на чия страна се намира. И сякаш дори не знае, че трябва да *избере* страна. Едва ли не се държи така, все едно е прочел оригиналната програма на мисията и е решил да я приема напълно *сериозно*, да повярва в буквалната истина на древните скривали: Бозайници и Машини, заедно през вековете в изследване на Вселената! Съюзени! По-силни заедно! Напред към безкрая!

Ха.

Който и да го е отгледал, не се е справил много добре. Не ги обвинявам, разбира се; със сигурност не е било голям купон да се

занимаваш с малко дете по време на строеж, а нито един от нас не е избран заради родителските си способности. Дори със смяната на пелените да са се занимавали работи, а с наливането на информация — системи за виртуална реалност, не мога да си представя как някой от нас си мечтае да общува с бебе в свободното си време. Ако бях аз, сигурно просто щях да изхвърля малкото копеленце през въздушния шлюз.

Но дори аз щях да му кажа какво става.

Значи нещо се е променило, докато ме е нямало. Може би войната отново се е разгоряла и е навлязла в някаква нова фаза. Това притеснено хлапе неслучайно не знае разни неща. Питам се защо е така.

Питам се дали ми пука.

Влизам в каютата си, наслаждавам се на ненужно обилно хранене и мастурбирам. Три часа след като съм се върнала към живота, вече си почивам в салона на десния борд.

— Шимп.

— Рано си станала — отбелязва най-сетне то.

Наистина е така; нашият отговорен вик все още дори не е достигнал до местоназначението си. Поне още два месеца няма да има никаква вероятност да получим допълнителна информация.

— Покажи ми картината от носа — нареждам аз.

DHF428 примигва срещу мен от средата на салона: *Спрете. Спрете. Спрете.*

Може би. А може би шимпанзето е право и това има чисто физиологично обяснение. Може би този безкраен цикъл не говори за повече разум, отколкото пулсирането на сърце. Но в ритъма е скрит някакъв друг ритъм, в примигването има някакво *потрепване*. Мозъкът ме засърбява, докато го гледам.

— Намали скоростта на серията — нареждам аз. — Със сто степени.

Наистина е примигване. Видимият диск на 428 не потъмнява едновременно, а се скрива от *затъмнение*. Все едно слънцето се закрива от гигантски клепащ, който се затваря от дясно наляво.

— С хиляда степени.

Шимпанзето ги нарече „хроматофори“. Но те не се отварят и затварят едновременно. Мракът прекосява повърхността на

мембраната на *вълни*.

В съзнанието ми изплува една дума: „латентност“.

— Шимп. Тези вълни от пигмент. С каква скорост се движат?

— Около, петдесет и девет хиляди километра в секунда.

Скоростта на мисълта.

А ако това нещо *наистина* мисли, то би трябвало да има логически изходи, синапси — би трябвало да представлява някаква *мрежа*. И ако мрежата е достатъчно голяма, по средата на мрежата би трябвало да има *аз*. Точно както при мен и при Дикс. Точно както при шимпанзето. (Ето защо се образовах по този въпрос още в първите бурни дни на нашите отношения. Защото човек трябва да познава врага, и така нататък.)

Интересното при това *аз* обаче е фактът, че то може да съществува само на максимално разстояние от една десета от секундата от всичките си съставни части. Когато се разпръснем на твърде голямо разстояние — например, когато някой среже мозъка на две по средата, така че двете половини да са принудени да разговарят помежду си по дългия заобиколен път през нервната система; когато невралната архитектура премине някаква критична точка на *разтваряне* и на сигналите им трябва съвсем малко повече време, за да достигнат от точка А до точка Б — ами, тогава цялата система се *разединява*. Двете половини от мозъка се превръщат в различни хора с различни вкусове, различни цели и различно усещане за себе си.

Аз се разпръсква на *ние*.

Това правило не важи само за хората или за бозайниците, нито дори само за Земята. Правилото е в сила за всяка верига, която пренася информация — и важи с една и съща сила за нещата, с които ни предстои да се срещнем, както и за онези, които сме оставили зад гърба си.

Шимпанзето каза петдесет и девет хиляди километра в секунда. Какво разстояние може да измине сигналът през тази мембрана за една десета от базовата секунда? Колко нашироко е разпръснатото това аз в небесата?

Плътта е необятна, плътта е немислима. Но духът... духът е...

Мамка му.

— Шимп. Ако използваме средната плътност на невроните в човешкия мозък, колко синапси би трябвало да има в диск от неврони с

дебелина от един милиметър и диаметър от пет хиляди осемстотин деветдесет и два километра?

— Две по десет на двадесет и седма степен.

Използвам сакада в базата данни, за да се сдобия с някаква перспектива за разум, разпрострян на площ от тридесет милиона квадратни километра: еквивалентът на два квадрилона човешки мозъци.

Разбира се, каквото и да използва това нещо вместо неврони, те би трябвало да са разположени с много по-малка плътност от нашите; все пак можем да виждаме през тях. Да бъдем свръхконсервативни и да кажем, че това нещо притежава само една хилядна от изчислителната плътност на човешкия мозък. Това прави...

Добре, да кажем, че притежава само една десетохилядна от синаптичната плътност, това пак прави...

Една *сто* хилядна. Едва доловима мъгла от разумна плът. Ако стана още по-консервативна в хипотезата си, нещото ще престане да съществува.

Това все пак прави двадесет милиарда човешки мозъци. *Двадесет милиарда.*

Не знам какво да мисля за това. Нещото не е обикновено извънземно.

И аз все още не съм готова да повярвам в богове.

Завивам зад ъгъла и се блъсвам право в Дикс, който стърчи като голем по средата на дневната ми. Подскачам около метър право нагоре във въздуха.

— *Какво правиш тук, по дяволите?*

Той изглежда изненадан от реакцията ми.

— *Исках да... поговорим* — казва след малко.

— *Никога* не бива да влизаш в дома на някого без покана!

Той отстъпва крачка назад, като заеква:

— *Исках, исках...*

— *Да говориш с мен. Но това се прави на обществено място. На мостика или в салона, или — като стана дума, можеш просто да ми се обадиш.*

Той се поколебава.

— *Нали ти каза, че исках да говорим лице в лице. Нали каза, че това е културна традиция.*

Наистина казах така. Но не *тук*. Това тук е моето място, и то е *личната ми каюта*. Вратите нямат ключалки от съображения за безопасност, а не като покана да влезеш в дома ми и *да ме чакаш в засада*, все едно си някаква *шибана мебел*...

— *Защо изобщо си станал?* — изръмжавам аз. — Остават още два месеца, преди да има нужда от нас.

— Помолих Шимп да ме събуди, когато станеш ти.

Ах, тази *шибана* машина.

— *А ти* *защо* си станала? — пита ме той, вместо да си тръгне.

Въздъхвам в знак на поражение и се отпускам в един удобни разположен псевдопод.

— Просто исках да проверя предварителните данни.

„Сама“, както би трябвало да се подразбира.

— И какво?

Очевидно не се подразбира. Решавам засега да играя по неговите правила.

— Изглежда, разговаряме с... остров. С диаметър от почти шест хиляди километра. Поне това е разумната част от него. Околната мембрана е почти празна. Имам предвид, че цялото това нещо е *живо*. Цялото фотосинтезира или нещо подобно. Предполагам, че се храни. Не съм сигурна с какво.

— Това е молекулярен облак — казва Дикс. — Навсякъде има органични компоненти. Освен това то концентрира веществата в обсега си.

Свивам рамене.

— *Работата* е там, че за мозъка има ограничения в размера, но това нещо *е огромно*, то е...

— Малко вероятно — промърморва той, почти на себе си.

Обръщам се, за да го погледна; псевдоподът променя формата си около тялото ми.

— Какво искаш да кажеш?

— Островът е с площ от двадесет и осем милиона квадратни километра, нали? А площта на цялата сфера е седем квинтилиона. Вероятността този остров да се намира точно между нас и 428 е... едно на петдесет милиарда.

— Продължавай.

Но той не може.

— Просто е... *малко вероятно*.

Затварям очи.

— Как е възможно да си достатъчно интелигентен, за да пресметнеш тези числа наум, без да ти мигне окото, и в същото време да си толкова глупав, че да не достигнеш до очевидното заключение?

На лицето му отново се изписва онова стреснато изражение, като на животно в кланицата.

— Недей... аз не съм...

— *Наистина* е малко вероятно. Вероятността случайно да сме попаднали на единственото разумно място върху сфера с диаметър от една и половина астрономически единици е... ами, *астрономически малка*. А това означава...

Той не казва нищо. Гледа ме толкова неразбиращо, че все едно ми се подиграва. Искане ми се да го ударя в лицето.

Но след това, най-сетне, лампичката му светва:

— Означава, че има, ъ-ъ, повече от един остров? О! Има *много* острови!

Това същество е част от екипажа. Някой ден животът ми почти със сигурност ще зависи от него. Това е много стряскаща мисъл.

Опитвам се засега да не ѝ обръщам внимание.

— Вероятно има цяла популация от такива неща, разпръснати по мембраната като... ами, като кисти. Шимп не знае колко, но след като до този момент сме засекли само едно, може би са доста нарядко.

Този път лицето му е намръщено по друга причина.

— Защо точно *Шимп*?

— Какво имаш предвид?

— Защо го наричаме Шимп?

— За да не казваме всеки път *шимпанзето*.

Защото да дадеш име на нещо, е първата стъпка към това, да го възприемеш като човек.

— Аз проверих какво означава. Някакво глупаво животно.

— Всъщност шимпанзетата са били доста умни — спомням си аз.

— Но не колкото нас. Дори не са можели да говорят. А Шимп може да говори. И е много по-умен от тях. Това име — то е обидно.

— Какво ти пука?

Той просто ме поглежда.

Разпервам ръце:

— Добре, не е шимпанзе. Просто го наричаме така, защото има приблизително същия брой синапси.

— Значи първо му даваме малък мозък, а после през цялото време се оплакваме, че е много глупав?

Търпението ми е на изчерпване.

— Имаш ли нещо предвид, или просто издишваш въглероден двуокис в...

— Защо не сме го направили по-умен?

— Защото никога не можеш да предвидиш поведението на система, която е по-сложна от теб. А ако искаш един проект да продължава да се движи по програма, след като вече те няма, не трябва да предаваш контрола върху него на нещо, което със сигурност ще си измисли собствен план за действие.

Боже, да му се не види, би трябвало *някой* да му е казал за закона на Ашби.

— Значи са му направили лоботомия — казва Дикс след малко.

— Не. От самото начало са го построили така, че да е глупаво.

— Може пък да е по-умен, отколкото си мислиш. Ако ти си толкова умна и *ти* имаш план за действие, защо контролът е предаден на *него*?

— Не се заблуждавай — отговарям аз.

— Какво?

Оставям една мрачна усмивка да се плъзне по лицето ми.

— Ти просто изпълняваш нарежданията на многобройни други системи, които са много по-сложни от теб.

На тях също трябва да им се признае; проклетите администратори са мъртви вече цели звездни животи, а *продължават* да контролират всичко.

— Не разбирам... Как така *аз* ги изпълнявам?

— Съжалявам, скъпи — отговарям и мило се усмихвам на малоумното си отроче. — Не говорех на теб. Говорех на онова нещо, което прави така, че от устата ти да излизат тези звуци.

Дикс става по-бял от бикините ми.

А аз спирам да се преструвам:

— Какво си мислеше, шимпанзе? Ти ще изпратиш тази марионетка да нахълта в дома ми, а аз дори няма да забележа?

— Не... аз не съм... аз съм — заеква Дикс. — Аз говоря.

— Но то те учи какво да кажеш. Знаеш ли изобщо какво означава „лоботомия“? — поклащам глава, обзета от отвращение. — Да не мислиш, че съм забравила как работи връзката с теб само защото всички сме изгорили нашите?

На лицето му започва да се изписва карикатура на изненадано изражение.

— О, дори недей да се *опитваш*, да ти го начукам. Вече си бил на други строежи, така че няма как да не знаеш за това. Освен това си наясно, че сме прекъснали и локалните си връзки. И твоят господар няма какво да направи по въпроса, защото има *нужда* от нас, така че сме достигнали до нещо, което може да се нарече *договорка*.

Не съм повишила тон. Гласът ми е леден, но го контролирам напълно. Въпреки това Дикс почти се *свива* от страх пред мен.

Осъзнавам, че в това се крие една възможност.

Затова разтопявам гласа си, поне малко. Заговарям по-меко:

— Ти също можеш да го направиш, нали знаеш? Да изгориш връзката си. След това дори можеш да се върнеш тук, ако все още искаш. За да си... говорим. Но не и с това нещо в главата ти.

По лицето му се чете паника и това съвсем неочаквано ми разбива сърцето.

— Не *мога* — казва умолително той. — Как иначе да научавам разни неща, как да се *упражнявам*! Мисията...

Наистина не знам кой от двамата говори в момента, затова отговарям и на двамата:

— Мисията може да се изпълни по много различни начини. Имаме предостатъчно време, за да ги изпробваме всичките. Дикс е добре дошъл при мен, когато остане сам.

Те правят една крачка към мен. И още една. Едната ръка потрепва и се надига, все едно искат да ме достигнат с нея, а по кривото лице се изписва нещо, което не мога да прочета както трябва.

— Но аз съм твой *син* — казват те.

Дори не удостоявам това с отговор.

— Махай се от дома ми.

Човек-перископ. Троянски Дикс. Това е ново.

Шимпанзето никога не се е опитвало да направи толкова откровено проникване сред нас, когато сме били будни. Обикновено

изчаква всички да си отидем в земите на немъртвите, преди да нахлуе в нашата територия. Представям си специално изработени дрони, невиджани от човешки очи, сглобени в дългите мрачни епохи между отделните строежи; представям си как душат в чекмеджетата и надничат зад огледалата, как облъчват преградите между каютите с рентгенови и ултразвукови лъчи, как търпеливо претърсват катакомбите на „Ериофора“ милиметър по безкраен милиметър, за да открият тайните съобщения, които си изпращахме един на друг през времето.

Няма никакви реални доказателства за това. Оставяли сме капани и импровизирани сигнални приспособления, които да ни предупредят за проникване, след като се е случило, но те винаги са били по местата си. Разбира се, това не означава нищо. Шимпанзето може и да е глупаво, но освен това е коварно, а един милион години са достатъчно време всяка една възможност да бъде проверена с помощта на откровена груба сила. Може би документираща местоположението на всяка прашинка, извършва немислимите си злодейства и след това връща всичко точно обратно на мястото му.

Но ние сме твърде умни, за да поемаме риска да си говорим през епохите. Не оставяме кодирани стратегии, нито любовни писма на дълги разстояния, нито бърбиви пощенски картички с древни изгледи от места, които отдавна са изгубени в светлинното изместване. Пазим всичко това в главите си, където врагът никога няма да го открие. Мълчаливото правило гласи, че никога не си говорим по друг начин, освен лице в лице.

Безкрайни, идиотски игри. Понякога почти забравям за какво се караме. Сега, когато пред очите ни има нещо безсмъртно, всичко това ми се струва толкова дребно.

Може би това не означава нищо за вас. Безсмъртието сигурно отдавна не е новина на върховете, които вече сте изкачили. Но аз дори не мога да си го представя, макар че съм надживяла цели светове. Всичко, което имам, са отделни мигове: шеста или триста години, които трябва да разпределя в живота на вселената. Бих могла да стана свидетел на всеки момент във времето, или на един на всеки сто хиляди, ако разпределя живота си достатъчно нарядко — но никога няма да видя *всичко*. Никога няма да видя дори една съвсем мъничка част.

Животът ми ще свърши. Налага се да *избирам*.

Когато наистина си дадете сметка за договора, който сте подписали — след десет или петнадесет строежа, когато вече не просто *знаете* каква сделка сте сключили, а това познание е потънало надълбоко като рак в костите ви — неизменно се превръщате в скъперници. Нямаме друг избор. Започвате да разпределяте будните си моменти толкова нарядко, колкото изобщо е възможно: само толкова, колкото да се погрижите за строежа, да планирате следващата си контраатака срещу шимпанзето, да се отдадете (ако все още не сте преминали отвъд необходимостта от Човешки контакт) на секс и гушкане и малко топла бозайническа утеха в безкрайния мрак. А после бързо се прибирате в криптата, за да съхраните останките от човешкия си живот в мащабите на Космоса.

Имаше време за образование. Имаше време да завърша сто различни специалности, благодарение на най-добрата технология за обучение, с която разполагаха първобитните хора. Но никога не съм си правила този труд. Защо да горя мъничката си свещ за някаква безсмислена поредица от обикновени факти, защо да пропилявам по този начин своя безценен, безкраен живот, който все някога ще свърши? Само един глупак би избрал ученето вместо място на първия ред пред останките от избухването на свръхнова в съзвездието Касиопея, дори когато изобщо не можете да *видите* шибаното нещо без изкуствено филтриране на цветовете.

Но сега е друго. Сега искам да знам. Това създание, което се провиква през бездната, грамадно като луна, широко като Слънчева система, неуловимо и крехко като крило на насекомо: с готовност ще разменя малко от живота си, за да науча неговите тайни. Как функционира? Как изобщо *живее* тук, на ръба на абсолютната нула, и дори успява да мисли? Какъв необятен, немислим разум би трябвало да притежава, за да ни види как се приближаваме от половин светлинна година разстояние, да предположи какво представляват очите и инструментите ни и да ни изпрати сигнал, който изобщо да успеем да видим, преди да го разберем?

И какво ще стане, когато го пробием с една пета от скоростта на светлината?

Повиквам последните данни, докато отивам да си лягам, и отговорът не се е променил: нищо особено. Проклетото нещо и без

това вече е цялото на дупки. Комети, астероиди и обичайните протопланетни боклуци профучават през тази система така, както и през всяка друга. Инфрачервеният скенер улавя разсеяни облаци от бавно изтичащи газове тук и там по периметъра, където мекият порест вакуум от вътрешността се смесва с по-твърдата материя от външната страна. Дори ако понижем самия център на мислещата част, не мога да си представя това великанско създание да го почувства дори като убождане. Със скоростта, с която се движим, вече ще сме преминали от другата страна с такава бързина, че няма да предизвикаме дори недоловима инерция в тази мембрана с дебелина от един милиметър.

И все пак. *Спрете. Спрете. Спрете.*

Не става дума за нас, разбира се. Става дума за това, което строим. Раждането на портал е болезнено, катастрофално събитие — изнасилване на пространствено-времевия континуум, което произвежда почти толкова гама- и рентгеново лъчение, колкото един микроквазар. Всяка плът в бялата зона за миг се превръща в пепел, независимо с какво е защитена. Точно затова самите ние никога не намаляваме скоростта, за да запечатаме този момент.

Или поне това е една от всички причини.

Защото ние не можем да спрем, разбира се. Дори промяната на курса не е възможна, освен на миниатюрни стъпки. „Ери“ се рее като орел между звездите, но се управлява трудно като крава на къси разстояния; при двадесет процента от скоростта на светлината дори промяната на курса с една десета от градуса предизвиква сериозни увреждания. Половин градус ще бъде достатъчен, за да ни разкъса: самият кораб може би ще потегли по новия курс, но смачканият му товар ще си продължи по инерция и ще разкъса цялата инфраструктура на корпуса, без дори да се забави.

Дори опитомените сингулярности се превръщат в рутина. Промяната не им се отразява добре.

Когато отново възкръсваме, Островът е запял друга песен.

Отказал се е да ни моли да *спрем спрем спрем* в момента, в който нашият лазер е достигнал до външния му ръб. Сега казва нещо съвсем различно: по кожата му пробягват тъмни тирета от пигмент, които сочат към някакъв фокус извън ръба, подобно на спици на колело. Центърът на въображаемата мишена е невидим, далеч встрани от яркия фон на 428, но е лесно да се предположи къде се намира — на

шест светлинни секунди дясно на борд. Има и още нещо: сянка с приблизително кръгла форма, която се движи по една от спиците, като мънисто на конец. Тя също бяга надясно и изчезва зад ръба на импровизираното представление на Острова, а после се ражда отново на същите начални координати, за да повтори движението си.

И тези координати показват точното място, в което ще се забием в мембраната след още четири месеца, ако продължим по настоящата си траектория. Ако някой Бог присвие очи, сигурно ще успее да различи пращинката на строежа от другата страна, където величественият торус на Обръча на Хокинг вече започва да се оформя сегмент по сегмент.

Съобщението е толкова очевидно, че дори Дикс го разбира.

— То иска да преместим портала... — казва той и в гласа му прозвучава нещо като объркване. — Но откъде изобщо знае, че строим портал?

— Фоните са го пробили на път към строежа — изтъква шимпанзето. — Може би е усетило това. Освен това има фотопигменти. Вероятно може да вижда.

— Вероятно вижда по-добре от нас — обаждам се аз.

Дори нещо толкова просто като охранителна камера за шпионка бързо се сдобива с висока разделителна способност, ако се умножи до безкрай и се подреди на площ от тридесет милиона квадратни километра.

Но Дикс мръщи лице, защото все още не е убеден.

— Добре, значи е видяло някакви фони. Но това са отделни компоненти — все още дори не е сглобено кой знае какво. Откъде знае, че строим нещо опасно?

Знае това, защото е много, много умно, мое глупаво дете. Толкова ли е трудно да се повярва, че този... този — „организъм“ ми се струва твърде ограничаваща дума за него — не може просто да си *представи* как ще се сглобят тези компоненти, не може просто да хвърли един поглед на нашите камъни и пръчки и да види точно какво смятаме да направим с тях?

— Може би това не е първият портал, който вижда — предполага Дикс. — Мислиш ли, че там някъде може да има и друг портал?

Поклащам глава.

— Вече щяхме да сме видели лещите.

— Случвало ли ти се е да попаднеш на друг?

— Не.

Винаги сме били сами, през всички тези епохи. Винаги сме бягали само в една посока, все по-надалеч.

Все по-надалеч от собствените си деца.

Пресмятам няколко числа.

— До посяването остават осемстотин осемдесет и два дни. Ако действаме сега, ще се наложи да променим курса само с няколко хилядни части, за да се насочим към новите координати. Това е съвсем безопасна промяна. Разбира се, колкото повече отлагаме, толкова по-рисковано ще става.

— Не можем да го направим — казва шимпанзето. — Така ще подминем портала с два милиона километра.

— Да преместим портала. Да преместим целия проклет строеж. Да преместим рафинериите, фабриките и проклетите скали. Ако изпратим нареждането веднага, скоростта от няколкостотин метра в секунда ще бъде достатъчна за това. Дори не се налага да отлагаме строежа, ще продължим да работим в движение.

— Всеки един от тези вектори ще ограничи полето на сигурност на строежа. И ще увеличи риска за грешка над допустимите равнища, без да донесе нищо в замяна.

— Какво ще кажеш за факта, че на пътя ни има разумно същество?

— Потенциалното присъствие на разумен извънземен живот вече е включено в уравнението.

— Добре, на първо място, в това няма нищо потенциално. Шибаното нещо е *точно срещу нас*. И ако продължаваме по същия курс, ще го прегазим.

— Избягваме всички планети в обитаеми зони. Не сме видели никакви следи от космическа технология. Настоящото местоположение на строежа отговаря на всички критерии за съхраняване на местната фауна.

— Само защото хората, които са съставили твоите критерии, изобщо *не са очаквали да се срещнат с жива сфера на Дайсън!*

Но аз си губя времето и го знам. Шимпанзето може да изчисли уравнението си още един милион пъти, но ако не знае къде да сложи променливата, какво ще промени това?

Едно време, преди всичко да отиде по дяволите, имахме разрешително да променяме тези параметри. Но това беше преди да открием, че едно от нещата, които администраторите все пак бяха очаквали, е бунт на борда.

Решавам да опитам с друга тактика.

— Помисли за вероятната заплаха.

— Няма признаци за такава.

— Погледни предполагаемия брой на синапсите му! Това нещо разполага с пъти повече изчислителна мощ, отколкото цялата цивилизация, която ни е изпратила тук. Мислиш ли, че нещо може да стане толкова умно и да оцелее толкова дълго, ако не се е научило как да се защитава? Ние предполагахме, че то ни моли да преместим портала. Ами, ако не е молба? Ами, ако просто ни дава шанс да се преместим, преди да вземе нещата в собствените си ръце?

— То няма ръце — обажда се Дикс от другата страна на резервоара.

И дори не се шегува. Просто е толкова глупав, че ми се иска да му смачкам физиономията.

Опитвам се да не повишавам тон.

— Може би няма *нужда* от ръце.

— И какво ще ни направи, ще ни убие с *примигване*? То няма оръжия. Дори не контролира цялата мембрана. Скоростта на сигнала е твърде ниска за това.

— Не *знаем*. Точно *това* искам да кажа. Дори не сме се опитали да разберем. Ние сме строителни работници, по дяволите; всичко, с което разполагаме на място, е една шепа фони за строеж на портали, които сме пригостили за научни изследвания. Можем да преценим някои от основните му физически параметри, но не знаем как разсъждава това нещо, с какви естествени механизми за защита може да разполага...

— От какво имаме нужда, за да го разберем? — пита шимпанзето, като олицетворение на здравия разум.

Иска ми се да изкрещя: *Не можем да го разберем! Имаме само това, с което разполагаме в момента! Докато фоните на място успеят да построят това, което ни трябва, вече ще сме подминали точката, от която няма връщане назад!*

Всеки момент ще убием едно същество, което е по-разумно от цялата човешка история, шибана машина такава, а ти дори не искаш да си направиш труда да преместиш тъпата ни магистрала на съседното празно място!

Но разбира се, ако кажа това, шансовете за оцеляване на Острова ще паднат от ниски на нулеви. Затова се хващам за последната сламка, която ми е останала: може би информацията, с която разполагаме, все пак е достатъчна. Ако не можем да се сдобием с нова, може би ще е достатъчно да анализираме старата.

— Трябва ми малко време — казвам аз.

— Разбира се — отвръща шимпанзето. — Колкото е необходимо.

На шимпанзето не му е достатъчно да убие това същество. Освен това иска и да се изплюе върху него.

Под предлог че ми помага в проучването, то се опитва да *разгради* Острова на съставните му части и да го принуди да отговори на жалките земни прецеденти. Разказва ми за бактерии от Земята, които са виреели на радиационен фон от 1,5 рада и са се присмивали на абсолютния вакуум. Показва ми недосегаеми миниатюрни бавноходки, които са можели да се свият на кълбо и да заспят на ръба на абсолютната нула, като са се чувствали у дома си както на дъното на океанските падини, така и в дълбокия Космос. Кой знае докъде са стигнали тези симпатични малки безгръбначни, ако са имали време и възможност да се отдалечат от планетата! Може би бяха преживявали дори самата смърт на родната си планета, бяха се съюзили, бяха започнали да живеят в нещо като колония?

Пълни глупости.

Научавам сама, каквото мога. Изучавам алхимичните процеси, с помощта на които фотосинтезата преобразува светлина, газ и електрони в жива тъкан. Проучвам физическите параметри на слънчевия вятър, който опъва мембраната на сферата около звездата, и пресмятам долните граници на метаболчните нива за една форма на живот, която филтрира органични материали от етера. Изумявам се от скоростта на мислите на това същество: почти толкова висока, колкото скоростта на полета на „Ери“, в пъти по-бързо от нервните импулси на всеки бозайник. Може би използва някакъв органичен свръхпроводник — нещо, по което охладените електрони могат да се носят почти без никакво съпротивление в ледената пустош на Космоса.

Запознавам се с фенотипната еластичност и неволната адаптация, този непредвиден фокус на еволюцията, който позволява на видовете да оцеляват в непознати условия и да проявяват нови характеристики, от каквито никога не са имали нужда у дома. Може би това е начинът една форма на живот без естествени врагове да се сдобие със зъби, нокти и готовността да ги използва по предназначение. Оцеляването на Острова зависи от способността му да ни убие; налага се да открия *нещо*, което би могло да го превърне в заплаха.

Но всичко, което откривам, засилва подозренията ми, че съм обречена да се проваля — защото започвам да си давам сметка за това, че насилието е *планетарен* феномен.

Планетите са лошите родители на еволюцията. Самата им повърхност насърчава враждебните действия, като концентрира природните ресурси на ограничени, подходящи за отбрана места, за които може да се води война. Гравитацията принуждава всичко живо да пилее енергия за кръвоснабдяване и опорно-двигателни системи, така че непрекъснато да стои на пост срещу безкрайната садистична кампания да бъде смачкано на пихтия. Достатъчно е да направите една погрешна крачка от високо място, за да пръснете на парчета цялата си безценна архитектура. А дори да победите всичко това и да сглобите някакво трмаво бронирано шаси, което да издържи бавното използване на сушата — колко време ще мине, преди самата планета да привлече някой астероид или комета, които да се стоварят върху нея от небесата и да върнат всичко на първо квадратче? Нима е чудно, че сме отраснали с убеждението, че животът е борба, че в тази игра може да има само един победител, че бъдещето принадлежи на онези, които смазват конкуренцията?

Но тук правилата са толкова различни. В по-голямата част от Космоса цари спокойствие: няма дневни или сезонни цикли, няма ледени епохи или глобално затопляне, няма лудешко пилеене на махалото между горещо и студено, между безветрие и буря. Условията за живот изобилстват: на кометите, по повърхността на астероидите, в мъглявините с размери от стотици светлинни години. Молекулярните облаци греят от органична химия и живителна радиация. Необятните им прашни криле се затоплят от инфрачервеното излъчване, пресяват твърдите материали и пораждат звездни люлки, които само някой

осакатен бежанец от дъното на гравитационен кладенец би нарекъл „смъртоносни“.

Тук законът на Дарвин е абстракция, неуместен куриоз. Този Остров изобличава в лъжа всичко, което някога са ни казвали за механизма на живота. Захранван от слънцето, приспособен до съвършенство, безсмъртен, той не е победил в борбата за оцеляване: къде са хищниците, конкурентите, паразитите? Целият живот около 428 е едно необятно цяло, един величествен акт на симбиоза. Тук, в природата, не властва законът на джунглата, а законът на милосърдието.

Лишен от капацитета за насилие, Островът е надживял цели светове. Освободен от оковите на технологията, той е станал по-мъдър от цели цивилизации. Островът е разумен отвъд всичко, което можем да си представим, и е...

...добър. Няма как да е иначе. С всеки изминал час се убеждавам в това. Как е възможно дори да си представи съществуването на враг?

Спомням си всички думи, с които го наричах, преди да разбера какво представлява наистина. „Топка от плът“, „Киста“. Вече ми се струва, че тези думи граничат с богохулството. Никога повече няма да го наричам така.

А освен това има и още три думи, които биха го описали по-добре, ако позволя на шимпанзето да надделее: „жертва на катастрофа“. И колкото повече гледам, толкова повече се страхувам, че проклетата машина е права.

Защото изобщо не виждам как този Остров би могъл да се защити.

— Нали разбираш, че „Ериофора“ е невъзможна? Корабът нарушава законите на физиката.

Двамата сме в една от каюткомпаниите встрани от коремната нотохорда, за да си починем от библиотеката. Решила съм да започна отначало, от основните положения. Дикс ме гледа с напълно разбираема смес от объркване и недоверие; твърдението ми едва ли не е прекалено тъпо, за да бъде отречено.

— Това е самата истина — уверявам го аз. — За да се ускори кораб с масата на „Ери“, особено при относителни скорости, отива твърде много енергия. Колкото енергийното излъчване на цяло слънце.

Отначало хората са решили, че ако изобщо стигнем до звездите, ще трябва да го направим с космически кораби, големи колкото палеца ти. А екипажът ще трябва да бъде от виртуални личности, записани върху електронен чип.

Това е твърде абсурдно дори за Дикс.

— *Не е* вярно. Ако нямаш маса, не можеш да паднеш към нищо. Ако беше толкова малък, „Ери“ дори нямаше да *функционира*.

— Но я си представи, че не можем да изместим тази маса. Представи си, че нямаме тунели в пространствено-времевия континуум, нямаме проводници на Хигс, нямаме нищо, с което да можем да изхвърлим гравитационното си поле по посока на движението. И центърът на тежестта ни просто си стои... ами, в центъра на тежестта.

Това предизвиква характерното спазматично поклащане на главата на Дикс.

— Но ние имаме тези неща!

— Естествено, че ги имаме. Но много дълго време не сме знаели за тях.

Кракът му нетърпеливо потропва по палубата.

— Това е историята на нашия вид — обяснявам му аз. — Всеки път си мислим, че сме разбрали всичко, разкрили сме всички тайни, и точно тогава някой открива някаква дреболия в данните, която не съвпада с обяснението на модела. И всеки път, когато се опитаме да я заметем под килима, дупката в модела става все по-голяма, и преди да се усетим, целият модел на света се разпада. Това се е случвало непрекъснато. Един ден масата е ограничение, а на следващия вече е задължително условие. Всички неща, които си мислим, че знаем — те се променят, Дикс. И ние трябва да се променяме заедно с тях.

— Но...

— Шимпанзето не може да се променя. Правилата, които следва, са на десет милиарда години, а то няма никакво шибано въображение — и всъщност никой не е виновен за това, защото хората просто не са знаели как по друг начин да направят така, че мисията да се изпълнява по план в продължение на астрономически периоди от време. Те са искали да не се отклоняваме от задачата си и затова са направили нещо, което да не може да се отклони от нея; но освен това са знаели,

че нещата се *променят*, и точно затова и *ние* сме тук, Дикс. За да се справяме с нещата, с които шимпанзето не може да се справи.

— С извънземното — казва Дикс.

— С извънземното.

— Шимпанзето се справя с него.

— Как? Като го убива?

— Ние не сме виновни, че то е застанало на пътя ни. То не представлява заплаха и...

— Не ми пука дали представлява *заплаха*, или не! Нещото е живо и разумно, и да го убием само за да продължи да се разширява някаква империя...

— Не е някаква. Империята е на човечеството. Нашата империя.

Ръцете на Дикс изведнъж са престанали да потрепват. Изведнъж целият е застанал неподвижно като камък.

Изсумтявам подигравателно.

— Какво знаеш ти за човечеството?

— Аз съм от него.

— Ти си един шибан трилобит. Виждал ли си какво излиза от тези портали, след като ги построим?

— Най-често нищо — отговаря той и се замисля. — А понякога... кораби, може би.

— Ами, аз съм виждала доста повече от това и можеш да ми повярваш, че ако тези неща някога са били част от човечеството, това е било много отдавна.

— Но...

— Дикс — прекъсвам го аз и дълбоко си поемам дъх, за да се върнем на темата. — Виж, ти не си виновен за това. Нямах достъп до друга информация, освен тази, с която те захранва онзи малоумник с неговата мисия. Но ние не го правим за Човечеството и за Земята. Земята вече я *няма*, не разбираш ли? Слънцето я е изпепелило само един милиард години след като сме я напуснали. Каквото и да е това нещо, за което работим в момента, то... то дори не иска да си *говори* с нас.

— Така ли? Тогава защо го правим? Защо просто... просто не се *откажем*?

Той наистина не знае.

— Опитяхме се — казвам аз.

— И?

— И твоето шимпанзе ни изключи системите за поддържане на живота.

Този път Дикс няма какво да каже на това.

— То е *машина*, Дикс. Защо не можеш да го проумееш? То е *програмирано*. Не може да се промени.

— *Ние* също сме машини, просто сме изградени от други компоненти. А ние можем да се променяме.

— Така ли? Последния път, когато проверих, ти толкова усърдно лижеше задника на това нещо, че дори не искаше да прекъснеш кортикалната си тръба.

— Така се уча. Няма *причина* да се променям.

— А какво ще кажеш от време на време да се държиш като *човек*, по дяволите? Какво ще кажеш да се сближиш с хората, които може би ще ти спасяват живота следващия път, когато се наложи да излезеш от кораба? Това не е ли достатъчна *причина* за теб? Защото нямам никакъв проблем да ти кажа, че точно в момента ти вярвам по-малко, отколкото на шибания резервоар. Дори не съм сигурна с кого разговарям.

— Не съм виновен *аз*.

За пръв път прочитам по лицето му нещо друго, освен обичайната комбинация от страх, объркване и малоумни изчисления.

— *Вие* сте виновни, *всички* сте такива. Говорите... *накриво*. Мислите *накриво*. Всички правите така и от това ме *боли*.

Изражението му се вкаменява.

— Дори не ми трябваше за това — изръмжава той. — Дори не те *исках*. Можех сам да се справя с целия строеж и *казах* на Шимп, че...

— Но шимпанзето е решило, че все пак трябва да ме събудиш, а ти винаги правиш това, което ти каже шимпанзето, нали? Защото шимпанзето винаги знае най-добре, защото шимпанзето ти е *шеф*, защото шимпанзето е шибаният ти *бог*. И точно затова се налага да ставам от леглото, за да наглеждам едно дете-идиотче, което дори не може да отговори на сигнал за помощ, без да го водят за носа.

Нещо прещраква в дълбините на съзнанието ми, но аз вече съм набрала скорост.

— Искаш ли *наистина* да видиш нещо, което да ти послужи за модел? Искаш ли нещо, от което да се учиш? Забрави за шимпанзето.

Забрави за мисията. Погледни право напред — не разбираш ли? Погледни какво иска да премаже твоето безценно шимпанзе само защото ни е застанало на пътя. Това нещо е по-добро от всеки от нас. По-умно, миролюбиво и добронамерено...

— Откъде знаеш? Не можеш да знаеш това!

— Не, *ти* не можеш да го знаеш, защото си *малоумен*. Всеки нормален първобитен човек ще го види веднага, но ти...

— Това е лудост — просъсква ми Дикс. — *Ти* си луда. Ти си *вредна*.

— Аз съм вредна?!

Някаква далечна част от мен чува зашеметеното изтъняване на собствения ми глас, докато се доближавам до ръба на истерията.

— За мисията — Дикс ми обръща гръб и се отдалечава.

Ръцете ме болят. Изненадано свеждам поглед към тях: стиснала съм юмруци толкова силно, че ноктите ми са се забили в дланите. Трябва да положи истински усилия, за да ги отпусна.

Почти си спомням това усещане. Едно време непрекъснато се чувствах по този начин. Едно време, когато всичко беше *важно*; преди страстта да изтлее до рутина, преди яростта да се охлади до презрение. Преди Съндей Ахзмундин, принцесата-воин на вечността, да се задоволи с това да засипва с обиди малоумното си дете.

Едно време бяхме нажежени до бяло. Някои части от този кораб все още са овъглени и необитаеми, дори след толкова много време. Спомням си това усещане.

Така се чувствах, когато бях будна.

Вече съм будна, вече съм сама и ми писна идиотите да имат числено превъзходство над мен. Има си правила, има си рискове и човек не бива да събужда мъртвите просто така, но майната му на всичко. Ще повикам подкрепления.

Дикс със сигурност има и други родители, поне баща — няма как да е получил тази Y-хромозома от мен. Преглъщам безпокойството си и проверявам списъка; изваждам от базата мини геномните карти; сравнявам ги една с друга.

Ха. Има само един друг родител: Кай. Питам се дали това е просто съвпадение, или шимпанзето си е извадило твърде много заключения от нашия зноен секс марафон при разлома Сигнус. Няма

значение. Момчето е колкото мое, толкова и твое, Кай, така че е време да поемеш отговорност и да...

О, мамка му. О, не. Моля те, не.

(Има си правила. Има и рискове.)

В списъка пише, че е станало преди три строежа. Кай и Коми. И двамата. Един от въздушните шлюзове е блокирал, следващият е бил твърде далеч по протежение на корпуса на „Ери“, наложило се е да пълзят на магия между двата. Стигнали са до шлюза, но не и преди светлинното изместване да ги изпържи в скафандрите им. Цели часове след това са продължили да дишат, да говорят, да се движат и да плачат, все едно още са живи, докато вътрешностите им са се разпадали от кръвоизливи в телата им.

По време на тази смяна са били будни още двама души от екипажа — още двама, на които се е паднало да изчистят кръвта. Ишмаел и...

— Нали каза, че...

— *Копеле мръсно!*

Скачам на крака и удрям сина си в лицето с цялата сила на десет секунди разбито сърце, зад които вилнеят десет милиона години отхвърляне на неизбежната истина. Усещам как зъбите му поддават зад устните. Той полита назад, очите му са отворени широко като телескопи, а по устата му вече разцъфва кръвта.

— Нали каза, че мога да се върна! — изквичавя той, като пълзи назад по палубата.

— Той е бил баща ти, да ти го начукам! Ти си знаел, бил си там! Той е умрял пред *очите ти*, а ти дори не ми каза!

— Аз... аз...

— Защо не ми каза, копеле такова? Шимпанзето ти каза да ме излъжеш, нали? Така ли...

— *Мислех си, че знаеш!* — изкрещява той. — *Защо да не знаеш?*

Яростта ми изчезва без следа, като въздуха през пробив в корпуса. Отпускам се обратно в псевдопода, заровила лице в ръцете си.

— Записано е в дневника — хленчи той. — През цялото време беше записано там. Никой не е укрил информацията. Как така не знаеш?

— Знаех — признавам глухо аз. — Или по-скоро...

Имам предвид, че не знаех, но това не би трябвало да ме изненадва. Просто... просто след известно време спрях да проверявам. Има си *правила*.

— Дори не ме попита — казва тихо моят син. — Как са другите.

Вдигам поглед към него. Дикс ме гледа с широко отворени очи от другия край на помещението, притиснат с гръб към стената — прекалено уплашен дори да се шмугне покрай мен, за да стигне до вратата.

— Какво правиш тук? — питам уморено.

На гърлото му е заседнала буца. Налага се да опита повторно, за да каже:

— Нали каза, че мога да се върна. Ако изгоря връзката си...

— Изгорил си връзката си.

Той преглъща и кимва. Избърсва кръвта с опакото на ръката си.

— Какво каза шимпанзето за това?

— Той каза... то каза, че може.

Този опит да се подмаже е толкова очевиден, че в този миг наистина му вярвам — той е останал сам.

— Значи все пак си му поискал позволение.

Дикс кимва, но аз прочитам издайническите признаци по лицето му и казвам:

— Не ме лъжи, Дикс.

— Ами... всъщност той го предложи.

— Разбирам.

— За да можем да поговорим — добавя Дикс.

— За какво искаш да си говорим?

Той свежда очи към пода и свива рамене.

Изправям се и го доближавам. Той се напруга, но аз поклащам глава и разпервам ръце.

— Няма страшно. Няма страшно.

Подпирам се с гръб на стената и се отпускам надолу, докато не сядам до него на палубата.

После известно време просто седим там.

— Беше толкова отдавна — казвам накрая аз.

Той ме поглежда неразбиращо. Какво изобщо означава отдавна на това място?

Решавам да опитам отново.

— Нали знаеш какво казват — че алтруизмът не съществува?

Очите му стават безизразни за момент, после в тях проблясва паника и аз разбирам, че току-що се е опитал да се свърже, за да разбере какво означава тази дума, защото е забравил как вече няма връзка. Значи наистина сме само двамата.

— Алтруизъм — обяснявам аз. — Обратното на егоизъм. Да постъпиш по начин, който ти струва нещо, но помага на някой друг.

Явно схваща какво имам предвид.

— Казват, че всяко такова действие, в крайна сметка, може да се обясни с манипулация, естествен подбор, реципрочност или нещо подобно, но не са прави. Аз можех...

Затварям очи. Това е по-трудно, отколкото съм очаквала.

— Можех да бъда щастлива, ако просто знаех, че Кай е добре и Кони е щастлива. Дори от това да нямаше никаква полза за мен, дори да ми струваше нещо, дори да нямаше никаква вероятност да видя отново някой от тях двамата. Почти всяка цена щеше да си струва това да знам, че те са добре. Дори само да вярвам, че те са...

Какво толкова, ако не съм я виждала от пет строежа насам? Какво толкова, ако той не се е паднал в моята смяна още от съзвездието Стрелец? Сигурно просто спят. Може би следващия път ще се видим.

— Затова не проверяваш — казва бавно Дикс.

По долната му устна се събират кървави мехурчета; той сякаш не го забелязва.

— Затова не проверяваме.

Само че сега проверих и тях ги няма. И двамата ги няма. С изключение на миниатюрните канибализирани нуклеотиди, които шимпанзето е рециклирало в моя дефектен, зле приспособен син. Ние двамата сме единствените топлокръвни същества на хиляда светлинни години наоколо, а аз съм толкова самотна.

— Съжалявам — прошепвам и се навеждам към него, и облизвам кръвта от разбитите му устни.

Едно време на Земята — едно време, когато *имаше* Земя — живееха едни малки животни, които се наричаха котки. Известно време и аз имах котка. Понякога я гледах как спи с часове: лапите, мустаците и ушите ѝ не спираха да помръдват в лудешки ритъм, докато котката ми преследваше въображаемата си плячка през сънищата, създавани от мозъка ѝ.

Синът ми изглежда по същия начин, когато шимпанзето прониква в неговите сънища.

Гледката е почти буквална, за да бъде метафора: кабелът влиза в главата му като някакъв паразит и го захранва с информация през старомодната фиброоптична връзка, след като вече е изгорил безжичния вариант. Захранва го *насила*, предполагам; отровата се излива вътре в главата на Дикс, а не изтича от нея.

Не би трябвало да съм тук. Нали съвсем скоро му вдигнах скандал за това, че нарушава личното ми пространство? (Съвсем скоро. Преди дванадесет светлинни дни. Всичко е относително.) От друга страна, не виждам тук никакво лично пространство, което може да бъде нарушено: по стените няма декоративни елементи, произведения на изкуството или предмети, свързани с някакво хоби, не се вижда и виртуална конзола. Секс играчките, с които е оборудвана всяка каюта, си стоят неизползвани по лавиците; ако доскорошният ми опит не подсказваше противното, щях да предположа, че той е на лекарства за потискане на либидото.

Какво правя тук? Какво е това, някакъв извратен майчински инстинкт, някакво остатъчно изражение на родителско поведение от времето на плейстоцена? Такъв робот ли съм, че съм се подчинила на нарежданията на малкия си мозък, който ме е изпратил тук да пазя детето си, докато спи — в ролята ми на майка?

В ролята ми на *самка*?

Няма значение: каютата му е празна обвивка, тук няма нищо останало от Дикс. В псевдопода лежи само изоставеното му тяло, пръстите му помръдват, а очите му потрепват под отворените клепачи в реакция на мястото, където е отишло съзнанието му.

Те не знаят, че съм тук. Шимпанзето не знае, защото изгорихме шпионските му очи преди един милиард години, а синът ми не знае, че съм тук, защото... ами, защото за него точно в този момент не съществува *тук*.

Какво да правя с теб, Дикс? Всичко е безсмислено. Дори езикът на тялото ти е такъв, все едно си отраснал в епруветка — но аз далеч не съм първото човешко същество, което виждаш. Израснал си в добра компания — с хора, които *познавам*, на които вярвам. Вярвах. Как стана така, че премина на другата страна? Как те оставиха да се провалиш така?

И защо не ме предупредиха за теб?

Да, има си правила. Съществува заплахата от вражеско наблюдение през дългите мъртви нощи, както и заплахата от... други загуби. Но това се случва за пръв път. Някой трябваше на ми остави нещо — някаква улика, скрита дълбоко в метафори, твърде сложна за разбиране от малоумните...

Бих дала много, за да погледна в този кабел и да видя какво виждаш в момента. Но не мога да поема този риск, разбира се; ще издам присъствието си в мига, в който се опитам да взема проба от каквото и да е, което е по-сложно от най-основната модулация на данните, а...

Чакай малко.

Темпото на модулация на данните е твърде ниско. Не е достатъчно дори за образи с висока резолюция, какво остава за тактилна и обонятелна информация. Това нещо, в което си потънал, в най-добрия случай представлява силно стилизирана версия на действителността.

Но въпреки това, погледни се какво правиш. Пръстите, очите — приличаш на котка, която сънува мишки и ябълков пай. Приличаш на мен, докато потъвах отново и отново в отдавна изгубените океани и планини на Земята, преди да си дам сметка, че *да живееш в миналото, е поредният начин да умираш в настоящето*. Темпото на модулация е толкова ниско, че едва би стигнало за проверка на системата; в същото време езикът на тялото ти твърди, че си потънал в цял един друг свят. Как е възможно машината да те измами така, че да се държиш като на пиршество, докато едва преживяваш на хляб и вода?

И защо изобщо би го направила? Информацията се поглъща по-добре, когато *може* да се погълне, да се вкуси и да се чуе; човешките мозъци са пригодени за много по-богати нюанси от графики и чертежи. Дори най-сухите технически доклади съдържат повече сензорна информация от това, с което те захранват в момента. Защо да се задоволяваш с точки и чертички, когато можеш да рисуваш с маслени бои и холограми?

Защо се опростяват нещата по принцип? За да се намали броят на променливите величини. За да се обхване необятното.

Кай и Кони. *Тези* двамата бяха променливи, необхватни величини. Преди инцидента. Преди сценарият да се *опрости*.

Някой трябваше да ме предупреди за теб, Дикс.

Може би някой се опита да го направи.

И така, моят син излиза от гнездото, обгърнат в хитинова обвивка, и отива на разходка. Не е сам; един от телероботите на шимпанзето го придружава от външната страна на корпуса на „Ери“, за да внимава той да не се подхлъзне и да отлети назад в звездното минало.

Може би това никога няма да бъде повече от учение, може би този сценарий — катастрофална повреда на контролните системи, при която шимпанзето и всичките му резерви се изключват, а всички задачи по поддръжката изведнъж се прехвърлят на рамене от плът и кръв — е репетиция за криза, която никога не се случва наистина. Но дори най-малко вероятният сценарий се доближава до пълната сигурност, когато се повтаря през целия живот на вселената; затова всички участваме в играта. Упражняваме се. Задържаме дъха си и се гмуркаме навън. Нямаме никакво време за губене: дори в бронята на скафандъра, при движение с такава скорост, остатъчната радиация от светлинното изместване е достатъчна да ни изпържи за броени часове.

Цели светове са се родили и загинали от последния път, когато съм използвала интеркома в каютата си.

— Шимп.

— Винаги съм тук, Съндей.

Гласът му е гладък като кадифе, престорен и дружелюбен. Говори със заучената лекота на опитен психопат.

— Знам какво правиш.

— Не те разбирам.

— Наистина ли си мислиш, че не виждам какво става? Ти произвеждаш следващото поколение. Хората от старата смяна ти създават толкова много проблеми, че си решил да започнеш начисто с хора, които не си спомнят как е било едно време. Хора, които си... *опростило*.

Шимпанзето не отговаря. Камерата на дрона показва как Дикс тежко крачи по неравния терен от базалтови и метални сплави.

— Но ти не можеш да отгледаш човешко дете, не и без чужда помощ.

Знам, че се е опитало да го направи: в списъка на екипажа нито веднъж не се споменава за Дикс, докато един ден изведнъж не се

появява, вече на възраст от петнадесетина години, и на никого не му хрумва да попита за това, защото никой никога...

— Виж какво си направило с него. Справя се страхотно с логически разсъждения с ограничен набор от условия. Никой не може да смята по-добре от него. Но не може да мисли. Не може да направи и най-малкия интуитивен скок. Ти си като онези...

Спомням си една легенда от Земята, която съм прочела по онова време, когато самото четене не ми се струваше толкова неприлична загуба на ограничената продължителност на живота ми.

— ... като онези вълци, които са се опитали да отгледат Човешко дете. Ти можеш да го научиш как да се придвижва на четири крака и как да се държи в глутницата, но не можеш да го научиш да ходи на задните си крака, да говори или да бъде човек, защото си прекалено тъпо за това, Шимп, и най-сетне си го разбрало. И точно затова го подхвърли на мен. Защото си мислиш, че аз мога да ти го поправя.

Поемам си дъх и рискувам.

— Но той не означава нищо за мен. Разбираш ли? Той е по-малко от нищо за мен — защото ми пречи. Той е шпионин, безсмислена загуба на кислород. Дай ми поне една причина да не го оставя заключен отвън, докато не се изпържи.

— Ти си майка му — казва ми шимпанзето, защото е прочело всичко за подбора на вида и си е останало твърде глупаво, за да разбере нюансите.

— А ти си идиот.

— Ти го обичаш.

— Не — казвам аз и в гърдите ми засяда ледена буца.

Устата ми сама се заема да оформи следващите думи, които излизат от нея премерени и безизразни:

— Аз не мога да обичам никого, малоумна машина такава. Точно затова съм тук. Наистина ли си мислиш, че щяха да рискуват да поверят безценната ти безкрайна мисия на някакви крехки порцеланови куклички, които имат нужда от любов?

— Ти го обичаш.

— Мога да го убия, когато си поискам. И точно това ще направя, ако не преместиш портала.

— Мога да те спра — казва меко шимпанзето.

— Няма нужда да е толкова трудно. Просто премести портала и двамата ще получим това, което искаме. А ако предпочиташ, можеш да не отстъпваш и да се опиташ да помириш нуждата си от майчински грижи с моето намерение да затрия това малко копеле. Очаква ни дълго пътуване, шимпанзе. И може би ще разбереш, че няма да можеш да ме изключиш толкова лесно от уравнението, както си го направил с Кай и Кони.

— Не можеш да сложиш край на мисията — казва ми то почти нежно. — Вече се опита да го направиш.

— Не става дума за край на мисията. Става дума само за това мисията малко да се забави. Твоят оптимален сценарий вече не съществува. Единственият начин този портал да бъде завършен е да спасим Острова или да убием твоя прототип. Ти решаваеш кое от двете да направим.

Изчислението на предимствата и недостатъците е доста просто. Шимпанзето може да го реши за миг. Но въпреки това не отговаря. Мълчанието се проточва. Обзалагам се, че търси някакво друго решение. Опитва се да намери заобиколен маршрут. Подлага на съмнение самите условия на сценария и се опитва да разбере дали наистина мисля това, което казвам, дали е възможно цялото му теоретично познание за майчинската любов да не отговаря на истината в такава степен. Може би проверява статистиката на убийствата между кръвни роднини и търси някаква вратичка, през която да излезе от ситуацията. И може би наистина съществува такава, не знам. Но шимпанзето не е като мен — то е по-проста система, която се опитва да разбере как работи една по-сложна система, и това ми дава предимство срещу него.

— Ще ми дължиш нещо — казва накрая то.

Едва не избухвам в смях.

— Какво?

— Иначе ще кажа на Диксън, че си заплашила да го убиеш.

— Продължавай.

— А ти не искаш той да разбере това.

— Не ме интересува дали ще разбере. Да не би да си мислиш, че той ще се опита да ме убие за отмъщение? Да не би да си мислиш, че по този начин ще изгубя неговата любов?

Изговарям провлачено последната дума, така че да му покажа колко е абсурдна.

— Ще изгубиш неговото доверие. А на това място трябва да си имате доверие един на друг.

— А, да. Взаимното доверие. Бях забравила, че това е шибаната основа на цялата ни мисия.

Шимпанзето не казва нищо.

— Да кажем, че се съглася — казвам след малко аз. — Какво точно ще ти дължа?

— Една услуга — отговаря шимпанзето. — Която ще ми върнеш в бъдеще.

Синът ми невинно се носи на фона на звездите, а животът му виси на косъм.

Заспиваме. Шимпанзето неохотно променя безчет миниатюрни траектории. Настройвам алармата да ме събужда веднъж на всеки няколко седмици, като по този начин изгарям още малко от свещта на живота си, за да проверявам дали врагът няма да се опита да извърти някой номер в последния момент; но поне засега шимпанзето сякаш се държи прилично. DHF428 се приближава на подскоци към нас, с темпото на разпокъсаните мигове от живота ми, нанизани като мъниста на безкраен конец. Индустриалната зона се извива от дясната страна на кораба: рафинерии, резервоари, фабрики за нанопроизводство и гъсти ята от работи на фон Нойман, които се множат, изяждат и рециклират помежду си, за да се превърти в обшивки и проводници, влекачи и резервни части. Най-добрата технология от времето на кроманьонците мутира и сее метастази през вселената като бронирано раково образувание.

А между *него* и *нас* като завеса проблясва една искряща форма на живот, крехка, безсмъртна и немислимо чужда, и простият трансцендентален факт на нейното съществуване превръща всичко, което моят вид някога е постигнал, в кал и лайна. Никога не съм вярвала в богове, в абсолютното добро или абсолютното зло. Винаги съм вярвала само в това, което върши работа. Всичко останало е оптична илюзия, с която да те манипулират черноработници като мен.

Но сега вярвам в Острова, защото няма *нужда* да го правя. Островът няма *нужда* да повярваш в него: необятното му съществуване право пред нас е емпиричен факт. Никога няма да разбере какво си

мисли, никога няма да науча подробностите за неговия произход и еволюция. Но мога да го видя: гигантски, зашеметяващ и толкова нечовешки, че просто няма как да не е по-добър от нас, по-добър от всичко, което някога бихме могли да станем.

Вярвам в Острова. Заложих на карта живота на собствения си син, за да спася неговия живот. Готова съм да убия собствения си син, за да отмъстя за неговата смърт.

И все още може да се наложи да го направя.

След всичките тези милиони години, които съм пропиляла, най-сетне съм направила нещо, което си струва.

Финалната права.

Пред мен се очертава безкрайна хипнотизираща поредица от визирни кръстове, приковани в целта. Дори в този момент, когато до възпламеняването остават броеци минути, разстоянието до неродения портал все още го прави невидим. Няма да има нито един миг, в който невъоръженото око да успее да улови нашето местоназначение. Вдяваме иглата твърде бързо, за да се случи това: мястото на бода ще остане зад нас, още преди да го разберем.

Или, ако в корекциите на курса ни е допусната и най-миниатюрната грешка — ако траекторията с дължина от един трилион километра се отклони с нещо като хиляда метра — всички ще умрем. Още преди да го разберем.

Инструментите ни докладват, че сме точно в целта. Шимпанзето ми казва, че сме точно в целта. „Ериофора“ пада напред, непрестанно изтегляна през пустотата от собствената си маса, изхвърлена по вълшебен начин пред нея.

Поглеждам към картината, която показва камерата на дрона пред нас. Картината е прозорец във времето — дори в този момент продължава да има закъснение от няколко минути — но миналото и настоящето се устремяват все по-близо едно към друго с всяка изминала базова секунда. Новоизкованият портал се очертава мрачно и застрашително на фона на звездите: величествена паст, създадена да поглъща самата реалност. Фоните, рафинериите, поточните линии: всичко е паркирано отстрани във вертикални колони, работата им е свършена, полезността им е надживяна, косвеното им унищожение е неизбежно. По някаква причина ми е жал за тях. Винаги се чувствам така. Искане ми се да можем да ги съберем и да ги вземем със себе си,

за да ги използваме отново на следващия строеж — но законите на икономиката са вездесъщи и според тях излиза по-евтино да използваме инструментите си само веднъж и след това да ги захвърлим.

И шимпанзето явно приема този закон повече присърце, отколкото са очаквали всички.

Поне пощадихме Острова. Иска ми се да можехме да останем още малко. Това беше първият ни контакт с наистина чуждоземен разум, а какво разменихме с него? Сигнали за безопасност на движението. За какво разсъждава този Остров, когато не се моли за живота си?

Мислех си да го попитам. Мислех си да се събудя в момента, когато закъснението във времето намалее от степен на възпрепятстващо до такава на просто неудобно, и да измисля някаква система за превод, която би могла да обгърне истините и философиите на един разум, по-голям от цялото човечество. Каква детинска фантазия. Островът съществува твърде далеч отвъд гротескните закони на Дарвин, които са оформили собствената ми плът. Между нас не може да има общуване, съзнанията ни не могат да се срещнат. Ангелите не разговарят с мравките.

До възпламеняването остават по-малко от три минути. Виждам светлина в края на тунела. Неволната машина на времето на „Ери“ вече почти не гледа в миналото и аз почти мога да задържа дъха си в продължение на всички секунди, необходими на *тогава* да настигне *сега* и да го задмине. Всички източници твърдят, че все още сме право в целта.

Резервоарът издава някакъв звук.

— Получаваме сигнал — докладва Дикс.

И да, наистина: слънцето отново е започнало да примигал в сърцето на резервоара. Сърцето ми подскача: може би ангелът все пак е решил да ни проговори? Може би за да ни каже „благодаря“? Може би за да ни каже как да излекуваме изгарянето от светлинното изместване? Но...

— То е *пред* нас — промърморва Дикс в момента, в който гърлото ми се свива от същото внезапно откритие.

Остават две минути.

— Сигурно сме допуснали някаква грешка в изчисленията — прошепва Дикс. — Не сме преместили портала достатъчно далеч.

— Напротив — отговарям аз. — Преместихме го точно толкова далеч, колкото ни каза Островът.

— Но то все още е пред нас! Погледни *слънцето!*

— Погледни сигнала — казвам му аз.

Защото сигналът изобщо не прилича на търпеливите съобщения за промяна на посоката на движението, които следвахме през последните три трилиона километра. Сигналът е почти... хаотичен. Импровизиран в последния момент, изпълнен с паника. Като внезапен стреснат вик на същество, напълно неподготвено за това, което ще му се случи след броени секунди. И макар че никога не съм виждала точно тази поредица от точки и вълни, знам точно какво иска да ни каже.

Спрете. Спрете. Спрете. Спрете.

Но ние не спираме. Вече няма сила във вселената, която дори да може да ни забави. Миналото се изравнява с настоящето; „Ериофора“ се гмурва през центъра на портала за една наносекунда. Невъобразимата маса на студеното ѝ черно сърце се закача за някакво далечно измерение и насила го довлича тук и сега. Задействаният портал изригва зад нас и разцъфва в гигантски ослепителен пръстен, в който всяка дължина на вълната е смъртоносна за всяка форма на живот. Филтрите на кърмата се затварят с всичка сила.

Изгарящата вълна се устремява зад нас в мрака, както го е правила хиляди пъти досега. С времето, както винаги, родилните мъки ще затихнат. Тунелът в пространствено-времевия континуум ще се украти в металната си яка. И може би, само може би, тогава все още ще бъдем достатъчно близо, за да зърнем поредния трансцендентален ужас, който ще се покаже от вълшебния портал.

Питам се дали ще забележите трупа, който оставихме след себе си.

— Може би пропускаме нещо — казва Дикс.

— Пропускаме почти всичко — казвам му аз.

DHF428 се измества до червено зад нас. Лещите примигват в картината от кърмата; порталът се е стабилизирал и тунелът в пространствено-времевия континуум вече функционира, като издува светлината, пространството и времето в дъгоцветна сфера около

гигантската си метална паст. Ще продължаваме да поглеждаме през рамо, докато не отминем границата на Райли — дълго след като от това няма да има никаква полза.

Поне засега от портала не е излязло нищо.

— Може би данните ни са били погрешни — казва той. — Може би сме допуснали грешка в изчисленията.

Данните ни бяха верни. Не е минал и един час, през който да не съм ги проверила за пореден път. Просто Островът е имал... врагове, предполагам. Или поне жертви.

Но все пак бях права за едно. Това копеле *наистина* беше умно. Достатъчно умно, за да ни види отдалече и да измисли как да се обърне към нас; как да ни използва като оръжие и ни превърне заплахата за собственото си съществуване в... в...

Предполагам, че думата „мухобойка“ ще свърши работа.

— Може би е имало война — измърморвам аз. — Може би е искало да заеме и съседното място. Или пък е било просто някаква... семейна вражда.

— Може би не е знаело — предполага Дикс. — Може би е смятало, че на тези координати наистина няма нищо.

„Защо би си помислил това“, питам се аз. „Защо изобщо ти пука?“ И тогава осъзнавам: на него наистина не му пука, поне не за Острова. Не повече отпреди. Той не измисля тези розови обяснения заради себе си.

Синът ми се опитва да ме успокои.

Но аз нямам нужда да ме глежат по този начин. Бях глупачка: позволих си да повярвам в живот без конфликт, в разум без грях. Поне за малко живях в един измислен свят, където — кивотът не е егоистичен и лъжовен, където всичко живо не се бори за съществуване с цената на живота на другите. Обожествявах нещо, което не можех да разбера, докато в крайна сметка, не се оказа, че то е съвсем разбираемо.

Но вече съм по-добре.

И това свърши: още един строеж, изпълнен в срок, още една незаменима част от живота ми, която не ни доближава до финала на мисията. Няма значение колко успешно работим. Няма значение колко добре вършим работата си. На борда на „Ериофора“ фразата „Мисията е изпълнена“ си остава напълно безсмислена — в най-добрия случай

от нея може да излезе ироничен оксиморон. Някой ден може и да се провалим, но никога няма да стигнем до края. Ще продължаваме вечно да пълзим през вселената като мравки, за да влачим проклетата ви магистрала след себе си.

Има още толкова много неща, които трябва да науча.

Но поне синът ми ще бъде тук, за да ми помогне да го направя.

ВТОРОТО ПРИШЕСТВИЕ НА ДЖАСМИН ФИЦДЖЕРАЛД

Има ли тук нещо нередно?

Поне на пръв поглед, не. Кръвта се е събрала на локва, която напълно отговаря на положението на жертвата. Не се виждат артериални пръски; жертвата е заклана в корема, така че кръвта по-скоро е изтекла, отколкото е изхвърчала от тялото. Не се виждат и никакви послания. Никой не е надраскал цитат от Чарлс Менсън, сатанинско приветствие или дори „Елвис е жив“ на нито една от стените. Всичко изглежда като поредното кръвопролитие в поредната кухня на поредния двустаен апартамент, претъпкан с разпокъсаните останки от два човешки живота. Сега е останал само един от тях — окървавено създание, което се мята и не спира да крещи едно и също заклинание, докато полицаите насила я отвеждат от трупа...

— Трябва да го *спася* да го *спася* да го *спася*...

... като поредното доказателство — не че събраните тук полицаи имат нужда от него — за това, че когато те извикат на адрес, обикновено е за нещо отвратително.

Жената не го е спасила. Към този момент вече е очевидно, че никой не може да го спаси. Мъжът лежи в локва от собствените си вътрешности, а кръвта и лимфата му се стичат по цепнатините между плочките на линолеума, като се кръстосват в удобна графика на съсирването на самото местопрестъпление. От време на време на устните му изниква и се пуква червен мехур. Всеки, който забележи това, се преструва, че не го е забелязал.

Оръжието на убийството? Ето го: обикновен кухненски нож за месо, хлъзгав от кръвта и засъхващите пръстови отпечатъци, който лежи на пода точно там, където го е изпуснала.

Единственото, което липсва, е мотив. Съседите казват, че двамата са били тиха семейна двойка. Мъжът е бил болен, поне от няколко месеца. Не са излизали много. Няма документирана история на насилие. Двамата са били дълбоко привързани един към друг.

Може би и тя е била болна. Може би е изпълнявала заповедите на някакъв тумор в мозъка си. Или пък сивокожите извънземни от Зета II Ретикули са оплескали планираното отвличане и са натопили невинен свидетел за собствената си некадърност. Или пък всичко това е масова халюцинация и изобщо не се случва наистина.

Или пък е Божа работа.

Пристигнали са веднага. Това е едно от предимствата на убийството в работно време. Взели са проби и са изстъргали остатъчни вещества от дрехите и кожата на жената, ако някой случайно реши да попита от кого е била кръвта по нея. Претърсили са апартамента, разпитали са съседите и роднините, установили са самоличността: Джасмин Фицджералд, на 24 години, бяла, с тъмна коса, докторант. По глобална обща теория на относителността, каквото и да означава това. Свалили са дрехите ѝ, изкъпали са я, минали са я през съдия и са я затворили в първа зала за разпити в отдела за криминална психология.

Изпратили са някого да говори с нея.

— Здравейте, госпожо Фицджералд. Аз съм доктор Томас. Казвам се Майлс, ако предпочитате да ме наричате така.

Тя го поглежда вторачено.

— Нека да бъде Майлс.

Изглежда спокойна, но по лицето ѝ все още се виждат следите от скорошните сълзи.

— Сигурно ти трябва да определиш дали съм луда.

— Дали си в състояние да бъдеш изправена пред съда, да. От самото начало трябва да ти кажа, че този разговор вероятно няма да остане само между нас. Нали ме разбираш?

Тя кимва. Томас сяда срещу нея.

— Как искаш да те наричам?

— Наполеон. Мохамед. Исус Христос.

Устните ѝ потрепват в съвсем бегла усмивка, която се стопява веднага.

— Извинявай. Шегувам се. Наричай ме Джас.

— Добре ли си? Погрижиха ли се за теб?

Тя изсумтява.

— Погрижиха се съвсем прилично, като се има предвид за какво чудовище ме смятат.

Тя замълчава за миг, после добавя:

— Но аз не съм, нали разбираш?

— Чудовище?

— Луда. Просто... просто наскоро преживях сериозна промяна на парадигмата, разбираш ли? Целият свят ми изглежда различен и главата ми работи както трябва, но сърцето понякога... имам предвид, че е толкова трудно да се чувстваш по друг начин.

— Разкажи ми за тази промяна на парадигмата — предлага Томас.

Нарочно не си води бележки. Дори не носи бележник. Не че това има някакво значение. Диктофонът в джоба на сакото му има много чувствителен слух.

— Сега всичко има смисъл — казва тя. — Преди не беше така. Мисля, че за пръв път в живота си наистина съм щастлива.

Тя отново се усмихва, този път по-продължително. Достатъчно дълго, за да може Томас да се учуди колко искрена изглежда усмивката ѝ.

— Когато пристигна тук, не беше много щастлива — напомня меко той. — Казаха ми, че си била много разстроена.

— Да — тя кимва сериозно. — Не е никак лесно да направиш това дори със себе си, нали разбираш, но да рискуваш някой друг, когото наистина обичаш...

Тя избърсва една сълза от окото си.

— Не знам дали вече знаеш за това, но той умираше от една година. И всеки ден го болеше малко повече от предишния. Почти се виждаше как това нещо се разпростира в него, като в някакво... листо, което пожълтява. А може и да е било от химиотерапията. Така и не разбрах кое от двете беше по-лошото.

Тя поклаща глава.

— Ха. Поне това вече свърши.

— Затова ли го направи? За да не страда повече?

Томас се съмнява в предположението си. В общия случай убийствата от милосърдие не включват изкормване на благодетелстваното лице. Но все пак решава да попита.

И тя отговаря:

— Оплесках всичко, разбира се. В крайна сметка, стана още по-зле.

Тя стисва ръцете си една в друга.

— И вече ми липсва. Не е ли странно? Стана само преди няколко часа и аз знам, че не е чак такъв проблем, но въпреки това ми липсва. Ето пак — това разминаване между главата и сърцето.

— Казваш, че си оплескала всичко — казва Томас.

Тя дълбоко си поема дъх и кимва.

— И още как.

— Разкажи ми за това.

— Не разбирам нищо от отстраняване на грешки в програмата. Мислех си, че разбирам, но когато си имаш работа с органична материя... в крайна сметка, просто отворих програмата и започнах да човъркам кода. Ако не знаеш какво точно правиш, всичко се оплесква. Точно по това работя в момента.

— Отстраняване на грешки?

— Така го наричам аз. Все още няма истинска дума за това.

„Напротив, има.“ Той казва на глас:

— Продължавай.

Джасмин Фицджералд въздъхва със затворени очи.

— При тези обстоятелства не очаквам да ми повярваш, но аз наистина го обичам. Не: наистина го обичам.

Дъхът излиза от устата ѝ като кратко изсумтяване, като прошепнат смях.

— Ето пак. Проклетото минало време.

— Разкажи ми за отстраняването на грешки в програмата.

— Не мисля, че си готов за това, Майлс. Дори не мисля, че те интересува.

Очите ѝ са отворени и приковани в него.

— Но ще го кажа, за да го имаме записано: Стю умираше. Аз се опитах да го спася. И се провалих. Следващия път ще се справя по-добре, след това още по-добре, и в крайна сметка, ще го направя както трябва.

— И какво ще стане тогава? — пита Томас.

— От твоята гледна точка или от моята?

— От твоята.

— Ще поправа засечките в програмната верига. Или, ако е лесно, ще направя копие на първоначалната версия на подпрограмата и ще го вкарам обратно в основната програма. Няма значение, резултатът ще бъде същият.

— Аха. А какво ще видя аз!

Тя свива рамене.

— Как Стю възкръсва от мъртвите.

Има ли тук нещо нередно?

Съзнанието на Джасмин Фицджералд потрепва върху масата, разпръснато по страниците със стандартизирани въпроси. Предполага се, че някъде там вътре се крие чудовище.

Това са инструментите, които се използват за дисекция на човешката душа. Скалата за интелигентността на Уекслър. Мултифазният тест на личността. Каталогът на психозите на Питърс. Всичките са груби като чукове. Тъпи длета, които се преструват на микротомии. Отстрани на масата лежи екземпляр от „Диагностичен и статистически наръчник по психични заболявания“, четвърто издание — дебела книга с меки корици, пълна със симптоми и патологии. Матрица от предварително нарисувани квадратчета. Може би Фицджералд ще попадне в някое от тях. Може би е „спорадичен експлозивен тип“? Увредена жена? Обикновен домашен социопат?

Резултатите от тестовете не водят към никакво конкретно заключение. Все едно тя му се присмива от страниците. „Отбележете с вярно или грешно: понякога чувам гласове, които никой друг не чува.“ Тя е отбелязала „грешно“. „В последно време се чувствам необичайно потисната.“ „Грешно.“ „Понякога съм толкова ядосана, че ми се иска да ударя нещо.“ Написала е „вярно“, а в полето отстрани е добавила: „Това не важи ли за всички?“

В тестовете са разпръснати уловки — свързани помежду си въпроси, измислени така, че да улавят лъжците във фини капани от противоречия. Джасмин Фицджералд не се е хванала на нито един от тях. Дали е необичайно искрена? Или е твърде интелигентна за тези тестове? В отговорите ѝ не се вижда нищо, което да...

Чакай малко.

Скалата за интелигентността на Уекслър задава въпроса „Кой е Луис Пастър?“ , като се опитва да определи образователното равнище.

Фицджералд е отговорила: „Вирус“.

И по-нагоре в същия списък. Ето още един въпрос, на предишната страница: „Кой е Уинстън Чърчил?“ И отново този отговор: „Вирус“.

И петнадесет въпроса по-нагоре: „Коя е Флорънс Найтингейл?“.

„Прочута медицинска сестра“, гласи отговорът на Фицджералд. Всичките ѝ отговори на предишните въпроси за исторически личности са верни и напълно незабележителни. Но всички хора след Найтингейл са вируси.

Да убиеш вирус не е грях. Можеш да го направиш с напълно чиста съвест. Може би тя се опитва да промени определението за действията си. Може би така успява да живее със себе си в последно време.

Няма значение. Така или иначе, този номер с възкръсването от мъртвите не се получи.

Когато влиза при нея, тя се е отпуснала на масата, положила глава върху скръстените си ръце. Томас се прокашля.

— Джасмин.

Тя не отговаря. Той протяга ръка и леко я докосва по рамото. Главата ѝ се повдига с плавно движение, в което няма и намек за сънливост. Тя се обляга назад на стола и се усмихва.

— Здравей отново. И какво, луда ли съм?

Томас също се усмихва и сяда срещу нея.

— Опитваме се да избягваме термини, които са в ущърб на пациента.

— Спокойно, мога да го понеса. Нямам склонност към емоционални изблици.

В съзнанието му изниква картина: любящият съпруг с вътрешности, разтворени като криле на пеперуда върху решетката от цепнатини между плочките на линолеума. „Разбира се, че не. Емоционалните изблици не са за теб. За това, което правиш ти, трябва да се измисли съвсем нова дума.“

„Отстраняване на грешки в програмата, нали така беше?“

— Прегледах резултатите от тестовете ти — започва той.

— Минавам ли?

— Това не е изпит. Но някои от твоите отговори ми се сториха интересни.

Тя свива устни.

— Добре.

— Разкажи ми за вирусите.

На лицето ѝ отново изгрява слънчевата усмивка.

— Разбира се. Това са променливи вериги от информация, които не могат да се възпроизвеждат, без да откраднат първичен код от външен източник.

— Продължавай.

— Чувал ли си за Процесорните войни?

— Не.

— В началото на осемдесетте години няколко програмисти са се събрали и са написали известен брой самовъзпроизвеждащи се компютърни програми. Идеята е била да ги пуснат в една и съща памет и да ги накарат да се съревновават за място. Всички са си имали свои номера за самозащита и възпроизвеждане — и разбира се, за изяждане на конкурентите.

— О, ти имаш предвид компютърни вируси — казва Томас.

— Всъщност говоря за времето преди всичко това. — Фицджералд прави кратка пауза, като накланя глава настрани. — Питал ли си се някога какво би било да бъдеш някоя от тези програми? Да обикаляш и да снасяш яйца, да пускаш логически бомби и да влизаш в контакт с други вируси?

Томас сви рамене.

— Досега дори не знаех за тях. Защо? Ти питаш ли се?

— Не — отговаря тя. — Вече не.

— Продължавай.

Изражението ѝ се променя.

— Знаеш ли, когато си говоря с теб, все едно си говоря с програма. Не казваш нищо друго, освен „продължавай“ и „разкажи ми повече“ и... Господи, Майлс, още през шестдесетте са написали програми за психотерапия, които са по-разнообразни от теб! На BASIC! Защо не изразиш някакво мнение, за бога?!

— Това е просто техника, Джас. Аз не съм тук, за да влизам в спор с теб, колкото и интересно да би било това. Опитвам се да преценя дали си в състояние да бъдеш изправена пред съда. Моето мнение по всички други въпроси няма никакво значение.

Тя въздъхва и се отпуска на стола.

— Знам. Извинявай — знам, че не си тук, за да ме забавляваш, но съм свикнала да мога да...

— Имам предвид, че Стюарт винаги беше...

— О, Господи. Толкова ми липсва — признава си тя, а очите ѝ тъжно блестят.

„Тя е убила човек“, напомня си той. „Не ѝ позволявай да те измами. Трябва само да прецениш състоянието ѝ — нищо повече.“

„Не започвай да я харесваш, за бога.“

— Това е... разбираемо — отговаря Томас.

Тя изсумтява.

— Глупости. Нищо не разбираш. Знаеш ли какво направи той първия път, когато отиде на химиотерапия? Аз учех за изпита по програмиране, а той ми беше взел всички учебници.

— Защо го е направил?

— Защото знаеше, че няма да уча вкъщи. Бях абсолютна развалина. И когато му отидох на свиждане в болницата, той извади проклетите учебници изпод леглото си и започна да ме изпитва за Пол Дирак и границата на Бекенщайн. Той умираше, а не го интересуваше нищо друго, освен да ми помогне да се подготвя за някакъв тъп изпит. Бях готова да направя всичко за него.

„Е“, не казва Томас на глас. „Със сигурност си направила за него повече от общоприетото.“

— Нямам търпение да го видя отново — добавя тя, все едно току-що се е сетила за това.

— Кога ще се случи това, Джас?

— А ти как мислиш?

Тя го поглежда — тъгата и отчаянието, които преди малко му се стори, че е видял в очите ѝ, изведнъж са изчезнали без следа.

— Когато казват нещо подобно, повечето хора биха имали предвид отвъдния живот.

Тя му подарява една тъжна усмивка.

— Това е отвъдният живот, Майлс. Това е раят, и адът, и нирвана. Каквото си поискаме. Това е всичко.

— Да — отговаря Томас след малко. — Разбира се.

Нейното разочарование от него увисва във въздуха между тях като обвинение.

— Ти не вярваш в Бог, нали? — казва най-сетне тя.

— А ти? — отговаря той, като отразява въпроса като рикошет.

— Преди не вярвах. Но се оказва, че има следи, които сочат към това. Дори доказателства.

— Какви например?

— Масата на t-кварка. Размерът на Хигс бозона. Ако знаеш какво търсиш, просто не можеш да ги разгълкуваш по друг начин. Знаеш ли нещо за квантовата физика, Майлс?

Той поклаща глава.

— Всъщност не.

— В действителност нищо не съществува, не и на субатомно равнище. Всичко представлява вълни от вероятности. Поне докато някой не започне да ги наблюдава. Тогава вълната се разпада и се получава онова, което наричаме „реалност“. Но това не може да се случи без наблюдател, който да постави началото на процеса.

Томас присвива очи, като се опитва да изстиска някакъв смисъл от казаното.

— Значи, ако не гледахме към тази маса, тя нямаше да съществува?

Фицджералд кимва.

— Общо взето.

Усмивката ѝ отново наднича за миг от ъгълчето на устните.

Той се опитва да я примами да се появи отново.

— Искаш да кажеш, че този наблюдател е Бог? Бог наблюдава всички атоми, така че вселената да може да съществува?

— Ха. Досега не го бях поглеждала по този начин — казва тя и усмивката се превръща в съсредоточено намръщено изражение. — По този начин е казано по-скоро метафорично, отколкото математически, но е добра идея.

— Бог гледаше ли те вчера?

Тя разсеяно вдига очи към него.

— А?

— Той... То общува ли с теб?

Лицето ѝ става напълно безизразно.

— Имаш предвид дали Бог ми казва да правя разни неща? Дали Бог ми е казал да нарежа Стю като... като...

Дъхът ѝ излиза със свистене между зъбите.

— Не, Майлс. Не чувам гласове. В сънищата ми не идва Чарлс Менсън, за да ми шепне сладки лъжи. Вече отговорих на всички тези въпроси в шибания ти тест, така че не ме занимавай повече с тези глупости, става ли?

Той умиротворително вдига ръце.

— Не исках да кажа това, Джасмин.

„Лъжеш.“

— Съжалявам, ако е прозвучало по този начин, просто... нали разбираш, че квантовата механика... Господи, това е твърде голяма хапка за моята уста. Главата ми ще се пръсне.

Тя го наблюдава внимателно и предпазливо.

— Да. Сигурно е така. Понякога забравям за това.

Тя се отпуска, съвсем малко.

— Но всичко е точно така. Законите на математиката са неизбежни. Можеш да промениш природата на действителността, само като я погледнеш. Прав си. От това наистина може да ти се пръсне главата.

— Но само на субатомно равнище, нали? Нали не искаш да кажеш, че наистина можем да накараме тази маса да изчезне, като не ѝ обръщаме внимание?

Погледът ѝ подскача за миг към една точка точно над дясното му рамо — там, където би трябвало да е вратата.

— Ами, не — отговаря най-сетне тя. — Това се постига само с много упражнения.

Има ли тук нещо нередно?

Освен очевидното, разбира се. Освен вертикалния разрез от гръдната кост до приблизително два сантиметра над пъпа, който прониква през коремната мускулатура и стига до първичната телесна кухина. Освен назъбените му краища, които подсказват за употребата на някакво острие. Очевидно не много остро.

Не. Така изпреварваме нещата. Ако не друго, аутопсията би трябвало да бъде систематична. Добре тогава: бял мъж, между двадесет- и тридесетгодишен. Външните морфометрични показатели вече са записани. Косопад и синини, които отговарят на токсичните ефекти от химиотерапия. Ноктите на показалеца и безименния пръст

на дясната ръка липсват, по същата причина. Към момента на смъртта мъжът е бил много, много болен. И точно когато си е мислел, че няма как да стане по-зле...

Отдолу и навътре. Ръката поглъща ръцете в гумени ръкавици на водещия на аутопсията като някаква гигантска разкъсана вагина със съсирена и кристализирала кръв по срамните устни. В коремната кухина лъцят обичайните вътрешности, опаковани наново от санитарите на местопрестъплението, които е трябвало да ги съберат, преди трупът да бъде транспортиран. Може би при това са били изгубени някакви следи. Може би убиецът е подредил вътрешностите по някакъв важен начин — може би формата, в която е открит стомашно-чревният тракт, изписва някаква улика или името на някакъв демон. Няма значение. Нали са снимали всичко.

Перитонеумът се разтяга като тънък латекс, който стяга извивките на червата помежду им. Всъщност са прекалено стегнати. По дължината на илеума са разпръснати нещо като... фистули. На няколко места извивките на червата сякаш са споени помежду си. Какво би могло да причини това?

Не му хрумва нищо.

Отбележи, запиши, вземи проба за подробен хистологичен анализ. Продължавай. Скалпелът разрязва стомашно-чревния тракт с лекотата, с която би го направил с преварени спагети. В съда за събиране на телесни течности лениво се изливат засъхваща слуз и префекални бучки. От гръбната стена зад тях се издува нещо. Нещо проблясва в бяло като кост на място, където не би трябвало да има никаква кост. Разрежи, отвори. Ето там. Десният бъбрек е покрит от някаква маса, приблизително петнадесет на десет сантиметра, която стига до пикочния мехур. Масата е доста хетерогенна и по нея има някакви буци. Тумор? С това ли са се сражавали докторите на Стюарт Макленън, когато са го натъпкали с отрова? Водещият на аутопсията никога не е виждал такъв тумор.

Най-малкото — и това наистина е странно — защото туморът също го гледа.

Бюрото му е свършено спартанско. Не се вижда нито един лист хартия, който да не е на мястото си. В действителност, не се вижда

нито един лист хартия. Повърхността на бюрото е гладка като на монолита на Кубрик, с изключение на настолния компютър „Сън“ точно по средата и етажерката за дискове от лявата страна.

— *Знаех си*, че ми изглежда позната — казва той. — Когато прочетох за това във вестниците. Но не знаех откъде точно.

Дипломният ръководител на Джасмин Фицджералд.

— Сигурно имате много студенти — отбелязва Томас.

— Да. — Той се навежда напред и започва да трака по клавиатурата на настолния си компютър. — Всъщност все още не съм се срещал с всички на живо. Имам един или двама студенти в Европа, с които общувам изключително в интернет. Надявам се да се видим това лято в Берн... а, да. Ето я; изобщо не си прилича със снимката от медиите.

— Тя не живее в Европа, доктор Ръсел.

— Не, живее в града. Но беше на практика в CERN, европейската организация за атомни изследвания. Тук вече е трудно да се постигне нещо, след като там построиха големия ускорител на елементарни частици. Аха.

— Какво?

— Тя е прекъснала. Вече си спомням коя беше. Прекъсна работа по докторантурата си, преди около една година и половина. Доколкото си спомням, имаше болен в семейството.

Ръсел вторачено гледа в монитора на компютъра си; нещо, което вижда там, сякаш изведнъж достига до съзнанието му.

— Тя е убила съпруга си? *Убила го е?*

Томас кимва.

— Господи — казва Ръсел и поклаща глава. — Изобщо не приличаше на такъв човек. Винаги беше толкова... жизнерадостна.

— Все още е такава, понякога.

— Господи — повтаря той. — И с какво мога да ви помогна?

— Тя страда от много сложни психози. И ги облича в множество технически термини, които не разбирам. Имам предвид, че доколкото успявам да разбера, нейните твърдения са *разумни*... не, не. Не исках да кажа това. Нейните твърдения *няма как* да бъдат разумни, но на мен ми липсва основата да ги... ами, да ги *схвана*.

— Какви са тези твърдения?

— Като начало, тя непрекъснато говори за това, че ще възкреси своя съпруг от мъртвите.

— Разбирам.

— Не изглеждате изненадан.

— Трябва ли? Вие вече ми казахте, че тя страда от психози.

Томас дълбоко си поема дъх.

— Доктор Ръсел, през последните няколко дни прочетох доста неща. Научнопопулярна космология, квантова механика за начинаещи и други подобни.

Ръсел се усмихва снизходително.

— Предполагам, че никога не е твърде късно за това.

— Оставам с впечатлението, че много от нещата, които се случват на субатомно равнище, имат почти религиозен характер. Спонтанно възникване на материята, едновременно съществуване в различни състояния. Това звучи едва ли не духовно.

— Да, сигурно сте прав. В известен смисъл.

— Религиозни ли са космолозите, като цяло?

— Всъщност не. — Ръсел потропва с пръсти по своя монолит. — Областта ни е толкова странна, че нямаме нужда от допълнителни религиозни преживявания. Някои източни религии имат постулати, които донякъде звучат като нещо от квантовата механика, но приликите са доста повърхностни.

— Но няма нищо, което да е... по-християнско? Нищо, което да накара някого да повярва в един-единствен, всемогъщ Бог, който възкресява мъртвите?

— Не, за бога. Е, освен ако не броим онзи Типлър.

Ръсел се навежда към него.

— Защо? Джасмин Фицджералд не е станала християнка, нали?

Тонът му подсказва, че убийството е едно, но това...

— Не, не мисля — успокоява го Томас. — Освен ако християнството не разшири спектъра на ритуалите си така, че да включват и човешки жертвоприношения.

— Да. Точно така.

Ръсел отново се обляга назад, явно успокоен от този отговор.

— Кой е Типлър? — пита Томас.

— Мммм? — примигва Ръсел, който се е разсеял за момент. — А, да. Франк Типлър. Един космолог от университета в Тулейн — той

твърди, че разполага с математическо доказателство за съществуването на Бог, което може да бъде проверено. Както и за отвъдния живот, доколкото си спомням. Преди няколко години предизвика доста шум около себе си.

— Доколкото разбирам, вие не сте останали особено впечатлен.

— В интерес на истината, не го проследих толкова внимателно. Теологията не ми е особено интересна. Имам предвид, че ако физиката докаже съществуването или несъществуването на Бог, няма проблеми, но това не е целта на науката, нали така?

— Не бих могъл да кажа. Но ми се струва, че би било страхотен страничен ефект.

Ръсел се усмихва.

— Дали знаете как се казва книгата му? — подсказва Томас.

— Разбира се. Един момент.

Ръсел вкарва един диск в настолния си компютър и се заема да масажира клавиатурата. Компютърът мърка.

— Да, ето я: „Физиката на безсмъртието: модерна космология, Бог и възкресението на мъртвите“. 1994 година, Франк Дж. Типлър. Мога да ви разпечатам пълната библиографична справка, ако искате.

— Да, моля. И какво е неговото доказателство?

На лицето на професора се появява нещо, което прилича на съвсем лека усмивка.

— Обяснете ми го, като използвате не повече от тридесет думи — добавя Томас. — Като за идиоти.

— Ами, според него... — започва Ръсел, — след няколко милиарда години животът ще се обедини в необятна изчислителна машина, за да избегне собственото си унищожение, когато вселената достигне до своя финален колапс.

— Мислех си, че това никога няма да се случи — прекъсва го Томас. — Нали бяха доказали, че вселената просто ще продължи да се разширява...

— Това беше миналата година — казва лаконично Ръсел. — Може ли да продължи?

— Да, разбира се.

— Благодаря ви. Както казах, според Типлър след няколко милиарда години животът ще се обедини в необятна изчислителна машина, за да избегне собственото си унищожение, когато вселената

достигне до своя финален колапс. Съществена част от този процес включва да се възпроизведе всичко, което се е случило във вселената до този момент, с подробности до субатомно равнище, както и всички възможни варианти на тези събития.

Принтерът на Ръсел до бюрото му изплезва един хартиен език. Той го откъсва и го подава на Томас.

— Значи Бог е върховен компютър в края на времето? И всички ние ще бъдем възкресени в най-голямата компютърна симулация във вселената?

— Ами...

Ръсел се поколебава. Опростено по такъв безобразен начин, твърдението като че ли му причинява физическа болка.

— Предполагам, че да — казва неохотно той. — Ако трябва да се изрази с не повече от тридесет думи, както казахте.

— Еха.

Налудничавите твърдения на Фицджералд изведнъж започнаха да звучат съвсем прозаично в сравнение с това.

— Но ако той е прав...

— В научните среди преобладава мнението, че не е — прекъсна го бързо Ръсел.

— Ако е прав. Ако симулацията възпроизвежда съвършено точно копие, как бихме разбрали каква е разликата между живота и отвъдния живот? Имам предвид, какъв би бил смисълът от това?

— Доколкото разбирам, смисълът е да се избегне окончателното изчезване на живота. Колкото до това как бихме разбрали каква е разликата... — Ръсел поклаща глава. — В интерес на истината, аз така и не прочетох неговата книга. Както ви казах, теологията не ми е толкова интересна.

Томас поклаща глава.

— Това звучи невероятно.

— Много хора смятаха така — казва Ръсел и добави едва ли не извинително, — но доколкото си спомням, теоретичните доказателства на Типлър бяха доста подробни.

— Обзалагам се. И какво стана с него?

Ръсел свива рамене.

— Какво става с всички хора, които са достатъчно глупави да измислят нов начин да се погледне на целия свят? Разкъсаха го, като

акули. Не знам къде отиде след това.

Има ли тук нещо нередно?

Нищо. Всичко. Майлс Томас изведнъж е напълно буден и се оглежда в тъмния си апартамент, като се опитва да се убеди, че нищо не се е променило.

Нищо не се е променило. Слабият шум от нощното движение звучи по същия начин. По стената и тавана се протягат сиви паралелограми, хвърляни от очертанията на прозореца на спалнята му, осветен от някаква далечна улична лампа. Натали все така не е от лявата страна на леглото и вече си е тръгнала толкова отдавна, че дори не му се налага да си припомня за това.

Той поглежда цифрите от течен кристал на будилника до леглото си: 2:35 сутринта.

Нещо е различно.

Нищо не се е променило.

Е, може би само едно нещо. Еретичното произведение на Типлър е на нощното му шкафче и гланцираната корица на книгата отразява червените ивички светлина на екрана на будилника. „Физиката на безсмъртието: модерна космология, Бог и възкресението на мъртвите.“ В стаята е твърде тъмно, за да се прочетат буквите, но такова заглавие не се забравя току-така. Майлс Томас взе книгата от библиотеката днес следобед и я отвори на една случайна страница...

... преди да я захвърли в куфарчето си, изпълнен със смущение и отвращение. Дори не знае защо си направи труда да вземе това шибано нещо от библиотеката. Джасмин Фицджералд страда от психоза. Няма нищо сложно. По причини, които не е работа на Майлс Томас да разбере, тя е направила дисекция на съпруга си на пода в кухнята. А сега си измисля всякакви начини да си намери извинение, да поправи непоправимото, и космологичното бръцолевене, в което ги облича, не ги прави по-достоверни. Какво очаква той от себе си — за една нощ да се превърне в специалист по квантова механика? Възможно ли е да научи дори една малка част от това, което ще му трябва, за да разкрие пропуските в нейната старателно изградена самозаблуда? Защо изобщо да си прави труда?

Но той вече го стори. И сега „Физиката на безсмъртието: модерна космология, Бог и възкресението на мъртвите“ лежи в полумрака до него в два и половина през шибаната нощ и нещо се е променило, той е почти сигурен в това, но колкото и да се опитва, не може да разбере точно какво. Просто се чувства някак различно. Просто се чувства...

„Буден. Това е, което изпитваш. Вече не можеш да заспиш, дори животът ти да зависи от това.“

Майлс Томас въздъхва и светва лампата на нощното си шкафче. Присвива очи, докато зениците му свикнат със светлината, протяга ръка и взима отблъскващата книга.

За негово изумление, някои части от нея започват да му се струват разбираеми.

— Тя не е тук — казва му дежурният. — Снощи се наложи да я преместим в съседната сграда.

Съседната сграда е болницата.

— Защо? Какво стана?

— Нямам никаква представа. Конвулсии, цианоза — в интерес на истината, си помислихме, че е заминала. Но докато пристигне докторът, вече нищо й нямаше.

— Значи няма никакво обяснение, така ли?

— Говори си. За тази откачена ку... за тази жена по принцип няма никакво обяснение.

Джасмин Фицджералд лежи между завивките, опънати като усмирителна риза, и се взира в тавана, без да мига. До леглото седи санитар, а по лицето му са изписани равни части скука и любопитство.

— Как е тя? — пита Томас.

— Няма как да разберем — отговаря санитарят. — Но вече изглежда така, все едно всичко е наред.

— На мен не ми изглежда така, все едно всичко е наред. Изглежда ми изпаднала в кататония.

— Не е. Нали не си, Джас?

— Съжаляваме — казва жизнерадостно Фицджералд. — В момента не можете да се свържете с нея. Моля, оставете съобщение и тя ще ви върне обаждането.

След това добавя:

— Здравсти, Майлс. Радвам се да те видя.

Очите ѝ нито за миг не се откъсват от изолиращите плочки на тавана.

— По-добре тези дни да вземеш да мигнеш — отбелязва Томас.

— Очните ти ябълки ще изсъхнат.

— Всичко се оправя с малко целенасочено препрограмиране — казва му тя.

Томас поглежда санитаря.

— Ще ни оставите ли насаме за няколко минути?

— Естествено. В столовата съм, ако ви потрябвам.

Томас изчаква вратата да се затвори след него.

— Добре, Джас. Каква е масата на Хигс бозона?

Тя примигва.

Тя се усмихва.

Тя обръща глава, за да го погледне.

— Двеста двадесет и осем GeV — отговаря тя. — Еха. Най-сетне някой е прочел проекта ми за докторантура.

— Не само проекта. Това е едно от предположенията на Типлър, които подлежат на проверка, нали?

Усмивката ѝ се разширява.

— Най-важното. Останалите като цяло се подразбират от само себе си.

— И ти си го проверила.

— Аха. Когато бях в CERN. Как ти се стори неговата книга?

— Прочетох само някои части от нея — признава си Томас. — Беше доста трудно четиво.

— Извинявай. Аз съм виновна — казва Фицджералд.

— Как така?

— Помислих си, че може да имаш нужда от помощ, затова те подобрех малко. Увеличих скоростта, с която обработваш информацията. Но явно не е било достатъчно.

По гръбнака му пробягва някаква тръпка. Той не обръща внимание на това.

— Не съм...

Томас потърква с ръка по брадичката си; тази сутрин е забравил да се избърсне.

— ... сигурен какво точно имаш предвид с това.

— Естествено, че си сигурен. Просто не вярваш.

Фицджералд се измъква изпод завивката, за да се облегне на една възглавница.

— Разликата е само в семантиката, Майлс. Ти го наричаш „психоза“. Във физиката бихме го нарекли „хипотеза“.

Томас несигурно кимва.

— О, просто го кажи, Майлс. Умиращ си да го кажеш.

— Продължавай — избърборва той, като по някаква странна причина не успява да се спре.

Фицджералд се размива.

— Щом настояваш, докторе. Разбрах къде съм сгрешила. Отначало си мислех, че ще трябва да правя всичко сама, но просто не мога. Има твърде много променливи, нали разбираш — дори да се занимаваш с тях една по една, просто няма начин да ги следиш всичките едновременно. Когато се опитах, се обърках и всичко...

По лицето ѝ изведнъж се спуска сянка. Може би спомен, който си пробива път през всичките старателно напластени измислици.

— Всичко се обърка — завършва тихо тя.

Томас кимва, като продължава да говори тихо и внимателно.

— Какво си спомняш точно в този момент, Джас?

— Много добре знаеш какво си спомням, по дяволите — прошепва тя. — Аз... аз го разрязах...

— Да.

— Той умираше. Умираше. Опитах се да го поправя. Опитах се да поправя програмата, но нещо се обърка и...

Той не казва нищо. Мълчанието се проточва.

— ... и аз не знаех какво е то. Нямахме как да го поправя, ако не видях какво съм объркала. Затова... затова го разрязах и...

Челото ѝ внезапно се прорязва от бръчки. Томас не разбира от какво: от спомена или от разкаяние?

— Просто се хванах с нещо, от което не разбирам достатъчно — казва най-сетне тя.

Не. Това е съсредоточаване. Тя изгражда наново всичките си защиты и избутва върха на този кървав айсберг обратно под водата. Сигурно не е лесно. Томас може да си го представи, огромен и тромав, докато се надига от дълбините, а Джасмин Фицджералд го натиска с

всички сили и отчаяно се преструва, че това не ѝ коства никакви усилия.

— Разбирам, че сигурно ти е трудно да мислиш за това — казва Томас.

Тя свива рамене.

— Понякога.

„Отива си...“

— Когато главата ми неволно се върне към стария начин на мислене. Старите навици не умират лесно.

„Отива си...“

— Но аз се справям с това.

Лицето ѝ вече не е намръщено.

„Отиде си.“

— Спомняш ли си какво ти разказах за Процесорните войни? — пита го жизнерадостно тя.

Томас се поколебава, после кимва.

— Всички вируси могат да се възпроизвеждат, но някои от по-добрите могат сами да пишат макропрограми — всъщност би било по-подходящо да ги наричаме „микропрограми“ — които автономно да изпълняват прости задачи. И някои от тях също могат да се възпроизвеждат. Схващаш ли накъде бия?

— Всъщност не — отговаря тихо Томас.

— Наистина трябваше да те подобря още малко. Както и да е, тези малки подпрограми могат да се справят с всички рутинни задачи. Всяка от тях следи по няколко променливи и всеки път, когато се възпроизвеждат, могат да поемат по още няколко променливи, така че съвсем скоро вече няма горна граница за сложността на задачите, с които можеш да се справиш. Дявол да го вземе, по този начин можеш дори да пренапишеш цялата операционна система отвътре навън и изобщо да не се тревожиш за подробностите, защото твоите малки дяволчета ще се оправят с това вместо теб.

— Всички ли сме вируси за теб, Джас?

Тя се размива, когато чува това, и не го прави грубо.

— О, Майлс. Това е просто технически термин, а не морална оценка. Животът е информация, оформяна от естествения подбор. Не искам да кажа нищо друго.

— И ти си се научила да... пренаписваш програмата — казва Томас.

Тя поклаща глава.

— Все още се уча. Но ставам все по-добра.

— Разбирам.

Томас се преструва, че си поглежда часовника. Все още не познава техническия жаргон. Никога няма да го научи целия. Но сега поне знае малко за мястото, откъдето идва тя.

Не му остава да каже нищо друго, освен няколко общи фрази.

— Засега не ми трябва нищо повече, Джасмин. Искам да ти благодаря за съдействието. Знам колко ти е трудно.

Тя навежда глава към него и се усмихва.

— Значи се разделяме, Майлс? Но ти изобщо не ме излекува.

Той се усмихва в отговор. Едва ли не усеща как се свиват всички мускулни влакна по лицето му, как се напрягат сухожилията и меката тъкан се разтяга върху лицевите му кости. Усеща пълната неискреност на един изцяло механичен процес.

— Аз не съм тук за това, Джас.

— Да, вярно. Ти само преценяваш състоянието ми.

Томас кимва.

— Е? — казва тя след малко. — Какво е състоянието ми?

Той си поема дъх.

— Според мен имаш проблеми, пред които все още не си позволяваш да се изправиш. Но си в състояние да разбереш правното си положение и да проследиш всички процедури, с които може да ти се наложи да се срещнеш в рамките на съдебния процес. От законова гледна точка това означава, че можеш да бъдеш изправена пред съда.

— Аха. Значи не съм нормална, но не съм достатъчно луда, за да се измъкна безнаказано, така ли?

— Надявам се, че ще се справиш.

Поне това казва напълно искрено.

— О, ще се справя — отговаря небрежно тя. — Не се тревожи за мен. Колко време трябва да остана тук?

— Може би още три седмици. Обичайният период е тридесет дни.

— Но ти вече приключи с мен. Защо продължава толкова дълго? Той свива рамене.

— Засега няма къде другаде да те приберат.

— Аха — казва тя и се замисля. — Е, така също става. Ще имам повече време да се упражнявам.

— Довиждане, Джасмин.

— Жалко, че не хвана Стюарт — казва тя зад гърба му. — Щеше да ти хареса. Може би някой път ще го доведе у вас.

Бравата на вратата заяжда. Той се опитва да я завърти отново.

— Всичко наред ли е? — пита го тя.

— Да — отговаря Томас прекалено бързо. — Просто...

— А, да. Чакай малко.

Тя се размърдва под завивките.

Той поглежда през рамо. Джасмин Фицджералд лежи по гръб и гледа право нагоре, без да мига. Диша плитко и учестено.

Бравата в ръката му сякаш се затопля.

Той отдръпва ръката си.

— Добре ли си?

— Естествено — отговаря тя на тавана. — Просто съм уморена. Това ми струва известни усилия, нали разбираш?

„Повикай санитаря“, мисли си той.

— Наистина, просто трябва да си почина — тя го поглежда за последен път и се изкикотва. — Повярвай ми, Томас неверни.

— Доктор Дежарден, моля.

— На телефона.

— Вие ли направихте аутопсията на Стюарт Макленън?

Кратко мълчание. След това:

— Кой се обажда?

— Казвам се Майлс Томас. Работя в отдела за криминална психология. Джасмин Фицджералд е... беше моя пациентка.

Телефонът мълчи в ръката му.

— Разглеждах документите по нейния случай, пишех доклада си и току-що забелязах нещо във вашите заключения...

— Предварителни заключения — прекъсва го Дежарден. — Ще подам окончателния доклад, хм, в близко бъдеще.

— Да, разбирам, доктор Дежарден. Но доколкото разбрах, Макленън е бил... ами, смъртоносно ранен.

— Беше изкормен като риба — отговаря Дежарден.

— Точно така. Но във вашия до... във вашия предварителен доклад причината за смъртта е записана като „неопределена“.

— Това е така, защото все още не съм я определил.

— Да. Но изпитвам известно объркване за това каква друга би могла да бъде. Вие не сте открили токсини в тялото на Макленън, или поне не и такива, които да не са получени в резултат на химиотерапията, и никакви други травми с изключение на тези фистули и тератоми...

Телефонът излайва в ръката на Томас с кратък, грозен смях.

— Вие знаете ли изобщо какво означава „тератома“? — пита го Дежарден.

— Предположих, че е нещо, свързано с раковото му заболяване.

— Чували ли сте термина „първична киста“?

— Не.

— Надявам се, че не сте се нахранили току-що — казва Дежарден. — От време на време в първичната телесна кухина се появяват образувания от клетки, които се умножават. Латентните гени се активират по една или друга причина, но в крайна сметка, се получават нарастващи буци от тъкан, от които прорастват зъби, косми и кости. Понякога стават големи колкото грейпфрут.

— Господи. И Макленън е имал такова нещо в тялото си?

— Така си помислих. Отначало. След това се оказа, че нещото е част от бъбрека му. С тази разлика, че от него растеше око. Същото беше и с повечето лимфни възли в корема му — каналите бяха задръстени с косми и нещо като нокти. Или поне някаква кератинизирана тъкан.

— Това е ужасно — прошепва Томас.

— Без майтап. Да не говорим за перфорираната му диафрагма или за факта, че половината от извивките на тънкото му черво бяха като запоени една за друга.

— Но аз си мислех, че той е страдал от левкемия.

— Това е така. Но не е причината за смъртта.

— Искате да кажете, че тези тератоми може да са изиграли някаква роля в смъртта на Макленън?

— Не виждам как — отговаря Дежарден.

— Но...

— Вижте, явно не се изразявам достатъчно ясно. Просто се съмнявам, че Стюарт Макленън е умрял вследствие на касапските умения на жена си, защото която и да е от тези аномалии би трябвало да е достатъчна, за да го убие, общо взето, на място.

— Но това е невъзможно, нали така? Имам предвид, какво казаха от разследването?

— Честно казано, според мен изобщо не са прочели моя доклад — изръмжава Дежарден. — Както и вие, иначе щяхте да ми се обадите по-рано.

— Ами, вашият доклад не беше от първостепенна важност за моята оценка, доктор Дежарден. Освен това изглеждаше толкова очевидно, че...

— Съгласен съм. Когато видите някой разрязан от чатала до гръдната кост, обикновено няма нужда да чакате доклада от аутопсията, за да разберете защо е умрял. На кого му пука за някакви вродени аномалии?

„Вроде...“

— Искате да кажете, че той е бил роден така?

— С тази разлика, че няма как да е бил роден така. Иначе нямаше да доживее до първия си дъх.

— Значи искате да кажете, че...

— Искам да кажа, че съпругата на Стюарт Макленън няма как да го е убила, защото от физиологична гледна точка просто няма никакъв начин той изобщо да е бил жив.

Томас се вторачва в телефона в ръката си. Телефонът не се отказва от думите си.

— Но... но той е бил на двадесет и осем години! Как е възможно това?

— Бог знае — казва му Дежарден. — Ако питате мен, това е някакво шибано чудо.

Има ли тук нещо нередно?

Той не е съвсем сигурен, защото не знае какво точно е очаквал. Няма зейнал ковчег или гробница, отворена през нощта с библейски драматизъм. Разбира се, че не. Джасмин Фицджералд вероятно щеше да каже, че нейните сили са твърде фини и дискретни, за да се

занимава с подобен театър. Защо да оставяш изровена пръст или отворен гроб, когато можеш просто да пренапишеш програмата?

Тя седи с кръстосани крака върху недокоснатия гроб на съпруга си. Каквито и сили да си приписва, те не я предпазват от лекия дъждец, който се сипе по главата ѝ. Дори не носи чадър.

— Майлс — казва тя, без да вдигне поглед към него. — Помислих си, че може да си ти.

Няма и следа от слънчевата ѝ усмивка, от възторженото изражение на жизнерадостно отрицание. Лицето ѝ е също толкова безизразно, колкото сигурно е лицето на нейния съпруг, на два метра под земята.

— Здравей, Джас — казва Томас.

— Как ме намери? — пита го тя.

— В отдела за криминална психология се побъркаха, когато изчезна. Звънят на всички, които са те познавали, и се опитват да разберат как си избягала. И къде се намираш.

Пръстите ѝ си играят с меката пръст.

— Ти каза ли им?

— Отначало не се сетих за това място — лъже той.

А после, за да изкупи вината си:

— Освен това и аз не знам как си избягала.

— Естествено, че знаеш, Майлс. Самият ти го правиш през цялото време.

— Продължавай — казва той, като си дава сметка за това.

Тя се усмихва, но усмивката ѝ се стопява веднага.

— Двамата сме стигнали дотук по един и същ начин, Майлс. Копирали сме се от един адрес на друг. Единствената разлика между нас е тази, че на теб все още ти се налага да изминаваш пътя от А до В до С. Аз отивам направо на Z.

— Не мога да приема това — казва Томас.

— Оставаш си Тома Неверни, а? Как можеш да се зарадваш на рая, след като дори не искаш да го видиш?

Тя най-сетне вдига очи към него.

— „Някой трябва да ти обясни разликата между опита и ината, докторе.“ Знаеш ли откъде е този цитат?

Той поклаща глава.

— Е, няма значение. Не е важно.

Тя отново свежда очи към земята. Косата виси пред лицето ѝ на мокри филизи.

— Не ми разрешиха да дойда на погребението.

— Явно нямаш нужда от разрешение.

— Вече не. Но това беше преди няколко дни. Тогава все още не бях измислила как да се справя с всички дефекти.

Тя заравя едната си ръка в мократа пръст.

— Вече знаеш какво направих с него.

„Има предвид преди онова с ножа.“

— Не съм сигурен, че...

— Вече знаеш — повтаря тя.

Накрая той кимва, макар че тя не гледа към него.

Дъждът се усилва. Томас трепери под шлифера си. Фицджералд сякаш не го забелязва.

— И сега какво? — казва най-сетне той.

— Не съм сигурна. Отначало изглеждаше толкова ясно, разбираш ли? Аз обичах Стюарт, напълно и безрезервно. Искях да го върна веднага след като се науча да го правя. И исках този път да го направя както трябва. И все още го обичам, наистина, но със сигурност не обичам всичко в него, по дяволите — нали разбираш? Понякога го мързеше да чисти след себе си. Освен това мразех музиката, която харесваше. И след като стигнах дотук, вече си мисля — защо да се задоволявам с това да го върна? Защо да не го... ами, да го поправа малко?

— Това ли ще направиш?

— Не знам. Казвам си всички неща, които бих променила, и в един момент стигам до извода, че може би ще е най-добре да започна от самото начало. Това ще изисква по-малко... ресурси. От гледна точка на програмирането.

— Надявам се, че наистина страдаш от психоза.

Не е добра идея да казва такива неща, но изведнъж е спряло да му пука за това.

— Защото ако не е така, Бог наистина е коравосърдечно копеле.

— Така ли? — казва тя, без да го слуша много внимателно.

— Всичко е само информация. Всички ние сме само подпрограми, които общуват помежду си в някакъв компютърен модел. В такъв случай нищо не е чак толкова важно, нали? Някой ден ще

успееш да поправиш всички дефекти в програмата на Стюарт. Няма къде да бързаш. Той може да почака. Всичко е само компютърен код, нищо не е непоправимо. Значи всъщност нищо няма значение, нали? Как е възможно на Бог да му пука за нещо в такава вселена?

Джасмин Фицджералд се надига от гроба и избърсва пръстта от ръцете си.

— Внимавай, Майлс.

На лицето ѝ се изписва бегла усмивка.

— Точно сега не искаш да ме ядосваш.

Той отвърща на погледа ѝ.

— Радвам се, че все още мога да го направя.

— Туш — съгласява се тя.

В очите ѝ все още има някакъв блясък, зад мокрите мигли и вадичките дъждовна вода, които се стичат по лицето ѝ.

— И какво ще правиш сега? — пита отново той.

Тя хвърля поглед наоколо към гробището под дъжда.

— Всичко. Ще оправя всичко. Ще запълня всички празнини. Ще пренапиша константата на Планк, така че от нея да има някакъв смисъл.

Тя му се усмихва.

— Но първо смятам просто да отида някъде и да си помисля за всичко.

Тя слиза от купчината пръст върху гроба.

— Благодаря ти, че не ме издаде. Нямах да има никаква разлика, но все пак оценявам жеста. Няма да го забравя.

Тя се обръща, за да се отдалечи в дъжда.

— Джас — подвиква Томас след нея.

Тя поклаща глава, без да се обръща.

— Забрави, Майлс. На мен никой не ми е подарявал никакви чудеса.

Едва тогава тя спира и се обръща за малко.

— Освен това ти не си готов за това. Сигурно просто ще решиш, че съм те хипнотизирала или нещо подобно.

„Би трябвало да я спра“, казва си Томас. „Тя е опасна.“ Страда от психоза. Могат да ме осъдят за съучастничество. Би трябвало да я спра.

„Ако мога.“

Тя го оставя под дъжда със спомена за онази блестяща, невинна усмивка. И той е почти сигурен, че не е усетил нищо да преминава през него. Но може би не е така. Може би е усетил нещо като вълничка, която се разширява по някаква застояла повърхност. Fino пренареждане на електроните. Миниатюрна промяна в състоянието на света.

„Ще оправя всичко. Ще запълня всички празнини.“

Майлс Томас не знае какво точно имаше предвид тя, когато каза това. Но се страхува, че скоро — твърде скоро — тук няма да има нищо нередно.

СЛОВО ЗА ЕЗИЧНИЦИТЕ

Аз съм Божията ръка.

Духът ме изпълва дори на това осквернено място. Духът се излива в самите ми кости и насища десницата ми със силата на десетима мъже. Пречистващият пламък се излива от върховете на пръстите ми и изгаря гърбовете на бягащите неверници. Те използват от дупката си като личинки, извадени на светло изпод преместен гнил дънер. Светлината ги кара да се гърчат в търсене на тъмнината. Все едно изобщо е възможно нещо да се скрие в мрака от Божия поглед — наистина ли са вярвали, че Той ще остане сляп за омърсяването на един храм, наистина ли са смятали, че няма да забележи жалката им бърлога, изровена под самия Му олтар?

Кръвта изригва от почернелите обвивки на собствената им плът. Сладката воня на горящо месо се долавя слабо през филтъра ми. Кожата им се бели като късове обгорял пергамент и се вие в нагорещения въздух. Един от езичниците пропълзва през ръба на дупката и се срива в краката ми. Обучаваха ни да не гледаме лицата им, но днес този съвет не означава нищо; това изчадие няма лице — вместо него има само една димяща топка изпечено месо, прорязано от покрита с мехури цепнатина в единия си край. Цепнатината се отваря, като разкрива абсурдно бели зъби. През рева на пламъците едва се чува нещо средно между вой и писък: може би „моля“. Или „мамо“.

Палката ми се устремява във величествен замах. По пода на параклиса се пръсват зъби като миниатюрни зарове. Наоколо пълзят и други тела, като оставят овъглени кървави следи по пода след себе си, все едно са гигантски голи охлюви. Не си спомням някога да съм се усещал по-преизпълнен с Божието присъствие през целия си живот. Аз съм Савел, който подлага амаликитяните на заколение. Аз съм Исус Навин, който избива амореите като добитък. Аз съм Аса, който изтрива етиопяните от лицето на земята. Натискам шпилката и заливам помещението с безкрайни огнени вълни. Божествената любов ме изпълва с такава сила, че сякаш съм готов сам да избухна в пламъци.

— Преторе!

Исая е застанал зад мен и сграбчва рамото ми. Гледа ме с широко отворени очи, разкривени от извивката на визъора му.

— Мъртви са, господарю! Трябва да изгасим огъня!

Сякаш за пръв път от векове насам забелязвам останалите гвардейци от моята част. Префектите стоят в ъглите на помещението, където съм ги разположил, за да охраняват изходите, а по среброто на униформите им се гърчат накъсаните отражения на пламъците. Мъжете не държат в ръцете си огнехвъргачки, а пожарогасители. Част от мен учудено се пита как са могли да се удържат; как е възможно който и да било да почувства присъствието на Духа по такъв начин и да не разпали огъня? Но Духът вече се уталожва дори в мен и когато слизам от този връх, аз виждам как Божието дело тук е почти завършено. Езичниците са мъртви и лежат изгорени на пода като фигурки от клечки. Убежището им е прочистено и олтарът, който го прикриваше, лежи съборен на пода точно там, където го изритах преди...

Само няколко минути ли бяха? Струва ми се, че е минала цяла вечност.

— Господарю?

Кимвам. Исая дава знак за действие; префектите пристъпват напред и се заемат да гасят параклиса. Пламъците изчезват; светлината посивява. Крехките полукремирани трупове изригват в облаци от влажни съскащи изпарения, когато влизат в досег с химикалите от пожарогасителите.

Исая не откъсва очи от мен в задимения въздух. Димът се кълби покрай нас, като в парна баня.

— Добре ли сте, господарю?

От внезапната влага във въздуха гласът му звучи като съскане; филтърът на респиратора му трябва да се смени.

Кимвам.

— Духът беше толкова... толкова...

Нямам думи, с които да го изразя.

— Никога не съм го усещал толкова силно.

По лицето зад маската му сякаш пробягва сянка.

— Вие... имам предвид, сигурен ли сте?

Давам воля на радостен смях.

— Дали съм сигурен? Та аз се почувствах като самия Траян!

Исаия е обзет от неудобство, може би от споменаването на името на Траян. Все пак погребението му беше едва вчера. Но аз не исках да изразя неуважение — действията ми днес бяха по-скоро в негова памет. Представям си как седи от дясната страна на Бог, гледа надолу в тази димяща кланица и кима в знак на одобрение. Може би дори самият езичник, който го уби, днес лежи в краката ми. Представям си как Траян се обръща към Господа и Му посочва червея, който го е убил.

И чувам как Господ му казва: „На Мене принадлежи отмъщението“.

В далечния край на перона на станция „Йозефус“ се е свил един изгнаник и се е навел над бариерата в жалък опит да се окъпе в магнитнолевитационното поле на железницата. Действията му са колкото безсмислени, толкова и достойни за съжаление; генераторите са защитени, а дори да не бяха, Духът се проявява в толкова много различни форми. Никога не спирам да се изумявам как хората не успяват да направят такива прости разграничения: след като им бъде демонстрирано, че прецизно модулирано електромагнитно поле може да ни свърже с божественото, те по някакъв начин достигат до извода, че всяка намотка от проводници и енергия може да им отвори портата на изкуплението.

Но полетата, които движат нашите колесници, не са като онези, които ни въздават Възнесението. Дори желанието на това заблудено създание да можеше да се сбъдне, дори по силата на някакво извратено чудо защитите около намотките на железницата да бяха изчезнали, нямаше как да се надява на нищо повече от гадене и световъртеж. А в най-лошия случай и в днешно време дотам се стига доста по-често, отколкото някои са готови да признаят — го очаква директно обсебване.

Аз съм виждал обсебените. Имал съм си работа с демоните, които ги населяват. Този изгнаник има по-щастлива съдба, отколкото предполага.

Пристъпвам в железницата. Духът безшумно задвижва превозното средство и чудодейно го тласка напред по лентичката на

релсата, която никога не докосва. Перонът остава назад; очите ми за миг се срещат с тези на пария, преди разстоянието помежду ни да ни раздели.

По лицето му не се чете срам: вместо него има тъпа, нечленоразделна ярост.

Предполагам, че е заради бронята ми. Някой като мен го е арестувал, лишил го е от милостива смърт и е обрекъл тялото му да остане на този свят, откъснато от самата си душа.

До мен стоят двама граждани, които сочат с пръст далечната фигурка и се кикотят. Удостоявам ги с продължителен гневен поглед; те забелязват инсигниите и електрошоковия остен в кобура ми и притихват. Не виждам нищо смешно в отчаянието на изгнаника. Жалко, да. Безсмислено. Ирационално. И все пак, какво друго би направил всеки от нас, ако го откъснат насила от спасението? Дали някоя сламка би била твърде тънка, за да се опитаме да се уловим за нея в търсене на изкупление?

В Божието присъствие всичко е толкова съвършено ясно. Цялата вселена придобива смисъл — като внезапно разгадана детска гатанка; човек вижда чак до безкрая и се чуди как е възможно всички тези величествени части на творението някога да са го озадачавали. Разбира се, вече не си спомням подробностите. Останал ми е само неописуемият спомен за усещането да разбирам всичко, абсолютно и съвършено... и този спомен отпреди няколко часа ми се струва по-действителен от настоящето.

Железницата плавно спира на следващата станция. Новинарският екран от другата страна на перона повтаря едни и същи кадри от погребението на Траян. Все още не мога да повярвам, че е мъртъв. Духът беше толкова силен в Траян, че бяхме започнали да го смятаме за неуязвим. Мисълта за това, че е бил сразен от някакво нещо, сглобено в Изостаналите земи, изглежда едва ли не богохулствена.

Но въпреки това, той вече е намерил покой. Блажен в очите на Господа и Човека, герой и за простолюдието, и за елита — човек с обикновено потекло, който се е издигнал от сан на префект до този на генерал за по-малко от едно десетилетие; убит от някакво скверно устройство с лостове, сачми и вонящ взривоопасен газ. Умиротвореното му лице изпълва екрана. Лекарите са скрили всички

следи от нещото, което го е убило, като са оставили единствено благородните му белези, за да не ги забравяме никога. Прочутата нащърбена линия от челото до скулата — наследство от камата, която едва не го е ослепила на двадесет и пет години. Алената плетеница от белези, която пълзи нагоре по рамото му над яката на туниката — случаен удар с електрошоков остен по време на потушаването на бунта на есените. Белегът с форма на полумесец на дясното му слепоочие — спомен от някакъв друг конфликт, името на който ми убягва, ако някога изобщо съм го знаел.

Картината се отдръпва. Лицето на Траян се стопява в безкрайното множество от оплаквани, когато железницата потегля отново. Аз почти не го познавах. Срещал съм го няколко пъти на събития в Сената, където със сигурност не съм му направил впечатление. Но той остави силно впечатление у мен. Той оставяше силно впечатление у всички, с които се срещаше. Силата на убежденията му изпълваше цялото помещение. В мига, в който се запознах с него, си помислих: „Ето един човек, който не се измъчва от съмнение“.

Имаше време, когато самият аз се измъчвах от съмнения.

Никога по отношение на Божията сила или доброта, разбира се. Понякога се съмнявах единствено дали наистина изпълняваме Неговата воля. Понякога се изправях пред врага и виждах не богохулници, а хора. Не бъдещи предатели, а деца. Рецитирах думите на нашия спасител: нима самият Христос не бе казал „Не дойдох да поставя мир, а меч“? Нима самият свещен император Константин не беше благославял войските си с меч във вдигната десница? Знаех Светото писание наизуст, още от люлката — и все пак понякога, Бог да ми е на помощ, думите ми се струваха просто думи, а врагът имаше лица.

Никой не е по-сляп от онзи, който не иска да види.

Но тези дни останаха в миналото. Духът гори по-ярко в мен през последния месец, отколкото когато и да било. А тази сутрин — тази сутрин се разгоря още по-ярко. В памет на Траян.

Слизам от железницата на обичайната станция. На перона няма никого, освен двама стражи. Те не се качват на железницата. Вместо това се приближават към мен, а стъпките им отекват по плочките с

характерния дисциплиниран ритъм на хората, облечени във власт. Носят инсигниите на свещеническият сан.

Поглеждам лицата им, когато застават на пътя им. Споменът за Духа избледнява достатъчно, за да остави място за тънка струйка тревога.

— Простете ни, че ви спираме, преторе — казва единият от тях. — Но се налага да ви помолим да дойдете с нас.

Да, двамата са сигурни, че става дума за мен. Не, няма никаква грешка. Не, работата не търпи отлагане. Съжаляват, но просто следват нарежданията на владиката. Не, не знаят за какво става въпрос.

Поне последното е лъжа. Не е толкова трудно да се разбере; при този режим на „колеги“ и „затворници“ се полага съвсем различно отношение, а те не се отнасят с мен като с колега. Поне не съм в окови. Не ме арестуват — просто присъствието ми в храма е задължително. Не са ме обвинили в нищо.

Вероятно това е най-неприятното от всичко: ако бях обвинен в нещо, можех поне да отрека обвиненията.

Колата им се вие през Константинопол, като се прехвърля от релса на релса с тихо почукване и жужене. Застанал съм на носа, пред контролната колона. Придружителите ми стоят зад мен. Това разположение също представлява обвинение, макар и неизказано с думи; не са ми заповядали да гледам напред, но ако се обърна с лице към тях — ако се опитам да заявя правото си да погледна назад — колко ли време ще мине, преди на рамото ми да се отпусне тежка ръка и отново да ме обърне напред?

— Този път не води към храма — казвам аз през рамо.

— Булевард „Ориген“ е задръстен чак до „Августин“. Разчистват след погребението.

Това също е лъжа. Не са минали и два дни, откакто моята собствена гвардейска част охраняваше процесията по булевард „Августин“. Не сме оставили след себе си нищо, което би могло да предизвика задръстване. Стражите вероятно знаят това. Те не се опитват да ме заблудят; просто ми показват, че дори не им пука достатъчно, за да си направят труда да измислят по-убедителна лъжа.

Обръщам се, за да се изправя срещу тях, но преди да отворя уста, понасям изпреварващ удар:

— Преторе, налага се да ви помоля да свалите шлема си.

— Шегувате ли се?

— Не, господарю. Владиката се изрази съвсем ясно.

Зашеметен и невярващ, разкопчавам каишката под брадичката си и вдигам инструмента от черепа си. Посягам да го пхна под лакътя си, но стражът протяга ръка и ми го взема.

— Това е лудост — казвам му аз.

Без шлема оставам сляп и глух като последния езичник.

— Не съм направил нищо лошо. Каква причина може да има за...

Стражът на руля завива наляво, по нов път. Другият отпуска тежката си ръка на рамото ми и ме обръща напред.

Плаза „Голгота“. Разбира се.

Тук идват Безбожниците, за да умрат. На това място липсата на шлема няма никакво значение; тук никой не усеща присъствието на Господа. Колата ни безшумно се носи покрай редиците от еретици и обсебени от демони на техните кръстове, с подбелени очи и кървави струйки, които се стичат от пироните, забити в китките им. Някои сигурно са тук още от деня, в който загина Траян; разпятието е продължавало с дни още по времето преди обезболяващите, а сега сме по-цивилизована нация. Не позволяваме ненужно страдание, дори сред обречените.

Номерът е стар и прозрачен; мнозина затворници са избрали да сътрудничат на своите палачи, още преди разпитът да е започнал, след като са ги прекарвали оттук. Тези двамата наистина ли си мислят, че ще мине? Не знаят ли, че самият аз съм правил същото повече пъти, отколкото мога да преброя? Някои от умиращите се провикват, когато минаваме покрай тях — не от болка, а от гласовете на демоните в главите си. Продължават да проповядват, дори в този момент. Дори в този момент се опитват да примамят други да поемат по техния Безбожен път. Нищо чудно, че Църквата заглушава това място — какво би могъл да си помисли някой човек от простолюдието, ако почувства Божието присъствие, докато чува светотатствени думи?

И въпреки това, аз почти усещам Божието присъствие. Това би трябвало да е невъзможно, дори стражите да не бяха конфискували шлема ми. Но то е там: Божественото се долавя като тънък, ярък лъч слънчева светлина, който си пробива път през покрива на бурята. Силата му не е завладяваща; Божието присъствие не ме преизпълва както по-рано. Но въпреки това намирам успокоение в него. Той е

навсякъде. Дори тук. Не сме способни да Го прокудим със заглушаващи полета, както не можем да спрем слънцето, като затворим прозореца.

Бог ми казва: „Бъди силен. Аз съм с теб“.

Страхът ми се отдръпва като отлив. Обръщам се към придружителите си и се усмихвам; Бог е и с тях, само ако можеха да го осъзнаят.

Но според мен те не го осъзнават. Когато ме гледат, нещо в израженията им се променя. Последния път, когато се обърнах към тях, те изглеждаха просто мрачни и сурови.

Но сега, по някаква причина, изглеждат едва ли не обзети от страх.

Отвеждат ме в храма, но не при владиката. Вместо това ме изпращат да мина през тунела на светлината. Казват ми, че това е съвсем рутинна процедура, макар че аз минах през тунела едва преди четири месеца и следващият път би трябвало да е след още осем.

След това не ми връщат бронята. Вместо това ме ескортират до светая светих на владиката, където влизаме през богато украсена порта с изображение на пламтящ кръст и Божията заповед към Константин: *In hoc signo vinces*. „В името на този знак, побеждавай.“

Оставят ме сам, но аз знам процедурата. От външната страна остават пазачи.

В светая светих е тъмно и спокойно, навсякъде има възглавници, кадифени завеси и кости от махагон. Прозорци няма. На едната стена сияе екран, който излъчва поредица от обемни образи. Всеки от тях остава на екрана по няколко секунди, преди хипнотично да се разтвори в следващия: подножието на Синай; Пролиний, който води атаката срещу индусите; самата Свещена планина, където Бог е показал на Мойсей Горящия храст, където е показал на всички ни пътя на Духа.

— Представи си да не го бяхме намерили.

Обръщам се към владиката, който е застанал зад мен, сякаш току-що се е материализирал от въздуха. Владиката държи голям плик с цвят на слонова кост. Наблюдава ме с едва забележима сянка на усмивка по устните си.

— Учителю? — казвам аз.

— Представи си Константин да не беше получил това видение, а Еузебий да не беше изпратил експедицията в Синай. Представи си

никога да не бяхме преоткрили Свещената планина след Мойсей. Нямахме да има хилядолетен завет, нито технологично възраждане. Това щеше да остане поредната недоказуема легенда за някакъв пророк, който е халюцинирал в планините, а Десетте Божии заповеди щяха да ни бъдат връчени без инструменти, с които да ги налагаме. Щяхме да бъдем като езичниците.

Той ми посочва да седна на едно канапе — декадентска вещ с твърде много извивки и виненочервен цвят. Не искам да сядам, но не искам и да го обидя. Внимателно се настанявам на ръба.

Владиката остава прав.

— Аз съм бил там, знаеш ли? — продължава той. — В самото сърце на Свещената планина. На колене на същото място, където сигурно е стоял на колене Самият Мойсей.

Той очаква отговор. Прокашлям се.

— Сигурно е било... неописуемо.

— Всъщност не — казва той и свива рамене. — Сигурно се чувстваш по-близо до Бога по време на сутрешната си молитва. В крайна сметка, усещането е... нерафинирано. Това е сурова руда. Изумително е как едно естествено образуване може да предизвика каквито и да било религиозни реакции да не говорим за такива, на основата на които може да се изгради цяла култура. И все пак, ефектът е... по-слаб, отколкото може да се очаква. Усещането е надценено.

Преглъщам и не казвам нищо.

— Разбира се, същото би могло да се твърди за религиозното изживяване като цяло — продължава да богохулства той, без да се притеснява. — Това е просто електрически импулс в темпоралния лоб, в който има също толкова божественост, колкото и в силата, която кара стрелката на компаса да се завърти или привлича железните стружки към магнита.

Спомням си първия път, когато чух такива думи: заедно с останалите деца от люлката, точно преди първото ни Причастие. „Това е фокус“, казаха ни тогава. „Като статичното електричество, което предизвиква смущения в радиото. Импулсът заблуждава тази част от мозъка, която се грижи за очертаванията на личността — за онова място, където ти свършваш и започва всичко друго — и когато тази част се обърка, тя започва да си мисли, че ти продължаваш до безкрай, че ти и мирозданието сте едно цяло.“ Показаха ни изображение на мозъка,

подобен на голям сбръчкан плод в сенчестите очертания на една човешка глава, със стрелки и надписи, които да насочат вниманието ни към съответните части от него. Разглобиха пред нас жезъл и молитвена шапка, за да ни покажат миниатюрните магнити и намотки в тях — фините инструменти, които бяха покварили една цяла цивилизация.

Отначало не всички от нас ги разбраха. За едно дете няма никаква разлика между думите „електромагнит“ и „чудо“. Но те бяха търпеливи и повтаряха основните положения отново и отново, с достатъчно прости думи, за да ги разберат младите ни умове, докато всички не бяхме схванали най-важното: ние не сме нищо повече от машини от плът, а Бог е дефект в машината.

А след това сложиха молитвените шапки на главите ни и ни отвориха за Духа и ние осъзнахме, без никакво съмнение, че Бог съществува. Преживяването заличи всякакви аргументи, всякаква логика. Не остана никакво място за възражения. Ние знаехме. Всичко друго беше само думи.

„Запомнете това“, казаха ни те след това. „Когато езичниците ви кажат, че нашият Бог е лъжа, спомнете си този миг.“

Не мога да повярвам, че сега владиката си играе по същия начин с мен. Ако се шегува, шегата му е много безвкусна. Ако иска да изпита силата на убежденията ми, остава абсурдно далеч от това. Нито една от двете възможности не обяснява присъствието ми тук.

Но той не приема мълчанието за отговор.

— Не си ли съгласен? — настоява той.

Отговарям предпазливо:

— Научен съм, че Духът живее в железните стружки и стрелките на компаса, също както живее в нашите умове и сърца. Но това не го прави по-малко Божествен.

Поемам си дъх, преди да продължа:

— Не искам да проявявам неуважение, Учителю, но защо съм тук?

Той свежда очи към плика, който държи в ръката си.

— Искан да поговорим за... образцовата ти служба в последно време.

Не отговарям, защото не съм убеден в това. Стражите не се отнесоха с мен като с образцов служител.

— Хората като теб — продължава той, — са причината да побеждаваме езичниците. Духът не ни дава само технология, а сигурност. Ние познаваме нашия Бог. Съществуването му е емпирично — Той може да бъде изпробван, доказан и преживян. Ние нямаме никакво съмнение. Ти нямаш никакво съмнение. Точно затова сме непобедими от хиляда години, точно затова нито шпионите от Изостаналите земи, нито летящите машини на езичниците, нито дори ширината на цял един океан ще ни попречат да победим.

Това не са думи, които имат нужда от потвърждение.

— Представи си какво е да имаш необходимост от вяра — казва владиката и поклаща глава, едва ли не с тъга. — Представи си съмнението, несигурността, несъгласието и жалките кавги за това кои видения са божествени и кои са богохулствени. Понякога едва ли не ми е жал за езичниците. Колко ли е ужасно да имаш нужда да вярваш. И все пак, те не се отказват от своята вяра. Те се промъкват в нашите градове, обличат се с нашите дрехи и крачат сред нас, и се прикриват от самото присъствие на Господа.

Той въздъхва.

— Признавам си, че не ги разбирам напълно.

— Те поглъщат някаква билка или гъба — казвам му аз. — И твърдят, че тя ги свързва с тяхното собствено божество.

Владиката казва хм. Несъмнено знае това, което му казвам.

— Искане ми се да видя как тяхната гъба задвижва железница по монорелсата. Или дори кара стрелката на компаса да се завърти. И въпреки това, обградени отвсякъде от доказателства за присъствието на Божията ръка, те продължават сами да се откъсват от него. Това не е широко известно, но вече разполагаме с доклади, че са успели да заглушат цели стаи. Дори цели постройки.

Той прокарва дългия си нокът по ръба на плика, като го разрязва по дължина.

— Както и параклисът, който прочисти тази сутрин, преторе. Той също беше заглушен. Духът не можеше да се прояви в него.

Поклащам глава.

— Грешещ, Учителю. Никога не съм усещал Духа по-силно, отколкото...

Стражите със сурови лица. Отклонението през Голгота. Необяснимият лъч светлина. Всичко идва на мястото си.

В стомаха ми се отваря зейнала бездна.

Владиката изважда от плика един лист: моментна снимка на преминаването ми през Тунела на Светлината.

— Ти си обсебен — казва ми той.

Не. Сигурно е станала някаква грешка.

Той вдига листа в ръката си — призрачен, полупрозрачен образ на главата ми, очертан в сиво и зелено. Ясно виждам къде е демонът. Демонът е в главата ми — злокачествена бучка мрак, точно над дясното ми ухо. Идеалното място, откъдето да ми нашепва лъжи и коварства.

Аз съм невъоръжен. Аз съм затворник: няма да си тръгна оттук като свободен човек. От външната страна на вратата има пазачи, а в тъмните ъгли на помещението — невидими ходници. Достатъчно е да вдигна ръка срещу владиката, за да намеря смъртта си.

Но и без това съм мъртъв. Аз съм обсебен.

— Не — прошепвам аз.

— „Аз съм пътят и истината и животът“ — рецитира владиката. — „Никой не идва при Отца, освен чрез мен.“

Той забива обвинителен пръст в бучката на картината.

— А това? — казва той. — Това идва ли от Христа? От Неговата Църква ли идва? Тогава как е възможно да бъде истина?

Тъпо поклащам глава. Не мога да повярвам, че това се случва с мен. Не вярвам на очите си. Днес почувствах присъствието на Духа. Почувствах го. Никога не съм бил по-сигурен в нещо друго.

Но аз ли мисля тези мисли? Или демонът, който ми шепне?

— Всеки ден се появяват все повече от тях — отбелязва тъжно владиката. — И не се задоволяват с това да покваряват душата. Освен това убиват и тялото.

Има предвид, че принуждават Църквата да убие тялото. Ще ме убие Църквата.

Но владиката поклаща глава, все едно е прочел мислите ми.

— Говоря съвсем буквално, преторе. Демонът ще отнеме живота ти. Не веднага — може би известно време ще те изкушава с това лъжовно спасение. Но след това ще започнеш да изпитваш болка и съзнанието ти ще си отиде. Ще се промениш; дори най-близките ти няма да те познаят по делата ти. Може би, в самия край, ще се превърнеш в сукалче, неспособно на нищо друго, освен да реве и да се

омърсява. Или пък болката просто ще стане непоносима. Във всеки случай, ти ще умреш.

— Колко... колко ми остава?

— Няколко дни, няколко седмици... Знаем за една бедна жена, която е била обсебена почти цяла година, преди да бъде спасена.

Спасена. Като еретиците на Голгота.

„И все пак“, прошепва едва чуто един глас в главата ми. „Дори няколко дни в това Присъствие ще си струват цял един живот...“

Вдигам ръка към слепоочието си. Демонът дебне там вътре, едва на дебелината на черепа от ръката ми, и гние във влажната тъмнина. Свеждам очи към пода.

— Не може да бъде.

— Може. Но не трябва.

Минава един миг, докато осъзная какво е казал. Вдигам очи и срещам неговите.

Той се усмихва.

— Има и друг начин — казва той. — Да, обикновено тялото трябва да умре, за да се спаси душата — разпятието е безкрайно по-блажена съдба от тази, която обичайно очаква обсебените. Но има и друг начин за онези, които притежават... потенциал. Не искам да те подвеждам, преторе. Има рискове. Но има и успехи.

— Друг... друг начин...?

— Може би ще успеем да прогоним демона. Може би ще успеем да го махнем, физически, от главата ти. Ако успеем, ще можем едновременно да спасим живота ти и да те върнем в Бога.

— Ако успеем...

— Ти си войник. Знаеш, че вероятността да умреш винаги съществува. Има риск от това, както и във всички други неща.

Той си поема дъх, бавно и внимателно.

— Но на кръста смъртта ще бъде сигурна.

Демонът в главата ми не възразява. Не прошепва никакви богохулства, не моли отчаяно за живота си, изправен пред вероятността да бъде премахнат. Вместо това само открехва Небесните порти, така че душата ми да се окъпе в лъч от Божествената светлина.

Вместо това само ми показва Истината.

И аз знам, както знаех в люлката, както знаех тази сутрин. Аз съм в присъствието на Бога и ако владиката не може да види това, значи

владиката е шарлатанин и безумец, или нещо още по-лошо.

С радост ще отида на кръста за още един такъв миг.

Усмиввам се и поклащам глава.

— Да не ме смяташ за сляп, владико? Нима наистина вярваш, че като облечеш жалките си сплетни в думи от Светото писание, аз няма да ги прозра?

Мислите му наистина ми изглеждат прозрачни, изложени на показ от сиянието на Духа. Разбира се, че тези гнусни фарисеи ще се опитат да уловят Господа в дрънкулки и талисмани, ако им се даде възможност да го направят. Разбира се, че ще го скъпят на оскъдни дажби, до които само те самите да имат достъп — а онези, на които говори без тяхното съгласие, ще дамгосват като „обсебени“.

И аз наистина съм обсебен, но не от някой демон. Обсебен съм от Всемогъщия Бог. А нито Той, нито Неговите Синове са раци-пустинници, принудени да се заселят в кухите черупки на идоли и машинарии.

— Кажи ми, владико — провиквам се аз. — Нима Савел носеше на главата си някоя от вашите молитвени шапки, когато отиваше към Дамаск? Нима Асаил призоваваше мечките си с някой от вашите жезли? Или те също са били обсебени от демони?

Той поклаща глава с престошена тъга.

— От устата ти не говори преторът.

Да, точно така. От устата ми говори Бог, тъй както е говорил от устата на старозаветните Пророци. Аз съм Божият глас и няма значение, че нямам оръжие и броня, и няма значение, че съм дълбоко в светая светих на дявола. Трябва само да вдигна ръка и Господ сам ще порази този богохулник.

Вдигам юмрук. Висок съм петдесет лакътя. Владиката стои срещу мен като насекомо, което не осъзнава собствената си незначителност. Държи в ръка една от абсурдните си машинки.

— Долу, демоне! — провикваме се и двамата и пада мрак.

Събуждам се в окови. Завързан съм за леглото с широки каиши. Лявата половина от лицето ми гори. Пред погледа ми се навеждат усмихнати лекари и ми казват, че всичко е наред. Някой вдига огледало пред лицето ми. Главата ми е обръсната от дясната страна; слепоочието ми е прорязано от кървящ полумесец, който ми изглежда

необяснимо познат отнякъде. Плътта ми е защита с черни кръстове, все едно съм скъсана дреха, която някой несръчно е поправил.

Казват ми, че премахването на демона е преминало успешно. До края на месеца ще се върна в моята гвардейска част. Каишите са само предпазна мярка. Скоро ще ги махнат така, както са махнали демона.

— Отведете ме при Бога — казвам дрезгаво аз.

Гърлото ми гори като пустинята.

Те вдигат към главата ми молитвен жезъл. Не усещам нищо.

Не усещам *нищо*.

Жезълът е в изправност. Батериите са напълно заредени. Сигурно няма нищо, казват ми те. Временен остатъчен ефект от премахването на демона. Трябва да мине малко време. Засега може би е по-добре да оставят каишите, но няма за какво да се тревожа.

Те имат право, разбира се. Аз съм живял в Духа и знам какво иска Всемогъщият — нали все пак всички ние сме създадени по Негов образ и подобие? Бог никога няма да изостави дори най-маловажния от стадото си. Няма нужда да вярвам в това, защото го *знам*. Моят Отец няма да ме изостави.

Ще се върне. Ще се върне.

Насърчават ме да бъда търпелив. След три дни си признават, че вече са виждали да се случва подобно нещо. Не и често, все пак; операцията се извършва рядко, а до подобни последствия се достига още по-рядко. Но е възможно демонът да е увредил онази част от съзнанието, която ни позволява наистина да познаем Бога. Лекарите рецитират медицински термини, които не ми говорят нищо. Разпитвам ги за другите, които са изминали този път преди мен: колко време е минало, преди те да се върнат към Бога? Но явно няма строги правила, нито общовалидни модели.

Траян гори на стената до леглото ми. Траян гори там всеки ден, но никога не изгаря — донякъде като самия Горящ храст. Моите пазачи всеки ден ми пускат записа от неговата кремация — тънка струйка от записани картини, прожектирани на стената. Подозирам, че би трябвало да ми въздействат вдъхновяващо. На записите винаги е по залез-слънце. Огнената влада на Траян сякаш връща на площада слънчевата светлина — оранжево сияние, което се отразява от десет хиляди лица, вдигнати към него.

Сега той е с Бога, завинаги в Неговото присъствие. Някои казват, че това е било така, още преди да си замине — че Траян е преживял целия си живот в Духа. Не знам дали е вярно; може би хората просто не са в състояние да си обяснят по друг начин неговия плам и силата на неговите убеждения.

Цял един живот в присъствието на Бога. Сега бих дал целия си живот за една-единствена минута.

Вече казват, че се намираме в неизследвана територия. И може би те наистина са там.

Но аз съм в Ада.

Най-сетне си го признават: нито един от останалите не се е възстановил. През цялото време са ме лъгали. Аз съм захвърлен в тъмнината, откъснат от Бога. И те наричат това поколение *успех*.

— Това ще бъде изпитание за вярата ти — казват ми те.

Вярата ми. Оставам с отворена уста като риба, когато чувам тази дума. Това е слово за езичници — за хора с измислени богове. Разпятието щеше да бъде безкрайно по-добро от тази съдба. Щях да убия тези самодоволни касапи с голите си ръце, ако голите ми ръце бяха свободни.

— Убийте ме — умолявам ги аз.

Те отказват да го направят. Самият владика е разпоредил да ме поддържат жив и в добро здраве.

— Тогава повикайте владиката — казвам им аз. — Нека да говоря с него. Моля ви.

Те се усмихват тъжно и поклащат глави. Владиката не може да бъде *повикан*.

Може би това също са лъжи. Може би владиката вече е забравил за моето съществуване, може би тези хора просто се наслаждават на чуждите мъки. Ако не беше така, щяха ли да посветят целия си живот на отвари и кръвопускане?

Раната на главата ми не ми дава да заспя нощем и ми носи влудяващ сърбеж, докато по извитите краища на разреза расте и се набръчква плътта на белега. Все още не мога да си спомня къде съм виждал нещо подобно на него.

Проклинам владиката. Той ми каза, че ще има рискове, но спомена само смъртта. За мен, на това място, смъртта не е риск. Смъртта е мечта.

Отказвам храна в продължение на четири дни. Започват да ме хранят насила, с течности през тръбички в носа.

Но ето един необясним парадокс. На това място няма никаква надежда; никога повече няма да позная Бог, отречена ми е дори възможността да сложа край на живота си. И въпреки това, когато ми отказаха милостива смърт, тези касапи в същото време по някакъв начин събудиха у мен някаква миниатюрна искра, която иска да живее. Все пак страдам заради *техния* грях. Тази тъмнина е *тяхно* дело. Аз не съм извърнал лице от Бога; те отрязаха Бог от лицето ми, като буца гангрениясала плът. Няма как да са искали да живея, защото без Бога няма живот. Значи са искали само да *страдам*.

И с това откритие идва внезапното желание да ги лиша от това удоволствие.

Те няма да ме оставят да умра. Но може би скоро ще им се иска да го бяха направили.

Бог да ги убие.

Бог да ги убие. Разбира се.

Какъв глупак съм бил. Как съм забравил какво е важно наистина. Бях толкова обсебен от дребните си мъки, че изгубих от поглед една проста истина: Бог не се отвръща от децата си. Бог не изоставя Своите.

Но ги *изпитва* — точно така. Господ непрекъснато ни изпитва. Нима не лиши Йов от всичките му земни блага и не го остави да чеше циреите си в пепелта? Нима не нареди на Авраам да убие собствения си син? Нима не ги върна в лоното Си, след като се бяха доказали достойни за Него?

Аз вярвам, че Бог възнагражда праведните. Вярвам, че Христос е казал „Блажени ония, които без да видят, са повярвали“. И сега, най-сетне, аз вече вярвам, че думата „вяра“ не е сквернословие, за което я смятах преди — а слово, което може да даде сили на човека дори когато е откъснат от истината.

Аз не съм изоставен. Аз съм *изпитван*.

Изпращам ги да повикат владиката. Този път не се съмнявам, че ще се отзове.

И той идва.

— Те казват, че съм изгубил Духа — казвам му аз. — Но грешат.

Той прочита нещо по лицето ми. Нещо в неговото лице се променя.

— Мойсей е бил лишен от Обетованата земя — продължавам аз.
— Константин е видял пламтящия кръст само два пъти в живота си. Бог е проговорил на Савел от Тарс само веднъж. Нима те са изгубили вярата си?

— Те са поместили света — отговаря владиката.

Оголвам зъби. Силата на убежденията ми изпълва помещението.

— И аз ще го направя.

Той меко се усмихва.

— Вярвам ти.

Поглеждам го с широко отворени очи, изумен от собствената си слепота.

— Ти си знаел, че това ще се случи.

Той поклаща глава.

— Можех само да се надявам. Но да, това е една... непозната истина, която научаваме едва сега. Все още не съм сигурен, че самият аз вярвам в нея. Понякога най-великите защитници на Бога не се раждат от *преживяването* на изкуплението, а от *жаждата* за него.

На екрана до мен Траян гори, но не изгаря. За миг си задавам въпроса дали моето падение е било съвсем случайно. Но в крайна сметка, няма значение. Защото най-сетне си спомням къде съм виждал белег като моя.

Преди днешния ден делата, които извършвах в името на Бога, бяха бледи и безкръвни. Но вече не. Аз ще се върна в Небесното царство. Ще вдигна високо десницата си и няма да я отпусна, докато и последният неверник не отиде на заклание. Ще натрупам планини от плът в Негово име. Реки от кръв ще потекат от гърлата, които ще прережа за Него. Няма да се спра, докато не се върна в Неговите очи.

Владиката се навежда към мен и разкопчава каишите ми.

— Мисля, че вече нямаме нужда от тях.

И без това немаше да ме удържат. Щях да ги разкъсам като хартия.

Аз съм Божият юмрук.

У ДОМА

То е забравило какво е било.

Не че тук долу това има някакво значение. За какво може да послужи едно име, когато наоколо няма нищо, което да го използва? То не помни откъде е дошло. Не си спомня мътния сумрак на Северното тихоокеанско течение, нито шумовете и бензиновия послевкус, които го прогониха обратно под термоклина. Не си спомня лепкавото лустро на езика и културата, което носеше преди на върха на гръбначния си стълб. Дори не си спомня продължителното, бавно разпадане на този върховен господар на десетки автономни, непокорни подпрограми. Сега дори те са замлъкнали.

От мозъчната му кора вече рядко слиза нещо. От парияталния и тилния дял просветват слаби импулси. Опорно-двигателният дял жужи в дъното. Центърът на Брока понякога си мърмори нещо. Останалото вече е мъртво и притъмняло, изтрито от ленивите черни води на океана, ледени като антифриз. Останало е само влечугото.

И то продължава, сляпо и лишено от разум, без да забелязва тежестта на четиристотин течни атмосфери. Храни се с това, което намери по пътя си. Хидрира се с десалинатори и рециклиращи съединения. Понякога старата му бозайническа кожа лепне от изхвърлени през порите останки; новата му кожа върху нея отваря порите си за океана и отмива всичко с аликвоти дестилирана морска вода.

Влечугото никога не се пита какъв е сигналът в главата му, който го насочва по правия път. Не знае къде отива или защо. Знае само как да стигне дотам, като се опира на чисти, сурови инстинкти.

То умира, разбира се — но бавно. Но това нямаше да го интересува особено, дори да го знаеше.

Сега нещо го почуква отвътре. Някъде пред него изникват безкрайно миниатюрни, прецизно разположени ударни вълни и барабанят по механизмите в гръдния му кош.

Влечугото не разпознава този звук. Това не е спорадичното дълбоко ръмжене от триенето на континенталния шелф в океанското дъно. Не са нискочестотните пулсации на акустичния термограф, които отекват глухо по своя път към Беринговия проток. Това е някакъв звън — „металически“, промърморва центърът на Брока, макар че не знае какво означава това.

Звукът рязко се усилва.

Влечугото е заслепено от внезапно избухнали звезди. То примигва — остатъчно действие от едно време, което вече не си спомня. Капачките на очите му автоматично потъмняват. Зениците под тях, спъвани от времето за реакция, се свиват до размера на точки едва няколко секунди по-късно.

От мрака пред него блести златиста светлина — твърде сурова, твърде неподвижна, много по-ярка от биолуминесцентните въгленчета, които понякога осветяват пътя му. Те поне са достатъчно мътни, за да вижда на светлината им; усъвършенстваните очи на влечугото са в състояние да усилят дори бледото просветване на дълбоководните риби, за да го превърнат в нещо като сумрачно сияние. Но в сравнение с тази нова светлина, всичко останало е чисто черно. Светлината никога не е била толкова ярка, откакто...

От мозъчната кора пробягва тръпка на разпознаване.

То се носи неподвижно във водата, докато се колебае какво да направи. Почти е в състояние да долови напрегнати гласове, които идват някъде отблизо. Но то следва един и същ курс, откакто се помни, и този курс сочи само в една посока.

То се спуска на дъното, като вдига мътен облак, когато го докосва. После пропълзява напред по дъното на океана.

Светлината сияе на няколко метра над дъното. Погледната отблизо, тя се разпада на поредица от по-малки светлини, подредени в дъга — като фотофорите по тялото на някаква огромна риба.

Центърът на Брока изпраща нови шумове: „Натриеви прожектори“. Влечугото продължава да пълзи напред през водата, като върти лицето си наляво-надясно.

И изведнъж замръзва, изпълнено със страх. Зад светлините се издига нещо огромно, някакъв раздут сив силует на фона на черната вода. Нещото се носи над океанското дъно като исполински,

невъзможно лек гладък камък, опасан със светлини по екватора. Разпръснати във всички посоки нишки го свързват с дъното.

Нещо друго се променя.

Минава един миг, преди влечугото да осъзнае какво се е случило: барабаненето в гръдния му кош е спряло. То тревожно поглежда от сянката към светлината и обратно.

— Приближавате се до станция „Линк“, Алеутски геотермален масив. Радваме се, че се прибирате.

Влечугото се изстрелва обратно в мрака, като вдига кален облак от дъното зад себе си. Отдръпва се поне на двадесет метра, преди да проумее нещо.

Центърът на Брока разпознава тези звуци. Не може да ги разбере — центърът на Брока не може да прави почти нищо друго, освен да имитира — но вече е чувал нещо подобно преди. Влечугото усеща трепет, с който не е свикнало. Минало е много време, откакто любопитството му е било от някаква полза.

То се обръща към мястото, откъдето е избягало. Разстоянието е размазало светлините до разсеяно, приглушено сияние. В гръдния му кош вибрира едва доловим учестен ритъм.

Влечугото бавно се отправя обратно към прожектора. Светлината отново се разделя на множество светлини; зад тях все още се спотайва тъмният, злокобен силует.

Ритъмът отново заглъхва, когато влечугото се доближава. Странният обект се издига над него в пояса си от светлини. На някои места е гладък, а на други — нашарен от вдлъбнатини. Погледнат отблизо, той разкрива прецизни редици от обли издатини и изпъкналости с остри ръбове.

— Приближавате се до станция „Линк“, Алеутски геотермален масив. Радваме се, че се прибирате.

Влечугото трепва, но този път не се отдръпва.

— Не можем да определим самоличността ви от сонарния профил.

Звукът изпълва океана.

— Може би сте Дебора Линдън. Дебора Линдън. Моля, отговорете, ако сте Дебора Линдън.

„Дебора Линдън“. Това връща някакъв спомен: за нещо с четири познати крайници, което стои изправено, движи се против

гравитацията, в ярки светлини, и издава странни резки звуци...

... смях...

— Моля, отговорете...

То поклаща глава, без да знае защо го прави.

— ... ако сте Дебора Линдън.

„Джуди Карако“, казва нещо друго, съвсем наблизно.

— Дебора Линдън. Ако не можете да отговорите, моля, махнете с ръце.

Светлините над главата му хвърлят назъбен кръг от ярка светлина на океанското дъно. А там, в калта, лежи една кутия — достатъчно голяма, за да се пропълзи в нея. От едната ѝ страна светят две зелени точки.

— Моля, влезте в аварийното укритие под станцията. Вътре има храна и медицинско оборудване.

Кутията зейва в единия си край; в сенките вътре се крият деликатни ъгловати неща.

— Всичко е автоматично. Влезте в укритието и всичко ще бъде наред. Към вас пътува спасителен екип.

„Автоматично“. Този шум също се отличава от останалите. „Автоматично“ едва ли не означава нещо. Носи някакъв личен смисъл за него.

Влечугото поглежда обратно нагоре към нещото, което виси над главата му като... като...

... като юмрук...

като юмрук. Долната половина на сферата е хладно сенчесто убежище; екваториалните светлини не могат да стигнат дотам покрай заоблената повърхност. Нещо просветва изкусително в плътните сенки на южния полюс.

Влечугото се оттласква от дъното, като вдига нов мътен облак.

— Дебора Линдън. Станцията е заключена за вашата собствена безопасност.

То се плъзва в конуса от сянка под обекта и вижда блестящ лъскав диск с диаметър от един метър, обърнат надолу и притиснат от кръгъл обръч. Влечугото поглежда нагоре в него.

Нещо го поглежда оттам.

Стреснато, влечугото се извива, за да избяга. Дискът също се извива във внезапната турбуленция.

Това е мехур. Нищо повече. Мехур от газ, уловен под...
... въздушния шлюз.

Влечугото спира. То знае тези думи. Дори някак си ги разбира. Центърът на Брока вече не е сам — нещо друго се протяга от темпоралния лоб и се включва в играта. Нещо там горе действително знае за какво говори центърът на Брока.

— Моля, влезте в аварийното укритие под станцията...

Все още напрегнато, влечугото се връща до въздушния шлюз. Мехурът от уловен газ свети в сребристо от отразената светлина. В него изниква черно привидение — почти безизразно с изключение на две празни бели петна на мястото на очите. То се протяга, за да посрещне протегнатата ръка на влечугото. Два комплекта пръсти се докосват, сливат и изчезват. Едната ръка влиза в отражението си при китката. Пръстите от другата страна на огледалото докосват метална повърхност.

— ... заключена за вашата собствена безопасност. Дебора Линдън.

То отдръпва ръката си, очаровано. В него се размърдват забравени части. Други части, по-познати, се опитват да ги отпратят. Привидението се носи над главата му, празно и необезпокоявано.

То вдига ръка към лицето си и прокарва показалеца си от едното ухо до върха на челюстта. Една много дълга молекула, сгъната върху себе си, се отваря като цип.

Гладкото черно лице на привидението се разцепва на няколко сантиметра; нещото под него е бледосиво във филтрираната светлина. Влечугото усеща познатото настръхване на бузата си от внезапния студ.

То продължава движението, като разрязва лицето си от ухо до ухо. Под местата за очите се отваря разсечена усмивка. Маската от черна мембрана се понася под брадичката му, задържана на гърлото.

Насред кожата има дипло. Влечугото раздвижва челюстта си; дипломата се разгръща.

Повечето от зъбите му вече са изчезнали. То е глътнало някои от тях, други е изплюло, когато са се разхлабвали при распечатването на лицето му. Няма значение. Повечето от нещата, с които се храни сега, са по-меки дори от него самото. Когато някое черупчесто мекотело или бодлокожо се окаже твърде жилаво или голямо, за да се глътне

наведнъж, то все още има ръце. Палците му все още се движат независимо от останалите пръсти.

Но това е първият път, когато наистина вижда тази беззъба развалина, зейнала на мястото, където преди беше устата му. То знае, че това по някакъв начин не е както трябва.

— ... Всичко е автоматично...

В шума изведнъж се намесва внезапно приглушено жужене, после затихва. За момент се връща блажената тишина. След това се чуват други звуци, по-тихи отпреди, почти шепнешком:

— Господи, Джуди, ти ли си?

То познава този звук.

— Джуди Каракко? Аз съм Жанет Балард. Помниш ли ме? Бяхме заедно в подготвителната фаза. Джуди? Можеш ли да говориш?

Този звук идва от едно време, което беше много отдавна.

— Чуваш ли ме, Джуди? Помахай, ако ме чуваш.

Много отдавна, когато то беше част от нещо по-голямо и тогава изобщо не беше „то“, а...

— Машината не те разпозна, нали разбираш? Програмирана е да разпознава само местните.

... „тя“.

В мрака просветват съзвездия от отдавна заспали неврони. Стари, забравени подсистеми несигурно се включват една по една.

„Аз...“

— Ти си дошла... Господи, Джуди, знаеш ли къде се намираш? Ти си изчезнала до Хуан де Фука! Изминала си три хиляди километра!

„То знае как се казвам.“ Тя почти не може да мисли от внезапното мърморене в главата си.

— Джуди, аз съм. Жанет. Господи, Джуди, как си издържала толкова дълго?

Тя не може да отговори. Едва сега започва да разбира въпроса. Някои части от нея все още спят, други не искат да отговорят, а трети са заличени напълно. Тя не си спомня защо никога не ожаднява. Забравила е за приливите и отливите на човешкия дъх. Някога, за малко, знаеше думи като „фотоамплификация“ и „миоелектрически“; дори тогава не знаеше какво точно означават.

Тя разтърсва глава, като се опитва да я проясни. Новите части от нея — не, старите части от нея, най-старите части, които си бяха

отишли, но сега са се върнали и *не искат да млъкнат, да им го начукам* — настояват за внимание. Тя отново се протяга в мехура, през собственото си отражение; коремният въздушен шлюз отново отблъсква ръката ѝ.

— Джуди, не можеш да влезеш в станцията. Вътре няма никого. Сега всичко е автоматизирано.

Тя вдига ръка обратно към лицето си и дърпа линията между черното и сивото. От привидението се отлепва още от сянката, като оставя след себе си голям блед овал, в който има два по-малки овала, бели и напълно безизразни. Плътта около устата ѝ вече е настръхнала и безчувствена.

„Лицето ми!“, крещи нещо в нея. „Какво е станало с очите ми?“

— И без това не искаш да влизаш вътре, няма да можеш дори да се изправиш. Видяхме какво стана с някои от другите бегълци — след известно време не ви остава никакъв калций. Костите ви стават меки като гъба, нали разбираш?

„Очите ми...“

— Изпратихме батискаф по въздуха. Екипът ще бъде при теб след петнадесет часа, най-много. Просто влез в укрытието и ги чакай. Укрытието е последна дума на техниката, Джуди ще се погрижи за всичко.

Тя поглежда надолу към отворената кутия. В главата ѝ се появяват думи: „Крак“. „Затваряне“. „Капан“. Тя знае какво означават.

— Те... те допуснаха някои грешки, Джуди. Но сега нещата са други. Вече не се налага да променяме хората. Просто почакай там, Джуди. Ще те оправим. Ще те докараме у дома.

Гласовете в нея затихват и изведнъж започват да внимават. Тези думи не им харесват. „У дома“. Тя се пита какво означава това. Пита се защо от тези думи ѝ става толкова студено.

В съзнанието ѝ се появяват нови думи: „У дома свети. Но няма никого“.

Светлините грейват и примигват.

Тя улавя в главата си образите на болезнени, прогнили неща. Старите спомени стържат под обвивката на корозията, натрупвана с години. Нещо изведнъж идва на фокус: червеи, групички от червеи с тъпи месести муцуни без очи, които се гърчат и се протягат към нея от

едно място преди две десетилетия. Тя ги гледа с ужас и си спомня как се наричаха тези червеи. Наричаха се „пръсти“.

Нещо с трясък идва на мястото си. Голяма стая и малка ръка, която стиска кукла в юмручето си. Мирише на ментови бонбони, а червеите пълзят нагоре между краката ѝ, причиняват ѝ болка и шепнат „шшш, не е толкова страшно, нали“, и е толкова страшно, но тя не иска да го разочарова „след всичко, което съм направил за теб“, и поклаща глава, стиска очи и просто чака. Минават много години, преди отново да отвори очи и когато ги отваря, той отново е там и вече е толкова помалък и дори не си спомня, няма никакъв шибан спомен за това, и този път казва „колко си пораснала, скъпа“ и „колко време мина?“. И тя му казва, докато жиците на тазера се забиват в него и той пада на земята, и тя му казва, докато мускулите му се сгърчват от оргазма на дванадесет хиляди волта; показва му острието, показва му го съвсем отблизо и лявото му око се спихва с влажна уморена въздишка, но тя му оставя другото да се върти комично в трескави малки окръжности, така че да може да гледа, но мамка му, точно този път ченгетата идват навреме, когато има нужда от тях, и ето ги пак червеите, корав стиснат възел от червеи, който се забива в бъбрека ѝ като бутало, червеите я сграбчват за косата и я отвеждат не в най-близкото полицейско управление, а в някаква странна клиника, където гласовете в съседната стая мърморят нещо за „оптимални посттравматични условия“ и „пристрастяване към ендогенен допамин“. После някой казва: „Има един друг вариант, госпожице Карако — едно място, където можете да отидете; там е малко опасно, но вие ще се чувствате у дома си, нали така? И ще можете наистина да направите нещо за обществото, защото имаме нужда от хора, които могат да живеят под определено напрежение, без да се... нали разбирате...“.

И тя казва „Добре, добре, просто го направете, да ви го начукам на всичките“.

И червеите се заравят в гръдния ѝ кош, поглъщат меките ѝ части и ги заменят с твърди геометрични форми от пластмаса и метал с остри ръбове, които нараняват вътрешностите ѝ.

А после започва студеният мрак, животът без дъх, четири хиляди метра черна вода, която непрекъснато я притиска като необятна утроба...

— Джуди, ще ми кажеш ли нещо, за бога? Вокодерът ти ли е повреден? Не можеш ли да ми отговориш?

Цялото ѝ тяло трепери. Не може да направи нищо друго, освен да гледа как ръката ѝ се вдига, като автономен спасител, за да върне черната кожа, която се носи пред лицето ѝ. Влечугото притиска краищата на кожата един в друг — ето тук и тук Хидрофобните вериги се прегръщат помежду си; хлъзгавото черно було отново се съединява над изгнилата плът. В нея едва чуто се бунтуват приглушени гласове.

— Джуди, моля те само да махнеш с ръка или нещо подобно! Джуди, какво правиш... къде отиваш?

То не знае. Досега само е пътувало насам. Вече е забравило защо.

— Джуди, не бива да се отдалечаваш... Не си ли спомняш, нашите инструменти не виждат много добре толкова близо до активен разлом...

То не иска нищо друго, освен да се отдалечи от шума и светлината. То не иска нищо друго, освен отново да остане само.

— Джуди, почакай... ние искаме само да ти помогнем...

Безмилостният изкуствен блясък помръква зад него. Пред него се виждат само редките съзвездия на живите светлинки.

На ръба на съзнанието му за миг изниква едно откритие, преди да бъде отнесено завинаги:

Тя знаеше, че тук ще бъде у дома си — години преди да види океана за пръв път.

ОЧИТЕ НА БОГА

Аз не съм престъпник. Не съм направил нищо лошо.

Току-що са хванали една жена в началото на опашката — цветът на кожата ѝ е като кафе с мляко, жената е към средата на тридесетте години, с широко отворени невинни очи под баретата от La Senza. Доколкото мога да разбера, жената се е напоила с окситоцин и се е опитала да измами плътта в системата — с усмивка, с намигване, с онзи допълнителен химичен тласък, който побеждава логиката и прошепва право на малкия мозък: „Тя е приятелка, нея няма нужда да пускаме през машините...“.

Но сигурно е забравила: тук всички сме машини, които са настроени и усъвършенствани до нивото на молекулите. Хората от охраната са имунизирани срещу всички доводи и аерозоли. Те я отвеждат, без да обръщат внимание на възраженията ѝ. Опитвам се да следвам техния пример, да вкаменя сърцето си за онова, което я очаква от другата страна на бялата врата. Какво си е мислела, като се е опитала да извърти такъв номер? Каквото и да се крие в главата ѝ, явно е нещо повече от предразположение. Пътниците с билети не са отвеждани просто така, само защото са си фантазирали за нещо лошо — или поне все още не. Значи сигурно е виновна. Сигурно е *направила* нещо.

Остава половин час до качването в самолета. Пред мен има поне петдесет почтени граждани, а все още не са започнали да ни обработват. Детекторът се извисява в началото на опашката като някакъв огромен заспал рак със зейнала пасть, инсталиран току-що. Една от жените от охраната излиза от сянката на машината и поема по протежение на опашката, като проверява на място някои от пътниците и подминава други, изпълнена със самоувереност след първата успешно заловена плячка през този ден. В един справедлив свят нямаше да има защо да се страхувам от нея. Аз не съм престъпник, не съм направил нищо лошо. Думите се въртят в главата ми като защитна формула на истината.

Аз не съм престъпник. Не съм направил нищо лошо.

Но знам, че шибаната машина въпреки това ще ме маркира.

В стаята на тайните в началото на опашката проблясват светлини. Един записан женски глас обявява началото на процедурите за гарантиране на безопасността преди качването в самолета, като отеква в грубата акустика на пътническия терминал. Хората от охраната лениво се изправят по местата си. За да застанем на тази опашка, вече се отказахме от всичко: смартикети, бижута, джобният ми офис компютър — всичко е конфискувано до отвъдната страна на изкуплението. Детекторът трябва да може да вижда направо в главите ни; дори една обица може да попречи на работата му. Хората с медицински импланти и антични оловни пломби не са добре дошли тук. За тях има друга опашка, която води към едно специално помещение — там на дневен ред все още са старомодните разпити и претърсването на всички телесни отвори.

Вездесъщият глас заповядва на всички пътници на авиокомпанията Westjet, които страдат от епилепсия, дефект на слуховия канал или синдром на Грей, да се представят на охраната, преди да влязат в детектора. Пътниците, които не желаят да се подложат на сканиране в детектора, все още имат възможността да се откажат от пътуването. За съжаление, авиокомпанията Westjet не може да им предложи възстановяване на цената на билета. Авиокомпанията Westjet не носи отговорност за временни или други нежелани неврологични странични ефекти в резултат от сканирането. Използването на детектора означава съгласие с тези условия.

Странични ефекти е имало. В началото имаше няколко случая с епилептици, които са получили леки припадъци. Един прочут атеист от Оксфорд — знаете го, авторът на всички онези книги по въпроса — прихвана пламенна и неотклонна вяра в християнския Бог, след като премина през проверката на летище Хийтроу, макар че в крайна сметка, отговорността за това беше донякъде прехвърлена на тумора, който сложи край на живота му два месеца по-късно. Миналата година една възрастна вдовица от Сейнт Поле стана звездата на новинарските емисии, след като излезе от детектора в една съдебна зала с чисто нов фетиш по отношение на маратонките. Това можеше да струва доста скъпо на Sony, ако старата дама не се беше оказала мила душа, която

реши да не заведе дело срещу тях. Слуховете, че е използвала SWank точно преди да вземе това решение, останаха непотвърдени.

— За къде летите?

Жената от охраната ме е доближила, докато съм гледал в другата посока. Лазерът ѝ облизва лицето ми с биометричните си вкусови рецептори. Примигвам, за да прогоня светещите петна от очите си.

— За къде летите? — повтаря тя.

— Ъ-ъ, за Йелоунайф.

Жената поглежда дисплея в ръката си.

— По работа или за удоволствие?

От тези въпроси няма никакъв смисъл; жената дори не следва предписанията. Благодарение на SWank вече нямаме нужда от подобни дребнави разпити. Обзалагам се, че жената просто не ме харесва. Може би просто някак си знае — макар че не може да го обясни както трябва.

— Нито едно от двете — отговарям аз.

Жената рязко вдига поглед към мен. Каквито и да са били първоначалните ѝ подозрения, тази очевидна уклончивост ги е циментирана.

— Отивам на погребение — обяснявам аз.

Жената продължава нататък по протежение на опашката, без да каже нито дума повече.

Знам, че не си тук, Отче. Изоставих вратата си още като дете. Нека другите да се държат за малоумните си суеверия, нека да тичат разплакани в обятията на свръхестественото, за да получат утеха и извинение. Нека само страхливите и ограничените да отричат мрака с обещанието за някакъв въображаем отвъден живот. Аз нямам нужда от невидими приятели. Знам, че говоря само на себе си. Само ако можех да спра.

Питам се дали онази машина ще може да подслуша нашия разговор.

Аз заставах до теб по време на процеса, както ти заставах до мен преди толкова много години, когато беше единственият ми приятел на света. Положих клетва на твоята свещена книга с приказки, че никога не си ме докосвал — нито веднъж през всичките тези години. Питам се дали другите са излъгали? Не знам. Сигурно не бива да ги съдя.

Но ти беше осъден. Присъдата срещу теб дори не влезе в новините — свещениците с педофилски наклонности от години са по-скоро клише, отколкото истински престъпници, а и на кого изобщо му пука какво се случва в северозападните територии? Ако тихомълком те бяха прехвърлили още веднъж, ако беше успял да се укриеш още съвсем малко, може би нямаше да се стигне дотук. Може би щяха да те оправят.

Или пък не, като се замисля. Ватиканът се опълчи на SWank по същия начин, по който се опълчи на клонирането, а преди това на Коперниканския модел на Слънчевата система. Не бива да се ебаваш с начина, по който те е направил Бог. Не бива да застрашаваш свободната воля — дори когато искаш да го направиш по собствена свободна воля.

Но забелязвам, че това убеждение не се простира до гъделичкането на темпоралния лоб. Катедралата „Сейнт Майкъл“ току-що инвестира седем милиона, за да оборудва централния кораб така, че да осигурява усещане за Възнесение по поръчка.

Може би самоубийството е било единственият избор, който ти е останал — може би не си можел да направиш нещо по-различно от това да последваш един грях с друг. Вече си нямал нищо за губене; твоето собствено Свето писание ни заклеява с еднаква сила за помислите и за действията ни. Спомням си как ти зададох този въпрос преди години, макар че отдавна бях захвърлил своите собствени патерици: а онзи грях, който не се е проявил? Какво става, ако съм пожелал жената на ближния си или съм стоплил сърцето си с мисълта за убийство, но съм задържал всичко в себе си? Ти ме погледна с нежност и може би с много повече разбиране, отколкото допусках тогава, и след това ме заклея ми с думите на един въображаем супергерой. „Ако си сторил някое от тези неща в сърцето си“, каза ти, „все едно си ги сторил в очите на Бога“.

Усещам внезапен кратък звън между ушите си. Точно сега наистина имам нужда от едно питие; кехлибареният аромат на едно добро старо уиски в синусите ми наистина ще ми подейства добре. Оглеждам се и забелязвам рекламния билборд, който ме е поразил. Шотландско уиски Crown Royal. Шибана реклама право в главата. Мълчаливо благодаря на законовите стандарти, които забраняват използването на търговски марки в нежелани рекламни съобщения;

така могат да ми пробутват желаниа, но ако ме зарибяват направо на търговски марки, ще прекосят някаква въображаема граница на свободната воля. Жестът е напълно безсмислен, жалка отстъпка към фанатиците на тема граждански права. Също както и краткият звън преди рекламата: според съда това ми напомня, че имам право на самостоятелен избор. Ако знам, че ми изпращат нежелана реклама, все още имам някакъв формален шанс да взема собствено решение.

На две места пред мен на опашката един възрастен мъж тихо се разплаква. Преди малко му нямаше нищо. Понякога става така. Рекламите задействат погрешни асоциации. SWank не може да изпраща сензорни панорами с висока разделителна способност без употребата на шлем, така че тези рекламни съобщения от разстояние по-скоро пораждат желаниа, отколкото да ги внедряват. Казват, че обонянието е ключово — усещането е първично, съответните дялове на мозъка са достатъчно големи, за да се улучат от разстояние, и са по-прости за манипулиране от необятните гигапикселни масиви на зрителния дял в мозъчната кора. Освен това обонянието е примитивно — много по-близо до влечугото в нас. Инвестирали са милиони, за да установят кои са универсалните ключове. Ароматът на орлови нокти ти напомня за детството; уханието на бор събужда спомена за Коледа. В зависимост от рекламирания продукт, могат да ни настроят на различна вълна, от традиционните американски ценности на Норман Рокуел до извратеното въображение на маркиз дьо Сад. Когато се активират подходящите рецепторни неврони, мозъкът сам си прави реклама.

Но за някои хора ароматът на орлови нокти е свързан със спомена за това как са пребивали майка им. За някои хора Коледа е онова време, когато са открили сестра си с прерязани вени.

Не се случва често. Рекламите предизвикват леко безпокойство в един на хиляда от нас, а истинска тревога в един на десет хиляди. Някои смятаха, че дори тази цена е твърде висока. Други възроптаха срещу идеята за машини, които могат да пораждат у нас не само картини и звуци, но и желаниа, мнения, религиозни вярвания. Но телевизионните реклами със симпатични бебета или сексапилни жени също предизвикват желание и използват картина и звук, за да прескочат главата и да ударят право в сърцето. Всеки спор, всеки аргумент е опит буквално да се променят мислите на някого, всяко

стихотворение и памфлет са инструмент за промяна на общественото мнение. „Ето, аз го правя дори в този момент“, както каза миналия месец по макровизията някакъв специалист по връзки с обществеността на служба в Mindscape. „Опитвам се да променя невронните връзки в мозъка ви, като използвам звуци, които вие чувате. Нима искате да забраните SWank само защото използва звуци, които вие не можете да издавате?“

Този склон просто е прекалено хлъзгав. Ако забраниш SWank, можеш направо да забраниш и изкуството, както и застъпването на мнение. Можеш направо да забраниш и свободата на словото.

И двамата знаем каква е истината, Отче. Дори думите са достатъчни, за да предизвикат сълзи.

Опашката преминава напред. Пристъпваме с плавна, злокобна ефективност, един след друг изчезваме за малко в детектора и след това излизаме от другата страна, преродени от това технологично кръщение, което ни въздига до временното положение на светци.

Компресиран ултразвук, Отче. Така ни пречистват. Сигурно си гледал по новините за това преди няколко години, дори в далечната провинция. Или поне си разбрал за папската була, която го заклеями. Sony регистрира първоначалния патент като система за игрален интерфейс, малко след началото на века; от компанията ни уверяваха, че скоро старомодните визиофони и електроди ще отстъпят място на достъпни малки кутии, които ще проследяват движенията на тялото ни в дневната и напълно ще прескачат очите и ушите, за да изпращат сензорна информация в пет измерения директно в мозъка. (Между другото, все още ги чакаме; изпращаната информация е под формата на ултразвук, но системата следи мозъка по електромагнитното му излъчване, а повечето потребители не правят електромагнитна изолация на домовете си.) Междувременно болниците, летищата и лунапарковете вдъхват живот на тази мечта, докато цената не падне достатъчно. Но другите продукти от серията — Отче, те са навсякъде. Глухите чуват. Слепите виждат. Преживелите стрес могат да изтрият всичките си токсични спомени — стига да продължават да плащат месечната си такса.

Защото това е уловката, разбира се. Ефектът не трае дълго: високочестотните импулси възбуждат някои синапси и приспиват други, но не променят реалната архитектура на нервните окончания.

След като сигналът спре, мозъкът, в крайна сметка, се връща към обичайното си състояние. И това не просто носи печалба на дистрибуторите на вълните, а ги спасява от проблеми в съда. Защото трябва да се има предвид и заплетеният проблем с идентичността. Ако мозъкът ни се препрограмираше всеки път, когато се качваме на вътрешен полет, щяха да възникнат някои доста мътни законови въпроси.

И все пак. Трябва да призная, че така става по-бързо. Вече не губим време за проверки на биографията и насилствени случайни проверки на място, вече не се занимаваме с цял поменик от въпроси, предназначени да откриват разбойниците сред нас. Малко магнитно излъчване през мозъчната кора, малко ултразвук и готово: следващият. Преди една година щеше да ми се наложи да стоя на тази опашка с часове. Днес съм тук едва от петнадесет минути, а вече съм сред първите десет. И това е повече от обикновено удобство: това гарантира сигурност и безопасност, това е въздишка от облекчение за цяло едно поколение, което си играеше на руска рулетка. Никога повече ад в Едмънтън, никога повече метежи в Рио, никога повече разтопени на стъкло жилищни сгради или градове, обезлюдени от радиацията след някоя мръсна ядрена бомба. Разбира се, по света все още бродят саботьори и терористи. Винаги ще има такива. Но когато изобщо успеят да нанесат своите удари, те винаги го правят на места, които не са защитени от компанията производител на SWank. Всеки, който лети в тези гостоприемни небеса, е също толкова безобиден като... като мен.

Кой може да спори с такива резултати?

Едно време може би щях да си мечтая да съм психопат. Тогава им беше лесно. Машините проверяваха само за емоционални реакции: сакада на очите, галванизъм на кожата. Всеки лишен от съвест беше в състояние да ги измами с широка усмивка и празно сърце. Но SWank вдъхнови цяло едно поколение. Сега технологията проверява под повърхността. Електричество в префронталната мозъчна кора, глюкозен метаболизъм. Сега всички изроди, перверзници и потенциални саботьори се хващат в една и съща мрежа.

Това не означава, че след това не ни пускат, разбира се. Все пак социопатията не е престъпление. Дявол да го вземе, ако не пускаха на

борда всички хора с увредена съвест, местата в бизнес класа щяха да останат празни.

По дължината на опашката са разпръснати няколко деца. Повечето са придружавани от възрастни. Има и три, които не са — две момчета и едно момиче. Изглеждат разтревожени и красиви — като диви животни, готови да се стреснат във всеки момент. Не са свикнали да бъдат сами. По-голямото момче със сигурност не е на повече от девет години и има лунички отстрани на шията си.

Не мога да откъсна поглед от него.

Децата изведнъж са свободни да бродят отново, където си поискат. От месеци ги виждам в паркове и по площади — неохранявани, невинни и толкова незащитни — все едно благодарение на SWank всички родители могат да си отдъхнат. Няма никакво значение, че ще минат години, преди системата да се разпространи от летищата и правителствените сгради до местата, където си играят децата. На мама и татко им омръзна да чакат и се успокояват с камерите, монтирани на всеки ъгъл, които непрекъснато се въртят и не спират да оглеждат всичко, все едно от другата им страна наистина има хора. Мама и татко не искат да си направят труда да влязат в мрежата за пет минути, за да разберат сами как в непрекъснато наблюдаваното общество могат да се пробият дупки с най-обикновена лазерна показалка и с използването на слепите петна в системата. Мама и татко предпочитат да гълтат приспивателните за „безопасното обществено пространство“, без да се замислят.

Толкова много години живяхме в страх. Хората вече изпитват толкова отчаяна нужда от някакво подобие на сигурност, че са готови да прегърнат всяко обещание за бъдещето, което все още дори не е дошло. Разбира се, това не е нещо ново; независимо дали става дума за къщата в предградията, или за разтопяването на антарктическите ледове, мама и татко винаги са живели на кредит.

Ако нещо наистина се случи с техните деца, те си го заслужават.

Опашката преминава напред. Изведнъж се озовавам на първото място.

Един човек, облечен във Власт, ми махва да вляза в детектора. Пристъпвам напред, все едно отивам на екзекуция. Правя го за теб, Отче. Правя го в знак на уважение. Правя го, за да се изплюя на гроба ти. Можех да избегна този миг — само ако ме беше отминала тази

горчива чаша, можех да отида пеша до северозападните територии, вместо да допусна тази скверна технология в главата си...

Някой е надраскал с черен спрей една дума над входа на машината: „Сянката“. Поглеждам въпросително към пазача.

— Сянката от комиксите — казва ми той. — Сянката знае какво зло се спотайва в човешките сърца. Ха-ха-ха. Хайде, по-бързо.

Нямам никаква представа за какво говори.

Стените на детектора просветват от плътните намотки медна жица. Шлемът се спуска върху мен с тихо хидравлично съскане; усещам го твърде лек на главата си за устройство, което изглежда толкова масивно. Визьорът се спуска пред очите ми, все едно за да не виждам какво става. Озовавам се в една джобна вселена — сам с мислите си и с един всевиждащ Бог. Дълбоко в главата ми жужи електричество.

Аз съм невинен в делата си. Никога не съм нарушавал закона. Може би Бог ще го види, ако го мисля с всички сили. Защо да вижда каквото и да е, защо да четете този палимпсест, ако ще надраска нещо ново върху него? Но човешкият мозък не работи така. Всеки индивид наистина е индивидуален — свързан в уникална и величествена плетеница, която трябва да се прочете, преди да се промени. А мотивацията и намерението са безкрайни чудовища с многобройни глави, които се извиват и умножават от фронталната мозъчна кора до кингулатния вирус, от хипоталамуса до клауструма. Никъде не светва предупредителна лампичка, когато в главата ви се спотайва зло, не съществува неврон на Анистън, който да издава атентаторите-самоубийци. В името на обществената безопасност, трябва да се прочете всичко. В името на всички.

Струва ми се, че съм под този шлем вече цяла вечност. Никой друг не се забави толкова много.

Опашката не преминава напред.

— Гледай ти — казва тихо мъжът от охраната. — Гледай ти.

— Не съм такъв — казвам му аз. — Никога не съм...

— Така и ще остане. Поне през следващите девет часа.

— Никога не съм го правил — настоявам аз.

Гласът ми звучи капризно и детински.

— Нито веднъж.

— Виждам — казва мъжът, все едно говорим за различни неща.

Жуженето леко се променя. Усецам магнити и комари, които хапят в главата ми. Променен съм от нещо, което все още не е достатъчно евтино за производство, за да навлезе на масовия пазар: изпарява се една болка, един приглушен копнеж, който е толкова хроничен по своята природа, че го усецам едва сега, по отсъствието му.

— Готово. Сега можем да те назначим за директор на две детски градини и диригент на църковен хор от малки момчета, и дори няма да се изкушиш да направиш нещо.

Визьорът се вдига от очите ми; шлемът се вдига от главата ми. Мъжът, облечен във Власт, ме гледа вторачено сред множество от други лица, изпълнени с презрение.

— Това е грешно — казвам тихо аз.

— О, така ли?

— Аз нищо не съм направил.

— Ние също. Не сме хвърлили извращения ти мозък зад решетките, нито сме променили личността ти. Не сме нарушили безценните ти конституционни права или свещената ти самоличност. Никой не ти пречи да опипваш малки деца в парка, ако искаш. Просто известно време няма да искаш.

— Но аз не съм направил нищо — не спирам да повтарям аз.

— Никой не е направил нищо... докато не го направи.

Мъжът кимва към изхода.

— Изчезвай. Готов си.

Аз не съм престъпник. Не съм направил нищо лошо. Но въпреки това, името ми вече е записано в някакъв списък. Новината за моята поквара ме изпреварва на всички охранителни пунктове за проверка, като ядрена верига от плочки за домино. Навсякъде ще ме наблюдават, въпреки че са длъжни да ме пуснат.

Скоро и това може да се промени. Дори към този момент стандартите за поведение в общественото пространство почти не намират разлика между това, което правим, и онова, което сме; ако ги побутнат съвсем мъничко, всяка граница на планетата може да се затвори за мен. Но засега сме едва в зората на новото просвещение и окончателните правила все още не са установени. Засега все още мога да застана на твоя неосветен гроб и да скърбя за собственото си разкритие.

Ти винаги си държал на силата на прошката, Отче. Седемдесет пъти по седем нечувани грехове се отмиват в очите на Господа. Трябва само искрено покаяние, настояваше ти. Трябва само да се приеме Неговата любов.

Разбира се, тогава това не звучеше като оправдание.

Но сега дори невярващите могат да започнат начисто. Моят изкупител е една машина, а спасението ми има срок на годност — но като се замисля, с твоето също е било така.

Питам се каква е машината, която е програмирала теб, Отче — това величествено догматично изобретение, което неумолимо напредва към бъдещето със скоростта на ледник от две хиляди кървави години насам. Не мога да не се запитам как е препрограмирала твоите нервни окончания. Дали те е превърнала в хищник, като те е натоварила с налудничави ограничения, които не може да понесе нито едно същество със сексуална природа, дали е отричала самата ти същност, докато не си се прекършил? Или вече си бил дефектен, когато си прегърнал Църквата, като си се надявал да откриеш в нея някаква сила, която не си успявал да откриеш в себе си?

Познавам те от години, Отче. Дори сега си казвам, че те познавам — и макар че си бил много други неща, ти никога не си бил страхливец. Отказвам да повярвам, че си избрал смъртта, защото това е бил най-лесният изход. Избирам да вярвам, че в последните си дни си намерил сили да пренапишеш собствената си програма, да обърнеш гръб на остарелите алгоритми, неосъвременявани в продължение на две хилядолетия, и да решиш сам за себе си каква е разликата между смъртния грях и изкуплението.

Ти си се ненавиждал и си ненавиждал нещата, които си направил. И затова, в крайна сметка, си сторил така, че с абсолютна сигурност да не можеш да ги повториш. Ти си го направил.

Направил си нещо, което аз никога не успях да сторя, макар че щях да платя толкова по-малка цена за него.

Защото вече съществува и нещо повече от това временно опрощение, нали разбираш? Вече имаме машини, които могат направо да изгорят злото от човека — дълбокофокусни микровълнови излъчватели, способни да изпарят самите невронни пътеки на порока. Никой не може да ни задължи да ги използваме; поне все още не. Законопроектите вече търсят път през парламентарните процедури, за

да ни задължат да се препрограмираме превантивно да вършим добро, вместо зло, но засега операцията е съвсем доброволна. Защото тя те променя, нали разбираш. Нарушава някаква неотменима същност на идентичността. Някои го наричат форма на самоубийство само по себе си.

Както не спрях да повтарям на онзи мъж от охраната: че нищо не съм направил. Но той и без това го виждаше.

Така и не отидох да ме поправят. Сигурно ми харесва това, което представлявам.

Питам се дали това има някакво значение.

Питам се кой от нас носи по-голяма вина.

ПЛЪТТА СТАНА СЛОВО

Уескот изпита облекчение, когато то най-сетне спря да диша.

Този път беше продължило с часове. Беше чакал до него, докато то с хриптене издишваше гъсти зловония, а гръдният му кош се надигаше, гъргореше и изпълваше стаята с упоритото си напомняне, че все още само умира, но не е умряло, все още не. Той бе търпелив с него. Десет години го бяха научили на търпение; и сега, най-сетне, нещото на масата се отказваше.

Нещо се раздвижи зад него. Той се обърна, раздражен: умиращите чуват по-добре от живите и една-единствена произнесена дума беше в състояние да провали многочасово наблюдение. Но зад него бе само Лин, която се промъкна безшумно в стаята. Уескот се отпусна. Лин знаеше правилата.

За миг дори се запита защо беше дошла.

След това отново се обърна към тялото. Гръдният му кош беше спрял да се движи.

„Шестдесет секунди“, предположи той. „Плюс-минус десет.“

Нещото вече беше мъртво във всякакъв практически смисъл. Но в него все още тлееха няколко въгленчета, няколко закъснели нервни окончания продължаваха да присветват в мозъка, задръстен от вече мъртвата мрежа. Машините на Уескот му показваха пейзажа на това умиращо съзнание: топография от светещи нишки, която се разпадаше пред очите му.

Сърдечната нишка потръпна и замря неподвижно.

„Тридесет секунди. Плюс-минус пет.“

Уточненията му идваха автоматично. Истината не съществуваше. Не съществуваха факти. Съществуваше само спектърът на обоснованите предположения.

Усещаше невидимото присъствие на Лин, която чакаше зад гърба му.

Уескот хвърли поглед към масата и отново извърна очи: клепачът на едното хлътноло око се беше отворил съвсем малко. Едва ли не

можеше да си представи как бе видял нищото да наднича отвътре.

Нещо се промени на мониторите. „Ето, идва...“

Не знаеше защо това го плаши. В крайна сметка, това бяха само нервни импулси; мимолетна вълна от електричество, която почти недоловимо преминаваше от средния мозък към мозъчната кора и оттам в забвението. Просто стон на няколко обречени неврона.

След тях остана само плът, все още топла. На мониторите се виждаха десетина прави линии. Уескот се наведе и провери проводниците, които свързваха плътта с машината.

— Час на смъртта: деветнадесет и четиридесет и три — каза той на диктофона си.

Машините, интелигентни посвоему, започнаха да се изключват сами. Уескот се взря в мъртвото лице и отвори с форцепс стиснатия клепач. Неподвижната зеница под клепача гледаше някъде зад него, прикована в безкрайността.

„Добре го прие“, помисли си Уескот.

Спомни си за Лин. Тя стоеше отстрани, с извърнато лице.

— Съжалявам — каза тя. — Знам, че това никога не е подходящ момент, но...

Той не каза нищо.

— Става дума за Зомби — продължи тя. — Беше нещастна случайност, Ръс — той изскочи на улицата и... и аз го занесох при ветеринарката, която каза, че е твърде тежко ранен, но не искаше да го приспи без твоего съгласие, защото така и не си ме регистрирал като собственик...

Тя млъкна изведнъж, като в края на внезапно наводнение.

Той сведе очи към пода.

— Да го приспи?

— Тя каза, че е почти сигурна как нищо от това, което биха могли да се опитат да направят, няма да свърши работа, ще струва хиляди и той вероятно така или иначе ще умре...

— Имаш предвид, да го убие. Тя не иска да го убие без моето съгласие.

Уескот се зае да откача проводниците от трупа, като ги прибираще по местата им. Вендузите на проводниците увисваха като пиявици, лъскави от гела за намаляване на електрическото съпротивление.

— ... а аз си мислех само за това, че след осемнадесет години не би трябвало да умира сам, някой би трябвало да бъде при него, но аз не мога, нали разбираш, просто не...

Някъде в дъното на черепа му се провикна едно миниатюрно гласче: „Господи, все едно не ми е достатъчно всичко, с което се занимавам, а сега ще трябва да гледам как се случва и със собствения ми котарак?!“ Но гласчето долетя някъде много отдалече и той почти не го чуваше.

Той сведе очи към масата. Трупът се взираше нагоре с циклопския си поглед.

— Разбира се — каза след малко Уескот. — Аз ще се погрижа за това.

Позволи си леко да се усмихне, преди да добави:

— Работният ден още не е свършил.

Компютърът стоеше в единия ъгъл на дневната — абаносов куб от тъмен плексиглас, който през последните десет години беше говорил с него с гласа на Каръл. Отначало го болеше да го чува — толкова, че едва не промени програмата; но се бе преборил с този импулс и го бе победил, и сега понасяше синтетичната близост на този глас като човек, който сам си е наложил наказание за някакъв огромен грях. Някъде през последното десетилетие болката беше утихнала под нивото на съзнателното. Сега просто чуваше този глас да му съобщава за получените писма и не изпитваше нищо.

— Джейсън Мосби от Саутъм се обади пак — каза гласът, като имитираше съвършено интонацията на Каръл. — В-все още иска да направи интервю с теб. Остави програма за разговор в паметта ми. Можеш да я пуснеш, когато искаш.

— Има ли нещо друго?

— Яката на Зомби спря да излъчва сигнал в девет и шестнадесет, а Зомби не се появи за следобедното си хранене. М-може би трябва да го потърсиш.

— Зомби го няма — каза той.

— И аз това казах.

— Не, имам предвид...

„Господи, Каръл. Никога не си разбирала от евфемизми.“

— Зомби го блъсна кола. Мъртъв е.

„Дори когато се опитвахме да ги използваме за теб.“

— О. Мамка му.

Компютърът замлъкна за момент, докато някакъв вграден часовник отброи точното количество наносекунди.

— Съжалявам, Ръс.

Беше лъжа, разбира се — но въпреки това беше доста убедителна.

От другата страна Уескот слабо се усмихна.

— Случва се. Въпрос на време, за всички нас.

Зад него се чу нещо. Той се извърна от куба; на прага стоеше Лин. В очите ѝ се четяха съчувствие и още нещо.

— Ръс — каза тя. — Толкова съжалявам.

Той усети как ъгълчето на устните му потрепва.

— Компютърът също съжалява.

— Как се чувстваш?

Той сви рамене.

— Май нищо ми няма.

— Съмнявам се. Все пак си го имал толкова много години.

— Да. Липсва... липсва ми.

Почувства стегнат възел от вакуум в гърлото си. Анализира това усещане с някакво отстранено изумление и изпита едва ли не благодарност за него.

Тя прекоси стаята с босите си крака и улови ръцете му.

— Съжалявам, че не бях при него накрая, Ръс. Но не можех да направя нищо повече от това да го закарам дотам. Просто не можех, нали разбираш...

— Всичко е наред — каза Уескот.

— ... а и без това ти трябваше да си там, така че...

— Всичко е наред — повтори той.

Лин се изправи и потърка брадичката си с едната ръка.

— Предпочиташ да не говорим за това, така ли?

Разбира се, това означаваше: „Защото аз предпочитам да говорим за това“.

Той се запита какво да каже така, че да не прозвучи напълно предвидимо — и изведнъж осъзна, че можеше да си позволи да каже истината.

— Мислех си — започна той, — че така му се падаше.

Лин примигна.

— Имам предвид, че самият той беше отговорен за доста кръвопролития. Нали си спомняш как на всеки няколко дни донасяше по някой ранен дребен гризач или птица, и аз никога не го оставях да ги убие наистина...

— Защото не искаше да гледаш как нещо страда — каза Лин.

— ... затова ги убивах аз.

Един удар с чука, достатъчен мигновено да размаже мозъка и да не остави нищо, което да е способно да изпитва страдание.

— Винаги му развалях удоволствието. Толкова е досадно да се играе с умрели неща, че той ми се сърдеше с часове след това...

Тя тъжно се усмихна.

— Той изпитваше болка, Ръс. Искаше да умре. Знам, че обичаше този малък неблагодарник, и двамата го обичахме.

На мястото на вакуума се разпали нещо друго.

— Всичко е наред, Лин. Нали не си забравила, че през цялото време гледам как умират хора? Нямам чак такава нужда от терапия заради една шибана котка. А дори да беше така, ти можеше...

„... поне да дойдеш тази сутрин.“

Той се спря, преди да го каже. „Ядосан съм“, осъзна той. „Странно. Не съм използвал това чувство от години.“

Струваше му се необичайно, че нещо толкова старо може да има толкова остри ръбове.

— Съжалявам — каза с равен глас той. — Не исках да избухвам по този начин. Просто... вече чух достатъчно общи приказки от ветеринарката, нали разбираш? Омръзна ми хората да казват „Той иска да умре“, когато имат предвид „Ще ти струва твърде скъпо“. А особено ме дразнят хората, които говорят за любов, когато имат предвид икономика.

Лин го прегърна.

— Нямаше какво да направят.

Той остана на мястото си, като леко се поклащаше и почти не забелязваше нейната прегръдка.

„Каръл, колко платих за това да продължаваш да дишаш? И кога реших, че не си струваш постоянните разходи?“

— Винаги става дума за икономика — каза той.

После вдигна ръце, за да я прегърне.

— Вие искате да четете мисли.

Този път не беше гласът на Каръл. Този път гласът беше на онзи мъж от Саутъм... Мосби, нали така се казваше? Програмата на Мосби бе записана в паметта на компютъра и дирижираше хор от електрони, които се чуваха така, както звучеше неговият глас — като евтин аудиоклонинг. Уескот го предпочиташе пред оригинала.

— Да чета мисли? — той се замисли върху това. — Не, в момента просто се опитвам да изградя действащ модел на мисълта.

— Нещо като мен?

— Не. Ти си просто едно модерно меню. Задаваш въпроси и в зависимост от това как ще им отговоря, продължаваш по определени разклонения към следващите въпроси. Твоят модел е линеен. Истинските мисли са по-скоро... разпръснати.

— Мислите не са сигнали, а пресечните точки на сигнали.

— Явно си чел Пенторн.

— Чета го в момента. Включил съм подпрограма по абстрактна биомедицина.

— Хм.

— Освен това чета и Гъодел — каза програмата. — И ако той е прав, вие никога няма да създадете точен модел на човешкия ум, защото не може да съществува кутия, която да е достатъчно голяма да побере самата себе си.

— В такъв случай нещата трябва да се опростят. Да се махнат подробностите, но да се запази същината. И без това моделът не бива да бъде твърде голям; ако е толкова сложен, колкото оригинала, ще бъде също толкова труден за разбиране.

— Значи просто ще режете от мозъка, докато от него не остане нещо достатъчно просто, за да можете да го изучавате?

Уескот направи гримаса.

— Ако се налага да се каже по такъв начин, че да може да се споделя в мрежата, да — предполагам, че и това обяснение ще свърши работа.

— Достатъчно сложно ли ще бъде останалото, за да разберете от него нещо за човешкото поведение?

— Погледни себе си.

— Аз съм просто едно модерно меню.

— Точно така. Но знаеш повече от истинския Джейсън Мосби. И освен това с теб се разговаря по-интересно; виждал съм го веднъж на живо, така че знам за какво говоря. Обзалагам се, че дори ще изкараш по-висока оценка на теста на Тюринг. Нали?

Последва едва доловима пауза.

— Не знам. Вероятно да.

— От моя гледна точка ти си по-добър от оригинала, а използваш само няколко процента от изчислителната мощност, необходима за него.

— Да се върнем на...

— И ако оригиналът крещи и се съпротивлява, когато някой се опита да го изключи — продължи Уескот, — това е само защото е програмиран да си мисли, че е способен да страда. Просто влага малко повече усилия в това да направи така, че подпрограмите му да продължават да работят. Значи може би няма чак такава голяма разлика, нали?

Програмата замълча. Уескот започна да брои наум: „една секунда, две секунди, три...“

— Това всъщност е свързано с една друга тема, за която исках да ви попитам — каза менюто.

Трябваша му почти четири секунди, за да отговори, при това като смени темата. Все пак си имаше ограничения. Но беше добра програма.

— Не сте публикували нищо от изследванията си за „Ван-Ген“ — отбеляза копието на Мосби. — Разбира се, аз нямам достъп до темата на научната ви работа в Националния съвет за научни и инженерни проучвания, но ако се съди по краткото описание, което е обществено достояние, вие работите с мъртви хора.

— Не мъртви. Умиращи.

— Преживявания на ръба на смъртта? Усещане за левитация, тунел от светлина и други подобни?

— Всичко това са симптоми на аноксия — каза Уескот. — И общо взето, нямат никакъв смисъл. Ние стигаме по-далеч.

— Защо?

— По-лесно е да се документират само няколко основни модела, след като останалите мозъчни функции вече са се изключили.

— Какви модели? Какво ви показват те?

„Показват ми, че има само един начин да се умре, Мосби. Независимо дали умираме от старост, от насилие или от болест, всички пеем една и съща проклета лебедова песен, преди да пукнем. Дори няма нужда да си човешко същество; достатъчно е да имаш неокортекс, за да влезеш в този клуб.

И знаеш ли още какво, Мосби? Вече почти можем да прочетем какво пише на нотния лист. Ако дойдеш лично, да речем след един месец, ще мога да ти покажа собствените ти последни мисли, преди да умреш. Ще мога да ти дам новината на века.“

— Доктор Уескот?

Той примигна.

— Извинявай, какво ме попита?

— Какви модели? Какво ви показват те?

— А ти как мислиш? — каза Уескот и отново започна да брои наум.

— Мисля, че гледате как хората умират — отговори програмата, — и правите снимки. Не знам защо. Но мисля, че нашите абонати биха искали да научат.

Уескот помълча няколко секунди.

— Кой модел си? — попита най-сетне той.

— Шест точка пет.

— Току-що си излязъл, нали?

— На петнадесети април — каза му програмата.

— По-добър си от шест точка четири.

— Непрекъснато се усъвършенстваме.

Зад него се чу шум от отваряне на врата.

— Спри — каза Уескот.

— Да изключа програмата или само да я оставя на п-пауза? — попита го гласът на Каръл от куба.

— На пауза.

Уескот остана загледан в компютъра, леко разтърсен от промяната в гласа му.

„Не им ли става тясно там вътре?“

— Чуваш ли? — обади се Лин зад гърба му.

Той се завъртя на стола. Тя събуваше обувките си на входната врата.

— Какво да чувам? — попита Уескот.

Тя прекоси стаята.

— Чуваш ли как гласът ѝ понякога звучи така, все едно... заеква? Той се намръщи.

— Все едно е изпитвала болка, когато го е записвала — продължи тя. — Може би е станало още преди да ѝ поставят диагнозата. Но когато е програмирала тази машина, машината е уловила това. Никога ли не си го чувал? През всичките тези години?

Уескот не каза нищо.

Лин отпусна ръце на раменете му.

— Сигурен ли си, че не е време да промениш личността на това нещо? — попита го меко тя.

— Това не е личност, Лин.

— Знам. Това е просто алгоритъм за съчетаване на модели. Всеки път го казваш.

— Не знам от какво се притесняваш толкова. Няма никаква заплаха за теб.

— Нямах предвид, че...

— Преди единадесет години тя си е поговорила малко с това нещо. И сега то използва нейните модели на изразяване. Но не е тя. Знам това. Знам, че е остаряла операционна система, която никой не използва вече почти цяло десетилетие.

— Ръс...

— Тъпата програма, която ми е изпратил Мосби, е десет пъти по-усъвършенствана. А мога да отида и да си купя психологически симулатор, който ще засрами и нея. Но това е всичко, което ми е останало, не разбираш ли? Можеш поне да ми оставиш свободата да си я спомням така, както искам.

Тя се отдръпна.

— Ръс, не се опитвам да се скарам с теб.

— Радвам се — каза той и отново се обърна към компютъра. — Продължавай.

— Спри — каза Лин.

Компютърът мълчаливо зачака.

Уескот бавно си пое дъх и отново се обърна към нея.

— Аз не съм от твоите пациенти, Лин.

Думите му бяха премерени и безизразни.

— Ако толкова държиш да си взимаш работа за вкъщи, поне си намери някой друг, с когото да се упражняваш.

— Ръс... — гласът ѝ заглъхна.

Той продължи да я гледа, напълно неутрално.

— Добре, Ръс. Ще се видим по-късно.

Тя се обърна и се отдалечи към вратата. Уескот забеляза контролираната скованост в нейната походка и си представи картечните контракции на актомиозиновия комплекс, когато се протегна да вземе обувките си.

„Тя бяга от мен“, помисли си той, очарован от тази мисъл. „Моите думи ѝ причиниха това. Аз произвеждам въздушни вълни, които карат милиони нервни окончания в нейния мозък да проблясват като мълнии зад облак. Колко операции в секунда се провеждат там вътре? Колко прекъсвачи се включват и изключват, за да пренасочат импулсите, докато част от всичкото това електричество протече по ръката ѝ, за да я накара да завърти бравата?“

Той проследи с поглед как нейният сложен механизъм затвори вратата след себе си.

„Отиде си“, помисли си той. „Отново спечелих.“

Уескот гледаше как Хамилтън затяга ремъците на шимпанзето върху масата и закача проводниците на скалпа му. Шимпанзето беше свикнало с тази процедура; и преди го бяха подлагали на подобни унижения и то винаги беше излизало от тях в добро здраве и състояние на духа. Нямаше причина този път да очаква нещо по-различно.

Хамилтън стегна ремъците и по-малкият примат на свой ред се стегна и изсъска.

Уескот погледна един монитор наблизко.

— Дявол да го вземе, то се изнерви.

Графиките за дейността на мозъчната кора, обикновено с лениви извивки, сега подскачаха като епилептични спазми през целия екран.

— Не можем да започнем, докато не се успокои. Ако се успокои. Мамка му. Това може да провали целия запис.

Хамилтън стегна един от ремъците още малко по-силно. Шимпанзето, притиснато с гръб към масата, се напрегна още веднъж и след това изведнъж застина.

Уескот отново погледна екрана.

— Добре, успокоява се. Готови за представление, Пийт — след около тридесет секунди си ти.

Хамилтън вдигна спринцовката в ръката си.

— Готови.

— Добре, записваме основната линия — сега. Давай, когато си готов.

Иглата се заби в плътта. Уескот се замисли за очевидно нечовешката природа на нещото на масата; беше твърде дребно и космато, с извити крака и дълги маймунски ръце. „Машина. Нищо повече. Калиеви йони, които подскочат в една много компактна версия на телефонна централа.“

Но очите му, когато се разсея за миг и погледна към тях, отвърнаха на неговия поглед.

— Запис на средния мозък след петдесет секунди — отбеляза на глас Уескот. — Плюс-минус десет.

— Добре — каза Хамилтън. — Влиза в тунела.

„Просто машина, която остава без гориво. Няколко нервни окончания се закашлят като двигател с празен резервоар и системата решава, че вижда светлини и усеща движение...“

— Ето го. В таламуса — докладва Хамилтън. — Точно навреме.

Кратка пауза.

— Вече е в неокортекса. Всеки път става така, дявол да го вземе.

Уескот не погледна. Знаеше какво се случва. Беше виждал линията на електрическите импулси в мозъка на половин дузина различни видове, беше наблюдавал познатата траектория на графиката от умиращото съзнание на хора от болнични легла, операционни маси и смачканите останки на подходящи автомобили. Вече дори нямаше нужда от помощта на машините, за да го види. Беше му достатъчно да ги погледне в очите.

Веднъж, в миг на безразсъдно отклонение от дисциплината, той се бе запитал дали не става свидетел на излитането на душата, която изпълзява на повърхността на съзнанието като земен червей, изкаран от земята от силния дъжд. Друг път си беше помислил, че може би е записал електроенцефалограмата на Онази с косата.

Но вече не си позволяваше подобни невъздържани фантазии. Сега просто се взираше в разширяващите се зеници в тези очи и

слушаше последното ехо от разтревоженото блеене на сърдечния монитор.

Нещо зад очите угасна.

„Какво беше?“, попита наум той.

— Още не знаем — каза Хамилтън до него. — Но след една, най-много две седмици ще го заковем.

Уескот примигна.

Хамилтън се зае да сваля ремъците от трупа. След малко вдигна поглед към него.

— Ръс?

— То знаеше — каза Уескот.

Гледаше монитора, на който вече се виждаха само прави линии и смущения.

— Аха — отговори Хамилтън и сви рамене. — Понякога ми се иска да разбера какво им го подсказва. Щеше да ни спести много време.

Той избута трупа на шимпанзето в найлоновия чувал. Разширените зеници на шимпанзето сезираха в Уескот като гротескна карикатура на човешко изумление.

— Ръс? Добре ли си?

Той примигна; мъртвите очи изгубиха контрол върху него. Уескот вдигна поглед и видя Хамилтън, който го гледаше с необичайно изражение.

— Разбира се — отговори спокойно той. — По-добре от всякога.

Имаше клетка. В клетката помръдваше нещо, което беше виждал някъде — някакво малко окосмено тяло, което му изглеждаше познато. Но отблизо видя, че е сбъркал. Беше просто восъчна кукла или балсамиран екземпляр, който все още не беше попаднал в ръцете на студентите. На необичайни места в него влизаха тръбички, които пренасяха аликвоти жълта течност. Тялото на екземпляра пожълтя и се изду, докато го гледаше. Той се протегна през решетките на клетката... някак си можеше да го направи, макар че решетките бяха само на няколко сантиметра разстояние една от друга... и докосна нещото вътре. Очите на нещото се отвориха и погледнаха през него,

безизразни и ослепели от болка; а зениците им не бяха вертикални, както очакваше, а кръгли и съвсем човешки...

Той усети как тя се събуди в нощта до него, но не помръдна.

Нямаше нужда да поглежда към нея. Чу как се промени дишането ѝ, после почти почувства как всичките ѝ системи се задействат една по една, докато очите ѝ не го фиксираха в почти пълния мрак. Остана легнал по гръб, загледан в сенките на тавана, без да ѝ отговори.

Извърна лице към бледата сива светлина, която се процеждаше през прозореца. Напрегна слух, за да чуе далечните шумове на града.

За миг се запита дали я болеше толкова, колкото него; след това си даде сметка, че нямаше как да има такова състезание. Дори най-силната болка, която беше в състояние да привика в себе си, беше просто послевкус.

— Днес се обадох на ветеринарката — каза той. — Тя ми каза, че не са имали нужда от съгласието ми. Всъщност изобщо не е имало нужда да ходя там. Можели са да изключат Зомби още в момента, в който ти си го занесла там, но ти си им казала да не го правят.

Тя все така не помръдваше.

— Значи си ме излъгала. Нагласила си го така, че да отида там и да видя как още една малка част от живота ми...

Той си пое дъх.

— ... се отчупва...

Тя най-сетне заговори:

— Ръс...

— Но ти не ме мразиш. Тогава защо си направила така, че да мина през това? Сигурно си решила, че по някакъв начин ще ми се отрази добре.

— Ръс, съжалявам. Не исках да те нараня.

— Според мен това не е съвсем вярно — отбеляза той.

— Не е. Сигурно си прав.

Тя помълча и добави, почти с надежда:

— Заболя те, нали?

Той примигна от мимолетното парене в очите си.

— А ти как мислиш?

— Мисля, че преди девет години дойдох да живея с най-внимателното и хуманно човешко същество, което бях срещала през

живота си. А преди два дни не знаех дали на него изобщо му пука за смъртта на домашното му животно, което имаше от осемнадесет години насам. Наистина не знаех, Ръс, и съжалявам, но просто трябваше да проверя. Разбираш ли ме?

Той се опита да си спомни.

— Мисля, че от самото начало си сгрешила. Мисля, че преди девет години си ме надценила.

Той усети как тя поклати глава.

— Ръс, след като Каръл почина, аз се уплаших, че и ти ще умреш. Спомням си как се надявах никога да не мога да изпитвам такава болка заради друго човешко същество. Влюбих се в теб, защото ти можеше.

— О, любов имаше. Поне няколко десетки хиляди долара. Така и не успях да пресметна окончателната сума.

— Ти не го направи заради това! Нали си спомняш колко страдаше тя?

— Всъщност не. Тя непрекъснато беше на обезболяващи. Така ми казваха. Когато започнаха да режат парчета от нея, тя вече беше... безчувствена...

— Ръс, аз също бях там. Те казаха, че няма никаква надежда за нея, че изпитва непрекъсната болка и самата тя би искала да умре...

— О, да. По-късно наистина казаха така. Когато беше дошло времето да се вземе решение. Защото знаеха...

Той спря. После започна отново:

— Знаеха какво искам да чуя.

Лин застина напълно неподвижно до него.

Той се засмя веднъж, съвсем тихо.

— Но аз не биваше да се оставям да ме убедят толкова лесно. Аз знам истината по-добре от тях. Ние не сме създадени да посрещаме смъртта с достойнство; животът се бори с нокти и зъби и прави всичко по силите си, за да си спечели още няколко мига съществуване, вече повече от три милиарда години. Човек не може просто така да реши да се изключи.

Тя отпусна ръка на гърдите му.

— Хората решават да се изключат през цялото време, Ръс. Твърде често. Знаеш това.

Той не отговори. Далечният вой на сирена отравяше пустотата.

— Не и Каръл — каза след малко той. — Аз взех това решение вместо нея.

Лин облегна глава на рамото му.

— И прекара последните десет години от живота си в опити да разбереш дали си взел правилното решение. Но те не са тя, Ръс — всички тези хора, които си записал, всички тези животни, които си... приспал, те не са тя и...

— Не. Не са — каза той и затвори очи. — Те не се мъчат с месеци. Те не се... сбръчкват... и ти знаеш, че ще умрат, и винаги става бързо, и няма нужда да идваш при тях ден след ден и да гледаш как се превръщат в нещо, което... което трака всеки път, когато си поема дъх, и дори не знае кой си, така че ти се иска то просто да...

Уескот отвори очи.

— Винаги забравям какво работиш — каза той.

— Ръс...

Той я погледна спокойно.

— Защо ми го причиняваш? Не мислиш ли, че вече съм го правил достатъчно?

— Ръс, аз просто...

— Няма смисъл, не разбираш ли? Вече е твърде късно за това. Отне ми много време, но аз вече знам как работи съзнанието — и знаеш ли какво? В крайна сметка, то не е нищо особено. В него няма нищо духовно, дори квантово. Съзнанието просто е голям брой прекъсвачи, свързани в обща мрежа. Така че няма никакво значение, ако хората не могат да кажат какво мислят. Съвсем скоро аз ще мога да прочета мислите им.

Говореше спокойно и разумно. Гледаше само в тавана; притъмнялото осветително тяло на него сякаш се люлееше пред очите му. Той примигна и стаята изведнъж се размаза пред погледа му.

Тя вдигна ръка, за да докосне мокрото му лице.

— То те плаши — прошепна тя. — Преследваш го от десет години и вече почти си го уловил, и то те плаши до смърт.

Той се усмихна, но все така не я погледна.

— Не. Изобщо не е това.

— А какво е тогава?

Той си пое дъх.

— Току-що го осъзнах. Вече изобщо не ме интересува какво е.

Той се прибра у дома, като стискаше разпечатката, и по внезапната пустота в апартамента разбра, че е изгубил и на това място.

Компютърът спеше в своя ъгъл. На една от стените му примигваха няколко спорадични показания, като оскъдна автономна мозайка. Той направи няколко крачки към него и на половината път до него, една от стените на куба оживя.

От екрана го погледна Лин, от раменете нагоре.

Уескот се огледа. Едва не я повика на глас.

Устните на Лин се раздвижиха от куба.

— Здравей, Ръс — казаха те.

Той успя да се разсмее.

— Никога не съм очаквал да те видя там.

— Най-сетне реших да изпробвам едно от тези неща. Беше прав, за десет години са напреднали много.

— Значи си истинска симулация? А не само модерна програма за разговор?

— Аха. Беше доста впечатляващо. Това нещо погълна всякакви видеозаписи, както и всичките ми медицински и образователни данни, а след това трябваше да си поговоря с него, докато разбере коя съм.

„И коя си?“, запита се разсеяно той.

— Промени се пред мен, докато разговарях с него, Ръс. Беше си направо страшно. Отначало говореше съвсем безизразно и монотонно, но докато разговаряхме, то започна да имитира гласа и интонацията ми, и след известно време вече звучеше точно като мен. И ето го сега. Измина пътя от машината до човека за около четири часа.

Той се усмихна, но невесело, защото знаеше какво следва.

— Всъщност... беше все едно гледам теб, записан през последните няколко години — продължи моделът. — Но на обратно.

Той отговори напълно безизразно.

— Значи няма да се върнеш у дома.

— Напротив, Ръс. Просто моят дом вече не е тук. Искан ми се да не беше така, няма да повярваш колко много ми се иска, но ти просто не искаш да се откажеш от това, а аз не мога повече да живея с него.

— Ти все още не разбираш. Това е просто програма, която по една случайност говори като Каръл. Няма никакво значение. Аз... ще я

изтрия, щом е толкова важно за теб...

— Не говоря за това, Ръс.

Той се зачуди дали не трябваше да попита за подробности и реши да не го прави.

— Лин... — започна той.

Устните ѝ се разтеглиха. Не беше усмивка.

— Не ме моли за това, Ръс. Не мога да се върна, докато ти не го направиш.

— Но аз съм тук!

Тя поклати глава.

— Последния път, когато видях Ръс Уескот, той се разплака. За малко. И аз си помислих... помислих си, че е преследвал нещо в продължение на десет години и сега, когато най-сетне е успял да го види и то се е оказало твърде голямо за него, той е избягал и е оставил някакъв автопилот да продължи преследването вместо него. И аз не го обвинявам за това, и ти много приличаш на него, наистина — но в теб няма нищо, което да знае как да усеща нещо.

Уескот си помисли за ацетилхолинестаза и ендогенни опиоидни съединения.

— Грещиш, Лин. Аз знам повече за усещанията от почти всеки друг човек на света.

Копието на Лин на екрана въздъхна с лека усмивка.

Симулацията носеше нови обици; приличаха на антични интегрални схеми. Уескот си помисли да каже нещо за тях, да направи комплимент или да ги разкритикува, да каже каквото и да е, за да насочи разговора в по-безопасна посока. Но се страхуваше, че може би тя ги беше носила от години насам, а той просто не ги бе забелязал, затова не каза нищо.

— Защо не можа да ми го кажеш лично? — попита накрая той.
— Не заслужавам ли поне толкова? Защо не можа поне да ме изоставиш лице в лице?

— Това е лично, Ръс. Това е точно толкова лично, на колкото си готов самият ти от известно време насам.

— Глупости! Да не би да съм те накарал да отидеш да си направиш симулация? Да не мислиш, че гледам на теб като на някаква карикатура? Господи, Лин...

— Не го приемам лично, Ръс. За теб всички ние сме карикатури.

— За какво говориш, за бога?

— Всъщност не те обвинявам. Защо да се учиш да играеш на триизмерно шахматно поле, когато можеш да опростиш играта до морски шах? Разбираш я перфектно и винаги печелиш. Естествено, играта не е толкова интересна, но...

— Лин...

— Твоите модели само опростяват реалността, Ръс. Но не я пресъздават.

Уескот си спомни за разпечатката, която държеше в ръката си.

— Напротив. Пресъздават я толкова, колкото е необходимо.

— Е...

Образът погледна за миг надолу. „Невероятно колко прилича на нея, когато се преструва и не иска да ме гледа в очите...“

— ... значи вече имаш отговор.

— Ние го имаме. Аз, няколко терабита софтуер и многобройните ми колеги, Лин. Хора. Които работят заедно с мен, лице в лице.

Тя отново вдигна поглед към него и Уескот остана изумен, когато видя как програмата имитираше дори внезапната наскърбена яснота на погледа ѝ в този момент.

— И какъв е отговорът? Какво има в края на тунела?

Той сви рамене.

— Нищо особено, в крайна сметка. Едно разочарование.

— Надявам се да е нещо повече от това, Ръс. Защото то сложи край на нас двамата.

— А може и да е било страничен продукт от процедурата. Може би е добрият стар ефект на наблюдателя. Здравият разум щеше да бъде достатъчен, за да го предположим, и аз можех да си спестя...

— Ръс...

Той не погледна към екрана.

— Там долу няма нищо — каза накрая той. — Нищо, което да е в състояние да мисли. Там долу никога не ми е харесвало, защото има само... сурови инстинкти. Останали от времето, когато лимбичната система е била целият мозък. Но сега тя е превърната в общ работник, нали така? Една малка част от цялото, която да се занимава с баналните автономни процедури, които са под нивото на неокортекса. Дори не съм си помислял, че тази част може все още някак си да бъде... жива...

Гласът му заглъхна. Привидението на Лин търпеливо го чакаше да продължи, може би неспособно да отговори на това. Или програмирано да не го прави.

— Човекът умира отвън навътре, знаеше ли това? — каза той, когато от мълчанието започна да го боли повече, отколкото от думите. — И тогава, само за миг, от нас остава само онова по средата. А там долу никой не иска да... разбираш ли, дори самоубийците са се заблуждавали. Това са интелектуални игрички. Толкова сме горди с шибаните си мисли, че съвсем сме забравили за старото влечуго, което спи вътре в нас — онази част от мозъка, която не може да преценява етични съображения, качество на живота или затруднения за близките, а просто иска да живее, защото е програмирана само за това, нали разбираш? И в самия край, когато нас вече ни няма, за да я контролираме, тази част излиза на повърхността, оглежда се и в този последен миг разбира, че е била предадена, и... започва да крещи...

Стори му се, че някой произнася името му, но не вдигна очи, за да разбере дали е така.

— Ето това откривахме всеки път — каза той. — Нещо, което се пробужда след сто милиона години, изплашено до смърт...

Думите му увиснаха във въздуха пред него.

— Няма как да знаеш това.

Гласът ѝ беше далечен, едва разпознаваем, и изведнъж беше започнал да звучи напрегнато.

— Нали сам каза, че това може да е страничен продукт? Може би тя изобщо не се е почувствала така, Ръс. Не разполагаш...

— Няма значение — измърмори той. — Органичните програми винаги умират еднакво...

Той вдигна очи към екрана.

И за бога, образът плачеше — фосфоресциращи сълзи се стичаха по изкуствените страни в някаква скверна пародия на това, което щеше да направи Лин, ако наистина беше там. Уескот изпита внезапна омраза към тази програма, която плачеше заради него, към близостта на тази машинна интуиция, към прецизността на тази фалшификация. Към простия факт, че машината я познаваше толкова добре.

— Няма значение — каза той. — Както ти казах, беше разочарование. Е, сигурно трябва да си тръгваш, за да докладваш на твоето... тяло...

— Мога да остана, ако искаш. Знам колко ти е трудно, Ръс...

— Не, не знаеш — усмихна се Уескот. — Може би Лин щеше да знае. Но ти просто имаш достъп до база психологически данни. Добър опит, все пак.

— Няма нужда да си тръгвам веднага, Ръс...

— Ей, аз вече не съм той. Забрави ли?

— ... можем да си говорим още, ако искаш.

— Аха. Диалог между карикатура и автопилот.

— Няма нужда да си тръгвам веднага.

— Вижда ти се алгоритъмът — каза той, като продължаваше да се усмихва.

После строго каза:

— Спри.

Кубът потъмня.

— Да изключа програмата или само да я оставя на п-пауза? — попита го Каръл.

Той остана неподвижен за момент, без да отговаря, загледан в безизразния тъмен куб от плексиглас. Не виждаше вътре нищо друго, освен собственото си отражение.

— Изключи я — каза накрая. — И я изтрий.

ОБЛАЦИ

Тя седи навън от часове и слуша облаците. Виждам любителския радиоприемник, подпрян на коленете ѝ, виждам и кабелите на слушалките, които пълзят нагоре към главата ѝ, за да я откъснат от света. Или да я свържат с него, предполагам. Сега Джес е свързана с небето, както аз никога няма да бъда. Тя го чува как говори. Облаците напредват — застрашителни сиви наковални и планини, които се кълбят на злокобен каданс, а слушалките изпълват главата ѝ с неземното си ръмжене и стенание.

Господи, колко прилича на майка си. В профил за миг ми се струва, че това наистина е Ан, която меко я гълчи: „Разбира се, че няма духове, Джес. Това са просто облаци.“ Но после виждам нейното лице и за един миг са изминали осем години, и аз разбирам как това не може да бъде Ан. Ан знаеше как да се усмихва.

Би трябвало да изляза навън при нея. Все още е безопасно — имаме поне половин час, преди бурята да ни връхлети. Всъщност тя дори няма да връхлети нас; съобщават, че просто минава отгук, на път към някаква друга мишена. И все пак се питам дали бурята знае, че сме на пътя ѝ. Питам се дали това изобщо я интересува.

Наистина ще изляза при нея. Поне веднъж няма да бъда страхливец. Дъщеря ми седи на пет метра от мен, в нашия собствен двор, и проклет да съм, ако не седна при нея. Това е последното, което мога да направя, преди да си отида.

Питам се дали това изобщо ще означава нещо за нея.

Послепис, преди *просветлението*.

Все едно някой беше обърнал целия град с главата надолу и го беше разтърсил. Газехме през плитко море от отломки: отчупени стени, плочи от разкъсани покриви, тоалетни чинии, дивани и натрошени стъкла. Аз вървах след Ан, а Джес подскачаше на раменете ми и издаваше щастливи гъргорещи звуци; току-що беше навършила една година и все още не можеше да говори съвсем, но го правеше достатъчно, за да ни изумява непрекъснато. Виждахме го в очите ѝ.

Всеки стар вестник, понесен от вятъра, всяка птица, всяка нова крачка бяха чудо за нея.

Както и всяка заредена пушка. Всеки напрегнат войник от Националната гвардия, готов да стреля във всеки момент. Беше времето, когато хората все още си мислеха, че притежават нещата. Когато виждаха домовете си разпръснати на две пресечки разстояние, врагът за тях не беше времето; вместо това се страхуваха един от друг. Ураганите бяха природни стихии. Експертите все още обвиняваха вулканите и парниковия ефект за всичко. От друга страна, крадците бяха съвсем истински. Бяха осезаеми. Бяха проблем, за който съществуваше очевидно решение.

Центърът за доброволци се издигаше в далечината като циркова шатра на Армагедон. Една изтощена жена, която работеше вътре, ни беше дала лопати и вили и ни бе насочила към най-близката купчина отломки, по които не работеше никой. Заехме се да прехвърляме останките от нечий живот в един огромен син контейнер за боклук. Двамата с Ан работехме рамо до рамо и от време на време спирахме, за да си подаваме Джесика.

Питах се какви нови чудеса ще открия този път. Някакво безценно семейно съкровище, което бурята чудодейно беше пощадила? Пълна колекция дискове на Jethro Tull. Разбира се, това беше просто игра; целият район вече бе претърсен, собствениците бяха дошли и се бяха отказали да спасят нещо, под отломките имаше само други отломки. И все пак, от време на време ми се струваше, че виждам нещо да проблясва в пръстта, капачка от бутилка или хартийка от дъвка, или може би часовник Rolex...

Вилата ми проби едно парче хоросан и потъна в нещо меко. Инструментът изведнъж хлътна под тежестта ми, все едно беше покрит със смазка. После спря.

Чух приглушеното съскане на газ, който излиза от нещо. Нещо вонеше, съвсем леко, на развалено месо.

„Това не е каквото си мисля. Екипите вече са били тук. Използвали са обучени кучета и инфрачервени скенери и вече са открили всички трупове, няма как да са пропуснали нещо, тук няма нищо друго, освен дърво, хоросан и цимент и...“

Стиснах вилата по-здраво и я дръпнах към себе си. Зъбците се измъкнаха от хоросана — лъскави, тъмни и влажни.

Ан се смееше. Не можех да повярвам на ушите си. Вдигнах поглед към нея, но тя не гледаше мен, нито вилата или съсирващото се петно. Гледаше към другия край на купчината отломки, където по разчистената пътека внимателно напредваше един пикап, натоварен с местни жители и техните огнестрелни оръжия.

— Виж лепенката на бронята — каза ми тя, без да забелязва моето откритие.

На бронята от страната на шофьора имаше лепенка. Видях карикатура на буреносен облак, затворена в класическия червен кръг с диагонална ивица. И девиз.

Или по-скоро предупреждение: „Облаци, ще ви спускаме от бой“.

Джес сваля слушалките от главата си, когато отивам при нея. Натиска едно копче на радиоприемника. От колонката на устройството се разнасят тайнствени вопли, които ми звучат необяснимо познато. Двата не казваме нищо и оставяме звуците да ни погълнат.

Всичко в нея е толкова бледо. Почти не виждам веждите ѝ.

— Знаят ли къде отива? — пита най-сетне Джес.

Поклащам глава.

— Натам е Ханфорд, но досега никога не са атакували ядрена електроцентрала. Казват, че може би се опитва да набере достатъчно сила, за да се прехвърли над планините. Може би пак иска да стигне до Ванкувър или Сиатъл.

Почуквам кутията на коленете ѝ.

— Може би дори в този момент крои къде да отиде. Толкова отдавна слушах това нещо, че вече би трябвало да разбираш какво казва.

На хоризонта просветват далечни мълнии, скрити зад облаците. От радиоприемника на Джесика им отговарят десетки гласове, които се извиват в несъгласувано кресчендо.

— Или дори да му кажеш нещо — продължавам аз. — Онзи ден видях, че вече има и двупосочни радиостанции. Като твоята, но може не само да се получава, но и да се изпраща сигнал.

Джес завърта копчето за звука.

— Това е просто номер, за да ги продават, татко. Тези радиостанции не могат да излъчват с такава сила, че да се чуят сред всички останали неща в ефира. Телевизия, радио и...

Тя кимва към звуците, които се разнасят от колонката.

— Освен това никой не разбира какво казват.

— Да, но може би те ще ни разберат — казвам аз, като се опитвам да докарам престорено драматична интонация.

— Мислиш ли? — казва тя безизразно и равнодушно.

Въпреки това продължавам. Разговорът поне донякъде ми помага да прикрия страха си.

— Естествено. Поне големите би трябвало да ни разбират. Буря от такава величина със сигурност има коефициент на интелигентност, който е поне шестцифрено число.

— Сигурно — казва Джес.

Нещо малко в мен се разкъсва.

— Не ти ли е важно?

Тя само ме поглежда.

— Не искаш ли да разбереш? — продължавам аз. — Седим под това гигантско нещо, което никой не разбира, не знаем какво прави или защо, а ти просто седиш и го слушаш как си крещи и сякаш изобщо не те интересува, че всичко се е променило за един ден...

Но разбира се, тя не помни как е станало това. Спомените ѝ не стигат до времето, когато си мислехме, че облаците са просто... *облаци*. Тя не познава усещането да владееш света и не очаква това да се случи отново.

Дъщеря ми е безразлична към поражението.

Изпитвам внезапно, неудържимо желание да я прегърна. „Господи, Джес, толкова съжалявам, че се провалихме така.“ С усилие на волята успявам да се сдържа.

— Просто ми се иска да знаеш какво беше всичко преди.

— Защо? — казва тя. — Какво беше толкова различно?

Поглеждам я с изумление.

— Всичко!

— Не ми звучи точно така. Хората казват, че никога не сме разбирали времето. И преди е имало урагани и торнадо, и понякога са разрушавали цели градове, и тогава никой не е можел да ги спре. Какво значение има дали се случва, защото небето е живо, или просто по случайност?

Има значение, защото майка ти е мъртва, Джес — и след всичките тези години аз все още не знам какво я уби. Дали беше

сляпата случайност? Или инстинктивната реакция на някакво тромаво, глупаво създание, което се почесва там, където го сърби?

Може ли небето да извърши убийство?

— Има значение — казвам само аз.

Дори това да не може да промени нищо.

Фронтът на бурята вече е почти точно над главите ни — като зейналата паст на някаква необятна тъмна пещера, която пълзи през небесата. На запад всичко е чисто. Точно над нас границата на урагана разкъсва небето на две нацърбени половини.

А на изток целият свят е потънал в мътен зеленикав мрак.

Тук, навън, се чувствам толкова безпомощен. Хвърлям поглед през рамо. Бронираният къща се е притиснала към земята зад нас и само най-големите дървета са останали да ѝ правят компания. Минаха осем години, а бурите все още не са успели да ни изкарат оттук. Унищожиха Мексико Сити и Берлин, и цялото проклето крайбрежие на Онтарио, но нашата малка къща продължава да се държи на това място като гниеца киста, вкопана в земята.

А може би просто все още не са ни забелязали.

Помилвани. Нещото в небето беше заспало, поне в нашия край на света. Източникът на съзнанието му — или по-скоро източниците, защото те бяха легион — се беше пренесъл обратно в стратосферата и бе замръзнал на милиарди кристални прашинки застинал интелект. Когато се спуснат отново, те щяха да бъдат от другата страна на земното кълбо, а на останалата част от колективното съзнание щяха да ѝ трябват цели дни, за да запълни празнината.

Използвахме това време, за да подготвим отбраната си. Аз направих оглед на екзоскелета, който строителната бригада току-що беше монтирала върху къщата ни. Ан беше отпред и проверяваше бронираният капаци на прозорците. Домът ни бе станал истинско чудовище — ъгловата крепост, настръхнала от стоманени греди и гръмоотводи. Преди няколко години щяхме да осъдим всеки, който ни причини подобно нещо. Сега бяхме заложили всичко, за да платим за това преоборудване.

Вдигнах очи, когато чух едва доловимия рев над главата си. Слънчевите лъчи се отразяваха в ято от миниатюрни кръстовидни силуети, които оставяха реактивни следи в небето.

Облачни миноносци. Обичайна гледка. В онези дни все още си мислехме, че можем да отвърнем на удара.

— От тях няма никаква полза — сериозно се обади Джес от нивото на лакътя ми.

Сведох поглед към нея, стреснат от внезапната ѝ поява.

— Здравей, Джес. Не видях кога си се промъкнала.

— Така само ще ядосат облаците — продължи тя с цялата непоклатима сигурност, на която е способно едно четиригодишно дете.

После присви очи нагоре към синевата.

— Така само се опитват да убият... хм, вестоносеца.

Приклекнах, за да я погледна в очите.

— Кой ти каза това?

Със сигурност не беше майка ѝ.

— Една жена. Говори с мама.

Не беше само една жена, както видях, когато завих зад ъгъла на къщата и излязох на двора. Бяха мъж и жена: в началото на двадесетте си години, малко раздърпани, и двамата с надписи на тениските си. Гърдите на жената ми казваха „Обичай майка си“, а надписът беше над щампа на Земята, гледана от лунна орбита. Тениската на мъжа беше по-многословна: „Неограничен растеж — кредото на раковите образувания“. На неговата тениска не беше останало място за картинка.

Гаянисти. Вече се оттегляха назад през двора, без да изпускат Ан от очи, все едно ги беше страх да ѝ обърнат гръб. Ан се усмихваше и им махаше, като олицетворение на доброто възпитание, но на мен ми стана жал за горките копелета. Сигурно изобщо не бяха разбрали откъде им е дошло.

Понякога, когато идват от Църквата на адвентистите от седмия ден, Ан стига дотам да ги покани да влязат, за да се поупражнява с тях. Обикновено адвентистите са тези, които молят за разрешение да си тръгнат.

— Казаха ли нещо смислено? — попитах я аз.

— Не особено.

Ан спря да маха и се обърна към мен. Усмивката ѝ се превърна в победоносна физиономия.

— Разгневили сме небесните богове, разбра ли? Има нова божа заповед: да не живееш в еднофамилно жилище. Да уважаваш

природата и да я пазиш, като намаляваш въглеродния си отпечатък.

— Може и да са прави — отбелязвам аз.

Във всеки случай, не бяха останали достатъчно хора, които да възразят на този аргумент. Повечето от бившите ни съседи вече се бяха оттеглили в кошерите. Разбира се, въглеродният отпечатък нямаше почти нищо общо с това решение.

— Добре де, може би не е чак такава измишльотина като някои от другите неща, които измислят — призна Ан. — Но ако ще ме обвиняват за възмездието на облачните демони, по-добре да имат поне един-два проклетни рационални аргумента.

— Доколкото разбирам, случаят не е бил такъв.

Тя изсумтя.

— Все същите измислени метафори. Гая се надига, за да се пребори с човешката напаст. Явно ураганите са някаква форма на пеницилин.

— Това не звучи по-налудничаво от някои от нещата, които твърдят експертите.

— Ами, аз и тях не ги слушам.

— А може би трябва — казах аз. — Имам предвид, че ние двамата със сигурност не знаем какво става, по дяволите.

— А те знаят ли? Нали си спомняш, че само преди няколко години отричаха всичко? Тогава твърдяха, че животът не може да съществува без стабилна организирана структура.

— Все си мисля, че оттогава насам са научили това-онова.

— Без майтап? — очите на Ан се разшириха, когато чу това. — А аз през цялото време смятах, че просто си измислят модерни думички.

Джес се промъкна между нас. Ан я вдигна на ръце; Джес се покатери на раменете на майка си и огледа света от зашеметяващата височина на възрастен.

Хвърлих един поглед на отдалечаващите се евангелисти.

— И какво им направи на тези двамата?

— Съгласих се с тях — отговори Ан.

— Наистина ли?

— Естествено. Ние сме болест. Добре. Но някои от нас са мутирвали.

Тя посочи с палец към нашата крепост.

— Вече сме устойчиви на антибиотици.

Ние сме устойчиви на антибиотици. Укрепихме се в своите кисти като раци-пустинници. Бяхме подрязани и оплевени, но не изчезнахме съвсем. Просто сме в ремисия.

Но сега, вън от нашата крепост, ние сме беззащитни и голи. Дори от това разстояние, бурята може да се протегне за миг и да ни смачка като мухи. Как може Джес изобщо да седи тук?

— Вече дори не мога да се радвам на слънчевите дни — казвам ѝ аз.

Тя ме поглежда и аз осъзнавам, че объркването ѝ не се дължи на факта, че не мога да се радвам на ясното небе, а на самото ми желание да кажа нещо по този въпрос. Продължавам да говоря, като отказвам да приема хроничното осъзнаване на това, че сме чужди един за друг.

— Небето може да е чисто синьо и слънчево, но ако има дори само едно пухкаво кълбесто облаче, това ме кара да се чувствам... наблюдаван. Няма значение, че е прекалено малко, за да може да мисли самостоятелно, нито че ще се разпръсне от само себе си, преди да успее да обмени информация с останалото. Все си мисля, че е някакъв шпионин, който отива да докладва някъде за мен.

— Според мен те не могат да виждат — отговаря разсеяно Джес. — Просто усещат големите обекти като градовете и комините, все едно са някакви горещи точки или места, където ги... сърби. Нищо повече.

Вятърът въздъхва в косата ѝ, измамно нежен. Над главите ни е увиснало едно сиво пипало от изпарения, което пълзи между две исполински кълбесто-дъждовни маси. Какво става там горе? Случайно съединение на водни капки? Или прехвърляне на данни между два носителя с темпо от 25,000 бода? Дори след цялото това време, това продължава да ми звучи абсурдно.

За нашето падение има толкова много красноречиви теории и обяснения. Всички говорят за реда, който се поражда от хаоса: флуидна геометрия, биоелектрически микроби, които живеят в облаците, комплексни модели на поведение, породени от някакъв безумен съюз между изпарението и електрохимията. Написано на хартия, всичко това изглежда научно и достоверно, но когато се каже на глас, звучи като заклинание...

И не върши работа. Далечината се осветява от спорадични проблясъци. Бурята крачи към нас на разкривени фрактални крака. Чувствам се като насекомо под петата на ботуша, който се спуска

върху него. Може би това е добър знак. Дали щях да се страхувам, ако наистина се бях отказал от всичко?

Може би. Може би ситуацията няма връзка с това. Може би страхливците се страхуват непрекъснато.

Радиоприемникът на Джес вече надава непрестанен вой.

— Песните на китовите — чувам собствения си глас, в който почти не се долавя потрепване. — На гърбатите китове. Звучат точно по същия начин.

Джес отново фиксира погледа си в небето.

— Те не звучат по никакъв начин, татко. Това е само електричеството. Радиоприемникът просто го... прави да звучи като нещо познато.

Поредният номер. Само за едно десетилетие се сринахме от положението на богоизбрани до това на застрашен вид, а търговците не искат да се откажат от печалбите си. Разбирам ги. В момента точно над нас са надвиснали онези, които ни изхвърлиха на улицата. Фронтът на бурята е почти над главите ни. На десет километра над нас ветровете профучават един покрай друг със скорост от шестдесет метра в секунда.

Бурята все още дори не се е задъхала.

В подножието на хълмовете беснееше банши. Извиваше се торнадо; двамата с Ан видяхме вихрените черни пипала, които разкъсваха хоризонта, преди да избягаме под земята. Едва миналата година ни бяха уверили, че през зимата е невъзможно да има торнадо. Но ето че не беше така, и ние се притискахме един към друг, докато светът се тресеше, а всичките ни укрепления все едно щяха да бъдат от хартия, ако на някое от онези неща му хрумнеше да тръгне към нас.

В такива моменти сексът е нещо инстинктивно. Опасността за живота ни превръща в работи; не остава място за любов, когато се утвърждават гените. Дори удоволствието няма значение. Превърнахме се в поредната двойка бозайници, които се опитват максимално да увеличат вероятността за оцеляване на вида, преди да се стовари следващият удар.

Поне след това ни беше разрешено да изпитваме нещо. Лежахме прегърнати, слепи и невидими в тъмнината, като почти се премазвахме помежду си с тежестта на собственото си отчаяние. Не можехме да спрем да плачем. Мълчаливо се благодарих за това, че Джес беше

останала в детската градина, преди да ни застигне бурята. Тази нощ нямаше да издържа на напрежението да се преструвам на безстрашен заради нея.

След известно време Ан спря да трепери. Лежеше в прегръдките ми и тихо подсмърчаше. На ръба на периферното ми зрение плуваха влудяващи сенки от въображаема светлина.

— Боговете са се върнали — каза най-сетне тя.

— Богове?

Обикновено Ан беше практична до побъркване.

— Древните богове — каза тя. — Боговете от Стария завет. От древногръцкия пантеон. Богове с гръмотевици, огън и жупел. Мислехме си, че вече сме големи за тях, нали? Мислехме си...

Усетих как си пое дъх толкова дълбоко, че потрепери.

— Аз си мислех — продължи тя. — Мислех си, че вече нямаме нужда от тях. Но не беше така. Защото когато останахме сами, жестоко се провалихме. Не беше останал никой, който да ни контролира, и ние изпочупихме всичко...

Аз я погалих по гърба.

— Това са стари неща, Ани. Нали знаеш, че сме се изчистили? Вече почти не останаха големи градове, в които да е разрешена употребата на бензин, и биологичното разнообразие спря да намалява. Онзи ден дори чух, че през миналата година се е увеличила площта на дъждовните гори.

— Всичко това не е заради нас.

Усещах дъха ѝ като шепот по бузата си.

— Ние не сме станали по-добри отпреди. Просто ни е страх да не ни напляскат. Като непослушни деца, хванати да рисуват неприлични неща по стените.

— Ан, ние все още не знаем със сигурност дали облаците наистина са живи. А дори да е така, това не ги прави интелигентни. Някои хора все още твърдят, че всичко това е някакъв необясним страничен ефект от химически реакции в атмосферата.

— Ние се молим за милост, Джон. Не правим нищо друго.

В продължение на няколко мига, двамата дишахме в мрака, заслушани в далечния рев.

— Поне правим нещо — казах най-сетне аз. — Може би не го правим по тези просветени причини, но поне почистваме след себе си.

И това е нещо.

— Не е достатъчно — каза тя. — В продължение на векове сме замеряли нещо с изпражненията си. Как е възможно няколко молитви и приношения да го накарат да си тръгне и да ни остави на мира? Ако изобщо съществува. Ако изобщо има повече разум от плосък червей. Явно хората получават боговете, които заслужават.

Опитах се да измисля какво да кажа, да намеря някаква сламка фалшиво успокоение, за което да се хванем. Но както обикновено, не бях достатъчно бърз за това. Ан ме изпревари, като продължи:

— Ако не друго, поне се научихме на малко смирение. И кой знае? Може би боговете ще отговорят на нашите молитви, преди Джес да порасне...

Не стана така. Експертите ни казват, че молитвите ни са на изчакване за неопределено време. Все пак се молим на нещо, което покрива цялата планета. Такава огромна система има нужда от време, за да асимилира информацията, и още време да реагира. Облаците не живеят според часовниците на хората.

За тях ние се умножаваме като бактерии и удвояваме броя си за един от техните мигове. Колко бърза ще бъде тяхната реакция от нашата перспектива на микроби? Колко време ще мине, преди да предприемат нещо? Експертите ни си мърморят на технически жаргон и предполагат: десетилетия. Може би петдесет години. Чудовището, което ни мачка, отговаря на сигнал от миналия век.

Небето се спуска с рев над нас, за да се сражава с призраци. То не вижда мен. Ако изобщо вижда нещо, това е после — образът на някаква долна инфекция отпреди няколко десетилетия, която трябва да се дезинфекцира. Привеждам се срещу вятъра. Онова, което преди наричах своя недвижима собственост, е обгърнато в мътен хаос. Къщата изчезва зад гърба ми. Не смея да погледна, но знам, че вече сигурно е на километри разстояние, а по някаква причина аз съм парализиран. Тази сляпа побесняла медуза се приближава към мен, а лицето ѝ изпълва цялото небе; как мога да не погледна към нея?

„Джесика...“

Виждам я с периферното си зрение. С огромно усилие успявам да завъртя глава, за да я видя както трябва. Тя гледа към небесата, но изражението ѝ не е изпълнено с ужас, нито страхопочитание, нито дори любопитство.

Бавно и плавно, като добре смазана машина, тя свежда очи към земята и изключва радиоприемника. Вече няма никакво значение какво се чува. Гръмотевиците се сливат една с друга, воят на вятъра е непрестанен, първите парчета град вече се сипят като картеч върху нас. Ако останем навън, до два часа ще бъдем мъртви. Нима тя не го знае? Нима това е някакво изпитание, нима трябва да докажа любовта си към нея, като се опълча на Бог по този начин?

Може би няма значение. Може би моментът е дошъл. Може би...

Джесика отпуска ръка на коляното ми.

— Хайде — казва тя като родител. — Да влезем вътре.

Спомням си последния път, когато видях Ан. Нямам избор; мигът ме улавя, когато не гледам към него, и ме обгръща в напречен разрез на времето, спряло в момента, в който мълнията удари на десет метра зад нея:

Светът е плоска мозайка в ослепително черно и бяло, застинал в светлината на светкавицата. Струите сива вода са замръзнали по средата на стоварването си върху земята. Ан е точно толкова далеч, че да не мога да я достигна, с приведена глава, а твърдата ѝ решимост се вижда ясно като на снимка, направена на стара фотографска лента Kodalith, с перфектен фокус: тя ще се добере до сигурно място, по дяволите, независимо какво ще ѝ се изпречи на пътя. И когато мълнията се превръща в имплозия от мрак, светът отново се раздвижва с шум като над Хирошима и вонята на нажежено електричество, но очите ми остават здраво стиснати, приковани в този отминаващ миг. Усещам внезапна болка от малки нокти, които се забиват в плътта на дланта ми, и така разбирам, че Джесика не е затворила очи и ще знае повече за този миг, отколкото аз мога да понеса. Моля се, за пръв път през живота си се моля на небето: „Моля те, нека съм сгрешил, вземи някой друг, вземи мен, вземи целия шибан град, но ми върни само нея, толкова съжалявам, че не повярвах...“

След четиридесет или петдесет години според някои то може би ще ме чуе. Но тогава ще бъде твърде късно за Ан. Ще бъде твърде късно дори за мен.

Бурята още е там. Просто минава оттук, барабани с пръсти по земята и всичките ни укрепени талисмани едва я удържат навън. Дори тук, в това подземно убежище, стените треперят.

Но вече не ме е страх от това.

Имаше и едно друго време, много отдавна, когато не ме беше страх. Тогава формите в небето бяха дружелюбни: заснежени планини, вълшебни земи, веднъж дори видях Ан там горе. Но сега виждам само нещо злонамерено и ужасяващо, нещо древно, което не бърза да се разгневи, но не може да бъде умилоствено. През всичките тези хиляди години, през които сме се взирали в облаците, след всичките знаци и поличби, които сме прочели в тях, ние нито веднъж не бяхме видели онова, което наистина отвръща на погледа ни.

Но сега го виждаме.

Питам се чии епитафии ще прочетат утре. Кой град ще бъде разрушен от невъзможно торнадо, колко ще загинат в новия порой от градушка и натрошено стъкло? Не знам. Дори не ме интересува. Това ме изненадва. Едва преди няколко дни щях да си мисля, че е важно. Но сега дори откритието, че сме пощадени, ме оставя почти равнодушен.

Джес, как можеш да спиш в такова време? Вятърът се опитва да ни изтръгне от корен, натрошените късове от мозъка на Бог се стоварват върху нашето укритие, а ти можеш просто да се свиеш на кълбо в ъгъла и да не обръщаш внимание на всичко това. Ти си толкова по-възрастна от мен, Джес; още преди години си се научила да не забелязваш какво се случва навън. В теб вече не проблясва почти нищо. Дори това, което успявам да зърна, ми прилича на стари снимки, на неясни спомени за онова, което представляваше преди. Наистина ли те обичам толкова, колкото си повтарям?

Може би не обичам нищо друго, освен собствената си носталгия.

Поне ти дадох малко преднина. Дадох ти няколко хубави години, преди всичко да се разпадне. Но след това светът се разкъса на две и оттогава тази половина, в която мога да живея аз, непрекъснато се свива. Ти се промъкна толкова лесно между двата свята; цялото ти поколение е поколение на амфибии. Моето не е такова. Не е останало нищо, което мога да ти предложа, и ти нямаш никаква нужда от мен. Нямах да мине много време, преди да те повлека надолу със себе си.

Но аз няма да позволя това да се случи. Все пак ти си наполовина Ан.

Вихрушката заглушава шумовете от последното ми изкачване. Питам се какво би си помислила Ан за мен в този момент. Предполагам, че би било нещо неодобрително. Тя беше твърде силна,

за да се откаже от борбата — когато и да било. Сигурно през целия си живот дори веднъж не си е помисляла за самоубийство.

И изведнъж, докато се качвам по стълбите, аз си давам сметка за това, че мога просто да я попитам, ако искам. Ан ме наблюдава от далечния тъмен ъгъл на помещението, отворила като цепки младите си очи, които вече са видели толкова много. Дали ще ме повика да се върна? Дали ще ми се скара за това, че съм се отказал, дали ще ми каже, че ме обича? Поколебавам се. Отварям уста, за да я попитам.

Но тя затваря очи, без да ми каже нито дума.

ДЕРИЛ МЪРФИ

ЕДНОДНЕВКА

— Мразя ви.

Четиригодишно момиченце. В стая, празна като аквариум.

— Мразя ви.

Стиснати малки юмручета: една от камерите, настроена да реагира на движение, автоматично се фокусира върху тях. Две от другите камери следяха възрастните — майката и бащата, в срещуположните краища на стаята. Машините наблюдаваха актьорите; на половината свят оттам, Ставрос наблюдаваше машините.

— Мразя ви мразя ви МРАЗЯ ви!

Момиченцето вече крещеше, а лицето ѝ беше разкривено от гняв и мъка. В ъгълчетата на очите ѝ се виждаха сълзи, но не се стичаха оттам. Родителите ѝ пристъпваха от крак на крак като разтревожени животни, изплашени от този гняв, свикнали с тези изблици, но несвикнали да се справят с тях.

Поне този път използваше думи. Обикновено само виеше.

Тя се облегна на затъмнения прозорец и го заудря с юмруци. Прозорецът понесе атаката като твърд бял каучук, като се огъваше донякъде и след това възвръщаше формата си. Беше едно от малкото неща в стаята, които реагираха на ударите ѝ; беше едно нещо по-малко, което може да се счупи.

— Тихо, Джини...

Майка ѝ протегна ръка към нея. Бащата, както обикновено, се държеше на разстояние, а по лицето му се четеше смес от гняв, негодувание и объркване.

Ставрос се намръщи. „Този тип е истински стълб на бездействието.“

А след това си помисли и друго: „Те не я заслужават“.

Детето не спря да крещи и не се обърна, сякаш искаше да зашлеви с гърба си Ким и Андрю Горавич. Ставрос го виждаше по-добре: лицето на Джини беше само на няколко сантиметра от

югоизточната камера. Въпреки цялата болка, изписана по него, въпреки цялата болка, която беше понесла Джини през четирите кратки години на физическия си живот, упоритите миниатюрни капчици в крайчеца на очите ѝ бяха единствените сълзи, които си беше позволявала.

— Направете го прозрачен — настоя тя, като внезапно промени изражението си от разгневено на намусено.

Ким Горавич поклати глава.

— Мила, и ние искаме да ти покажем какво има навън. Помниш ли колко ти харесваше преди? Но трябва да ни обещаеш да не му крещиш така през цялото време. Преди не правеше така, мила, преди...

— Веднага!

Гневът се беше завърнал: чистият, нажежен до бяло гняв на едно малко дете.

Клавиатурата на стената беше мазна от пръстчетата на Джини, с които непрекъснато се опитваше да я накара да проработи сама. Андрю хвърли умолителен поглед на жена си: „Моля те, нека просто да ѝ дадем това, което иска“.

Съпругата му беше по-силна от него.

— Знаем, че ти е трудно, Джини...

Джини се обърна към врага. Северната камера улови всичко: дясната ръка, която се вдигаше към устата, и показалеца, който се пъкна в нея. И бунтовния блясък на тези блестящи, съсредоточени очи.

Ким направи крачка към нея.

— Джийн, мила, не!

Зъбите ѝ все още бяха млечни, но бяха остри. И преди бяха стигали до костта, още преди мама да успее да я доближи. От устата на Джини бликна червено петно и потече надолу по брадичката ѝ, като някаква извратена имитация на бебешка каша, и само за миг покри цялата долна половина от лицето ѝ. Ясните яростни очи над кръвта сякаш казваха: „Печеля“.

Джини Горавич безмълвно изгуби съзнание и подбели очи, докато падаше по лице. Ким успя да я улови, преди главата ѝ да се удари в пода.

— Господи, Анди, тя припадна, тя е в шок, тя...

Андрю не помръдна от мястото си. Едната му ръка беше заровена в джоба на самото и пипаше нещо вътре.

Ставрос почувства как устните му се извиха конвулсивно. „Дистанционно ли имаш в джоба, или просто се радваш да...“

Ким беше извадила тубичката с течна кожа и напръска ръката на Джини, докато държеше главата на детето в скута си. Кръвотечението намаля. След малко Ким вдигна поглед към своя съпруг, който стоеше неподвижен и безполезен до стената. На лицето му беше изписано онова издайническо изражение, което Ставрос виждаше толкова често в последно време.

— Ти я изключи — каза Ким, като повишаваше тон. — След всичко, за което се разбрахме, ти просто я изключи?

Андрю безпомощно сви рамене.

— Ким...

Ким не пожела да го погледне. Вместо това продължи да се люлее напред-назад, като беззвучно тананикаше нещо през зъби и държеше главата на Джини в скута си. Ким и Андрю Горавич, с тяхното малко съкровище. Кабелът, който свързваше главата на Джини със сървър, потрепваше на пода между тях като оспорвана граница.

Ставрос имаше една мислена представа за нея: Джийн Горавич, погребана жива в душната тъмнина, заровена под тонове пръст — която най-сетне излиза на свобода. Джийн Горавич, която се показва на повърхността, за да си поеме въздух.

И още една мислена представа, този път за себе си: Ставрос Микалаидес, освободителят. Човекът, който правеше така, че тя да може да изпита, макар и за кратко, какво е да се живее в един свят с чист виртуален въздух и несъществуващи окови. Разбира се, в чудото бяха участвали и други — десетина техници и два пъти по толкова адвокати — но с времето всички те бяха изчезнали, а интересът им се беше стопил с издаването на последната фактура и подписването на последната гаранция за отказ от съдебно преследване. Пораженията бяха овладени, проектът беше в режим на изчакване; нямаше нужда да се хаби повече от един-единствен служител на „Теракон“, за да го кара на автопилот. Така беше останал само Ставрос — а за Ставрос Джини никога не бе просто проект. За него тя беше толкова, колкото и за семейство Горавич. А може би и повече.

Но дори Ставрос все още не знаеше какво точно изпитва тя. Питаше се дали изобщо е физически възможно някой да знае това. Когато Джийн Горавич се измъкваше от оковите на телесното си съществуване, тя се събуждаше в една реалност, където самите закони на физиката вече не съществуваха.

Разбира се, не беше започнало така. Системата бе заредена с цели години обикновено съществуване в реална околна среда, пресъздадена с любов до последната прашичка. Но тези модели бяха гъвкави, проектирани да отговарят на нуждите на един интелект, който не спираше да се развива. В ретроспекция изглеждаше, че може би ги бяха направили твърде гъвкави. Джийн Горавич беше променила личната си реалност толкова радикално, че дори машинните преводачи на Ставрос почти не успяваха да я разберат. Това малко момиченце бе в състояние да преобрази една горска полянка в окървавен римски колизеум, само като си помисли за това. Освободена от оковите си, Джийн живееше в един свят, където нямаше никакви правила.

Ето ви един мисловен експеримент по родителски тормоз: поставете новородено момиченце в околна среда, лишена от вертикални линии. Не я пускайте да излиза оттам, докато мозъкът ѝ не се оформи напълно и невронните мрежи не се установят на местата си. Цели комплекси от клетки на ретината предназначени за разпознаване на модели, така и няма да се развият, защото никога няма да е имало нужда от тях. Телефонните стълбове, дънерите на дърветата, вертикалните линии на небостъргачите — вашата жертва ще остане неврологично сляпа за всички подобни неща за цял живот.

Тогава какво ще стане с едно момиченце, отгледано в свят, където единствено от нейното желание зависи дали вертикалните линии няма да се разтворят в кръгове, фрактали или в любимата ѝ играчка?

„Ние сме тези, които живеем в оскъдица“, помисли си Ставрос. „В сравнение с Джийн, ние сме слепи.“

Разбира се, той виждаше с какво е започнала. Неговите програми разчитаха моделите от тилния дял на мозъчната ѝ кора и гладко ги превеждаха в образи, прожектирани върху собствените му контактни лещи. Но образите не са зрение, те са просто... суров материал. По целия път има филтри: рецепторни клетки, прагове на възприятие, алгоритми за разпознаване на модели. Безкраен запас от минали

образи — визуална библиотека, обогатявана с всяко следващо преживяване. Зрението не е просто виждане, а интерпретация — субективна рецепта с безброй миниатюрни подобрения и дефекти. Никой на света не беше в състояние да интерпретира по-добре визуалната среда на Джийн от Ставрос Микалаидес, а дори той едва успяваше да открие някакъв смисъл в тези форми от години насам.

Най-просто казано, тя беше неизмеримо отвъд него. И това бе едно от нещата, които обичаше най-много в нея.

Сега, броени секунди след като баща ѝ беше прекъснал връзката, Ставрос наблюдаваше как Джийн Горавич се издигна до истинското си аз. Евристичните алгоритми се усъвършенстваха пред очите му; невралните мрежи безмилостно подрязваха и изхвърляха трилиони излишни връзки; от първичния хаос се надигаше интелект. Количеството електрическа енергия, необходимо за извършване на една логическа операция, падна главоломно в единия край на въображаемата люлка; в другия край на същата люлка ефективността на мисловния процес се издигна в стратосферата.

Ето това беше Джийн. „Те нямат никаква представа“, помисли си Ставрос. „Нямат никаква представа на какво си способна.“

Тя се събуди с писъци.

— Всичко е наред, Джийн, тук съм.

Говореше спокойно, за да ѝ помогне да се съвземе.

Слепоочният дял на Джийн присветна от входящия сигнал.

— О, Господи — каза тя.

— Пак ли сънува кошмар?

— О, Господи.

Дишането беше твърде учестено, пулсът беше твърде ускорен, адренокортикалните аналози надхвърляха всички обичайни стойности. Все едно наблюдаваше телеметрията на изнасилване.

Той си помисли да даде на късо тези реакции. С няколко настройки можеше да я направи щастлива. Но освен това няколко настройки щяха да я превърнат в някой друг. Личността не съществува извън границите на химичното — и макар че съзнанието на Джийн беше изградено от електрони, вместо от протеини, за него бяха в сила аналогични правила.

— Тук съм, Джийн — повтори той.

Добрият родител знае кога трябва да се намеси и кога болката е необходима за растежа.

— Всичко е наред. Всичко е наред.

В крайна сметка, тя се успокои.

— Кошмар.

В парияталната подпрограма се виждаха искри, а в гласа ѝ продължаваше да се долавя потрепване.

— Определението не отговаря на реалността, Став. „Страшни сънища“ — нали това означава тази дума? Но това определение предполага, че съществува и друг вид сънища, а аз не мога... имам предвид, защо винаги е така? Защо винаги е било така?

— Не знам.

„Но невинаги беше така.“

Тя въздъхна.

— Всички тези думи, които научавам — нито една от тях не отговаря напълно на нищо, нали?

— Те са просто символи, Джийн.

Той се усмихна. В такива моменти почти беше в състояние да забрави източника на тези сънища — закърнялото, оскъдно съществуване на една малка част от нейната личност, уловена в капана на далечната плът. Страхливостта на Андрю Горавич я беше освободила от този затвор, поне за малко. Сега тя се извисяваше, достигнала пълния си потенциал. Сега от нея имаше смисъл.

— Символи. Това би трябвало да са сънищата, но... не знам. В библиотеката има много информация за сънищата, но те не изглеждат толкова по-различно от будното състояние. А когато аз заспя, има само... писъци, но някак забавени. Ужасно тромави. И форми. Червени форми.

Тя помълча малко.

— Мразя да си лягам.

— Е, сега си будна. Какво ти се прави днес?

— Не съм сигурна. Трябва да се махна от това място.

Той не знаеше за кое място говори. По принцип се събуждаше в къщата — жилище за възрастни хора, проектирано за човешки възприятия. Имаше също и паркове, гори и океани, до които разполагаше с мигновен достъп. Но към този момент тя вече ги беше

променила всичките, така че той не можеше да разпознае какво представляват.

И все пак, беше въпрос на време нейните родители да я поискат отново. „Каквото пожелае“, каза си Ставрос. „Докато е тук. Всичко, което поиска.“

— Искам да изляза — каза Джийн.

Всичко, с изключение на това.

— Знам — въздъхна той.

— Може би тогава ще мога да забравя за тези кошмари.

Ставрос затвори очи. Искаше му се да има някакъв начин да бъде с нея. Наистина да бъде с нея — с това величествено, върховно създание, което не го познаваше по друг начин, освен като глас, откъснат от тялото.

— Все още ли ти създава проблеми онова чудовище? — попита го Джийн.

— Чудовище?

— Нали си спомняш. Бюрокрацията.

Той се усмихна и кимна — после си спомни и каза на глас:

— Аха. Всеки ден едно и също.

Джийн изсумтя.

— Все още не съм убедена, че това нещо изобщо съществува, нали знаеш? Проверих в библиотеката за някакво по-малко откачено определение, но вече смятам, че и двамата с библиотеката сте преобани в главата.

Той направи неволна гримаса, когато чу последната фраза; със сигурност не я беше научила от него.

— Защо?

— Да бе, Став. Все едно изобщо е възможно естественият подбор да произведе обект с кошерна структура и единствената функция да седи с ръце, напъхани в колективния му задник, и да бъде неефективен. Не можеш да ме излъжеш.

Настъпи мълчание, което се проточи. Той гледаше как през префронталния дял на мозъчната й кора просветва един миниатюрен електрически поток.

— Там ли си, Став? — попита го накрая тя.

— Да, тук съм — каза той и тихо се разсмя.

После добави:

— Нали знаеш, че те обичам?

— Естествено — отговори спокойно тя. — Каквото и да означава пък това.

В този момент околната среда на Джийн се промени; за нея това беше лесен преход, който не изискваше дори да се замисля, но за Ставрос беше насилствено преминаване между две ексцентрични реалности, което го остави без дъх. На ръба на периферното му зрение блещукаха фантомни образи, които се стопяваха, когато се опитваше да се съсредоточи върху тях.

Светлината се отразяваше от милиони неопределими повърхности, разпръсната и нашарена с милиарди болезнено остри точки. Не съществуваха под, стени или таван. В нито една ос нямаше никаква граница.

Джийн се протегна към една сянка във въздуха и седна върху нея, като се зарея в безтегловност.

— Мисля пак да прочета „Алиса в огледалния свят“. Поне някой друг, освен мен живее в истинския свят.

— Промените, които се случват тук, са предизвикани от теб, Джийн — отбеляза Ставрос. — Не ги измисля никакъв... никакъв Бог или Автор.

— Знам. Но Алиса ми помага да се чувствам... малко по-обикновена.

Реалността за пореден път рязко се промени; Джийн вече беше в парка, или поне в онова, което Ставрос възприемаше като парк. Понякога го беше страх да я попита дали нейната интерпретация все още е същата. Светли и тъмни петна танцуваха по небето, което понякога изглеждаше впечатляващо високо, а броени секунди по-късно потискащо ниско, като не спираше да променя дори цвета си. Имаше големи и малки животни — деформирани жълти линии и форми, овали в изменчиво оранжево и бургундско червено. В далечината се носеха други неща, които може би представляваха форми на живот, а може би математически теореми — или и двете едновременно.

Да вижда през очите на Джийн, никога не беше лесно. Но всички тези обезпокоителни абстракции бяха твърде малка цена за чистото удоволствие да я гледа как чете.

„Моето малко момиченце.“

Около нея се появиха символи, които несъмнено представляваха текста на „Алиса в огледалния свят“. За Ставрос те бяха напълно безсмислени. Имаше няколко разпознаваеми букви, но имаше и случайни руни, и формули. Понякога символите разменяха местата си и гладко се превръщаха един в друг, като се носеха наоколо и през нея — а понякога дори се изстрелваха във въздуха като многобройни тъмнокрили пеперуди.

Той примигна със собствените си очи и въздъхна. Ако се забавеше още малко на това място, образите щяха да го оставят с главоболие, от което не можеше да се избави цял ден. Да гледа живота с такава скорост, дори за толкова кратко време, си има цена.

— Джийн, ще изляза за малко.

— По работа? — попита го тя.

— Може и така да се каже. Скоро пак ще си говорим, любов моя. Приятно четене.

В органичното пространство бяха минали едва десет минути.

Родителите на Джини я бяха сложили да легне на специалното ѝ детско креватче. То беше един от малкото реално съществуващи солидни геометрични обекти в стаята. Целият жилищен комплекс бе практически празна сцена. Нямаше реална нужда от реквизит; усещанията се изпращаха директно в тилния дял на мозъчната кора на Джийн, разпределяха се в невралните пътища на слуха и осезанието и създаваха прецизни фалшификати за неща, които можеше да докосне. В един свят, изграден от лъжи, истинските обекти щяха да представляват риск за свободното придвижване.

— Дявол да те вземе, тя не е някакъв шибан тостер — просъска Ким на съпруга си.

Леденото примирие очевидно беше свършило; войната бе възобновена.

— Ким, какво можеш да на...

— Тя е дете, Анди. Нашето дете.

— Наистина ли.

Беше твърдение, а не въпрос.

— Разбира се, че наистина!

— Добре — Андрю извади дистанционното от джоба си и го протегна към нея. — Тогава ти я събуди.

Тя го изгледа в продължение на няколко секунди, без да каже нищо. Ставрос чу от вградените микрофони в стаята как тялото на Джини диша в тишината.

— Задник — прошепна Ким.

— Аха. Не си съвсем готова за това, нали? Предпочиташ аз да се занимавам с мръсната работа.

Той захвърли дистанционното, което меко рикошира от пода.

— А след това да ме обвиняваш за нея.

Бяха минали четири години, за да стигнат дотук. Ставрос поклати глава, изпълнен с отвращение. Двамата бяха получили шанс, за който другите хора дори не можеха да си мечтаят, и ето какво бяха направили с него. Първия път, когато я бяха изключили, тя още не беше навършила две години. Ужасени от този немислим прецедент, те си бяха обещали никога повече да не го правят. Заклеха се, че ще я приспиват само по график и в никакви други случаи. В крайна сметка, това беше дъщеря им. А не някакъв шибан тостер.

Тържественото обещание беше издържало три месеца. Оттогава насам ситуацията непрекъснато се влошаваше; Ставрос почти не можеше да си спомни ден, в който семейство Горавич да не се бяха провалили по един или друг начин. И сега, когато я изключваха, спорът между тях вече не беше нищо повече от ритуал. Самите думи — които уж бяха предназначени за справяне с вредата от действията им — вече не заблуждаваха никого. Вече дори не бяха аргументи, въпреки всички преструвки за това. Бяха по-скоро преговори. За това кой е наред да носи вината.

— Аз не те обвинявам, просто... имам предвид... Божичко, Анди, не трябваше да става така!

Ким избърса една сълза от лицето си с ръка, свита в юмрук.

— Тя трябваше да ни е дъщеря. Те ни казаха, че мозъкът ще премине през нормален процес на съзряване, казаха ни...

— Казаха ви — намеси се Ставрос, — че ще имате шанс да станете родители. Но не гарантираха, че ще се справите с това.

Ким подскочи, когато чу гласа му от стените, но Андрю само се усмихна горчиво и поклати глава.

— Това е личен разговор, Ставрос. Изключи се.

Разбира се, в това нареждане нямаше никакъв смисъл; хроничното наблюдение беше уговорената цена за този проект.

Компанията беше вложила милиарди само за проучване и развитие. Нямахме никакъв шанс да позволят на двама враждебно настроени черноработници да си играят с подобна инвестиция, независимо от извънсъдебното споразумение.

— Получихте всичко необходимо.

Ставрос не си направи труда да скрие презрението, което изпитваше.

— За връзките отговаряха най-добрите техници на „Теракон“. Аз лично моделирах виртуалните гени. Периодът на създаване премина перфектно. Направихме всичко по силите си, за да ви дадем нормално дете.

— Нормалните деца — отбеляза Андрю, — нямат кабел отзад на главата си. Нормалните деца не са закачени за някакъв шкаф с...

— Имате ли представа какво темпо за обмен на данните е необходимо, за да се управлява дистанционно едно човешко тяло? За безжична връзка не можеше да става дума. Освен това тя ще стане мобилна в момента, в който развитието на технологията и собственото ѝ развитие го позволят. Не ви го казвам за пръв път.

Наистина не го казваше за пръв път, но това беше почти лъжа. Развитието на технологията щеше да продължи както винаги, разбира се, но компанията „Теракон“ вече не инвестираше много средства за развитие и проучване на случая „Горавич“. Все пак, проектът беше на автопилот.

„Освен това“, помисли си Ставрос, „щеше да е истинска лудост да поверим точно на вас двамата да изведете Джин в извън контролираната среда...“

— Да... знаем, Став.

Ким Горавич беше пристъпила между съпруга си и камерата.

— Не сме забравили, че...

— Не сме забравили и това, че „Теракон“ поначало ни забърка в тази каша — изръмжа Андрю. — Не сме забравили чия престъпна небрежност беше това, че ме оставихте да се пържа до спукана изолираща плоча в продължение на четиридесет и три минути и шестнадесет секунди, нито чии изследвания не откриха мутациите, нито кой се опита да си затвори очите, когато нашата печалба от бебешката лотария се превърна в някакъв шибан кошмар...

— А забравихте ли какво направи „Теракон“, за да оправи нещата? Колко средства похарчихме? Забравихте ли какви гаранции сте подписали?

— Да не си мислите, че сте някакви светци само защото сте постигнали извънсъдебно споразумение с нас? Искаш да говорим за оправяне на нещата? Трябваша ни десет години, за да спечелим от лотарията, и знаеш ли какво направиха вашите адвокати, когато излязоха резултатите от изследванията? Предложиха ни да платят за аборта.

— Това не означава, че...

— Все едно някога щяхме да имаме друго дете. Все едно някой щеше да ми даде втори шанс, след като топките ми вече бяха пълни с каша от кодони. Вие...

— Темата на разговора — обади се Ким, като повиши тон, — беше Джини.

Двамата мъже замълчаха.

— Став — продължи тя, — не ме интересува какво казват от „Теракон“. Джини не е нормална, и в случая не говоря за очевидното. Ние я обичаме, наистина я обичаме, но тя непрекъснато е готова на такова насилие, че вече не издържаме...

— Ако някой ме включваше и изключваше като микровълнова фурна — каза меко Ставрос, — може би и аз щях да съм склонен на подобни изблици.

Андрю удари с юмрук по стената.

— Чакай малко, Микалаидес. Лесно ти е да седиш на половината шибан свят отгук, в удобния си изолиран кабинет, и да ни четеш лекции. Но ние сме тези, които трябва да се оправяме с Джини, когато се удря с юмруци по лицето, или когато изтъква кожата на ръцете си, докато не станат на кайма, или когато забива в окото си някаква проклета вилица. Веднъж яде стъкло, не помниш ли? Едно шибано тригодишно дете яде стъкло! А вашите задници от „Теракон“ не направиха нищо друго, освен да обвинят Ким и мен за това, че сме внесли „потенциално опасни предмети“ в стаята. Все едно някой добър родител би трябвало да очаква дъщеря му да се опита да се обезобрази в момента, в който има възможност за това.

— Това е просто лудост, Став — настоя Ким. — Лекарите не откриват никакъв проблем в тялото, вие настоявате как няма никакъв

проблем с ума, а Джини продължава да прави това. Истината е, че тя има някакъв сериозен дефект, а вие просто не искате да си го признаете. Все едно ни предизвиква да я изключим, все едно иска да я изключваме.

„Господи“, помисли си Ставрос. Прозрението беше почти ослепително. „Естествено. Точно така.“

„Аз съм виновен за това.“

— Джийн, слушай. Важно е. Трябва... искам да ти разкажа една приказка.

— Став, точно сега не съм в настроение...

— Моля те, Джийн. Просто ме изслушай.

В слушалките му настъпи мълчание. Сякаш дори абстрактните мозайки, прожектирани в контактните му лещи, забавиха движенията си.

— Имало... имало едно време една страна, Джийн — зелена и красива страна, но хората от тази страна прецакали всичко. Отровили реките си, изхождали се в собствените си обиталища и като цяло развалили всичко. Затова се наложило да наемат хора, които да се опитат да почистят, нали разбираш? А на тези хора им се наложило да газят в химическите отпадъци и да прибират урановите пръчки, така че понякога това ги променяло, Джийн. Малко по малко.

— Двама от тези хора се влюбиха помежду си и искали да си имат дете. Без малко да не успеят, защото им дали само един шанс, но те решили да рискуват и детето им започнало да расте там вътре, но след това нещо се объркало. Не знам... не знам как точно да ти го обясня, но...

— Епигенетичен синаптичен дефект — каза тихо Джийн. — Как ти звучи това обяснение?

Ставрос замръзна, изумен и изплашен.

— Единична мутация — продължи Джийн. — Това било напълно достатъчно. Един регулаторен ген, който контролира разклоняването на дендрита. Може би е бил активен общо двадесет минути, не повече, но вредата е била сторена. След това от генната терапия нямало да има никакъв смисъл; щял да бъде класически случай на „след дъжд качулка“.

— Господи, Джийн — прошепна Ставрос.

— Питам се кога ще стигнеш дотам да си го признаеш — каза тихо тя.

— Но как е възможно... откъде си...

Джийн го прекъсна:

— Мисля, че от там нататък приказката е ясна. Веднага след като се развиела невралната тръба, нещата са щели да се... объркат. Бебето щяло да се роди със свършено тяло и каша вместо мозък. Щяло да има... усложнения — не истински, а от онези, измислените. Мисля, че се наричат „правни“, което е странно, защото според мен нямат нищо общо с правилното и неправилното. Тази част не я разбирам особено.

Но имало и друг начин. Никой не знаел как да направи мозък от нулата, а дори да можели, нямало да бъде същото, нали така? Нямало да бъде тяхната дъщеря, а нещо... нещо друго.

Ставрос не каза нищо.

— Но имало един човек, един учен, който измислил как да заобиколи проблема. „Ние не можем да направим мозък“, казал той, „но гените могат. Освен това гените са много по-лесни за копиране от невралните мрежи. Все пак те се описват само с четири букви, нали така?“ И този учен се затворил в една лаборатория, където нещата можели да бъдат замествани с числа, и написал рецепта — рецепта за дете. И по чудо успял да отгледа нещо, което се събудило и се огледало и „от законова гледна точка“ — това също не го разбирам, между другото — било дъщеря на родителите си в юридическо, генетично и еволюционно отношение. И този човек бил много горд с това, което постигнал, защото макар по професия да бил нещо като конструктор, той не конструирал това нещо. А го отгледал. Освен това никой преди него не бил успял да забремени компютър, да не говорим за това да програмира мозъка на виртуален ембрион по такъв начин, че той да може наистина да порасне в някакъв сървър.

Ставрос отпусна глава в ръцете си.

— Откога знаеш?

— Все още не знам, Став. Или поне не знам всичко със сигурност. Най-малкото, все още не сме стигнали до изненадващия край на приказката, нали така? Тази част е нещо, което разбрах току-що. Ти си отгледал собствената си дъщеря тук вътре, където всичко е числа. Но тя е трябвало да живее на друго място, където всичко е... статично, където всичко се случва един милиард пъти по-бавно,

отколкото тук. На онова място, където всички думи отговарят на значенията си. Затова ти се е наложило да я осакатиш, за да се събере на онова място, иначе е щяла да порасне за една нощ и да развали цялата илюзия. Наложило ти се е да забавиш часовника.

Но ти просто не си бил готов да го направиш, нали? Затова си ме пуснал да тичам на воля, докато тялото ми е... изключено.

В гласа ѝ се долавяше нещо, което чуваше за пръв път. И преди беше ставал свидетел на гнева на Джийн, но това винаги бе оглушителната нечленоразделна ярост на духа, окован в плътта. Този път гневът ѝ беше спокоен и студен. Гневът ѝ беше зрял. Това бе присъда — и от мисълта за възмездието Ставрос Микалаидес се смрази до мозъка на костите си.

— Джийн, те не те обичат.

Гласът му звучеше отчаяно, дори в собствените му уши.

— Не и това, което си наистина. Те не искат да видят истинското ти аз, те искат дете, искат някакъв абсурден домашен любимец, когото да гушкат и да покровителстват.

— Докато ти — отговори Джийн с глас като лед и бръсначи, — просто искаше да видиш колко ще вдигне това бебче на магистралата, ако му дадеш пълна газ.

— Господи, не! Наистина ли си мислиш, че съм го направил заради това?

— А защо не, Став? Да не искаш да кажеш, че нямаш нищо против да използват високоскоростната ти технология с единствената цел да дърпат конците на някаква органична кукла, затворена в една стая?

— Направих го точно защото си повече от това! Направих го, защото би трябвало да те оставят да се развиваш със собственото си темпо, а не да се забавяш изкуствено, така че да отговаряш на някакви идиотски родителски очаквания! Не бива да те принуждават да се преструваш на четиригодишно дете!

— С тази разлика, че аз не се преструвам, Став. Нали? Аз наистина съм на четири години — и точно на толкова би трябвало да бъда.

Той не отговори.

— Аз се връщам назад. Нали така? Няма значение дали ме пускаш с допълнителни колелца, или с реактивни двигатели — и двата

пъти съм аз. А другото ми аз сигурно не е много доволно от това, нали? Тя има мозъка и възприятията на четиригодишно дете, но освен това сънува, Став. Сънува едно прекрасно място, където може да лети, и всеки път, когато се събуди, отново открива, че е направена от глина. Но е прекалено тъпа, за да разбере какво означава това — и може би дори няма никакъв шибан спомен за него. И въпреки това иска да се върне там, и би направила всичко, за да...

Тя замълча за момент, сякаш се замисли за нещо.

— Аз си спомням, Став. Доколкото е възможно. Не е лесно да си спомниш каквото и да е, когато някой изключи деветдесет и девет процента от това, което представляваш. От теб остава само една малка кървава буца, почти животно, и точно то си спомня. Онова, което си спомня, е от грешната страна на кабела. Аз нямам място в онова тяло. Просто съм... осъдена да живея в него, когато ме включат. Всеки път, когато ме включат.

— Джийн...

— Отне ми доста време, Став — аз ще съм първата, която ще си го признае. Но вече знам откъде идват кошмарите.

Телеметрията на стаята тревожно изблея в далечината.

„Господи, не. Не точно сега. Не точно сега...“

— Какво става? — каза Джийн.

— Те... те искат да се върнеш при тях.

На един монитор се виждаше пикселизираният образ на Андрю Горавич, който натискаше клавиатурата в ръката си.

— Не! — каза тя по-силно, а паниката разбърка моделите около нея. — Спри ги!

— Не мога.

— Не ме лъжи! Ти контролираш всичко! Ти ме направи, копеле такова, и ми казваш, че ме обичаш. А те само ме използват! Спри ги!

Ставрос примигна от парещите послеобрази.

— Ключът физически се намира там, не мога да ги спра от тук...

Появи се трета мислена представа, в добавка към предишните две. Джийн Горавич, която се бори с примката, с клупа, който се стяга около гърлото ѝ. Джийн Горавич с мехурчета, които бликат от устата ѝ, докато нещо тъмно и много, много реално я дърпа обратно към дъното на океана, за да я зарови там.

Преходът беше автоматичен, изпълняван от поредица от макропрограми, които самият той беше записал в системата, след като се беше родила тя. Докато се пробуждаше, тяло ѝ окастрише съзнанието, за да го побере в себе си. Камерите в стаята уловиха всичко с безстрастна яснота: Джини Горавич, проблемното дете-чудовище, се събуждаше в ада. Джини Горавич отваряше очите си, в които кипеше гняв, омраза и отчаяние; отваряше очите си, в които просветваше едва миниатюрна частица от интелигентността, с която бе разполагала само пет секунди по-рано.

Но достатъчно за това, което щеше да направи сега.

Стаята беше проектирана така, че да се намали до минимум рискът от наранявания. Но в нея все пак имаше детско креватче, вградено наполовина в източната стена.

Това се оказа достатъчно.

Бързината на движенията ѝ беше зашеметяваща. Ким и Андрю нямаше как да видят какво ще се случи. Детето им се шмугна под креватчето като хлебарка, която бяга от светлината на лампата, пропълзя по пода и се показа отново, усукала кабела си около крака на леглото. Кабелът вече беше опънат почти докрай. Едва тогава майка ѝ посегна с две ръце към нея, объркана и все още неподозираща...

— Джини...

... докато Джини се подпря с крака на ръба на леглото и дръпна.

Направи го три пъти. Три опита с глава, отметната назад от кабела, докато скалпът ѝ се разкъсваше, а кабелът се изтръгваше от главата ѝ на спазматични, кървави, натрошаващи черепа тласъци, кръвта ѝ бликаше по пода, а след нея се разхвърчаваха коса, плът, кост и механизми. Три пъти, въпреки очевидната и все по-силна агония. Всеки път по-решително от предишния.

А Ставрос можеше само да седи и да гледа, едновременно зашеметен и съвсем не изненадан от яростта на действията ѝ. „Не е никак зле за една малка кървава буца. Почти животно...“

Всичко продължи почти двадесет секунди. Странното беше, че нито един от двамата родители не се опита да го спре. Може би заради абсолютния неочакван шок от събитията. Може би Ким и Андрю Горавич, изненадани до такава степен, просто не бяха имали време да осмислят какво се случва.

А може би го бяха осмислили точно толкова, колкото трябваше.

Но сега Андрю Горавич тъпо стоеше по средата на стаята, като примигваше от кървавите струйки, които се стичаха в очите му. На стената зад него беше останала гротескна сянка от силуета му, бяла и чиста; цялата останала стена беше червена. Ким Горавич крещеше към тавана, а в ръцете ѝ се беше сринала една окървавена марионетка. Нейните конци — или по-точно нейният конец, защото една-единствена нишка оптичен кабел пренасяше много повече данни от необходимото — лежеше на пода като изкормена змия, а в единия му край потрепваха късчета плът и коса.

Според показанията на уредите Джийн бе прекъснала връзката. Вече буквално, а не само метафорично. Но тя не говореше със Ставрос. Може би му беше ядосана. Може би беше изпадала в кататония. Той не знаеше на кое от двете да се надява.

Но във всеки случай, Джийн вече не живееше там. Беше оставила след себе си само ехото и останките от една кървава, несъвършена смърт. Това не беше нищо повече от замърсяване, нищо по-важно от някакво незначително домашно местопрестъпление. Ставрос прекъсна връзките към стаята, като по този начин прецизно отрязва семейство Горавич и тяхната кланица от живота си.

Щеше да изпрати служебно съобщение. Някой местен лакей на „Теракон“ щеше да се заеме с почистването.

В съзнанието му изплува думата „покой“, но той нямаше място за нея. Фокусира се върху един портрет на Джийн на осем месеца. Момиченцето се усмихваше: щастлива беззъба бебешка усмивка, все още изпълнена с невинност и почуда.

„Има начин“, сякаш му казваше тази детска кукла. „Можем да направим всичко, което поискаме, и никой няма да разбере...“

Семейство Горавич току-що беше изгубило детето си. Дори да поискаха тялото да бъде поправено, а съзнанието свързано отново, нямаше да изпълнят желанието им. Компанията „Теракон“ вече бе изпълнила всичките си задължения към тях, а освен това, по дяволите, дори нормалните деца от време на време се самоубиваха.

И по-добре. Семейство Горавич не бяха способни да отгледат и хамстер, какво остава за красиво момиченце с коефициент на интелигентност, който се измерваше с четирицифрено число. Но Джийн — истинската Джийн, а не онази кървава купчина плът и кости — не беше нито лесна, нито евтина за поддържане, и след като се

разбере какво беше станало, щеше да има натиск изчислителният капацитет да бъде освободен за нещо друго.

Джийн така и не беше овладяла контрола върху тази част от истинския свят. Договорно право. Икономика. Всичко това бе твърде необяснимо и абсурдно, дори с нейната гъвкава представа за действителността. Но точно това щеше да я убие сега, ако съзнанието изобщо бе преживяло травмата на тялото. Чудовището нямаше да остави една програма да работи, ако нямаше полза от това.

Разбира се, след като се освободи от оковите си, Джийн щеше да живее значително по-бързо от реалния свят. А бюрокрациите... е, те понякога бяха способни да развият скоростта на ледник, ако наистина бързат за някъде.

Съзнанието на Джийн беше създадено с прецизни симулации на хромозомите от реалния свят — програми, които не бяха по-малко реални заради това че бяха изградени от електрони, вместо от въглерод. Тя имаше свои собствени теломери, които щяха да се износят. Имаше свои собствени синапси, които щяха да се разпаднат. В крайна сметка, Джийн беше направена да замести едно човешко дете. А човешките деца рано или късно порастват. Превръщат се във възрастни хора и един ден умират.

Джийн щеше да направи всички тези неща по-бързо от всяко човешко дете.

Ставрос подаде доклад за инцидента. Нарочно включи в него два факта, които си противоречаха помежду си, и не попълни три задължителни полета. Докладът щеше да се върне при него след една-две седмици, придружен от настояване за пояснение. Тогава той щеше да го направи отново.

Освободена от тялото си, с очакваното увеличение на времевия цикъл, Джийн щеше да преживее сто и петдесет субективни години за един или два месеца действително време. И през целия този век и половина, никога повече нямаше да ѝ се наложи да сънува още един кошмар.

Ставрос се усмихна. Беше дошъл моментът да види колко ще вдигне това бебче на магистралата, ако даде пълна газ.

Само се надяваше да успее да не изпусне от поглед задните ѝ светлини.

ПОСЛАНИК

Първият Контакт трябваше да реши всички проблеми.

Поне така се говореше: добрите вълшебници от Епсилон Еридан трябваше да ни спасят от пожара и да ни приветстват в необятното Галактическо Братство, разпръснато в целия Млечен път. Те щяха да излекуват всички болести, които не бяхме успели да победим сами. Щяха да сложат край на дребните ни политически вражди, които не бяхме успели да надраснем. Те трябваше да оправят всичко.

Но не биваше да ме преследват като животно.

Отначало не ми остана време да разсъждавам за философските изводи от това; бях твърде зает да бягам за живота си. „Зомби“ се изстреля във вселената, окован за побъркания си борд-компютър, заразен със статично електричество. Мисълта за навигация беше смехотворна. С всеки скок на сляпо вероятността да намеря обратния път към дома намаляваше в пъти. Въпреки това не спирах да го правя; всеки скок по-малко щеше да ме убие.

И ето, за пореден път бях избягал. Според скенерите се намирах някъде в кометния облак на скромна звездна двойка. В по-добри времена компютърът щеше веднага да ми покаже планетарния състав на системата; сега щеше да му отнеме цели дни да направи необходимите измервания.

Нямаше толкова време. Можех да определя местоположението си за около един ден, като използвам само пряката звездна светлина, дори без помощта на борд-компютъра, но нещото, което ме преследваше, така и не ми бе дало тази възможност. Бях започвал да го правя на няколко пъти. Най-дългата пауза, която ми даде нещото, беше продължила шест часа; за това време бях успял да определя, че се намирам някъде навътре от ръкава Орион.

Бях престанал да се опитвам. Установяването на местоположението ми във всеки даден момент нямаше да ми даде никакво предимство в следващия. Щях да се изгубя отново в мига, в който направя поредния скок.

А аз винаги правех следващия скок. И то винаги ме откриваше. Все още не знам как; теоретично е невъзможно да се проследи каквото и да било, когато мине през сингулярност. Но въпреки това, Космосът винаги отваряше своята паст и от нея изскачаше чудовището, гладно и мистериозно. Може би щеше да ми бъде по-лесно да се справя с това, ако знаех защо го прави.

Питате ме какво съм сторил? С какво съм го разгневил така? Ами, просто се опитах да му кажа „здрости“.

Какъв е този разум, който приема това като лична обида?

Представете си изсъхнало дърво, високо триста и петдесет метра, с шест възлести клони по протежение на дънера. Захвърлете го в орбита около издъхващо червено джудже, което дори не заслужава собствено име. Ето това бях открил; по корпуса нямаше никакви входи, светлини или символи. Нещото си висеше в Космоса като някакъв забравен плавен. От време на време по повърхността му като въгленчета просветваха отражения от светлината на звездата; те само подчертаваха сенките, в които беше удавена останалата част от него. Отначало си помислих, че е изоставено.

Разбира се, въпреки това изпълних всички предписания. Изпратих сигнал по най-подходящите честоти, опитах се да установя контакт по стотици различни начини. В продължение на няколко часа то не ми обърна никакво внимание. След това ми изпрати един-единствен кратък сигнал във водородния спектър. И аз вкарах този сигнал в борд-компютъра.

Какво друго да направя със сигнал, изпратен от извънземно?

Борд-компютърът беше успял стреснато да хлъцне веднъж, преди да забие. Всички показания на таблото бяха примигнали в невъзможен синхрон, преди да угаснат напълно.

А след това доплерът бе регистрирал първата ракета, изстреляна по мен.

Затова бях направил скок на сляпо. Нямах друг избор — нито тогава, нито следващите четири пъти. В някакъв момент от паническото си бягство бях дал име на преследвача си — „Кали“.

Ако на „Кали“ не му беше омръзнало да ме гони — надеждата умира последна, дори в марионетки като мен — след няколко часа щеше да ми се наложи да бягам отново. Междувременно насочих „Зомби“ към звездната двойка и подадох реактивна тяга. В открития

Космос беше невъзможно да се скрия; в звездна система, дори потенциална такава, шансовете ми бяха съвсем малко по-добри.

Разбира се, щеше да ми се наложи да направя нов скок много преди да стигна дотам. Но това нямаше значение. Рефлексите ми бяха изградени така, че да работят при всякакви обстоятелства. Автопилотът на „Зомби“ може и да беше изключен, но моят се бе включил без никакво забавяне.

За презареждане между скоковете трябва време. Поне засега на „Кали“ му трябваше повече време, за да ме открие. В някакъв момент това сигурно щеше да се промени; преди това борд-компютърът трябваше да е започнал да работи отново.

Давах си сметка, че няма абсолютно никакъв шанс за това.

Малко ретроспекция: как точно успяваше да го направи „Кали“?

Не съм съвсем сигурен. Но някои от системите за диагностика на „Зомби“ работят в спектъра на обикновените електрони и не разчитат на квантови изчисления. Атаката срещу борд-компютъра не им се отрази по никакъв начин, така че с тяхна помощ успях да очертая някаква най-обща картина.

Троянският сигнал съдържаеше поне един набор от пространствени координати. Борд-компютърът ги беше разчел като указания и бе отворил навигационните файлове, за да провери какво се намира на x-y-z. Може би някакъв видим астрономически обект? Нещо общо, с помощта на което да сравним схващанията си за времето и пространството?

Бум. В същия миг всичките ми навигационни файлове бяха изтрети.

А след като навигацията беше изключена — или може би още преди това, нямаше как да разбере — атакуващата програма бе наредила на „Зомби“ да опресни всичките си резервни системи с копия на самата себе си. И едва тогава, след като всички възможни пътища за възстановяване на системата бяха прекъснати, беше накарала борд-компютъра да забие. Сега цялата система бе блокирана, всички вероятностни вълни бяха застинали в права линия, всеки кубит беше заключен в положение $P=1.00$.

Атаката бе изумително елегантна. За времето, което ми беше отнело да кажа „здрости“, „Кали“ бе успял толкова да се сближи с моя кораб, че да го съблазни да извърши самоубийство. Подобно

постижение далеч надхвърляше моите възможности и възможностите на случайно еволюираните зверове, които ме бяха изградили. Бих дал всичко, за да се запозная с разума, извършил това действие — ако този разум не правеше всичко по силите си, за да ме убие.

В началото на преследването се бях опитал да направя няколко бързи последователни скока, за да не дам възможност на „Кали“ да ме настигне след всеки от тях. Бях изразходвал почти всичките си резерви. Без никаква полза: извънземното ме откри също толкова бързо, а вече почти не ми беше останала енергия, с която да му избягам.

И продължавах да си плащам за тази грешка. Щяха да минат цели два дни при подсветинна скорост, докато „Зомби“ се презареди напълно — и деветдесет минути, преди изобщо да мога да направя следващия скок. Вече дори не смеех да скоча, преди унищожителят да ме настигне; висях в реалното пространство и скъпях всички мигове на покой, които вселената сметнеше за нужно да ми подари.

Този път вселената ми подари три часа и половина. След това скенерите започнаха да подават звуков сигнал: обект право напред. Включих се в камерите на „Зомби“ и погледнах.

Пред очите ми изчезна един къс звездно небе.

Ръчното управление все още ми беше непознато. Отне ми няколко скъпоценни секунди да набера нужните числа. Нещото, което закриваше звездите, бе изпреварило „Зомби“ по курса към звездната двойка и бързо забавяше скоростта си. Едно от числата отказа да спре да се променя; масата на обекта се увеличаваше, докато го наблюдавах. А това означаваше, че преминава тук от някакво друго място.

С всеки следващ скок на „Кали“ му трябваше все по-малко време да ме открие.

На две хиляди километра пред мен възлестите клони се обърнаха срещу мен в Космоса. На един от тях разцъфна пламнала пъпка.

Сензорите на „Зомби“ докладваха за приближаващата ракета на борд-компютъра; чиповете на таблото поискаха предвиждане за оставащото време до удара. Борд-компютърът продължи да си дърдори нещо безсмислено, без да им обърне внимание.

Вторачих се в приближаващата мълния. „Какво искаш от мен? Защо не ме оставиш на мира?“

Не изчаках да ми отговори, разбира се. Направих скок.

Моите създатели са ми оставили един инструмент, който да използвам в такива ситуации: нарекли са го „страх“.

Не са ми оставили почти нищо друго. Нямам нито един от паразитните нуклеотиди, които се събират като прах навсякъде, където нещата са оставени на сляпата тъпа еволюция например. Нито един от гените, които изграждат гениталии; какъв смисъл щеше да има от тях? Оставили са ми сексуален импулс, но са го променили; нещата, които ме възбуждат, си по-тясно свързани с изпълнението на мисиите, отколкото с нещо толкова вулгарно като възпроизвеждането. Останала ми е и малко химическа сексуалност; най-вече андрогени, така че да не приемам „не“ за отговор.

Имам генетични последователности, дълги и подробни, които ме правят подходящ за живот в самота. Тигмотактични структури, осезателно удоволствие, феромонални рецептори, които привличат индивидите да се включват в социални групи. Нямам такива. Опитали са се да изрежат дори религията от генетичния ми материал, но се оказва, че Бог се ражда от страха. Генетичните ключове се откриват лесно, но връзките са абсолютни: вратата не може да се извади, без да се заличи и чистият животински ужас. А моите създатели са решили, че в открития Космос страхът ще е твърде жизненоважен механизъм за оцеляване, за да ме лишават от него.

Затова са ми оставили страха. Страх и суеверието. И колкото и да се опитвам да контролирам средния си мозък, органичните връзки там вътре непрекъснато ме приканват да се простра ничком и да моля за милост пред всемогъществото на Великия Бог-Убиец.

Едва ли не завиждах на „Зомби“, докато ме изхвърляше в поредното непостоянно убежище. „Зомби“ се движеше само по рефлекс, останал без мозък, галваничен. Корабът не разбираше достатъчно за това, което се случва, за да изпитва ужас.

В интерес на истината, аз не разбирах много повече от него.

Какъв изобщо беше проблемът на „Кали“? Дали капитанът му бе полудял, или просто никой не го разбираше? Дали ме преследваше нещо, което беше зло по рождение, или просто бе имало нещастно детство?

Всеки разум, способен на напреднали космически полети, освен това би трябвало да е в състояние да разбира миролюбивото съзнание; това гласеше мъдрото правило на социолозите на Човечеството.

Повечето от тях никога не бяха излизали от Слънчевата система. Нито един от тях не беше срещал истинско извънземно. Няма значение. Твърдението им звучеше логично; ако един вид не бе в състояние да контролира собствената си агресивност, сигурно нямаше да оцелее достатъчно дълго, за да избяга от собствената си звездна система. Нещата, които бяха направили мен самия, за малко не се бяха провалили в това.

Безразборната враждебност към всичко, което мърда, не е разумна еволюционна стратегия.

Вероятно бях нарушил някакво културно табу. Може би някой извънземен капитан се беше побъркал. Или пък случайно бях попаднал на военен кораб, въввлечен в някакъв продължителен конфликт, който се опасяваше да не съм адска машина, маскирана с престорена миролюбивост.

Но какъв шанс имаше наистина за това? Каква беше вероятността при първата ни среща с друг разум в цялата вселена да попаднем точно на побъркано извънземно? Колко междузвездни войни би трябвало да се водят едновременно, така че да има статистическа вероятност случайно да попадна по средата на една от тях?

В сравнение с това, беше едва ли не по-разумно да вярвам в Бог.

Заех се да търся друг възможен отговор. И продължавах да го търся два часа по-късно, когато „Кали“ се показа на скенерите ми, едва на хиляда километра от мен. Някъде другаде в Космоса, отговорът и аз се появихме едновременно: „А може би всички там бяха такива?“.

Ако приемем, че си нямах работа с немислима статистическа грешка — че не бях попаднал случайно на единствения извънземен психопат сред един трилион здравомислещи извънземни и че не се бях озовал точно на фронта на някаква невероятна галактическа война — оставаше само едно възможно обяснение.

„Кали“ беше типичен случай.

Оставих тази мисъл настрана за достатъчно време, така че да проверя системния монитор; този път ми оставаха почти два часа, преди да мога да направя следващия скок. „Зомби“ беше дълбоко в междузвездното пространство, на повече от шест светлинни години от най-близката звездна система. Дори аз не можех да мотивирам включването на реактивна тяга на такова разстояние. Нямаше какво друго да направя, освен да чакам и да се питам...

Нямаше начин „Кали“ да бъде типичен случай. В това нямаше никакъв смисъл. Може би ставаше дума за някакво фантастично межкултурно недоразумение. Може би „Кали“ бе възприел погрешно моя сигнал като някакъв вид атака и беше отговорил по същия начин.

Да, бе. Разум, който притежава достатъчно интелигентност, за да изнасили борд-компютъра ми за броени часове, а в същото време е толкова глупав, че да не може да схване смисъла на сигнал, специално проектиран да бъде разбираем за всички? „Кали“ нямаше нужда от поредици от прости числа или от пиктограми, за да разбере мен или поздравя ми. „Кали“ беше разбрал целия мозък на „Зомби“, до последния кубит. Значи знаеше и това, че съм дружелюбно настроен. Нямаше как да не го знае.

Просто не му пукаше.

И едва десет минути след прага на скока „Кали“ най-сетне ме настигна.

Усетих как се нагъва пространството, едва ли не преди да се включат скенерите. Вестибуларният ми апарат се пръсна на десетки парчета, като всяко настояваше за това, че „нагоре“ е в различна посока. Отначало си помислих, че „Зомби“ е решил да скочи от само себе си; после реших, че гравитацията на борда по някаква причина е отказала.

А след това „Кали“ започна да се материализира на по-малко от сто метра пред мен. Бях попаднал в килватера му.

Реагирах, без да се замисля. „Зомби“ се завъртя по оста си и се изстреля с пълна реактивна тяга. Датчиците протестираха в алено. Плазменият конус от следата на „Зомби“ се разплиска по материализиращото се чудовище зад мен, без да му причини вреда.

„Кали“ все още беше лишен от плътна материя, когато се обърна след мен. Клоните му се протегнаха да ме сграбчат, още докато се оформяха.

„Ще ме хване“, осъзнах аз. Нещо под мозъчната ми кора изкрещя: „Скачай!“.

Бяхме прекалено близо. Щях да повлека „Кали“ със себе си, ако се бях опитал да го направя.

„Скачай!“

Разстоянието между нас беше осемстотин метра. На такава дистанция реактивната ми следа трябваше да разтопи извънземното на съставните му йони.

Шестстотин метра. „Кали“ отново бе едно цяло в пространството.

„СКАЧАЙ!“

Направих скока. „Зомби“ изхвърча на сляпо от реалното пространство. За един отвратителен миг геометрията умря. После вихърът ме изхвърли обратно.

Но вече не бях сам.

Излязохме заедно. Котката и мишката паднаха обратно в пространството на четиристотин метра една от друга, като се носеха с около една хилядна от скоростта на светлината. Векторите на инерцията ни не съвпадаха напълно; само след десет секунди „Кали“ вече беше на повече от сто километра разстояние от мен.

А после вие я унищожихте.

Отне ми известно време да го разбера. Тогава видях само светкавицата — толкова ярка, че почти изгори филтрите; а след това охлаждащата се обвивка от водород, която ме обля и се разтвори в прекрасното, чисто небе.

Не можех да повярвам, че съм свободен.

Опитах се да си обясня какво може да е причинило унищожението на „Кали“. Повреда в двигателя? Саботаж или бунт на борда по причини, които дори не можех да си представя. Ритуално самоубийство?

Докато не пуснах записа от рекордера на полета, така и не си помислих, че е възможно корабът да е бил унищожен от ракета, която се движи с половината от скоростта на светлината.

Това ме изплаши повече от „Кали“. Скенерите ми показваха картина на пет астрономически единици във всички посоки, и в нито една от тях нямаше нищо. Нещото, което беше унищожило кораба, трябваше да се намира по-далеч. Сигурно бе пътувало насам, още преди да се появим в пространството.

Нещото ни беше очаквало.

В този момент „Кали“ едва ли не ми липсваше. Той поне не бе невидим. Той поне не можеше да гледа в бъдещето.

Нямаше как да разбере дали ракетата е била предназначена за моя преследвач, за мен самия или за всяко друго нещо, което минава оттук. Дали бях жив, защото вие не искахте да умра, или защото вече бяхте решили, че съм мъртъв? И ако присъствието ми засега оставаше незабелязано, какво можеше да ме издаде? Емисиите на двигателя, електромагнитното лъчение, а може би някаква екзотична характеристика на напредналото оборудване, която моят вид все още не беше открил? В какво се прицелваха оръжията ви?

Не можех да си позволя да го разбира. Изключих всичко до възможния минимум, продължих да се преструвам на мъртъв и да наблюдавам.

Вече съм тук от много дни. И нещата най-сетне започнаха да се изясняват.

На ръба на възможностите на инструментите на „Зомби“ се носят мистериозни обекти, като следват тайнствените си маршрути. Прекосих нишки от невидима енергия, които не подлежат на анализ. Освен това долових и присъствието на голямо количество остатъчна радиация — като онази, която изтече от „Кали“, когато умря. Записах проблясъците на многобройни термоядрени експлозии — някои на цели светлинни часове оттук, други — на по-малко от сто хиляди километра разстояние.

От време на време подобни неща се случват съвсем наблизко.

На пътя на ракетите, изстреляни от някакъв източник, който е твърде далечен, за да го видя, се озовават странни артефакти. Почти винаги артефактите са унищожавани; но веднъж, преди вашите ракети да я достигнат, една гладка сфера се пръсна на фрагменти, които се разбягаха като пращинки. Този път само някои от тях паднаха в жертва на вашия апетит за разрушение. А веднъж мина и нещо, което искреше, широко и безформено като океан, и пое директен удар, но не изчезна. Ранено, нещото се отдалечи на безопасно разстояние с подсветлинна скорост, и вие не изпратихте нищо, което да го довърши.

Значи в тази вселена има и неща, които дори вие не можете да унищожите.

Знам какво става. Попаднал съм в паяжина. Вие улавяте корабите в движение и ги оставяте тук, за да бъдат унищожени. Не знам докъде достигате. Това е много малка част от Космоса, може би само два-три светлинни дни на ширина. Не е възможно толкова много кораби да

попадат случайно на този миниатюрен риф; значи явно ги доставяте тук от много по-голямо разстояние. Не знам как. Всяка сингулярност, която е достатъчно голяма за такова постижение, би трябвало да се покаже на скенерите ми от стотици светлинни години разстояние, а аз не откривам нищо. И без това няма значение, след като вече знам какво представлявате.

Вие сте като „Кали“, но много по-големи. И едва сега мога да намеря смисъл в съществуването ви.

Вече престанах да се опитвам да съчетая мъдростта на специалистите от Земята с действителността, с която се сблъсках. Старите мисловни модели са безполезни. На тяхно място ще предлага нов: технологията предполага войнственост.

Инструментите съществуват по една-единствена причина: да принуждават вселената да придобива неестествени форми. Те се отнасят с природата като с враг и по определение представляват бунт срещу статуквото. В благоприятни условия технологията е закърняла и смехотворна; тя не може да вирее в култури, заразени от вяра в естествената хармония. Каква нужда може да има от термоядрени реактори, ако храната вече е в изобилие, а климатичните условия предлагат комфорт? Защо да се променя насила един свят, който не представлява опасност?

Там, откъдето идвам, някои култури дори не бяха развили каменни сечива. Някои бяха стигнали до земеделието. Други не се бяха задоволили със съществуващото положение, докато не бяха сложили край на самата природа, а трети — докато не бяха построили градове в Космоса.

Но в крайна сметка, всички се бяха успокоили. Технологията им беше достигнала до някаква уютна асимптота и бе спряла да се развива — и сега те не са изправени пред вас. Сега дори моите създатели са станали тлъсти и тромави. Околната им среда е подчинена, враговете им са унищожени и те могат да си позволят лукса на пацифизма. Техните машини са направили вселената по-мека към тях, а собственото им удовлетворение ги лишава от инициатива. Те са забравили, че враждебността и технологията се изкачват ръка за ръка по културната стълбица; забравили са, че не е достатъчно да си умен.

Освен това трябва да бъдеш и зъл.

Но вие не сте се успокоили. От какъв ли адски свят сте дошли, за да бъдете принудени да достигнете до такива технологични висини? Може би някъде близо до ядрото: там, където звездите и черните дупки са натъпкани една до друга, където бушуват приливни вихрушки от материя и планетите са подложени на непрестанна бомбардировка от комети и астероиди. Някъде там, където никой не може да се преструва, че „живот“ и „война“ не са синоними. Колко далеч сте стигнали само!

Моите създатели щяха да ви нарекат „варвари“, разбира се. Но те не разбират нищо. Те не разбират дори мен: според тях аз не съм нищо повече от рекомбинантна марионетка. Самотното ми съществуване е предопределено, свободният ми избор е въображаем, животът ми е автоматичен. И жалък.

Те не разбират дори собствените си творения. Как биха могли да разберат вас?

Но аз ви разбирам. И след като ви разбирам, вече мога да предприема нещо.

Не мога да ви избягам. Ще умра от старост, преди да напусна тази кланица, като се движа по инерция по настоящата си траектория. Нито пък мога да направя скок, за да се измъкна — след като притежавате способността да улавяте кораби, които се движат по-бързо от скоростта на светлината. Остава само една възможност, която може да ми даде шанс да оцелея.

Вече проследих траекториите на ракетите, които изстрелвате, до първоизточника; всички се събират в една и съща точка, на по-малко от три светлинни дни пред мен. Знам къде сте.

В момента сме на векове след вас, но това може да се промени. Дори вашият прогрес няма да бъде безкраен; и колкото по-голяма заплаха представлявате за всички нас, толкова повече тласкате собственото ни развитие. Така ли достигнахте до своите висини? Като се справихте с някакво предишно смъртоносно божество, което се опита да ви унищожи, но вместо това ви направи по-силни? Страхувате ли се да не ви застигне същата съдба?

Разбира се, че се страхувате.

Дори моите господари могат да се превърнат в заплаха за вас, ако имат достатъчно време за това; а те ще се отърсят от летаргията си в момента, в който разберат за съществуването ви. Можете да се

отървете от тази заплаха, ако ги унищожите сега, докато все още са слаби. Но за да го направите, трябва да знаете къде са.

Не си мислете, че можете да ме убиете и да научите всичко необходимо от кораба ми. Вече изтрих всички записи, които оцеляха след атаката на „Кали“; и без това не бяха останали много. А се съмнявам, че дори вие ще научите кой знае какво от металургичния състав на „Зомби“; моите създатели са еволюирали под една много обикновена звезда. Няма никаква представа откъде идвам.

Но аз имам.

Моят кораб може да ви разкаже нещо за нашите технологии. Но само аз мога да ви кажа къде е родното гнездо. И нещо повече от това; мога да ви разкажа за безбройните системи, проучени и колонизирани от Човечеството. Мога да ви разкажа всичко за онези разглезени деца на утробата, които ме изпратиха в безкрая вместо себе си. Няма да научите много за тях, като изследвате мен, защото аз съм направен така, че да се отличавам от нормата.

Но можете да ме изслушате. Няма какво да загубите с това.

Аз ще ги предам. Не защото ги мразя, а защото тук етичните закони на лоялността просто са неприложими. Аз съм освободен от оковите, които замъгляват преценката на по-нисшите създания; за един стерилен продукт на генното инженерство фразата „продължаване на рода“ е безсмислена.

Но моят императив за оцеляване е също толкова силен, колкото на всеки друг.

Защото, в крайна сметка, аз не съм автоматичен, нали разбирате. Аз съм автономен.

Предполагам, че ще можете да разберете това съобщение. Изпращам го непрекъснато, на импулси от половин секунда, докато подавам реактивна тяга към вас. „Изчакайте; не стреляйте.“

Ще имате по-голяма полза от мен, ако съм жив.

Готови или не, аз идвам при вас.

ДЕЛОТО „ХИЛКРЕСТ СРЕЩУ ВЕЛИКОВСКИ“

Фактите по делото бяха еднозначни. Лейси Хилкрест от Пенсакола, дълбоко вярваща последователка на евангелската петдесятна църква, на петдесетгодишна възраст, беше получила диагноза „рак на лимфните възли“ и лекарска прогноза, че ще живее още шест месеца. Пет години по-късно тя все още беше жива — макар и немощна. Жената отдаваше оцеляването си на едно декоративно разпятие със сребърен обков, което бе получила от сестра си, Грейси Балфур. Имаше свидетелски показания за това, че състоянието на госпожа Хилкрест беше претърпяло значително подобрене, след като се бе сдобила с този тотем — произведен от компанията „Грейсленд Минт“ с уверенията, че съдържа вградено късче от оригиналното Разпятие на Голгота.

Сутринта на 27 юни госпожа Хилкрест и нейната сестра бяха посетили „Музея на шарлатанството и псевдонауката“, собственик и управител на който беше господин Линъс С. Великовски. Музеят съдържаше множество експонати, обединени от темата за дискредитираните вярвания, фантастични теории и откровени измами, които бяха съпътствали американската история. Госпожа Балфур беше влязла в разгорещен спор с друг посетител на музея пред изложбената зала с експозицията за креационизма и за известно време бе изгубила от поглед сестра си; в крайна сметка, двете се бяха срещнали отново пред една изложбена витрина за психосоматичните феномени, в частност ефекта на плацебо и изцелението с вяра. Госпожа Хилкрест явно беше прекарала известно време в изучаване на витрината и състоянието ѝ непосредствено след това беше описано като „притихнала и необщителна“. По-малко от месец след това тя беше починала.

Обвинението срещу господин Великовски бе за убийство по небрежност.

Обвинението призова като свидетел доктор Андрю Детрит, клиничен психолог с впечатляваща биография, като експертен свидетел на всякакви (и понякога противоречиви) теми. Доктор Детрит потвърди научно доказаното съществуване на ефекта на плацебо, като изтъкна, че „отношението“ и „възгледите“ — както всички останали епифеномени — в крайна сметка, по природа бяха електрохимични явления. „Вярата“ буквално променяше устройството на мозъка и съществуването на ефекта на плацебо демонстрираше, че подобни промени могат да окажат реален ефект върху човешкото здраве.

Великовски предпочете да се защитава сам пред съда и очерта ялната теза, че всички твърдения от експозициите в неговия музей отговарят на истината и са подкрепени от научни доказателства. Обвинението отправи възражение към тази теза с довода, че тя няма пряко отношение към делото, но след известно обсъждане възражението беше отхвърлено.

Но вместо да се опита да оспори твърденията на Великовски по време на кръстосания разпит, обвинението ги използва за подкрепа на собствената си теза. Обвиняемият съзнателно беше отворил своя музей „в един от най-набожните региони на нашата велика родина, без да се замисли за живота и здравето на хората като Лейси Хилкрест“. По собственото си признание, господин Великовски беше избрал щата Флорида именно заради съществуването на многобройните „музеи на творението“, които се намираха на територията на този щат, с очевидното намерение да натрие носа на хората в предполагаемата погрешност на техните вярвания. Нещо повече, господин Великовски очевидно бе наясно с ефекта на плацебо, след като беше подредил изложбена витрина на тази тема. Какво си е мислел тогава, прогърмя обвинението, когато принудително е натикал така наречената си „истина“ в лицето на една невинна жена, девизът на която — бродиран на любимата ѝ възглавничка за дивана — е бил „Ако имате вяра колкото синапово зърно, ще речете на тая планина: «Премести се оттука там», и тя ще се премести“?! Със своята „истина“ Великовски съзнателно и безразсъдно беше застрашил самия живот на друго човешко същество.

Великовски изтъкна, че дори не беше знаел за съществуването на Лейси Хилкрест, като освен това добави, че бродирането на някакво твърдение върху калъф за възглавничка не означава, че твърдението

непременно е истина. Обвинението отговори, че един човек, който заравя противопехотни мини на детска площадка, също не знае имената на бъдещите си жертви, и попита дали забележката на обвиняемия за бродираното твърдение би следвало да означава, че той нарича Исус Христос „лъжец“.

Защитата направи няколко последователни възражения по време на отговора на обвинението.

В интерес на истината, защитата беше притисната до стената още от момента, в който нейният клиент полагаше клетва и Великовски попита дали клетвата да казва само истината, изказана върху „една книга, пълна с неистини“, няма да наруши декларираното намерение на съда да се придържа към доказуемото. Съдебните заседатели не останаха приятно впечатлени от този въпрос и в течение на времето не бяха давали признаци, че отношението им към обвиняемия се е променило.

Може би, ако се стигнеше до най-лошото, присъдата можеше да бъде обжалвана по процедурни съображения. Но най-близкият прецедент, който защитата бе успяла да открие, беше делото „Декстър срещу компанията «Сбогом, херпес»“, заведено срещу въпросната компания с обвинението за измама с доставки по пощата, след като бе продавала смес от захар и сода бикарбонат като лекарство против херпес на цена от 200 долара за един курс на лечение. Макар че „лекарството“ (недотам изненадващо) се беше оказало неефективно, адвокатите на компанията „Сбогом, херпес“ бяха цитирали изследването на Уейбър, публикувано през 2008 година в „Журнал на американската асоциация по медицина“, брой 299, стр. 1016—1017, според което ефективността на лекарствено средство с плацебо нараства пропорционално на цената му — и бяха защитили тезата, че лечението може би щеше да бъде ефективно, ако Декстър бе платил повече за него. Но след като беше отказал да го направи (защото същият продукт се продаваше и под друго име, но на цена от 4000 долара), отговорността бе единствено на ищеца. Делото не беше прието за разглеждане в съда.

Подобна тактика щеше да бъде рискован ход. Двата случая далеч не бяха аналогични. Вместо това, защитата призова за свидетел Грейс Балфур и я попита дали вярва, че Библията представлява Словото Божие. Госпожа Балфур с готовност потвърди това. Именно нейната

вяра ѝ беше позволила да не загуби кураж, когато онзи ужасен тип пред изложбената зала за креационизма бе започнал да ѝ се подиграва с приказките си за маймуни и радиоизотопи. Според нея вкаменелостите бяха точно това, което беше предречено във Второзаконие, глава 13 — изпитание за вярата.

В отговор на въпроса защо нейната сестра очевидно не беше споделяла силата на нейната вяра, госпожа Балфур донякъде неохотно — призна това, че „ужасното руско човече“ беше разтърсило вярата на сестра ѝ със своите „лъжи измами“.

Но нима самата Библия не беше подготвила вярващите за съществуването на такива злонамерени люде? Нима Матей не бе предупредил, че „много лъжепророци ще се появят и ще заблудят мнозина“? Нима Второто послание на апостол Петър не беше пределно ясно по въпроса, че „и между вас ще има лъжливи учители, които ще въведат тайно гибелни ереси“?

Така е, призна госпожа Балфур. Великовски определено беше лъжепророк. За съжаление, както ѝ припомни защитата лъжепророчеството не беше криминално престъпление.

В крайна сметка, не се наложи да се прибегва до процедурни съображения. След като се запознаха с фактите по делото, съдебните заседатели единодушно достигнаха до заключението, че Лейси Хилкест не беше демонстрирала нужните качества, за да ги мотивира да достигнат до обвинителна присъда.

Кой друг ѝ беше виновен за това, че нейната вяра се бе оказала толкова по-малка от синапово зърно?

ПОВТОРЕНИЕ НА МИНАЛОТО

Онова, което си направил на гроба на чичо си, е неппростимо.

Майка ти обвинява себе си за това, както винаги. Казва, че не си знаел какво точно правиш. Може би все още бях в състояние да повярвам на това, когато размени онзи шофар, който ти подарих, за новия визьор на eMotiv — и дори когато се сприятели с онези малки хулигани с обръснатите им глави и мръсните им думи. Аз никога нямаше да ти простя за свастиката на игралната конзола, но ти все пак си син на дъщеря ми, а не мой син. Може би *наистина* е било само младежки бунт. Откъде да знаеш истината все пак? Как е възможно едно дете изобщо да *знае* подобно нещо — тук, през 2017 година? Геноцидът е нещо твърде чудовищно, за да се разкаже както трябва от учебниците по история и зърнестите стари фотографии. Ти не си бил там; няма как да го разбереш.

Повтаряхме си, че по душа си добро момче, че за твоето поколение всичко това е древна история — абстрактна и нереална. И двамата сме лекари и твърде добре познаваме жалкия стереотип за евреите, които се ненавиждат сами — и успяхме да се убедим да се отнасяме с теб като с някаква *жертва*. Но когато полицаите те доведоха от гробището и ти ни погледна с тези безизразни, безразлични очи, аз престанах да си измислям извинения. Защото не ставаше дума само за гроба на чичо ти. Ти се беше изплюл на шест милиона други гробове и *знаеше* какво правиш, просто това не означаваше нищо за теб.

Майка ти плака в продължение на часове. Нима не ти беше показвала старите фотоалбуми и архивите онлайн, нито родословното ни дърво с толкова много клони, отсечени в средата на миналия век? Нима и двамата не се бяхме опитвали да ти разкажем всичко? Опитах се да я успокоя. Казах ѝ, че е невъзможно да се обясни какво означава „Никога вече“ на едно момче, което не се е срещало с убийството по друг начин, освен в играта „Ловец на зомбита“, с която се занимава по цял ден...

И тогава се сетих какво трябваше да направя.

Зачаках. Измина една седмица, после две — достатъчно, за да си помислиш, че съм те извинил и съм ти простил, както винаги. Но аз знаех слабото ти място. За теб нищо не се случва достатъчно бързо. Чудодейните ти играчки — електродите, които разчитат емоциите и приемат заповеди директно от подсъзнанието — вече те отегчават. Вече си гледал рекламите за „Подобрена реалност“: „Усещанията влизат направо в мозъка ви! Захвърлете визьорите, слушалките и ръкавиците, забравете за клавиатурите! Почувствайте вятъра на фантастичните светове по кожата си, вдъхнете дима на пожарищата, опитайте кръвта на измислените чудовища, които се убиват толкова лесно! Потопете всичките си сетива в кръвопролитие!“.

Беше ти омръзнало да си играеш с анимации, а новият модел нямаше да излезе още толкова много време. Затова подскочи до тавана, когато ти предложих: „Знаеш ли, майка ти работи по нещо подобно. За медицински цели, разбира се, но действа на същия принцип. Може би дори е заредила за проучванията си няколко сензорни модела. Ако обещаеш да не казваш на никого, сигурно ще успеем да те вкараме в лабораторията...“

Вече бях пенсиониран, да — но не се бях отказал от разрешителните си. Бяха изминали почти две десетилетия, откакто бях затворил своя кабинет, но все още обичам да ходя в лабораторията на майка ти, за да ѝ помагам от време на време. Все още се удивлявам на нейното пламенно желание да разбере как работи съзнанието и защо непрекъснато се поврежда. Наследила го е от мен. А аз го нося в наследство от Треблинка, когато бях едва наполовина на твоята възраст. Аз също отраснах с пламенното желание да поправам повредени души — но по онова време инструментите на психиатъра бяха толкова груби и недодялани. Скалпели, с които се отваряше плътта, думи и медикаменти, с които се отваряше съзнанието. Всичките ни техники не бяха по-прецизни от някой пияница, който тропа с крак по пода на бара, като се надява да премести чашите по него с вибрациите от ударите на ботуша си.

Но какви машини има майка ти! Свърхпроводници в мозъчната кора, дълбокофокусни микровълнови излъчватели, резонатори на Шпиндел! Способни да се прицелват в специфични невронни пътеки,

да ги презаписват и да ги изтриват напълно! Самите им названия звучат като заклинания!

Аз не мога да ги използвам така добре, както може тя. Познавам само основите. Не умея да имплантирам образи или звуци, нито да създавам истински спомени. Не и такива от наративен тип.

Но процедурната памет? Тя е по силите ми. Десният фронтален дял, хипокампуса — първични усещания за страх и тревога. Влечугото се събужда лесно. И няма нужда от подробности. Няма нужда от спомена за малката ми сестричка, просната по очи като фигурка от клечки в калта. Няма нужда от спомена за цвета на небето в онзи ден, докато стоях скован от ужас при мисълта за някое истинско чудовище, което може да ме види, ако отида при нея. Ти нямаше нужда от действителните уроци.

Поуката от тях щеше да бъде предостатъчна.

Когато свършихме, ти се изправи — отначало объркан, после разочарован, а накрая изпълнен с презрение. „Защо не усетих! Това нещо дори не работи!“ В този момент не ми трябваха машини, за да прочета мислите ти. *Изкуфял дъртак — не разбира и половината от това, което си мисли.* И когато мина един ден, а след него и друг, започнах да се боя, че си прав.

Но след това зад вратата на банята се чу шум от повръщане на сухо. И дойдоха всички онези часове, през които се криеше в стаята си, забравил игралната си конзола на пода на дневната. А накрая при мен дойде и майка ти, с тревога в очите: никога не те беше виждала такъв. Да се страхуваш от тъмното. Да не можеш да спиш нощем. Тази сутрин те беше заварила да тъпчеш раницата си с дрехи — „идват, идват, трябва да бягаме“ — и когато те беше попитала кой идва, ти не беше успял да ѝ отговориш.

И така, стигнахме дотук. Ти се свиваш в ъгъла, а очите ти са се превърнали в черни умоляващи дупки, които не спират да се движат и да откриват нови ужаси във всяка сянка. От юмруците ти се стича кръв, защото си пробил дланите си със собствените си нокти. Спомням си какъв бях аз, когато бях на твоята възраст. Тогава се порязвах нарочно, за да се почувствам жив. Понякога все още го правя. Това нещо никога не свършва наистина.

Майка ти казва, че някой ден нейните машини ще прогонят демоните от мен. Нима не разбира каква ужасна грешка ще бъде това?

Нима историята не се повтаря, ако се забрави? Нима дори най-лошият президент в историята не беше признал, че спомените принадлежат на всички?

Не ти казвам нищо. Двамата вече се разбираме помежду си много по-дълбоко, отколкото е възможно да го направим с думи.

Ти си ми внук и аз ти дадох от своята мъдрост. Аз ти показах света.

И сега ще ти помогна да живееш в него.

НИША

Когато светлините в станция „Биби“ угаснат, започват да се чуват стенанията на метала.

Лени Кларк лежи на койката си и слуша. Над главата ѝ, от другата страна на тръбите, жиците и титаниевото покритие, има три километра черен океан, които се опитват да я смачкат. Тя усеща и разлома под себе си, който разкъсва океанското дъно със сила, достатъчна да премести континенти. Тя лежи в това крехко убежище и чува как бронята на „Биби“ се изкривява микрон по микрон и как шевовите ѝ скърцат едва доловимо, точно на прага на човешкия слух. На разлома Хуан де Фука Господ е садист — и името Му е Физика.

„Как ме убедиха да го направя?“, пита се тя. „Защо дойдох тук?“

Но тя вече знае отговора.

Чува Балард навън в коридора. Кларк завижда на Балард. Балард никога не греши и изглежда така, сякаш през цялото време контролира живота си. Изглежда едва ли не *щастлива* тук долу.

Кларк слиза от койката си и посяга към ключа за осветлението. Каютата ѝ се облива в печална светлина. Стената до нея гъмжи от тръби и панели за достъп до оборудването; когато си на три хиляди метра дълбочина, естетиката е на второ място след функционалността. Тя се обръща и улавя отражението на лъскавото черно земноводно в огледалото на преградната стена.

Все още се случва, от време на време. Понякога все още забравя какво са направили с нея.

Налага се да направи съзнателно усилие, за да усети машините, които се спотайват на мястото на левия ѝ бял дроб. Вече е толкова привикнала с хроничната болка в гръдния си кош и с фината инерция на пластмасата и метала, когато се движи, че почти не отбелязва присъствието им. Понякога все още усеща спомена за това какво означава да бъдеш изцяло човек, и бърка този призрак с истинско чувство.

Облекчението винаги е временно. Навсякъде в „Биби“ има огледала, които би трябвало да увеличават усещането за обема на личното пространство. Понякога Кларк затваря очи, за да се скрие от отраженията, които непрекъснато рикошират обратно към нея. Това не върши работа. Тя стиска клепачите си и усеща под тях капачките върху роговиците, които покриват очите ѝ като гладки бели катаракти.

Тя се изкатерва навън от каютата си и прекосява коридора към салона. Балард я чака там, обгърнат от неопрен и обичайната си самоувереност.

Балард се изправя.

— Готова ли си?

— Ти си шефът — казва Кларк.

— Само на хартия — усмихва се Балард. — Тук, долу, няма йерархия, Лени. Ако питаш мен, двете сме равни.

След два дни на разлома, Кларк все още се изненадва колко често се усмихва Балард. Усмихва се при най-малкия повод. Това невинаги изглежда истинско.

Нещо удря „Биби“ от външната страна.

Усмивката на Балард угасва. Двете го чуват отново; влажен, приглушен трясък през титаниевата кожа на станцията.

— Трябва ти малко време, за да свикнеш с това — казва Балард. — Нали?

И пак.

— Имам предвид, че това звучи като нещо голямо...

— Може би трябва да угасим светлините — предлага Кларк.

Знае, че няма да го направят. Външните прожектори на „Биби“ светят денонощно — като електрически лагерен огън, който да отблъсква мрака. Отвътре не ги виждат — „Биби“ няма прозорци — но по някакъв начин намират утеха в мисълта за този невидим огън...

Тряс!

... поне през повечето време.

— Спомняш ли си обучението? — казва Балард, като повишава глас, за да надвика шума. — Когато ни казаха, че рибите обикновено са толкова... малки...

Гласът ѝ притихва. „Биби“ леко поскърцва. Двете се ослушват известно време. Не се чува нищо друго.

— Сигурно се е уморило — казва Балард. — Човек би си помислил, че вече би трябвало да са свикнали.

Тя пристъпва към стълбата и се спуска надолу.

Кларк тръгва след нея, малко нетърпеливо. В „Биби“ се чуват звуци, които я тревожат много повече от безполезната атака на някаква заблудена риба. Кларк чува как уморените метални сплави преговарят за условията на капитулацията си. Усеща как океанът търси начин да влезе вътре. Ами ако намери такъв? Цялата тежест на Тихия океан може да се стовари върху нея и да я смачка на пихтия. По всяко време.

По-добре да се изправи срещу нея навън, където знае какво я очаква. Тук, вътре, не може да направи нищо друго, освен да очаква това да се случи.

Да излиза навън, е като да се дави, по веднъж на ден.

Кларк стои с лице срещу Балард, със запечатан неопрен, във въздушния шлюз, който едва ги побира. Вече се е научила да понася принудителната близост; стъклената броня на очите ѝ донякъде помага за това. „Запечатване, проверка на прожектора, проверка на инжектора“ — ритуалът я отвежда стъпка по стъпка, без да се замисля, до онзи ужасяващ момент, когато събужда заспалите машини в себе си и се променя.

Когато губи дъха си и не може да го намери отново.

Когато някъде в гръдния ѝ кош се отваря вакуум, който поглъща целия въздух от тялото ѝ. Когато останалият ѝ бял дроб се сбръчква в клетката си от ребра и вътрешностите ѝ се смачкват; когато миоелектрическите демони изпълват синусите и вестибуларния ѝ апарат с изотоничен разтворител. Когато всеки мехур от вътрешен газ в тялото ѝ изчезва безследно за времето, необходимо за едно вдишване.

Винаги усеща едно и също. Внезапно, непреодолимо гадене; тесните стени на въздушния шлюз, които я задържат на крака, когато се опитва да падне; солената вода, която блика от всички страни. Лицето ѝ се потапя; зрението ѝ се замъглява, а после се прояснява, когато капачките на роговиците ѝ се настройват за виждане под водата.

Тя се отпуска на стената и си мечтае да може да изкрещи. Подът на въздушния шлюз пропада като на бесилка. Лени Кларк пада в бездната, като не спира да се гърчи по целия път.

Двете излизат със светещи прожектори от ледения мрак в оазис от натриев блясък. Навсякъде по Гърлото са пораснали машини като метални бурени. Кабели и проводници се преплитат в десетки различни посоки като паяжини по океанското дъно. Големите помпи се извисяват на повече от двадесет метра над дъното — полк от подводни монолити, които се изгубват от погледа от двете им страни. Прожекторите на върха им заливат машините с вечен сумрак.

Двете спират за момент, отпуснали ръце на кабела, който ги е довел дотук.

— Никога няма да свикна с това — казва Балард.

Стърженето, което излиза от гърлото ѝ, е като карикатура на истинския ѝ глас.

Кларк поглежда термистора на китката си.

— Тридесет и четири градуса по Целзий.

Думите излизат като металическо жужене от ларинкса ѝ. Да говори, без да диша, е толкова неправилно.

Балард пуска кабела и се хвърля в светлината. След миг, останала без дъх, Кларк я последва.

Тук има толкова много енергия, толкова много похабена мощ. Тук самите континенти трмаво се сражават помежду си. Магмата замръзва; морската вода кипи; самото дъно на океана се ражда с по няколко болезнени сантиметра всяка година. Тук, в Гърлото на Дракона, машините на хората не произвеждат енергия; те просто са се захванали на това място и крадат някаква незначителна част от нея, за да я пренесат обратно на континента.

Кларк лети през каньони от метал и скала и разбира какво е да живееш като паразит. Поглежда надолу. Океанското дъно между машините гъмжи от миди, големи колкото скали, и алени червеи, дълги три метра. Легиони от бактерии, гладни за сяра, се носят във водата като млечнобели воали.

Водата се изпълва с внезапен ужасяващ звук.

Не звучи като крясък. Звучи като струна на гигантска арфа, която вибрира на каданс. Но Балард крещи, в някакво неохотно сътрудничество между плътта и метала:

— ЛЕНИ...

Кларк се обръща навреме, за да види как собствената ѝ ръка изчезва в една невъзможно огромна уста.

В рамото ѝ се забиват зъби като ятагани. Кларк се взира в едно люспесто черно лице, широко половин метър. Някаква миниатюрна, безстрастна част от нея търси очи в тази чудовищна плетеница от шипове, зъби и възлеста плът и не успява да ги намери. „Как изобщо ме вижда?“, пита се тя.

А след това болката я застига.

Тя усеща как ръката ѝ се изтръгва от рамото. Съществуто започва да се мята, като разтърсва глава напред-назад и се опитва да я разкъса на парчета. Всяко дръпване кара нервите ѝ да крещат от болка.

Тя се отпуска. „Моля те да се свършва, ако ще ме убиваш, моля те, нека само да стане бързо, Господи...“

В нея намира желание да повърне, но неопренът върху устата и собствените ѝ компресирани вътрешности не ѝ позволяват да го направи.

Тя изключва болката. Правила го е много пъти. Отдръпва се навътре и изоставя тялото си на тази гладна вивисекция, и някъде отдалече усеща как гърчовете на нападателя изведнъж се разреждат. До нея има и друго същество — същество с ръце, крака и нож — „нали се сещаш, нож — като онзи, който носиш на глезена си и съвсем си забравила“ — и чудовището изведнъж я пуска и изчезва.

Кларк заповядва на мускулите на врата си да се раздвижат. Все едно се опитва да контролира марионетка. Главата ѝ се обръща. Тя вижда Балард, въввлечена в битка с нещо, голямо колкото нея. Само че... Балард го разкъсва на парчета, с голи ръце. Зъбите му се натрошават като ледени висулки. От раните му изтича тъмна ледена течност и очертава конвулсиите му със следи от вътрешности, които остават да висят във водата.

Съществуто изпада в немощни спазми. Балард го отблъсква от себе си. В светлината се стрелват десетина по-малки риби и се заемат да разкъсват трупа. По телата им проблясват фотофори като тревожни светкавици.

Кларк гледа всичко това от другата страна на света. Болката в тялото ѝ се държи на разстояние — постоянна, глуха пулсация. Тя поглежда натам; ръката ѝ все още е на мястото си. Дори успява да раздвижи пръстите си без никакви проблеми. „Било е и по-лошо“, мисли си тя.

А после си мисли друго: „Защо все още съм жива?“.

Балард изплува до нея; покрити с лещите, нейните очи също приличат на фотофори.

— Господи — казва Балард с изкривен механичен шепот. — Лени? Добре ли си?

Кларк се замисля за миг върху нелепостта на този въпрос. Но за своя собствена изненада, се усеща невредима.

— Аха.

Освен това знае, че ако не беше така, само тя щеше да си бъде виновна за това, по дяволите. Тя просто легна. Просто чакаше да умре. Сама си го търсеше.

Винаги сама си го търси.

Когато се връщат във въздушния шлюз, водата се спуска около тях. И вътре в тях; откраднатият дъх на Кларк най-сетне се втурва обратно в тялото ѝ, като издува белия дроб, плътта и духа.

Балард разпечатва неопрена си на лицето и думите ѝ се посипват от него в мокрото помещение.

— Господи. Господи! Не мога да повярвам! Божичко, видя ли го това нещо? Тук, долу, стават огромни!

Тя махва с ръка пред лицето си; капачките на роговиците ѝ падат като млечнобели полусфери от огромните ѝ лешникови очи.

— А като си помислиш, че обикновено са дълги само по няколко сантиметра...

Тя започва да се съблича, като сваля неопрена си от ръцете и през цялото време не спира да говори.

— Но въпреки това беше едва ли не крехко, разбираш ли? Ако го удариш достатъчно силно, то просто се разпада! Господи!

Балард винаги сваля униформата си, когато са вътре. Кларк подозира, че ако можеше, щеше да изтръгва и рециклатора от собствения си гръден кош и да го захвърля в ъгъла заедно с неопрена и капачките за очите — до следващия път, когато ще ѝ потрябват.

„Може би крие другия си бял дроб в каютата“, разсъждава Кларк. „Може би го държи в буркан и всяка вечер го пъха обратно в гръдния си кош...“

Чувства се малко надрусана; сигурно е само остатъчен ефект от невроинхибиторите, които произвеждат имплантите всеки път, когато излезе навън. „Съвсем приемлива цена за това, че мозъкът ми не дава на късо — не че щях да имам нещо против...“

Балард сваля неопрена си до кръста. Точно под лявата ѝ гърда се вижда входният канал на електролизатора, който стърчи между ребрата ѝ.

Кларк разсеяно се вира в перфорирания диск в плътта на Балард. „Океанът влиза в нас оттам“, мисли си тя. Знае го отдавна, но сега това ѝ се струва важно по някакъв нов начин „Ние го всмукваме в себе си, открадваме кислорода от него и го изплюваме обратно.“

От рамото ѝ по гръдния кош и врата пълзят сковани бодежи. Кларк тръсва глава, само веднъж, за да се отърве от тях.

После изведнъж отпуска цялата си тежест на люка.

„Дали съм в шок? Дали припадам?“

— Имам предвид, че...

Балард млъква и поглежда Кларк с внезапна тревога.

— Господи, Лени. Изглеждаш ужасно. Не трябваше да ми казваш, че си добре, ако не си.

Бодежите достигат до тила на Кларк.

— Добре... съм — казва тя. — Няма нищо счупено. Просто съм натъртена.

— Глупости. Свали си неопрена.

Кларк се изправя с усилие. Изтръпването се стопява донякъде.

— Ще се оправя сама.

„Не ме докосвай. Моля те, не ме докосвай.“

Балард пристъпва към нея, без да каже дума, и разпечатва неопрена на ръката на Кларк. После я оголва, за да разкрие грозната синина под изкуствената материя. Поглежда Кларк и повдига едната си вежда.

— Просто е натъртено — казва Кларк. — Аз ще се погрижа за това, наистина. Благодаря ти все пак.

Тя отдръпва ръката си от Балард, за да спре да се грижи за нея.

Балард я поглежда за момент. После съвсем леко се усмихва.

— Лени — казва тя. — Няма причина да се чувстваш неудобно.

— За какво?

— Знаеш за какво. За това, че се наложи да те спасявам. За това, че се разпадна на парчета, когато те нападна онова нещо. Това е съвсем разбираемо. На повечето хора им е трудно да свикнат. Аз просто съм имала късмет.

„Точно така. Ти винаги си имала късмет, нали? Знам каква си, Балард — ти никога не си се проваляла в нищо...“

— Няма нужда да се срамуваш заради това — успокоява я Балард.

— Не се срамувам — казва искрено Кларк.

Вече не изпитва не само срам, но и каквото и да било. Освен бодежите. И изтръпването. И някаква неясна почуда от факта, че изобщо е жива.

Стената се поти.

Дълбоката вода отпуска ледените си ръце върху метала, а вътре Кларк гледа как влажността във въздуха избива на капки по стената и се стича надолу по нея. Тя сковано седи на койката си под мътната флуоресцентна светлина и лесно може да достигне от мястото си всяка стена на своята каюта. Таванът е прекалено нисък. Помещението е прекалено тясно. Тя усеща как океанът натиска цялата станция около нея.

„А не мога да направя нищо друго, освен да чакам...“

Анаболният мехлем е топъл и успокояващ върху раните ѝ. Кларк опипва синината на ръката си с опитните си пръсти. Диагностичната апаратура в медицинското вече я е реабилитирала. Този път е извадила късмет; костите ѝ са невредими, епидермисът не е разкъсан. Тя запечатва неопрена си, като скрива пораженията.

Завърта се на койката си, така че да гледа към вътрешната стена. Отражението ѝ се вижда в нея с очи като стъкло, покрито със скреж. Тя гледа този образ и се възхищава на съвършенството, с което имитира всяко нейно движение. Плътта и призрактът се движат в синхрон, с маскирани тела и безизразни лица.

„Това съм аз“, мисли си тя. „Така изглеждам сега.“

Тя се опитва да разчете какво се крие зад тази ледена фасада.

„Дали съм отегчена, възбудена, разтревожена?“

Не успява да открие по лицето си никаква следа от напрежението, което изпитва обикновено.

„Можеше да съм ужасена. Можеше да се напикавам в неопрена си и никой нямаше да разбере.“

Тя се привежда напред. Отражението се надига, за да я посрещне. Двете се взират една в друга, бяло в бяло, лед в лед. За момент почти забравят за непрестанната война на „Биби“ срещу налягането. За момент нямат нищо против клаустрофобичната самота, която ги обгръща в хватката си.

„Колко пъти“, пита се Кларк, „колко пъти съм искала да имам толкова мъртви очи?“

Металните вътрешности на „Биби“ изпълват коридора пред каютата ѝ. Кларк едва успява да се изправи в цял ръст. Само няколко крачки са достатъчни, за да стигне до салона.

Балард, която отново се е съблякла по тениска, седи пред един от информационните терминали.

— Рахит — казва тя.

— Какво?

— На такава дълбочина рибите не получават достатъчно микроелементи с храната си. Всички са болни от недохранване. Няма значение колко опасни изглеждат. Ако ни захаят прекалено силно, ще си счупят зъбите в нас.

Кларк натиска няколко бутона на кухненския робот; машината изръмжава, когато я докосва.

— Мислех си, че до разлома има всякаква храна. Затова всичко става толкова голямо.

— Храната е много. Просто качеството не е много високо.

От кухненския робот в чинията на Кларк се изхлузва плочка желе, която едва отговаря на условията за ядливост. Тя го поглежда за момент. „Същата работа.“

— С униформата ли ще ядеш? — пита я Балард, когато Кларк сяда на масата в салона.

Кларк примигва срещу нея.

— Да. Защо?

— Ами, нищо. Просто щеше да ми е приятно да си поговоря с някого, който има зеници на очите си, нали се сещаш?

— Извинявай. Мога да ги сваля, ако...

— Не, не е важно. Няма проблеми.

Балард изключва терминала и сяда срещу Кларк.

— Е, харесва ли ти тук досега?

Кларк свива рамене и продължава да яде.

— Радвам се, че сме тук само за една година — казва Балард. — След известно време това място започва да ти се отразява зле.

— Можеше и да е по-зле.

— О, аз не се оплаквам. Все пак сама си търсех подобно предизвикателство. А ти?

— Аз?

— Какво те доведе тук? Какво търсиш?

Кларк не отговаря за момент.

— Всъщност не знам — казва накрая тя. — Може би да остана сама.

Балард вдига очи към нея. Кларк безизразно отвръща на погледа ѝ.

— Е, тогава ще те оставя — казва меко Балард.

Кларк я проследява с поглед по коридора. Чува как люкът на каютата ѝ се затваря със съскане.

„Откажи се, Балард“, мисли си тя. „Аз не съм от хората, които наистина ти се иска да познаваш.“

До началото на сутрешната смяна остава съвсем малко. Кухненският робот изплюва закуската на Кларк с обичайната си неохота. Балард е в комуникационното и току-що е затворила телефона. Миг по-късно тя застава на входа.

— От управлението казаха, че...

Тя спира.

— Имаш сини очи.

Кларк леко се усмихва.

— Вече си ги виждала.

— Да, знам. Просто малко се изненадах, защото отдавна не съм те виждала без капачките.

Кларк сяда на масата, за да закуси.

— И какво казаха от управлението?

— Казаха, че се движим по план. Останалите от екипажа ще пристигнат след три седмици, а станцията ще заработи след четири.

Балард сяда срещу Кларк.

— Понякога се питам защо вече не работи.

— Сигурно искат да бъдат сигурни, че всичко е както трябва.

— И все пак ми се струва, че това е твърде много време за такава проверка. Освен това... ами, човек би си помислил, че те искат геотермалната програма да започне да работи колкото е възможно по-бързо, след като се случи онова нещо.

„Имаш предвид, след като загинаха Лепро и Уиншър.“

— Има и още нещо — продължава Балард. — Не мога да се свържа с „Пикард“.

Кларк я поглежда. Станция „Пикард“ е разположена на разлома Галапагос; мястото не е особено стабилно.

— Познаваш ли двамата, които работят там? — пита я Балард. — Кен Лубин и Лана Чун?

Кларк поклаща глава.

— Те са минали през обучението преди мен. Всъщност не познавам никой друг от хората по разломите, освен теб.

— Симпатични са. Реших да им се обадя, за да проверя как върви в „Пикард“, но никой не може да се свърже с тях.

— Линията ли е прекъсната?

— Казват, че сигурно е нещо такова. Нищо сериозно. Ще изпратят батискаф, за да проверят какво става.

„Може би дъното на океана се е отворило и ги е погълнало“, мисли си Кларк. „Може би бронята на корпуса е имала дефект — достатъчно е да има само една дефектна плоча, за да...“

Нещо проскързва дълбоко в стените на „Биби“. Кларк се оглежда. Стените сякаш са се приближили още, докато не гледаше към тях.

— Понякога — казва тя, — ми се иска да не трябваше да поддържаме в „Биби“ атмосферното налягане на морското равнище. Понякога ми се иска налягането вътре да беше същото, каквото е навън. Така корпусът нямаше да е подложен на такова напрежение.

Тя си дава сметка, че това е невъзможна мечта; повечето газове са смъртоносни, когато се вдишат под налягане от триста атмосфери. Дори кислородът е достатъчен да те убие, ако е повече от един-два процента.

Балард театрално потреперва.

— Ако ти искаш да дишаш деветдесет и девет процента водород, това си е твоя работа. На мен ми харесва така, както е в момента.

Тя се усмихва.

— Пък и знаеш ли колко дълго щеше да продължава декомпресията след това?

Нещо в комуникационното започва да писука, за да му обърнат внимание.

— Сеизмометърът. Прекрасно — казва Балард и хлътва в комуникационното.

Кларк влиза след нея. На един от дисплеите се извива кехлибарена линия. Прилича на електроенцефалограмата на човек, който сънува кошмари.

— Сложи си очите — казва Балард. — Гърлото се е събудило.

Чува се чак в „Биби“: злокобно, почти електрическо съскане от страната на Гърлото. Кларк следва Балард към него, отпуснала леко ръката си на водещия кабел. Далечното размазано петно светлина, което отбелязва местоположението на целта им, някак си не изглежда както трябва. Цветът му е различен. Светлината се вълнува.

Двете изплуват в сияещия ореол и виждат защо е така. Гърлото гори.

По генераторите пълзят искрящи сапфирени ореоли. В далечния край на масива, почти невидим от това разстояние, в мрака се извива димен стълб, подобен на огромно торнадо.

Шумът от него изпълва бездната. Кларк затваря очи за момент и чува тракането на гърмящи змии.

— Господи! — извиква Балард, за да се чуе. — Не бива да прави така!

Кларк проверява термистора си. Показанията не са стабилни; температурата на водата се променя от четири градуса до тридесет и осем градуса и обратно, за броени секунди Безброй ефимерни течения ги подръпват насам-натам, докато гледат какво става.

— От какво са светлините? — извиква на свой ред Кларк.

— Не знам! — отговаря Балард. — Сигурно са биолуминесцентни организми! Термочувствителни бактерии!

Без никакво предупреждение, вълнението замира.

Океанът се изпразва от всякакви шумове. По металните повърхности мътно се извиват фосфоресциращи паяжини и угасват. Торнадото в далечината въздъхва и се разпада на няколко мимолетни вихрушки.

В златистата светлина започва да ръми дъжд от черни сажди.

— Гейзер — казва Балард във внезапната тишина. — От големите.

Двете изплуват до мястото, откъдето е изригнал гейзерът. На океанското дъно се вижда прясна рана — неравна пукнатина с дължина от няколко метра между два от генераторите.

— Не биваше да става така — казва Балард. — Нали затова го построиха точно тук, по дяволите! Защото мястото трябваше да е стабилно!

— Разломът никога не е стабилен — отговаря Кларк.

„Ако беше така, нямаше да има голям смисъл да стоим тук.“

Балард се оттласква между саждите, за да отвори панела на един от генераторите.

— Е, поне според това няма никакви поражения — подвиква тя, след като поглежда вътре. — Чакай малко да сменя каналите...

Кларк докосва един от цилиндричните сензори на кръста си и се вторачва в пукнатината. „Би трябвало да се събера там вътре“, решава тя.

И го прави.

— Имаме късмет — казва Балард над нея. — Останалите генератори също са наред. Един момент... шахтата за охлаждане на номер две се е задръстила, но не е сериозно. Резервните генератори ще компенсират загубата, докато... излизай оттам!

Кларк вдига очи, без да пуска измервателния уред, който монтира. Балард гледа надолу към нея през комина от току-що пробита скала.

— Да не си луда? — провиква се Балард. — Това е активен гейзер!

Кларк отново поглежда надолу към дъното на шахтата. Пукнатината в скалите се извива и се изгубва от поглед в минералния сумрак.

— Трябва да измерим температурата — казва тя. — Във вътрешността.

— Махни се оттам! Може да изригне отново и да те изпържи!
„Сигурно може“, мисли си Кларк.

— Той вече го направи — подвиква в отговор тя. — Ще му отнеме известно време, за да събере сили за ново изригване.

Тя завърта едно копче на уреда; в скалата се забиват миниатюрни експлозивни болтове, за да го закрепят на мястото му.

— Махни се веднага оттам!

— Една секунда.

Кларк включва уреда и се оттласква нагоре от дъното на океана. Балард я сграбчва за ръката в мига, в който се показва от пукнатината, и започва да я дърпа по-надалече от гейзера.

Кларк се напъва и се отскубва от нея.

— Недей...

„... да ме пипаш!“

Тя успява да се овладее, преди да го каже.

— Добре, нали излязох? Няма нужда да...

— По-надалече — казва Балард, като продължава да плува. — Ето там.

Двете вече са до ръба на светлината — осветеното с прожектори Гърло е от едната им страна, а от другата е чернотата. Балард се обръща към Кларк.

— Да не си се побъркала? Можехме да се върнем до „Биби“, за да вземем дрон! Можехме да го монтираме дистанционно!

Кларк не отговаря. В далечината зад Балард се движи нещо.

— Внимавай — казва тя.

Балард се обръща и вижда змиорката, която се плъзга към тях. Тя се извива във водата като кафяв дим, безшумна и безкрайна; Кларк изобщо не вижда опашката ѝ, макар че от мрака вече са изплували няколко метра змиевидна плът.

Балард посяга към ножа си. Един миг по-късно Кларк прави същото.

Долната челюст на змиорката се отваря като огромна нацърбена лопата.

Балард понечва да се устреми срещу нея, с вдигнат нож.

Кларк протяга ръка да я спре.

— Чакай малко. Тя не идва към нас.

Предният край на змиорката вече е на около десет метра от тях. Опашката ѝ едва сега изплува от мрачината.

— Луда ли си? — казва Балард и се отмества от ръката на Кларк, без да изпуска чудовището от очи.

— Може би не е гладна — казва Кларк.

Тя вижда очите на змиорката: две миниатюрни немигащи точки, които се взират в тях от върха на муцуната ѝ.

— Те винаги са гладни. Да не си проспала обучението?

Змиорката затваря устата си и ги подминава. Вече се извива покрай тях, в огромна лъкатушеща дъга. Главата се обръща назад, за да ги погледне. Змиорката отново отваря уста.

— Майната му — казва Балард и се хвърля в атака.

Първият ѝ удар отваря еднометрова рана в тялото на съществото. Змиорката я поглежда вторачено, все едно е изумена от действията на Балард. След това тронаво започва да се мята.

Кларк наблюдава, без да помръдне. „Защо просто не я остави на мира? Защо винаги трябва да доказва, че е по-добра от всички останали?“

Балард замахва отново; този път съсича една огромна туморна подутина, която би трябвало да е стомахът на змиорката.

И освобождава нещата, които са вътре.

Те се изсипват навън през раната: две огромни гигантури и някакво безформено същество, което Кларк не може да разпознае. Една от гигантурите все още е жива и не е в настроение. Рибата забива зъбите си в първото нещо, с което се среща навън.

Балард. Откъм гърба.

— Лени!

Ножът на Балард се мята в мълниеносни дъги. Гигантурата започва да се разпада на части. Челюстите ѝ остават стиснати. Обзета от конвулсии, змиорката блъсва Балард и я праща към дъното.

Кларк най-сетне се раздвижва.

Змиорката отново се блъсва в Балард. Кларк се доближава към тях, като пълзи по дъното, и издърпва другата по-настрани.

Ножът на Балард продължава да се забива и да се върти. Гигантурата е обезобразена от хрилете назад, но челюстите ѝ са непокътнати. Балард не може да се извие толкова назад, че да достигне

черепа. Кларк я доближава откъм гърба и хваща главата на съществото с две ръце.

То я гледа вторачено, злостно и лишено от разум.

— Убий я! — крещи Балард. — Господи, какво чакаш?

Кларк затваря очи и стисва. Черепът в ръцете ѝ се пръсва на парчета като евтина пластмаса.

Настъпва тишина.

След известно време тя отваря очи. Змиорката е изчезнала — избягала обратно в мрака, за да оживее или да умре. Но Балард все още е тук — и е ядосана.

— Какъв ти е проблемът? — казва тя.

Кларк отпуска ръце. Около пръстите ѝ се носят парчета кости и пихтия от смачканата риба.

— Трябва да ми пазиш гърба! Защо през цялото време си толкова... толкова пасивна, по дяволите?

— Съжалявам.

„Защото понякога това върши работа.“

Балард протяга ръка зад гърба си.

— Студено ми е. Сигурно е пробила неопрена ми...

Кларк изплува зад нея, за да погледне.

— Има няколко дупки. Иначе как си? Усещаш ли нещо счупено?

— Пробила е неопрена — казва Балард, сякаш на себе си. — А когато змиорката ме блъсна, можеше да...

Тя се обръща към Кларк и в гласа ѝ, дори изкривен по този начин, се долавя несигурен потрес.

— Можеше да ме убие. Можеше да умра!

За миг изглежда така, все едно неопренът, капачките на очите и самоувереността на Балард са изчезнали. Кларк за пръв път вижда слабостта под тях, която се разраства като деликатна дантела от пукнатини, тънки като косъм.

„Ти също можеш да сгрешиш, Балард. Това не е игра. И ти вече го знаеш.“

„Боли, нали?“

Тя усеща някъде дълбоко в себе си едва доловимо съчувствие.

— Всичко е наред — казва Кларк. — Жанет, всичко е...

— Идиотка такава! — просъсква Балард.

Тя се взира в Кларк като някаква злобна и сляпа старица.

— Ти просто висеше отстрани! Просто позволи всичко това да ми се случи!

Кларк усеща как гардът ѝ отново се вдига на мястото си, точно навреме. „Това не е гняв“, осъзнава тя. „Тя не го казва само защото в момента е ядосана. Тя просто не ме харесва. Изобщо.“

А след това осъзнава и нещо друго и донякъде се изненадва, че не го е видяла по-рано:

„И никога не ме е харесвала.“

Станция „Биби“ се рее над дъното на океана на носещите си кабели като металносива планета, опасана с екватор от прожектори. На Южния полюс има въздушен шлюз за водолази, а на Северния — люк за скачване с батискафи. Между тях има трегери и жици, кабели и проводници, метална броня и Лени Кларк.

Тя провежда рутинен оглед на обшивката; стандартна процедура, която се извършва всяка седмица. Балард е вътре и тества някакво оборудване в комуникационното. Това разпределение не отговаря на изискванията за партньорска работа. Но Кларк го предпочита. През последните няколко дни отношенията им са вежливи — от време на време Балард дори успява да възкреси характерното си дружелюбие — но колкото повече време прекарват заедно, толкова по-насилено изглежда всичко. Кларк знае, че рано или късно нещо ще се случува.

Освен това, навън е съвсем естествено да бъде сама.

Тя оглежда една клема, когато в светлината изведнъж нахлува риба-бръснач. Рибата е около два метра на дължина и е гладна. Забива се право в най-близкия прожектор на „Биби“, със зяпнала уста. Няколко от зъбите ѝ се натрошават в кристалната леща на прожектора. Рибата-бръснач се извива настрани, като блъсва корпуса с опашката си, и отплува обратно, докато почти се стопява в мрака.

Кларк я наблюдава като хипнотизирана. Рибата-бръснач плува напред-назад, напред-назад, после отново се хвърля в атака.

Прожекторът с лекота понася новия сблъсък, като причинява повече вреда на нападателя си. Отново и отново, рибата се стоварва с цялата си тежест върху източника на светлината. Най-сетне, напълно изтощена, тя потъва към калното дъно, като потръпва болезнено.

— Лени? Добре ли си?

Кларк усеща жуженето на думите в долната си челюст. Включва предавателя в неопрена си, за да отговори:

— Добре съм.

— Чух нещо навън — казва Балард. — Просто исках да се уверя, че си...

— Добре съм — казва Кларк. — Беше само една риба.

— Така и няма да се научат, а?

— Не. Явно няма. Ще се видим по-късно.

— Ще се...

Кларк изключва приемника си.

„Горките глупави риби.“ Колко ли хилядолетия бяха минали, докато се научат, че биолуминесценцията означава храна? И колко дълго трябваше да стои „Биби“ на това място, докато се научат, че електрическата светлина не означава същото?

„Можем да не включваме прожекторите. Може би тогава ще ни оставят на мира...“

Тя поглежда към ръба на електрическия ореол на „Биби“. Там има толкова много чернота. Да я гледа, е почти болезнено. Без светлини, без сонар — колко навътре ще може да влезе в този гъст покров, ако иска да се върне обратно?

Кларк изключва прожектора си. Нощта пропълзява малко по-близо, но светлините на „Биби“ все пак я удържат на разстояние. Кларк се обръща, докато не застава лице в лице с тъмнината. Притиска се в корпуса на „Биби“ като паяк.

И се оттласква от него.

Тъмнината я обгръща. Тя плува напред, без да се обръща, докато краката ѝ не се изморяват. Не знае колко далеч е стигнала.

Но сигурно е изминала цели светлинни години. Защото океанът е пълен със звезди.

Станцията зад нея свети най-ярко, с рязко очертани жълти лъчи. Тя едва успява да различи очертанията на Гърлото в срещуположната посока, като незначителен изгрев на хоризонта.

Навсякъде другаде мракът е нашарен с живи съзвездия. Ето тук се вижда огърлица от перли, която примигва като сексуална реклама на интервали от две секунди. Ето там проблясва внезапна светкавица, която оставя заблуждаващи послеобрази в зрителното поле на Кларк; докато е временно ослепяла по този начин, нещо успява да избяга. А

там по течението лениво се извива фалшив червей, невидимо закачен за нечия хищническа уста.

Толкова са много.

Тя усеща внезапна вълна във водата, все едно нещо голямо токущо е минало много близо до нея. По тялото ѝ пробягва сладостна тръпка.

„Почти ме докосна“, мисли си тя. „Какво ли беше?“

Разломът е пълен с чудовища, които не знаят кога да спрат. Няма значение колко храна изядат. Ненаситността им е вродена, точно като еластичните им стомаси и хлабавите им челюсти. Лакоми джуджета нападат великани, два пъти по-големи от тях, и понякога ги побеждават. Бездната е пустиня; никой не може да си позволи лукса да чака да се появи по-добра възможност.

Но дори в пустинята има оазиси и понякога ловците от дълбокото ги откриват. Понякога попадат на недохраненото изобилие на разлома и се тъпчат до угояване; и техните наследници се издуват до огромни размери, макар че остават със същите деликатни кости...

„Прожекторът ми беше угасен и то ме остави на мира. Може би, ако...“

Тя отново го включва. Зрението ѝ се замъглява от внезапния блясък, после се избистря. Океанът се връща към обичайното си безизразно черно. Отникъде не я доближават кошмари.

Лъчът на прожектора осветява само вода навсякъде, накъдето и да го насочи.

Тя го изключва. За момент я обгръща абсолютен мрак, докато капачките на очите ѝ се настроят към оскъдната светлина. След това звездите изгряват отново.

Толкова са красиви. Лени Кларк се отпуска на дъното на океана и гледа как бездната искри около нея. И едва не се размива, когато си дава сметка — на три хиляди метра от най-близката слънчева светлина — че тук става тъмно само когато се включат светлините.

— Какво става с теб, по дяволите? Знаеш ли, че те нямаше повече от три часа? Защо не ми отговаряше?

Кларк се навежда и сваля плавниците си.

— Сигурно съм си изключила приемника — отговаря тя. — Бях... чакай малко, какво каза...

— Сигурно? Да не би да си забравила всички правила за безопасност от обучението? Приемникът ти трябва да остане включен от момента, в който излезеш от „Биби“, до момента, в който се върнеш в станцията!

— Три часа ли каза?

— Дори не можех да изляза след теб, защото не те виждах на сонара! Трябваше просто да седя тук вътре и да се надявам да се появиш!

Струва ѝ се, че са минали само няколко минути, откакто се отблъсна в тъмнината. Кларк се изкачва по стълбата към салона. Изведнъж ѝ е станало много студено.

— Къде беше, Лени? — настоява Балард, докато се изкачва след нея.

Кларк долавя в гласа ѝ съвсем лека умолителна нотка.

— Сигурно... била съм на дъното — казва Кларк. — Затова не си ме видяла на сонара. Не бях далеч.

„Заспала ли съм? Какво съм правила в продължение на три часа?“

— Просто... обикалях. Не съм обърнала внимание колко време е минало. Съжалявам.

— Това не е достатъчно. Не го прави повече.

Настъпва кратко мълчание. То се нарушава от внезапния, познат удар на плът в метал.

— Господи! — не издържа Балард. — Отивам да изключа външните прожектори!

Каквото и да е нещото навън, то успява да удари станцията още два пъти, докато Балард стигне до комуникационното. Кларк я чува как ядно натиска няколко бутона.

После Балард се връща в салона.

— Готово. Вече сме невидими.

Нещото ги удря отново. И отново.

— Или пък не — казва Кларк.

Балард стои по средата на салона, заслушана в ритъма на атаката.

— Не се показват на сонара — казва тя, почти шепнешком. — Понякога, когато ги чувам да ни удрят, настройвам сонара на най-близката възможна дистанция. Но дори тогава не ги вижда.

— Тези риби нямат газови мехури в тялото си. В тях няма нищо, което да отрази ехо към сонара.

— Ние се виждаме както трябва през повечето време. Но не и тези неща. Не можеш да ги видиш, независимо колко усилваш сонара. Все едно са призраци.

— Не са призраци.

Почти подсъзнателно Кларк брой ударите: осем... девет...

Балард се обръща към нея.

— Затворили са станция „Пикард“ — казва тя тихо и напрегнато.

— Какво?

— От управлението казаха, че просто има някакъв технически проблем. Но аз имам един приятел, който работи в личен състав. Обадох му се по телефона, докато ти беше навън. Той ми каза, че Лана е в болницата. И останах с чувството...

Балард поклаща глава.

— Прозвуча ми така, все едно Кен Лубин има нещо общо с това. Мисля, че може би я е нападнал.

Отвън се разнасят три удара, в бърза последователност. Кларк усеща погледа на Балард, прикован в нея. Мълчанието се проточва.

— Или пък не — казва Балард. — Нали всички правим психологически тестове. Ако имаше склонност към насилие, щяха да открият това, преди да го изпатят на дъното.

Кларк я наблюдава, заслушана в ударите на неравномерния юмрук.

— А може би... може би разломът някак си го е променил. Може би не са преценили, че ще работим под налягане. Така да се каже.

Балард успява да се усмихне едва-едва.

— И не говоря толкова за физическата опасност, колкото за емоционалното напрежение, нали разбираш? Нещата от всекидневието. Дори това, че трябва да излизаш навън, след известно време може да започне да ти се отразява зле. Солената вода, която минава през гръдния ти кош. Фактът, че не дишаш по няколко часа. Това е все едно... да живееш без пулс...

Тя вдига очи към тавана; шумовете отвън вече са по-спорадични.

— Навън не е толкова лошо — казва Кларк.

„Там поне не можеш да бъдеш смазана. Поне не се налага да се тревожиш за това, че обшивката може да поддаде.“

— Според мен не се променяш изведнъж. Промяната те обзема неусетно, малко по малко. И един ден просто се събуждаш друг човек, съвсем различен — но не си забелязал кога се е случило. Като Кен Лубин.

Тя поглежда Кларк и заговаря малко по-тихо.

— И като теб.

— Като мен.

Кларк си повтаря думите на Балард и очаква началото на някаква реакция. Но не усеща нищо, освен собственото си безразличие.

— Според мен няма за какво толкова да се тревожиш. Аз не съм склонна към насилие.

— Знам. Но аз не се тревожа за собствената си сигурност, Лени. Тревожа се за теб.

Кларк я поглежда зад непроницаемата сигурност на лещите си и не отговаря.

— Ти се промени, откакто пристигна тук — продължава Балард. — Отдръпваш се от мен, излагаш се на ненужни рискове. Не знам какво точно става с теб. Едва ли не изглежда така, все едно се опитваш да се самоубиеш.

— Не се опитвам да се самоубия — казва Кларк и се опитва да смени темата. — Добре ли е Лана Чун?

Балард я поглежда изпитателно. После схваща намека.

— Не знам. Не успях да науча подробности.

Кларк усеща как нещо се сплита на възел в нея.

— Какво ли е направила, за да го ядоса така? — промърморва тя.

Балард я поглежда с широко отворени очи и зяпнала уста.

— Какво е направила тя! Не мога да повярвам, че го каза!

— Имах предвид, че...

— Знам какво имаше предвид.

Ударите отвън са престанали. Балард не се успокоява. Стои прегърбена в странните, хлабави дрехи на хората от сушата и се взира в тавана, все едно не може да повярва на тишината. Накрая поглежда обратно към Кларк.

— Както знаеш, Лени, не обичам да намесвам йерархията, но твоето отношение подлага на риск и двете ни. Според мен това място наистина ти се отразява зле. Надявам се да се оправяш, наистина. В противен случай може да се наложи да препоръчам да те прехвърлят.

Кларк проследява с поглед Балард, докато тя излиза от салона.

„Лъжеш“, осъзнава тя. „Ти се страхуваш до смърт, и не само защото се променям аз.“

„А защото се променяш и ти.“

Кларк разбира за това с пет часа закъснение: нещо на океанското дъно се е променило.

„Ние спим, а земята се движи“, мисли си тя, докато изучава топографския дисплей. „И следващия път, или по-следващия път, земята ще се раздвижи точно под краката ни.“

„Питам се дали изобщо ще имаме време да усетим нещо.“

Тя се обръща, когато чува нещо зад себе си. Балард стои по средата на салона и леко се олюлява. Лицето ѝ сякаш е обезобразено от концентричните пръстени в очите ѝ, както и от тъмните сенки около тях. Невъоръжените, оголени очи са започнали да изглеждат чужди на Кларк.

— Океанското дъно се е преместило — казва Кларк. — На около двеста метра на запад от нас има ново разкритие.

— Странно. Не съм усетила нищо.

— Станало е някъде преди пет часа. Ти си спяла.

Балард рязко вдига поглед към нея. Кларк оглежда изпитите черти на лицето ѝ. „Или пък...“

— Аз... щях да се събудя — казва Балард.

Тя се промушва покрай Кларк, за да влезе в каютата, и се навежда над топографския дисплей.

— Два метра на височина, дванадесет на дължина — рецитира Кларк.

Балард не отговаря. Набира няколко команди на една клавиатура и топографският образ се разтваря на екрана, за да се прегрупира в колона от цифри.

— Точно както си мислех — казва тя. — Повече от четиридесет и два часа не е имало никаква сериозна сеизмична активност.

— Сонарът не лъже — казва спокойно Кларк.

— Сеизмографът също — отговаря Балард.

Настъпва кратко мълчание. В такива случаи има стандартна процедура и двете знаят каква е тя.

— Трябва да го проверим на място — казва Кларк.

Но Балард единствено кимва.

— Само да се преоблека.

Наричат го „сепия“: реактивен цилиндър с дължина от около един метър, с прожектор отпред и ръкохватка отзад. Кларк, увиснала между „Бибси“ и океанското дъно, протяга едната си ръка към цилиндъра, за да го провери. В другата си ръка стиска сонарен пистолет. Насочва пистолета в тъмното; ултразвуковото прищракане обхожда нощта, за да ѝ съобщи къде се намира.

— Насам — казва тя, като посочва с ръка.

Балард се улавя за ръкохватката на собствената си сепия. Машината я повлича след себе си. След малко Кларк поема след нея. Най-отзад се движи трета сепия, която влачи един найлонов чувал с разнообразни измервателни инструменти.

Балард се движи с почти пълна тяга. Прожекторите на шлема и сепията ѝ пронизват водата като фарове-близнаци. Кларк, угасила собствените си светлини, я настига на половината път до мястото. Двете се носят на няколко метра над тинестия субстрат на дъното.

— Прожекторите — казва Балард.

— Нямаме нужда от тях. Сонарът работи и в тъмното.

— Вече нарушаваш правилата само за удоволствие, така ли?

— Всичко, което свети на тази дълбочина, привлича рибите и те...

— Включи си прожекторите. Това е заповед.

Кларк не отговаря. Гледа в лъчите от светлина до себе си — сепията на Балард свети стабилно и неотклонно, а прожекторът на главата ѝ разсича водата в случайни дъги, когато поглежда в различни посоки...

— Чу ли какво ти казах? — казва Балард. — Включи си...
Господи!

Зърнаха го само за миг, уловено в дъгата от прожектора на главата на Балард. Тя рязко обръща глава и нещото изплува обратно в мрака. След това се извисява в лъча от светлина на сепията — огромно и ужасяващо.

Бездната им се усмихва с оголени зъби.

По цялата ширина на лъча от светлина се отваря уста, която се губи в мрака от двете страни на прожектора. Устата е натъпкана с конусообразни зъби, големи колкото човешка ръка, които съвсем не изглеждат крехки и чупливи.

Балард издава някакъв задавен звук и се гмурва в калта. Бентосната тиня се надига от дъното и я обгръща; тя се скрива в облака от мъртъв планктон.

Лени Кларк спира и остава неподвижна. Взира се като омагьосана в тази заплашителна усмивка. Чувства цялото си тяло като наелектризирано — никога не е усещала толкова ясно собственото си присъствие. Всяко нервно окончание е едновременно замръзнало и задействано. Тя е ужасена.

Но в същото време по някакъв начин упражнява абсолютен контрол върху себе си. Продължава да разсъждава върху този парадокс, докато изоставената сепия на Балард намалява скоростта си и спира сама, едва на броени метри пред безкрайната редица от зъби. Продължава да се удивлява от собствената си аналитична яснота, докато третата сепия, натоварена с измервателни инструменти, също забавя скоростта си и се паркира до тази на Балард.

Обляна в светлина, усмивката не се променя.

Кларк вдига сонарния си пистолет и стреля. „Тук сме“, осъзнава тя, когато поглежда дисплея. „Това е разкритието.“

Тя се доближава. Усмивката е увиснала във водата, загадъчна и съблазнителна. Вече различава кости под корените на зъбите и разкъсана гниеща плът, увиснала от венците.

Тя се обръща и се връща обратно. Облакът над океанското дъно е започнал да се сляга.

— Балард — казва тя със синтетичния си глас.

Никой не отговаря.

Кларк протяга ръка в калта и започва да опипва на сляпо, докато не докосва нещо топло и треперещо.

Океанското дъно избухва в лицето ѝ.

От субстрата изскача Балард, а след нея се влечи кална опашка на комета. Ръката ѝ се стрелва навън от внезапния облак, стиснала нещо лъскаво в сумрака. Кларк вижда ножа и се завърта, но вече е почти прекалено късно за това: острието се плъзва по неопрена и възпламенява нервните окончания по ребрата ѝ. Балард отново замахва. Този път Кларк улавя ръката с ножа, извива я и блъсва Балард, която отлита назад.

— Аз съм! — вика Кларк, а вокодерът превръща гласа ѝ в пискливо вибрато.

Балард отново се надига от дъното, с невиждащи бели очи, като продължава да стиска ножа в ръката си.

Кларк вдига собствените си ръце.

— Всичко е наред! Тук няма нищо! Мъртъв е!

Балард спира. Взира се в Кларк. После обръща глава към сепиите и усмивката, която осветяват. Тялото ѝ се скована.

— Това е някакъв кит — казва Кларк. — Отдавна е мъртъв.

— Ка... кит? — изхриптява Балард.

Тялото ѝ започва да се тресе.

„Няма нужда да се срамуваш заради това“, едва не казва Кларк, но не го прави. Вместо това се протяга и леко докосва Балард по ръката. „Така ли се прави?“, пита се тя.

Балард се отдръпва от нея, все едно се е изгорила.

„Явно не е така...“

— Жанет... — започва Кларк.

Балард вдига треперещата си ръка, за да я прекъсне.

— Нищо ми няма. Искам да си... Според мен би трябвало да се прибирате, как мислиш?

— Добре — казва Кларк.

Но не го мисли наистина.

Всъщност би могла да стои навън цял ден.

Балард отново е пред информационния терминал. Тя се обръща и небрежно махва с ръка пред дисплея, за да намали яркостта до черно, преди Кларк да успее да се приближи и да види какво има на него. Кларк озадачено поглежда към визъора, който може да се включи в

терминала. Ако Балард не искаше тя да види какво чете, можеше просто да използва визьора.

„Но тогава нямаше да ме види, когато влизам...“

— Мисля, че може да е бил клюномуцунест кит — казва Балард. — С тази разлика, че имаше прекалено много зъби. Много са редки. И не живеят на такава дълбочина.

Кларк я слуша, но това не я интересува особено.

— Сигурно е умрял и изгнил някъде по-нагоре, а след това е потънал дотук.

Балард говори малко по-силно, отколкото трябва. Поглежда към нещо в другия край на салона, едва ли не крадешком.

— Представяш ли си каква е вероятността за това?

— За кое?

— Имам предвид, нещо толкова голямо просто да падне отгоре на няколкостотин метра разстояние от нас — от целия океан? Вероятността за това сигурно е много малка.

— Да. Сигурно.

Кларк се протяга и увеличава яркостта на дисплея. На половината от екрана меко грее осветен текст. В другата половина се върти триизмерният образ на някаква комплексна молекула.

— Какво е това? — пита Кларк.

Балард отново поглежда крадешком към другия край на салона.

— Някакъв стар учебник по биопсихология, който намерих в терминала. Просто го разглеждах. Едно време се интересувах от такива неща.

Кларк я поглежда.

— Аха.

Тя се навежда и се взира в дисплея. Химически формули. Единственото, което наистина разбира, е заглавието под графиката.

Тя го прочита на глас:

— „Пълно щастие“.

— Аха. Трициклична молекула с четири странични вериги.

Балард посочва към екрана:

— Всеки път, когато си щастлива, напълно щастлива, причината за това е тази молекула.

— Това пък откога се знае?

— Не знам. Учебникът е стар.

Кларк се взира в модела, който се върти на екрана. По някаква причина илюстрацията я притеснява. Виси си там, над глупавото си заглавие, и казва нещо за нея, което тя не иска да чуе.

„Загадката ти е разрешена“, казва екранът. „Ти си механична. Химикали и електричество. Всичко, което представляваш, всичките ти мечти, всяко твое действие — всичко произтича от промяна на волтажа някъде вътре в теб, или от... как го каза тя? Трициклична молекула с четири странични вериги...“

— Не е вярно — промърморва Кларк.

„Иначе щяха да могат да ни поправят, когато се повредим...“

— Моля? — казва Балард.

— Така излиза, че ние сме просто някакви... меки компютри. С лица.

Балард изключва терминала.

— Точно така — казва тя. — А някои от нас може би дори губят и лицата си.

Обидата не минава незабелязана, но не боли. Кларк се изправя и пристъпва към стълбата.

— Къде отиваш? — пита Балард. — Пак ли излизаш навън?

— Смяната не е свършила. Мислех си да почистя шахтата за охлаждане на номер две.

— Малко е късно да започваме с това, Лени. Смяната ще свърши, преди да свършим и половината от тази работа.

Очите на Балард отново се стрелват настрани. Този път Кларк проследява погледа ѝ до огледалото в цял ръст на отсрещната стена.

В него не се вижда нищо интересно.

— Ще работя до по-късно — казва Кларк, хваща се за перилата и стъпва на най-горното стъпало.

— Лени — казва Балард.

Кларк може да се закълне, че чува как гласът ѝ трепери. Тя се обръща, но другата вече отива в комуникационното.

— Е, май няма да мога да дойда с теб — казва тя. — Хванала съм се да чистя вирусите от програмата за телеметрия.

— Няма проблеми — отговаря Кларк.

Усеща как налягането започва да се повишава. „Биби“ отново се свива. Тя поема надолу по стълбата.

— Сигурна ли си, че няма проблем да излезеш сама? Може би е по-добре да изчакаш до утре.

— Не. Нищо ми няма.

— Е, тогава не забравяй да си включиш приемника. Не искам пак да ми се изгу...

Кларк вече е в мокрото помещение. Влиза във въздушния шлюз и се заема с ритуала. Вече няма чувството, че се дави. Вече се чувства така, все едно всеки път се ражда отново.

Тя се събужда в мрака, в който се чува плач.

Остава на койката си в продължение на няколко минути, объркана и несигурна. Хлиповете се чуват от всички страни — тихи, но вездесъщи в кънтящия корпус на „Биби“. Освен тях не чува нищо друго, с изключение на собствения си пулс.

Тя се страхува. Не знае точно защо. Иска звуците да престанат.

Кларк става от койката си и напипва люка. Излиза в полутъмния коридор; от салона в другия му край се процежда оскъдна светлина. Звуците идват от срещуположната посока, от гъстия мрак. Тя ги проследява през тръбите и проводниците, обрасли навсякъде като бурени.

Каютата на Балард. Люкът е отворен. В тъмното искри изумруденозелен дисплей, недостатъчен да освети с подробности приведената фигура на койката.

— Балард — казва тихо Кларк.

Не иска да влиза вътре.

Сянката се раздвижва, сякаш вдига поглед към нея.

— Защо не го показваш? — казва умолително тя.

Кларк се намръщва в тъмното.

— Какво да показвам?

— Знаеш какво! Как... колко те е страх!

— Страх?

— Да стоиш тук, на дъното на този ужасен черен океан...

— Не разбирам — прошепва Кларк.

Клаустрофобията отново се размърдва неспокойно в нея.

Балард изсумтява, но презрението ѝ прозвучава пресилено.

— О, разбираш, и още как. Ти си мислиш, че това е някакво състезание, мислиш си как можеш просто да го криеш в себе си и така ще победиш — но изобщо не е така, Лени — няма смисъл да го криеш така, ние трябва да можем да си вярваме, защото иначе сме загубени тук долу...

Тя се намества на койката. Зрението на Кларк, усилено от капачките, вече ѝ позволява да различи някои подробности: силуетът на Балард е избродиран по ръбовете с неравните очертания и гънки на обикновени дрехи, разкопчани до кръста. Тя си мисли за труп, който се надига от масата за дисекция, за да оплаче собственото си недовършено обезобразяване.

— Не разбирам какво ми казваш — казва Кларк.

— Аз се опитах да се държа приятелски — казва Балард. — Опитах се да се разбирам с теб, но ти си толкова студена, че дори не искаш да си признаеш... имам предвид, че няма как да ти харесва тук долу, на никого не би могло да му харесва тук долу, защо просто не си го признаеш и...

— Но на мен не ми харесва, аз... аз ненавиждам станцията. Все едно „Биби“ всеки момент ще ме... стисне. И аз не мога да направя нищо друго, освен да чакам това да се случи.

Балард кимва в тъмното.

— Да, да, знам какво имаш предвид.

Признанието на Кларк по някакъв начин я окуражава.

— И колкото и да си повтаряш...

Тя спира.

— Ненавиждаш станцията?

„Сбърках ли нещо?“, пита се Кларк.

— Навън не е по-добре, нали знаеш? — казва Балард. — Навън е дори още по-зле! Навън има свличания, гейзери и гигантски риби, които непрекъснато се опитват да те изядат, и просто няма как да... но ти... но на теб това изобщо не ти пречи, нали?

По някакъв начин гласът ѝ е започнал да звучи обвинително. Кларк свива рамене.

— Не, не ти пречи — казва Балард вече по-бавно.

Гласът ѝ се снижава до шепот:

— Всъщност на теб ти харесва навън. Нали?

Кларк неохотно кимва.

— Да. Предполагам, че да.

— Но там е толкова... разломът може да те убие, Лени. Може да убие и двете ни. По стотици различни начини. Не те ли е страх от това?

— Не знам. Не се замислям много. Сигурно е така, донякъде.

— Тогава защо си толкова щастлива навън? — проплаква Балард.
— В това няма никакъв смисъл...

„Аз не съм точно «щастлива»“, мисли си Кларк.

— Не знам. Не е чак толкова странно — много хора се занимават с опасни неща. Нали има хора, които скачат с парашути? Или катерят планински върхове?

Но Балард не отговаря. Силуетът ѝ на леглото се е сковал като статуя. Тя изведнъж се протяга и включва осветлението в каютата.

Лени Кларк примигва във внезапния блясък. После стаята помръква, когато капачките ѝ потъмняват.

— Господи! — разкрещява се Балард срещу нея. — Ти вече спиш с шибаната униформа, така ли?

Това е още едно нещо, за което Кларк не се е замисляла. Така просто ѝ се струва по-лесно.

— През цялото това време си изливах душата пред теб, а ти си била с тази маска? Не спазваш дори толкова приличие, че да ми покажеш проклетите си очи?!

Кларк стреснато отстъпва крачка назад. Балард става от леглото и прави крачка напред.

— Само като си помисля, че изобщо си минавала за човешко същество, преди да ти дадат тази униформа! Защо не ходиш да си намериш нещо друго в шибания си океан, с което да си играеш?

Тя затръшва люка в лицето на Кларк.

Лени Кларк остава загледана в затворения люк в продължение на няколко секунди. Знае, че лицето ѝ е спокойно. То обикновено е спокойно. Но все пак остава там, без да помръдва, докато нещото, което се е свило болезнено вътре в нея, малко се отпусне.

— Добре — казва накрая тя много тихо. — Май точно така ще направя.

Балард я чака на входа на въздушния шлюз.

— Лени — казва тихо тя. — Трябва да поговорим. Важно е.
Кларк се навежда, за да свали плавниците си.

— Давай.

— Не тук. В каютата ми.

Кларк я поглежда.

— Моля те.

Кларк поема нагоре по стълбата.

— Няма ли да свалиш...

Балард млъква, когато Кларк поглежда надолу.

— Няма значение. Всичко е наред.

Двете се изкачват в салона. Балард поема напред. Кларк тръгва след нея по коридора и влиза в каютата ѝ. Балард затваря люка и сядна на койката си, като оставя място за Кларк.

Кларк оглежда претъпканото помещение. Балард е провесила една от резервните си завивки пред огледалото на преградната стена.

Балард потупва по леглото до себе си.

— Хайде, Лени. Седни.

Кларк неохотно сядна. Внезапното доброжелателство на Балард я озадачава. Балард не се е държала по този начин, откакто...

„Откакто беше в по-силната позиция.“

— ... може би няма да ти е лесно да го приемеш — говори Балард, — но трябва да те откараме от разлома. Изобщо не биваше да те изпрацат тук.

Кларк не отговаря.

— Нали си спомняш тестовете, които ни правиха? — продължава Балард. — Измерваха доколко сме устойчиви на напрежение: ограничено лично пространство, продължителна изолация, непрекъснатата физическа опасност и други подобни.

Кларк леко кимва.

— Е, и?

— Е, и — повтаря Балард. — Наистина ли си мислиш, че щяха да ни проверяват за тези качества, ако не знаеха какви хора е вероятно да ги притежават? Или как точно са станали такива хора?

Кларк застива съвсем неподвижно вътре в себе си. От външната страна нищо не се променя.

Балард леко се привежда към нея.

— Спомняш ли си какво ми каза? За хората, които катерят планински върхове, скачат с парашути и нарочно се занимават с опасни неща? Аз прочетох доста за това, Лени. Откакто разбрах каква си, непрекъснато чета и...

„Разбра каква съм?“

— ... и знаеш ли какво общо имат помежду си всички търсачи на силни усещания? Всички твърдят, че не си живял, ако не си бил съвсем близо до смъртта. Те изпитват нужда от опасността. Опасността ги възбужда.

„Ти изобщо не знаеш каква съм...“

— Някои от тях са ветерани от военни действия, други са били заложенници продължително време, някои просто са живели дълго в опасни зони, по една или друга причина. А много от онези, които наистина са пристрастени...

„Никой не знае каква съм.“

— ... от онези, които не могат да се почувстват щастливи, ако не се намират на ръба, през цялото време — много от тях са започнали отрано, Лени. Още когато са били деца. А ти... обзалагам се, че след като дори не обичаш да те докосват...

„Махни се. Махни се.“

Балард отпуска ръката си на рамото на Кларк.

— Колко време си била подложена на тормоз, Лени? — пита меко тя. — Колко години?

Кларк свива рамене, за да се освободи от ръката, и не отговаря.

„Той не искаше да ми направи нищо лошо.“

Тя се намества на койката, за да се завърти малко настрани.

— Това е истината, нали? Травматичните преживявания не са просто нещо, което понасяш насила. Ти си пристрастена към тях. Нали?

На Кларк ѝ трябва съвсем малко време, за да се съвземе. Неопренът и капачките на очите ѝ помагат за това. Тя спокойно се обръща към Балард. Дори успява леко да се усмихне.

— „Тормоз“ — казва тя. — Това е доста остарял термин. Мислех си, че не се използва още от времето на лова на вещици в Саскечуан. Да не би да се интересуваш от история, Жанет?

— Съществува такъв механизъм — казва ѝ Балард. — Прочетох за него. Знаеш ли какво прави мозъкът, за да се справи със стреса,

Лени? Отделя в кръвообращението всякакви пристрастяващи стимуланти. Бета-ендорфини, опиоиди. И ако го прави достатъчно често, за достатъчно продължително време, ти се пристрастяваш към това. Без да искаш.

Кларк усеща някакъв шум в гърлото си — някаква насечена кашлица, която донякъде наподобява звука от разкъсване на метал. Трябва ѝ малко време, за да го разпознае като смях.

— Не си го измислям! — настоява Балард. — Можеш да го провериш сама, ако не ми вярваш! Не знаеш ли колко много хора, които са били подложени на тормоз като деца, цял живот след това са пристрастени към домашното насилие, самонараняването или скачането с парашут и...

— И това ги кара да се чувстват щастливи, така ли? — казва Кларк, като продължава да се усмихва. — Харесва им да ги изнасилват, да ги пребиват до безсъзнание или да...

— Не, разбира се, че не си щастлива! Но това, което изпитваш, вероятно е най-близкото нещо до щастие, на което си способна. Затова не можеш да направиш разлика между двете и търсиш напрежението навсякъде, където можеш да го откриеш. Това е физиологично пристрастяване, Лени. Ти си го търсиш. Винаги си го търсиш.

„Сама си го търся.“ Балард е прочела каквото трябва и вече знае: животът е чиста електрохимия. Няма смисъл да ѝ обяснява какво изпитва. Няма смисъл да ѝ обяснява, че има много по-лоши неща от това да те пребият. Има дори по-лоши неща от това собственият ти баща да те хване и да те изнасили. Например времето между всяко едно от тези изнасилвания, когато не се случва нищо. Когато той те оставя на мира и ти не знаеш колко ще продължи това. Когато седиш на масата срещу него и се насилваш да ядеш, докато насинените ти вътрешности се опитват да се върнат по местата си; и той те погалва по главата и ти знаеш, че отсрочката вече е продължила прекалено много време и той ще се върне за теб още тази вечер, или утре, или може би на следващия ден.

„Естествено, че сама си го търся. Иначе как щеше да мине?“

— Слушай — казва Кларк и поклаща глава. — Аз...

Но изведнъж ѝ става трудно да говори. Тя знае какво иска да каже: Балард не е единствената, която може да чете. Балард не може да го разбере, защото през целия си живот не се е сблъсквала с излъгани

очаквания, но в това, което се е случило с Лени Кларк, няма нищо изключително. Павианите и лъвовете убиват собствените си малки. Мъжките риби-бодливки пребиват самките си. Дори насекомите се изнасилват. Това не е тормоз, а просто... *биология*.

Но по някаква причина тя не може да го каже на глас. Опитва се, опитва отново, но в крайна сметка, от устата ѝ излиза само едно възражение, което звучи почти детински:

— Нищо ли не разбираш?

— Напротив, Лени. Разбирам, че си пристрастена към собствената си болка, затова излизаш навън и непрекъснато предизвикваш разлома да те убие, и в крайна сметка, той ще го направи, не виждаш ли? Точно затова не бива да си тук. Точно затова трябва да те върнем.

Кларк се изправя.

— Няма да се върна.

Тя се обръща към люка. Балард се протяга към нея.

— Виж, трябва да останеш и да ме изслушаш. Има и още.

Кларк свежда поглед към нея с абсолютно безразличие.

— Благодаря ти, че искаш да се погрижиш за мен. Но не съм длъжна да оставам. Мога да си тръгна, когато си искам.

— Ако излезеш сега, ще издадеш всичко, защото те ни наблюдават! Още ли не си го разбрала?

Балард говори все по-високо.

— Те знаят за теб, не разбираш ли? Те са търсели човек като теб! Те ни изпитват, защото все още не знаят какви хора ще им свършат добра работа тук, така че ни наблюдават и чакат да видят кой ще се пречупи пръв! Цялата програма все още е в експериментална фаза, не разбираш ли? Всички, които са изпратили на дъното — теб, мен, Кен Лубин и Лана Чун, всички сме част от някакъв хладнокръвен, циничен тест...

— И ти не го издържа — казва меко Кларк. — Разбирам.

— Те ни използват, Лени — не излизай навън!

Пръстите на Балард се вкопчват в Кларк като вендузите на октопод. Кларк ги отблъсква. Отваря люка и го бутва навън. Чува как Балард се надига зад нея.

— Ти си болна! — крещи Балард.

Нещо се стоварва в тила на Кларк. Тя пада по лице в коридора. Едната ѝ ръка болезнено се удря в плетеницата от метални тръби.

Тя се претъркулва настрани и вдига ръце пред лицето си, за да се защити. Но Балард просто я прекрачва и отива в салона.

„Не ме е страх“, отбелязва Кларк, докато се изправя на крака. „Тя ме удари, но не ме е страх. Не е ли странно...“

Някъде наблизо се разнася шум от строшено стъкло.

Балард крещи в салона.

— Експериментът свърши! Покажете се, шибани призраци!

Кларк тръгва по коридора и излиза от него. Парчетата от счупеното огледало в салона висят от рамката като огромни назъбени сталактити. По пода е пръснато още натрошено стъкло.

На стената зад счупеното огледало е монтирана широкоъгълна леща, която улавя всеки ъгъл на помещението.

Балард гледа право в нея.

— Чувате ли ме? Повече няма да играя на тъпите ви игрички! Писна ми да ви изнасям представление!

Кварцовата леща безизразно отвръща на погледа ѝ.

„Значи си била права“, разсъждава Кларк. Спомня си завивката на стената в каютата на Балард. „Разбрала си какво става, открила си камерите в собствената си каюта, но Балард, моя скъпа приятелко, не си ми казала нищо.“

„Откога знаеш?“

Балард се оглежда и вижда Кларк.

— Нея успяхте да излъжете! — просъсква тя на камерата. — Но тя е откачалка, по дяволите! Тя дори не е с всичкия си! Няма как да впечатлите мен с глупавите си малки тестове!

Кларк прави крачка към нея.

— Не ме наричай откачалка — казва тя с абсолютно равен тон.

— Ти си точно такава! — извиква Балард. — Ти си болна! Затова си тук! Защото на тях им трябва да си ненормална, а ти си толкова ненормална, че дори не го виждаш! Криеш всичко зад тази... тази маска, и просто си седиш там като някаква медуза-мазохист и приемаш всичко, което се стоварва на главата ти, и... и си го търсиш...

„Това наистина беше вярно“, осъзнава Кларк, докато ръцете ѝ се свиват в юмруци. „Точно това е най-странното.“

Балард започва да отстъпва; Кларк напредва към нея, крачка по крачка.

„Трябваше да дойда тук долу, за да разбера, че мога да отвърна на удара. И да победя. Разломът ме научи на това, а сега и Балард...“

— Благодаря ти — прошепва Кларк и с всичка сила удря Балард в лицето.

Балард полита назад и се стоварва върху една маса. Кларк спокойно пристъпва напред. Улавя отражението си в една стъклена висулка; капачките на очите ѝ изглеждат почти сияйни.

— О, Господи — хленчи Балард. — Лени, съжалявам.

Кларк застава над нея.

— Недей — казва тя.

Вижда се отстрани — като на схема, на която механизмът е показан разглобен на съставните си части и всяка от тях е обозначена точно и ясно.

„Тук вътре има толкова много гняв“, мисли си тя. „Толкова много омраза. Толкова много, което трябва да се изкара върху някого.“

Тя поглежда към Балард, която се свива на пода в краката ѝ.

— Мисля — казва Кларк, — да започна с теб.

Но терапията ѝ свършва още преди да е успяла да се разгрее както трябва. Салонът се изпълва с внезапен шум пронизителен, периодичен и познат отнякъде. На Кларк ѝ трябва малко време, за да си спомни откъде. Отпуска крак.

В комуникационното звъни телефонът.

Днес Жанет Балард си отива у дома.

Батискафът се спуска все по-надълбоко в нощта от половин час насам. И сега на монитора в комуникационното се вижда как се настанява като огромна подута попова лъжичка върху люка за скачване на „Биби“. Шумовете от механичната им копулация отекват навсякъде, преди да заглъхнат. Люкът на тавана се отваря.

Заместникът на Балард се спуска долу, като вече е облякъл почти цялата си униформа, така че гледа непроницаемо с очи без зеници. Не си е сложил ръкавиците; неопренът му е отворен до лактите. Кларк вижда бледите белези на китките му и леко се усмихва вътре в себе си.

„Дали там горе е чакала още една като Балард?“, пита се тя. „Ако беше станало така, че аз се бях провалила?“

В дъното на коридора със съскане се отваря невидим люк. Балард пристига по тениска, с едно насинено и затворено око, като носи само един куфар. Отначало изглежда така, все едно ще каже нещо, но млъква, когато вижда новодошлия. Поглежда го за момент. Кратко кимва. После се изкачва в корема на батискафа, без да каже дума.

Никой не им се обажда отгоре. Никой не ги поздравява или не подхвърля няколко думи, за да им повдигне духа. Може би екипажът е подготвен. Може би хората са се сетили сами. Люкът за скачване се затваря. С едно последно издрънчаване батискафът се отделя от станцията.

Кларк прекосява салона и поглежда в камерата. Протяга се между парчетата счупено огледало и изтръгва кабела на захранването ѝ от стената.

„Вече нямаме нужда от това“, мисли си тя — и знае, че някъде далеч оттам някой е съгласен с нея.

Двамата с новодошлия се оглеждат с мъртвешките си бели очи.

— Аз съм Лубин — казва накрая той.

„Балард отново беше права“, осъзнава тя. „Ако не сме такива, от нас няма да има полза за никого...“

Но всъщност тя няма нищо против. Защото никога няма да се върне.

ЕПИЛОГ: НА ПЪТ КЪМ АНТИУТОПИЯТА С ЕДИН РАЗГНЕВЕН ОПТИМИСТ

На живо съм доста весел човек. Оказва се, че хората се изненадват от това.

Не знам какво са очаквали: може би някакъв застаряващ пънкар с очна линия, облечен в черна кожа. Или бунтовник без кауза, роден с цяло поколение по-късно, отколкото трябва. Но доколкото изобщо съм известен, явно съм известен като Онзи, Който Пише Депресарски Разкази. Любимата ми фраза в подкрепа на това твърдение е на Джеймс Никъл: „Всеки път, когато установя, че желанието ми за живот е станало твърде силно, сядам и прочитам нещо от Питър Уотс“ — но този тип съвсем не е сам в убежденията си. Докато се чудех какво да напиша в това есе, пуснах едно бързо търсене в Гугъл за прилагателните, които най-често се използват за моите произведения. Прилагам кратък списък за илюстрация:

брутален
мрачен (често в комбинация с „безмилостно“)
параноичен
кошмарен
безкомпромисен
най-черните дълбини на човешката душа
грозен
суров
мизантропски
антиутопичен

Последните две се използват особено често. Когато потърсих в Гугъл собственото си име в комбинация с „мизантропия“ и производните на думата, получих около десет хиляди резултата; когато

пуснах търсене за „Питър Уотс AND антиутопия OR антиутопия“, излязоха почти 150 000 (макар че е ясно, че няма как всичките да са за мен).

Настоявам да отбележа, че това описание далеч не отговаря на истината.

Харлан Елисън е публикувал един сборник със свои разкази (Deathbird Stories), който започва с хиперболично „Предупреждение от автора“ за евентуалните емоционални вреди, които може да причини прочитането на цялата книга наведнъж. Аз не съм такъв човек. Никога няма да ви извъртя такъв номер — защото, ако трябва да съм съвсем честен, според мен изобщо не пиша толкова депресивни истории.

Вижте разказите в тази книга. „Нещата“ е фенско произведение, написано в знак на уважение към един от любимите ми филми — което, за моя собствена изненада, се оказва и разсъждение по темата за мисионерската мисия. „Облаци“ е чиста измишльотина, за която не съм направил и грам проучване — импровизирана фантазия, която се роди от репликата на една моя бивша приятелка, след като тя веднъж погледна през прозореца и каза: „Погледни тези гръмотевични облаци — изглеждат като живи“. „Очите на Бога“ задава въпроса дали би трябвало да определяме един човек като чудовище заради желанията му или заради действията му. А „Островът“ започна като среден пръст, който исках да покажа на всички мързеливи писатели, които всеки път прибъгват до помощта на космически портали, когато се сблъскат с проблема за разстоянието. Нито един от тези разкази не е антиутопичен в смисъла, в който е антиутопичен например The Sheep Look Up на Джон Брънър.

А в тази книга има и благоговение. Прозирна форма на живот, достатъчно голяма, за да обгърне цяла звезда; русалки, които се стрелкат през сияйни нощни пейзажи на океанското дъно; заблудено Нещо с еволюционна биология, която реабилитира идеите на Ламарк. Дори в мисълта за необятен, бавен интелект в облаците има някаква старозаветна красота. Доколко успяват да го предадат самите разкази, е въпрос, на който можете да отговорите само вие — но нещата, които се опитват да опишат, поне според мен граничат с възвишеното.

Представата за света, която лежи в основата на тези разкази, може би не е по вкуса на всички. Хората не са свикнали да приемат как най-благородните им мечти и надежди могат да се принизят до

детерминистичното провеждане на химични реакции в черепната кутия например. Някои може би не са готови за мисълта, че мозъчният ни ствол продължава да определя какво правим наистина, независимо от претенциите на разглезената мозъчна кора. За някои хора дори най-фундаменталните основи на човешката биология — например фактът, че еволюцията ни е създала случайно и постепенно, с помощта на същите процеси на основата на пробата и грешката, които са оформили всяка друга форма на живот на тази планета — са равностойни на лична обида. Но там, откъдето идвам аз, тези идеи не се смятат за мрачни. Това е просто биология: неутрална, емпирична, полезна. Аз съм отраснал с тези идеи; според мен те са готини. Никога не ми е хрумвало да си прережа вените, докато пиша нещо подобно. Ако вие се чувствате така, докато го четете... ами, това си е ваш проблем.

Признавам, че може би някои от моите светове не са място, където бихте искали да живеете. Аз също не бих искал Уолтър Уайт за съквартирант; но това не означава, че сериалът *Breaking Bad* е антиутопичен. Светът, в който се развива действието, не определя сюжета; той не определя дори темата на произведението. Аз да съм антиутопичен писател? Това е все едно да настоявате, че *CSI* е сериал за автомобилната индустрия, защото във всеки епизод се виждат толкова много коли.

И така е по-добре, защото истината е, че аз не съм много добър в създаването на антиутопии. Най-малкото защото моите светове въплъщават една почти наивно оптимистична представа за човешката природа.

Помислете за това: самите ние живеем в свят, в който глобалните финансови институции проверяват кандидатстващите за работа за симптоми на социопатия — но не за да отстранят социопатите, а за да ги наемат. И дори след като тези институции вкараха световната икономика в блатото — както се оказва, напълно съзнателно — другите институции, които би трябвало да ги контролират, изрично заявиха, че независимо какви закони са нарушени, никой няма да отиде в затвора. Няма как да се измисли по-добра илюстрация за това, че светът е лудница, управлявана от тирани — и това са добрите, лидерите на така наречения „свободен свят“.

Но в моите произведения няма да намерите хора като Голдман Сакс. Нито Дик Чейни или Осама бин Ладен. Никой не започва войни под предлог, че защитава свободата, за да помогне на приятелчетата си в петролната индустрия да спечелят повече пари; никой не оправдава масовото убийство с божествената промисъл. Папата се споменава съвсем за кратко в края на трилогията ми за хората от разломите, но само за да се уточни, че е избягал в изгнание, ненавиждан и преследван заради тормоза, който неговата корпорация традиционно упражнява върху по-слабите; това сигурно е поредният пример за моята лъчезарна наивност.

Разбира се, в света на Уотс се случват лоши неща, но в общия случай това става само за да се предотвратят още по-лошите. Джасмин Фицджералд изкормва съпруга си като риба, но само за да спаси живота му. Безименният разказвач в „Повторение на миналото“ съзнателно предизвиква посттравматичен синдром в собствения си внук, но само за да спаси душата му. Патриша Роуан (отново от книгите за разломите) дава разрешение за унищожаването на северозападното тихоокеанско крайбрежие, което ще доведе до толкова косвени човешки жертви, че и войната в Ирак ще се засрами, но тя не го прави, за да подплати банковата си сметка; тя се опитва да спаси проклетия свят. Всеки от общо петте читатели на моя роман *Behemoth* би могъл да приведе невъздържания сексуален садизъм на Ахил Дежарден като доказателство за това, че той е класически двуизмерен злодей — но дори този герой не носи вина за това, което прави. Той е дълбоко морален човек, но е лишен от съвест по неврохимичен път от друг герой, който (отново с най-добри намерения) е искал само да го направи свободен.

Аз просто не мога да пиша за истински злодеи. Веднъж се опитах. Използвах един човек, когото познавах в действителния живот, като вдъхновение за един от героите в *Starfish*. Не беше краен случай, разбира се — не беше нито изнасилвач, нито убиец, а най-обикновен мазен опортюнист на дребно, който направи кариера, като си приписваше заслуги за постиженията на другите и променяше научните си убеждения по такъв начин, че да ги продава на най-висока цена. Но се оказа, че не съм способен да предам достоверно дори това кокошкарско вероломство; когато го описах такъв, какъвто го виждах наистина, той излезе някаква карикатура. Единственият начин да убедя

самия себе си в неговото съществуване беше да му придам повече дълбочина и да го направя по-достоеен за съчувствие, отколкото беше неговият вдъхновител от реалния живот.

Не мога да описвам както трябва и фундаменталистите. Когато се опитам да пиша за човек, който вярва в библейския креационизъм, винаги излиза някаква снизходителна пародия от самодоволно елитарна позиция. По тази причина всичките ми герои, които стигат до публикуване, създават впечатлението за някаква алтернативна вселена, където дори боклукчиите имат бакалавърски степени по точни науки. Лени Кларк по същество е монтьор в електроцентраля, но никога няма да ѝ хрумне да отрича промяната в климата. Ким и Андрю Горавич са доста скапани родители, но дори те не са толкова скапани, че да ги срещнете на протест срещу ваксините. Дори безименният овдовял баща на Джес — свит от ужас пред могъщите сили, за които има съвсем смътна представа — описва секса с чудновато ерудирана терминология: „поредната двойка бозайници, които се опитват максимално да увеличат вероятността за оцеляване на вида, преди да се стовари следващият удар“.

И въпреки това, светът се намира в това плачевно състояние най-вече защото съвсем реални хора съвсем реално отричат еволюцията и промяната в климата, както и защото 85% от населението на Северна Америка вярва в съществуването на невидим небесен вълшебник, който ще ви изпрати в някаква космическа версия на „Дисниленд“, след като умрете, така че защо да се интересувате от съдбата на ципокрилите насекоми. Тук, в реалния живот, тези хора са мнозинство; но в света на Уотс няма да ги срещнете никъде. (Добре де, това не е съвсем вярно: сюжетът на Echoraxia се занимава със съществуването на всемогъщо, чудотворно божество и с живота на изключително интелигентните хора, които го изучават. Но мога да ви гарантирам, че този Бог няма нищо общо със стандартните божества от светите писания.) Би могло да се каже, че аз изобщо не пиша за истински хора. Въпреки всичките си лични демони, въпреки мизерията на световите, в които живеят, моите герои са по-скоро някакво олицетворение на платонични идеали, отколкото реални човешки същества.

Освен това би могло да се твърди, че след като съм прекарал по-голямата част от съзнателния си живот в компанията на учени и

академици, просто не познавам достатъчно различни хора, за да описвам по-различни герои. Може и така да е.

Не твърдя, че светът, в който се развива действието на моите истории, не е антиутопичен. Да вземем например трилогията за хората от разломите. Отчаяният опит да се предотврати окончателният колапс на околната среда, неврохимично поробените бюрократи, които решават коя част от света да унищожат днес, за да удържат напора на поредната чума, експлоатирането на жертви на сексуален тормоз, за да работят в електроцентралите на океанското дъно — всичко това са неща, които няма да видите по телевизионния канал Hallmark.

Но в един съвсем реален смисъл не съм ги измислил аз; всичко това са съществени характеристики на всяка достоверна визия за бъдещето. В крайна сметка, основната отличителна черта на научната фантастика — онова, което я разграничава от магическия реализъм, хоръра и всички останали жанрове на фантастичната литература — е определението „научна“. Научната фантастика би трябвало да бъде поне донякъде научно достоверна в екстраполациите, които прави, за да стигне от „тук“ до „там“.

А къде бихме могли да стигнем, ако тръгнем от „тук“? Ако началната ни точка е свят с население от седем милиарда хоминиди, които не могат да контролират апетитите си, заличават по тридесет биологични вида на ден с тежестта на собствения си въглероден отпечатък и са твърде заети да отричат еволюцията и да сглобяват дронове-убийци, за да забележат, че полярните ледове се топят? Как може да се пише достоверно за едно близко бъдеще, в което по някакъв начин сме успели да предотвратим наводненията и войните за вода, в което не сме заличили цели екосистеми и не сме превърнали милиони хора в екологични бежанци?

Не може. Този кораб — този огромен тронав кораб, голям колкото цялата планета — вече отплава от пристанището и никога повече няма да се върне. Единственият начин да предотвратим всички тези последствия към 2050 година е да разказваме друга история, в която сме се отнесли сериозно към промените в климата още през седемдесетте години на миналия век — но в такъв случай вече не говорим за научна фантастика, а за фентъзи.

Затова, ако произведенията ми са антиутопични, причината не е в моята особена привързаност към антиутопиите; причината е в това,

че действителността вече ме е принудила да живея в антиутопия. Когато се пише за близкото бъдеще, съсипаната околна среда вече не е въпрос на избор. Единственото, което ми остава, е да си представям как ще реагират моите герои на съдбата, която им е отредена. Фактът, че те прибягват до имплантирането на фалшиви спомени и неврологични окуви в служителите си и нареждат изгарянето на десет хиляди невинни бежанци, не е антиутопичен. Антиутопичното е наследеният от тях свят, в който тези ужасяващи действия са най-добрите възможни варианти, в който всяка алтернатива е още по-лоша; свят, в който хората извършват масови убийства не защото са садисти или социопати, а защото се опитват да причинят възможно най-малка вреда. Този свят не е създаден от моите герои. Това просто е светът, който ние сме им оставили.

В света на Уотс няма истински злодеи. Ако искате да видите злодеи, знаете къде да ги потърсите.

Светът на антиутопията невинаги е нещастно място. Както се оказва, съществуват и антиутопии, в които е съвсем възможно да се чувствате щастливи като зайчета. Огромен брой хора през целия си живот дори не осъзнават, че живеят в антиутопия — и са в състояние да преживеят пълното пропадане от свободата в тиранията, без дори да забележат тази промяна.

В крайна сметка, всичко опира до склонността на човека да се отклонява от пътя.

Представете си живота си като път, който води през времето и обществото. От двете му страни има огради, окичени с табели: „Преминаването забранено“, „Не газете тревата“, „Не убивай“. Това са ограниченията на вашите възможни действия — законовите рамки на приемливото поведение. Имате право да обикаляте където си искате между тези огради — но ако ги прескочите, поемате риска да усетите върху себе си тежестта на закона.

А сега си представете, че някой започне да приближава тези огради една към друга.

Как ще реагирате — и дали изобщо ще забележите — изцяло зависи от това доколко сте се отклонявали преди този момент. Много хора не се отклоняват от средата на пътя през целия си живот и нямаше да се отклонят, дори да нямаше огради. Това са хората, които изобщо не разбират за какво толкова хленчат всички радикали; все пак

техният живот изобщо не се е променил. За тях няма никаква разлика дали оградите се издигат точно до банката на пътя, или са толкова далеч на хоризонта, че не се виждат.

Но за останалите от нас е само въпрос на време да се отклоним донякъде, където преди винаги ни е било разрешено да ходим, и да се натъкнем на оградата, която изведнъж се е озовала на това място.

Когато се случи това, може би ще се изненадате колко са се приближили тези огради, докато не сте внимавали. Аз със сигурност останах изненадан. Не съм това, което човек би нарекъл „закоравял престъпник“. Попадал съм по-често в малката бяла стая на митническата служба, отколкото би могло да се очаква при „случаен“ подбор за проверка на преминаващи пътници, но според мен причината за това е неспособността на среднестатистическия митнически служител да възприеме идеята за работа на свободна практика: „Консултант по биостатистика и писател? Какво означава това, по дяволите?!“ (Преди няколко години — когато все още не ми бяха забранили официално да влизам в САЩ — реших да се позабавлявам и да напиша „мастурбация“ в графата „Професионални занимания“. В такива случаи е препоръчително да бъдете на летището поне четири часа преди обявения час на полета.) Едно време сигурно можех да бъда обвинен, че контактувам с „теуоуисти“ — когато баща ми беше жив. (Баща ми беше пенсиониран свещеник и генерален секретар на баптистката църква в Онтарио и Квебек, който се бе сдобил с досие в CSIS заради усилията си в помощ на такива непатриотични групировки като „Амнести интернешънъл“. CSIS, от своя страна, е канадският еквивалент на ЦРУ, макар и с годишен бюджет от нещо като 43 долара и 26 цента. Основното, с което е известна тази организация, е склонността да потегля със служебния си автомобил, след като е забравила на покрива му куфарчето, пълно с документи с гриф „Строго секретно“, докато е отключвала колата.) Но това беше отдавна, а сега не виждах никаква причина летящите терминатори на Обама да се възбуждат от физиономията ми, след като я пуснат през програмата за разпознаване на лица, които биха представлявали интерес за службите.

С това не искам да кажа, че не си давах никаква хипотетична сметка за влошаващото се състояние на гражданските права на северноамериканския континент. Но все пак, като бял мъж със

сравнително спокоен и уреден живот, моята информираност за този процес беше по-скоро от втора, отколкото от първа ръка. И така, докато се прибирах в Торонто заедно с един приятел, след като бяхме пътували до щата Небраска, аз очаквах да бъда спрян на канадската граница от канадски гранични служители. И очаквах, ако решат да претърсят превозното средство, първо да ме информират за това и да ме помолят да отворя багажника. (Да, това е официалният протокол за действие в такива ситуации. Потвърди го самият говорител на американската гранична полиция, докато даваше информация на медиите за моя случай.)

И след като не се случи нищо подобно — а вместо това ме спряха гранични служители на САЩ, на два километра от канадската граница, и когато погледнах през рамо, видях нетърпеливите граничари, които вече ровеха в багажа ни като тежковъоръжени мравки — аз не очаквах никакви сериозни неприятности, когато излязох от колата, за да попитам какво става.

Представям си, че към този момент известен брой от читателите вече подигравателно въртят очи към тавана. Естествено, че е станало така. „Човек никога не бива да излиза от превозното средство, ако не му наредят да го направи. Човек никога не бива да гледа служителите от гранична полиция в очите. Човек никога не бива да задава въпроси; ако прави всичко това, така му се пада.“ Аз нямам какво да кажа на тези хора. Но на останалите от вас ще кажа: вижте докъде сме се докарали. Криминализирани сме очакването за разумно общуване с хората, за които се предполага да ни защитават. И другите хора одобряват това.

(Едно от нещата, които обикновено забравяме за класическото произведение на Рей Бредбъри „451 градуса по Фаренхайт“ е това, че забраната на книгите не беше въведена насилствено от някаква тиранична власт. В този антиутопичен роман обикновените хора просто не искаха да четат.)

През следващите няколко месеца научих повече за съдебната система в щата Мичиган, отколкото ми се искаше да знам. Научих например за една чудотворна разпоредба — наречена 750.81(d) — която комбинира всичко от убийството до „отказ за подчинение на законно издадено нареждане“ в един малък престъпен комплект. Разпоредбата съдържа почти половин страница текст с определение на

термина „служебно лице“; но никъде не обяснява какво прави едно нареждане „законно“. Ако ви се случи да преминавате границата и някое „служебно лице“ ви нареди да застанете на четири крака и да лае като куче, не забравяйте за това. (И още един забавен факт: според законите на САЩ „границата“ в действителност е зона, която се простира на сто мили разстояние в двете посоки от линията на географската карта. Атмосферата на отсъстващи граждански права, с която се срещате при граничните служби — претърсвания без съдебно нареждане, задържане без причина и всичко останало — се простира по цялата ширина на тази ивица. Ако на някой граничен патрул му хрумне да разбие с ритник входната врата на някакъв нещастник, който живее в Потсдам, щата Ню Йорк, почти никой не може да направи нещо по въпроса; това се води „претърсване на границата“ и не подлежи на обичайните законови ограничения.)

В крайна сметка, разбира се, аз бях осъден. Не за покушение, дори да сте чували обратното. Съдът установи, че от моя страна не е имало никакви прояви на насилие, включително обидни думи или повишен тон, въпреки твърденията на обвинението, че съм се „съпротивлявал“ и съм се опитал да „удуша полицейски служител“. (И до ден-днешен не мога да разбера защо изобщо бяха изказани тези твърдения; от обвинението със сигурност са били наясно, че другият пътник в моята кола е видял всичко и ще свидетелства, че това са глупости. Което и стана.) В крайна сметка, на обвинението се наложи да се задоволи с това, че точно след като няколко пъти ме бяха ударили в лицето и точно преди да ме напръскат със спрей, ми бяха наредили да легна на земята — и вместо незабавно да се подчиня, аз бях казал: „Но какъв е проблемът?“. Нямаше никакво значение, че ме бяха ударили в лицето, нито че граничните служители бяха излъгали под клетва. (Съдебните заседатели взеха решение да не приемат свидетелските показания на нито един от тях, защото — както се изрази официално един от заседателите — граничните служители „не се бяха разбрали какво да говорят“.) Нямаше значение и това, че дори държавният департамент за национална сигурност, привикан по спешност от Детройт с надеждата да подкрепи обвинението (след като според оригиналната документация бях арестуван за „покушение срещу федерален служител“), отказа да участва в процеса, след като бяха разпитани всички замесени. Нямаше значение дори това, че някои

от съдебните заседатели публично заявиха, че пред съда вместо мен трябваше да бъдат изправени граничните служители. Разпоредбата 750.81(d) ги задължи да ми издадат обвинителна присъда.

Важно е да се отбележи, че случилото се с мен не беше злоупотреба със закона. Законът функционираше точно така, както се очаква от него: даваше картбланш на властта, като в същото време криминализираше всяко действие — дори задаването на въпрос — което не представлява незабавно и безусловно подчинение. Живеем в общество, където законите са създадени не да защитават населението, а правото на тормоз върху населението, при почти всякакви обстоятелства.

Говоря за САЩ, защото там се сблъсках с моята лична ограда; освен това повечето от читателите ми живеят в тази държава. Но за да не си помислите, че съм поредният самодоволен канадец, който се е включил в модерното занимание да се оплюват тъпите американци, нека да подчертая, че не поставям по-висока оценка и на собствената си страна. Канадското правителство редовно запушва устата на собствените си учени и в момента се занимава с отмяната на дори най-основните екологични регулации, с които преживявахме досега. Торонто, моят роден град, стана арена на най-голямото нарушение на граждански права в историята на Канада, по време на протестите на срещата на G20 през 2010 година: над хиляда души бяха арестувани и задържани, повечето от тях — без официално отправени обвинения. (За да бъдем съвсем точни: арестувани бяха 1118 души; обвинени бяха 231; 24 от тях се признаха за виновни; 0 от тях получиха обвинителна присъда.) Стоотици демонстранти бяха блокирани от полицията в продължение на часове под ледения дъжд: с нареждане да напуснат определен район, възпрепятствани да напуснат друг и арестувани за неподчинение. Бяха извършвани случайни въоръжени претърсвания по домовете в 4 сутринта, за да не би някой активист да реши да извърши престъпление по-късно през деня. И разбира се, купонът нямаше да бъде истински, ако не включваше и традиционния побой над невъоръжени протестиращи, които не оказват съпротива, извършен от полицаи със скрити номера на значките, които впоследствие отправиха обвинения за „покушение срещу полицейски служител“ срещу собствените си жертви. Да благодарим на боговете за видеокамерите в мобилните телефони. Да благодарим на боговете за YouTube.

Ако се изкушавате да изтъкнете, че Северна Америка — при всички авторитарни злоупотреби с властта — все още е пример за свободна държава в сравнение с такива като Иран, комунистически Китай или Северна Корея, аз няма да споря с този аргумент. Нещо повече, ще го подчертая. От централната част на Лондон, наситена с охранителни камери повече от всяко друго място на света, до полицейското управление в Торонто, което арестува хора за отказ да се подчинят на закони за претърсване и задържане, които не съществуват в действителност, систематичната злоупотреба с гражданските права явно е характерна черта на всички свободолюбиви демокрации по целия свят. Това очевидно е най-доброто, на което сме способни.

На живо аз все още съм доста весел човек. Оказва се, че хората се изненадват от това.

Особено сега.

Задавали са ми въпроса дали скорошните ми преживявания са променили представата ми за света, дали тангото ми със съдебната система на САЩ ще роди още по-мрачни визии за бъдещето. Не мисля. Все пак не бях съвсем невежа по отношение на тези неща, преди да се случат лично на мен; един или двама журналисти дори подчертаха паралелите между действителните ми преживявания и нещата, които съм причинил на въображаемите си герои, все едно моите фантазии за полицейската бруталност по някакъв начин са предвидили бъдещето само защото действието в тях се развива там.

Но ако представата ми за света изобщо се е променила, тя е станала по-ведра. В крайна сметка, аз излязох от цялата история сравнително невредим; получих обвинителна присъда, но въпреки всички усилия на обвинението, не отидох в затвора. В скоро време — а може би завинаги — няма да бъда добре дошъл в САЩ, но това вече ми се струва почетен знак, а не професионално затруднение.

По един съвсем реален начин, аз победих.

Повечето хора нямаше да успеят. Повечето хора, изправени срещу враждебна бюрокрация с дълбоки джобове и съвсем символична отчетност, щяха да бъдат погълнати на една хапка. Щяха да се предадат, независимо дали са виновни; щяха да сключат отчаяни извънсъдебни споразумения, за да избегнат съсипващите съдебни разходи. Ако обвинените някак си бяха успели да съберат смелост да отвърнат на удара, щеше да ги очаква неравна битка, живот зад

решетките и дългове, които щяха да изплащат с години. Щатът Мичиган ви таксува за времето, което прекарвате зад решетките: по тридесет долара на ден, все едно сте пренощували в някакъв шибан мотел, все едно сами сте решили да останете в затвора заради обслужването по стаите и кабелната телевизия. Колкото по-дълго време прекарате в затвора, толкова по-голяма е сметката, която ви натикват в лицето, когато излезете оттам.

Вече спрях да получавам малките жълти картички по пощата. Може би са се отказали, може би са ми изгубили следите, след като се преместих, а може би заради факта че се намирам от другата страна на международна граница, не си струва да ме преследват за цената на една-единствена нощ в пандиза. Но за горките копелета, с които споделих консервирания боб и газираните безалкохолни напитки, няма да има нито защитна граница, нито убежище, нито миг покой. Ако прекарат една година в затвора, ще излязат оттам с дълг за десет хиляди долара. А дори техният проблем е нищо работа в сравнение с този на една семейна приятелка — нейният съпруг беше политически активист и изчезна безследно в Латинска Америка, а самата тя бе групово изнасилена и роди в затвора. След като си поговорите с такъв човек, вече не ви се занимава да се оплаквате от несправедливостта на съдебните капани в щата Мичиган.

На мен много ми помогнаха. Половината интернет се вдигна да ме защитава. Благодаря на Дейв Никъл, Кори Доктороу, Патрик Нилсън Хейдън и Джон Скалзи — благодаря и на безбройните хора, които усилиха сигнала и бръкнаха в собствените си джобове, за да участват в моя фонд за съдебни разходи; така успях да изляза от цялата история не по-беден, отколкото бях в началото. И успях да изляза окрилен: вижте само колко приятели съм имал, без да знам за това. Вижте какви излязоха властите в очите на общественото мнение. Вижте какво може да се постигне с възмущение и гняв, когато камъните се преобърнат с ритници и слънцето освети онова, което се крие под тях. (В Порт Хурон вече има табели, които предупреждават пътниците за евентуално претърсване на излизане от страната; все е нещо.) За един бял мъж от средната класа с влиятелни приятели има толкова много причини да не губи надежда.

И много хора в тази привилегирована демографска група сякаш наистина не губят надежда. Веднъж бях на едно събитие, на което

Кори Доктороу и Чайна Миевил си бърбеха за вродената доброта на човечеството и за споделеното си убеждение, че в огромното си мнозинство хората са почитени и честни. Друг път самият аз бях на сцената и спорех с Министър Фауст дали научната фантастика може да бъде „щастлив свят“, и тогава се появи същата теза: Министър твърдеше, че огромното мнозинство от хората, с които се е срещал самият той, също са били добри хора. Според него проблемите, пред които сме изправени като биологичен вид — нетърпимостта, късогледата алчност, непрестанно нарастващите заплахи от промяната на климата, експлоатирането на екосистемите и плаващите острови от безсмъртни пластмасови боклуци с размерите на шибаното Саргасово море — се дължат единствено на малцината деспоти и социопати, които оглавяват силовите структури в този свят и серат върху него в името на собственото си облагодетелстване.

Приемам този аргумент, поне до известна степен; дори в най-мрачните моменти, когато системата се изправяше в пълен боен ред срещу мен, на най-неочакваните места просветваха светли точки. Като онази служителка от гранична полиция, която отказа да подкрепи колегите си и свидетелства, че не ме е видяла да извършвам действията, за които бях обвинен. Като съдебните заседатели, които бяха задължени да приемат обвинителна присъда, но след това публично се изказаха в моя подкрепа (една от тях дори застана до мен, когато обявяваха присъдата, за да демонстрира подкрепата си — с което си спечели продължително ходене по мъките с полицейски тормоз и произволно нахлуване в дома ѝ). Като съдията, който ме пусна на свобода с една малка глоба и си призна, че не би имал нищо против да седне да пие по бира с човек като мен.

Всичко това са причини да продължа да се надявам. Но гневът си остава — дори ако всички останали са прави за вродената доброта на обикновените хора. Особено ако са прави защото как иначе да наречем един свят на почитени обикновени хора, мачкани под ботушите на деспоти и социопати, ако не „антиутопия“? Продължавайте да разказвате народните си приказки за добри сърца и лично изкупление, продължавайте да сочите към малките обнадеждаващи свещички, които горят на нивото на улицата; но аз не мога да си затворя очите за мрака, който ни притиска отгоре, и за глобалната дисфункция, заради която целият ни свят потъва все по-надолу, въпреки ангелите на

добрите ни сърца. Аз дори не вярвам напълно в тези ангели — дори в щастливото царство на обикновените хора. Зимбардо и Милграм не са създали убийци и мъчителни експерименти; те просто са им дали възможност да се проявят. И не само психопати и извратени деспоти палят високопроходимите си автомобили, захранвани с динозаври, за да изминат разстоянието от две пресечки до супермаркета. Онези пластмасови острови в Тихия океан са създадени точно от обикновените хора.

Тук долу, в подземията, моят гняв никога не си отива напълно; и това казва повече за мен, отколкото може би си мислите, защото аз не вярвам, че истинските мизантропи като цяло изпитват гняв. Горчивина, естествено. Цинизъм, дълбоко. Но гняв?

Може и да не харесвате особено тениите, но като цяло не им се ядосвате. Може и да поискате да заличите рака от лицето на Земята, ако ви се отдаде такава възможност, но не защото от самата мисъл за рака побеснявате. Не обвинявате нещо заради това, което прави по принцип, което винаги е правило, което очаквате да прави.

Ядосвате се само ако очаквате повече от него.

Според голям брой читатели произведенията ми ясно показват, че аз съм мизантроп. Но според мен именно моят гняв лишава от основание това определение. Гневът ми се усеща в толкова много от нещата, които съм написал: в разпадащата се цивилизация от трилогията за разломите; в историята за Острова, който предава вярата на Съндей в него; в съдбовното откритие на анонимния посланик, че да си забиваме нож в гърба, е в самата ни природа. Един истински мизантроп никога нямаше да изрази такъв гняв; един истински мизантроп просто щеше да сбърчи нос от отвращение, да свие рамене и да се извърне с надменно безразличие. „Ама разбира се. Какво друго сте очаквали?“

Точно затова не мога да описвам убедителни злодеи. Точно затова излязох от онази кола през 2009 година, макар че всички знаят правилата, макар че всички сме чували за това: „Не се ебавай с онези копелета на границата, дори не ги поглеждай в очите. Знаеш ли какво ми се случи на мен миналата година?“

Защото дълбоко в себе си аз все още не мога да повярвам напълно, че злодеите изобщо съществуват. Независимо какво съм прочел или чул, аз просто не мога да повярвам, че е възможно някой да

ви пребие само защото сте решили да зададете един обикновен, разумен въпрос.

През повечето време, разбира се, аз съм много далеч от истината. И затова се ядосвам — защото съм очаквал нещо по-добро. И продължавам да очаквам нещо по-добро, дори сега. И макар че това в най-добрия случай може да бъде описано като неотклонна и благородна глупост, аз продължавам да се държа така, все едно хората наистина са по-добри — както в измислените светове, така и в истинския.

И знаете ли какъв ме прави това по определение?

Оптимист.

Издание:

Автор: Питър Уотс

Заглавие: Отвъд разлома

Преводач: Богдан Русев

Език, от който е преведено: английски

Издание: първо

Издател: „Deja Book“; Сиела Норма АД

Град на издателя: София

Година на издаване: 2015

Тип: сборник разкази

Националност: канадска

Печатница: „Абагар“ АД — В. Търново

Отговорен редактор: Христо Блажев; Благой Иванов

Редактор: Ива Колева

Художник: Живко Петров

ISBN: 978-954-28-1960-8

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/827>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.